

Biblia

POLIS

Biblioteca Municipală B.P. HASDEU Vol. 100 (2026) Nr. 1

The logo consists of the words "Biblio" and "Polis" stacked vertically in a white, bold, serif font, set against a solid grey square background.

Biblio Polis

Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură,
editată de Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” din Chișinău

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”
BiblioPolis

Apare din anul 2002

Vol. 100 (2026) Nr. 1 (serie nouă)

Director-fondator:

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Director:

dr. Mariana HARJEVSCHI

Redactor-șef:

Ivan PILCHIN

Colegiul de redacție:

Elena BUTUCEL (*Servicii, Imagine*);

acad. Mihai CIMPOI;

Tatiana COȘERI (*Evaluare*);

dr. Mariana HARJEVSCHI (*Legislație, Politici*);

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI (*Dezvoltare, Inovații*);

prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL (București);

Ludmila PÂNZARI (*Tehnologii, Resurse*);

Ivan PILCHIN (*Editorial, Lectură*);

Maria PILCHIN (*Programe și evenimente*);

Vitalie RĂILEANU (*Procesul literar contemporan*);

dr. Sorina STANCA (Cluj-Napoca);

Margarita ȘCELICOVA (*Biblioteci ale minorităților etnoculturale*);

prof. univ. dr. hab. Nelly ȚURCAN (*Teorie și practică, Revista presei*);

dr. hab. Elena UNGUREANU (*Studii și cercetări*).

Revista este editată cu suportul financiar al Primăriei Municipiului Chișinău, sub egida Direcției Generale Cultură și Patrimoniu Cultural al Consiliului municipal Chișinău.

Aprobată de Consiliul științific-editorial al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

Secretar general de redacție:

dr. Nadejda IVANOV

Redactare bibliografică:

Claudia TRICOLICI

Clasificare CZU:

Galina TOMȘA

Coperta:

Olga CHIRIȚA

Tehnoredactare:

Ion VÂRLAN

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova

Tel. redacției: (022) 22-15-30; e-mail: bibliopolisbm@gmail.com

www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>

CUPRINS

EDITORIAL

Ivan PILCHIN

Memoria și energia unei comunități profesionale:
revista *BiblioPolis* la cel de-al 100-lea volum.5

STUDII ȘI CERCETĂRI

Mariana HARJEVSCHI

Forumul municipal pentru bibliotecari: „Biblioteci incluzive pentru
comunitate” ca platformă de promovare a incluziunii sociale7

Tatiana COȘERI

Categoriile de calificare a personalului de specialitate: un sistem
metric pentru măsurarea performanței și promovarea excelenței...21

Liliana MANOILOVA

Studiu al nivelului de cultură a informației al utilizatorilor la
Biblioteca „Mihail Ciachir”38

TEORIE ȘI PRACTICĂ

Gabriela BULDUMA

Tehnologia RFID în biblioteci – o experiență a viitorului55

Maria PILCHIN

Profesia de bibliotecar între specialist și generalist68

ANCHETA „BIBLIOPOLIS”

BiblioPolis – 100 de volume în istoria biblioteconomiei din
Republica Moldova.....74

PATRONUL NOSTRU SPIRITUAL

Taisia FOIU

Bogdan Petriceicu Hasdeu și Chișinăul –
repere biografice și culturale94

INTERVIURI MAGISTRALE

„Actualmente, biblioteca este miracolul care mi se întâmplă
în fiecare zi”: Zina Izbaș în dialog cu Raia Rogac99

DIALOGURI ACTUALE

Dicționarele și enciclopediile – cărți care ne formează: Elena
Ungureanu în dialog cu Teodora Boldescu.....112

SERVICII

Maria BIVOL

Serviciul EtnoBiblioteca – punte între tradiție și comunitate.116

<i>Stela TYMOFTI</i>	
Serviciul „Artă & fantezie” – o poveste care a început cu o întrebare simplă	126

PARTENERIATE

<i>Angela OLĂRESCU</i>	
Un parteneriat interinstituțional inovativ	130
<i>Liliana TUDOR</i>	
Lectura – cea mai frumoasă formă de libertate	134

OMAGIERI

<i>Anastasia MOLDOVANU</i>	
Creația compozitorului moldovean Ștefan Neaga în viziunea contemporanilor. 125 ani de la naștere	138
<i>Violeta TIPĂ</i>	
Elfrida Coroliov – un destin în ascensiune	145

CARTE RARĂ

<i>Lucia MIRON</i>	
Digitizarea colecției „Carte vechi și rară” a Bibliotecii Publice de Drept	155
<i>Andrei VEREBCEAN</i>	
<i>Cultura românească în Basarabia sub stăpânire rusă</i> de Ștefan Ciobanu	159

RECENZII ȘI CONSEMNĂRI

<i>Mihai CIMPOI</i>	
O carte despre vremuri „închise în tăcere”	163
<i>Lucreția BÂRLĂDEANU</i>	
<i>Corul orbilor</i> de Constantin Olteanu: un roman poetic al răătăcirii și al sacralului degradat	165
<i>Silvia URSACHE-BREGA</i>	
A vedea cu urechea: despre romanul <i>Corul orbilor</i> de Constantin Olteanu	166

REVISTA PRESEI

<i>Nelly ȚURCAN</i>	
De la acces la implicare: rolul bibliotecilor în promovarea responsabilității sociale și a justiției informaționale	173

CZU [02:050](478-25)=135.1

**MEMORIA ȘI ENERGIA
UNEI COMUNITĂȚI PROFESIONALE:
REVISTA *BIBLIOPOLIS*
LA CEL DE-AL 100-LEA VOLUM**

Ivan PILCHIN,
redactor-șef

Apariția, în anul 2026, a celui de-al 100-lea volum al revistei *BiblioPolis* ne invită la o privire retrospectivă asupra devenirii unei publicații care și-a câștigat locul aparte în istoria biblioteconomiei din Republica Moldova. O sută de volume înseamnă o adevărată biografie fundamentată pe exigență, muncă, tenacitate, continuitate, memorie instituțională și fidelitate față de o profesie aflată mereu în schimbare. Înseamnă, totodată, existența unei comunități care a citit revista, a scris pentru ea, a consultat-o, a citat-o, a împărtășit în paginile ei propriile preocupări, descoperiri, provocări și așteptări.

Apărută în anul 2002, ca revistă de biblioteconomie și științe ale informării editată de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, *BiblioPolis* a fost gândită, la început, ca instrument de comunicare profesională al unei instituții interesate să-și consemneze experiențele, proiectele, aspirațiile și rezultatele obținute. În timp, revista a depășit cadrul imediat al bibliotecii care a fondat-o. *BiblioPolis* a devenit o publicație de referință pe plan național, urmărită de bibliotecari, cercetători, profesori, studenți, manageri culturali, oameni ai cărții și ai lecturii. În paginile ei se poate citi, pe secvențe succesive, istoria unei instituții, dar și istoria unui domeniu care a trecut de la cultura tradițională a cărții la logica serviciilor moderne, a cercetării, a comunicării digitale și a relației (inter)active cu utilizatorii săi.

Identitatea revistei se leagă de câteva nume care i-au marcat destinul. Doamna dr. conf. Lidia Kulikovski, director-fondator, a

văzut în *BiblioPolis* un instrument de modernizare și de afirmare a Bibliotecii Municipale. Vlad Pohilă, redactor-șef în perioada anilor 2002 și 2020, a imprimat revistei o ținută intelectuală inconfundabilă. Editorialele sale au transformat textul de început al fiecărui număr într-un exercițiu de bibliologie aplicată, de cultură enciclopedică și de conștiință civică. Dr. Mariana Harjevschi, actualul director al revistei, a susținut continuitatea publicației, deschiderea ei spre cercetare și inovație. În jurul acestor repere s-au adunat redactori, bibliografi, designeri, jurnaliști culturali, colaboratori care și-au asumat misiunea unei reviste ce se menține în timp grație unui profesionalism veritabil.

Din anul 2020, revista a intrat într-o nouă etapă a parcursului său editorial. Păstrând experiența acumulată, am încercat să accentuăm caracterul tematic al numerelor și să orientăm fiecare apariție către probleme actuale ale bibliotecii contemporane: lectura și impasurile ei, digitalizarea, activitatea bibliotecii în condiții pandemice, memoria culturală a Chișinăului, inovația, scena teatrală locală etc. Un semn al maturității revistei îl reprezintă cele două bibliografii dedicate ei: *Revista BiblioPolis. Bibliografie (2002-2012)* și *Bibliografia revistei BiblioPolis (2012-2021)*. Aceste volume, concepute și realizate de dr. conf. Lidia Kulikovski, fixează conținutul publicației din perspectiva devenirii ei cronologice, îl ordonează, îl fac accesibil cercetării. Ele arată amploarea materialului acumulat, rolul revistei în dezvoltarea spațiului public de comunicare biblioteconomică.

În ultimii ani, *BiblioPolis* a câștigat o vizibilitate mai mare și în mediul online. Repozitoriul instituțional al Bibliotecii Municipale, site-ul revistei, pagina din rețelele sociale au extins aria de circulație a textelor și au apropiat revista de cititorii care caută rapid informații, studii, documente și repere profesionale.

La acest volum aniversar, gândul nostru, cu multă recunoștință, se îndreaptă către toți cei care au contribuit la existența revistei: fondatori, directori, membri ai colegiului de redacție, bibliografi, tehnoredactori, designeri, corectori, bibliotecari, cercetători, colaboratori din Republica Moldova și de peste hotare, cititori. Fiecare a adăugat ceva la această construcție comună – revista *BiblioPolis*, care ajunge la volumul 100 cu memoria unui parcurs consistent și cu obligația de a rămâne atentă la viitorul bibliotecii, al profesiei și al culturii scrise.

CZU [021.2/.8:316.4.063.3](063)=135.1

FORUMUL MUNICIPAL PENTRU BIBLIOTECARI: „BIBLIOTECI INCLUZIVE PENTRU COMUNITATE” CA PLATFORMĂ DE PROMOVARE A INCLUZIUNII SOCIALE

*Dr. Mariana HARJEVSCHI,
director general, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

Rezumat: Bibliotecile publice și școlare sunt recunoscute tot mai frecvent în literatura de specialitate drept actori esențiali ai incluziunii sociale, educației non-formale și consolidării coeziunii comunitare. Articolul prezintă rezultatele unei cercetări calitative, aplicate în cadrul celei de-a II-a ediții a Forumului municipal „Biblioteci incluzive pentru comunitate”, desfășurat la Chișinău, cu participarea a 111 bibliotecari, reprezentanți ai autorităților publice locale și parteneri instituționali. Analiza evidențiază nevoia implicării bibliotecilor în dezvoltarea serviciilor incluzive, adaptate nevoilor diverselor grupuri comunitare, precum și importanța cooperării interinstituționale în susținerea acestor demersuri. Organizarea forumului a fost susținută de Primăria municipiului Chișinău, în colaborare cu Direcția Generală Cultură și Patrimoniu Cultural și Direcția Generală Educație, Tineret și Sport a Consiliului municipal Chișinău, cu sprijinul financiar al UNICEF Moldova, al Consiliului Norvegian pentru Refugiați și al Asociației Obștești „Parteneriate pentru fiecare copil”.

Cuvinte-cheie: forum, biblioteci publice, incluziune socială, educație non-formală, coeziune comunitară.

Introducere

În contextul transformărilor sociale și educaționale contemporane, bibliotecile publice și școlare își asumă un rol tot mai pronunțat în promovarea incluziunii sociale și a coeziunii comunitare, susținând Manifestul Bibliotecii Publice IFLA-UNESCO (2022) [1] și Manifestul IFLA-UNESCO pentru Biblioteca Școlară (2025) [2]. Dincolo de funcția lor tradițională de furnizare a resurselor informaționale, acestea devin spații de învățare, dialog și sprijin

pentru grupuri diverse, în special pentru copii și tineri aflați în situații de vulnerabilitate. În acest sens, dezvoltarea și consolidarea serviciilor bibliotecare incluzive constituie o prioritate strategică atât pentru autoritățile publice locale, cât și pentru partenerii din domeniul educației și al protecției copilului.

Pornind de la aceste premise, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, susținută de Primăria municipiului Chișinău, în colaborare cu Direcția Generală Cultură și Patrimoniu Cultural, Direcția Generală Educație, Tineret și Sport a Consiliului municipal Chișinău, și cu sprijinul financiar al UNICEF Moldova, al Consiliului Norvegian pentru Refugiați și al Asociației Obștești „Parteneriate pentru fiecare copil”, a organizat, la 22 octombrie 2025, cea de-a II-a ediție a Forumului municipal „Biblioteci incluzive pentru comunitate”. Evenimentul a reunit 111 participanți, reprezentând bibliotecile publice municipale (39 participanți), bibliotecile publice din suburbii (6 participanți), bibliotecile din sistemul de învățământ (47 participanți) și bibliotecile publice cu rol de centre de formare din Orhei, Telenești etc. (8 participanți), precum și 11 specialiști ai Direcției Generale pentru Protecția Drepturilor Copilului. Diversitatea profilului profesional al participanților a oferit un cadru favorabil pentru schimbul de bune practici, reflecție critică și identificarea unor direcții comune de acțiune în vederea consolidării rolului bibliotecilor ca actori relevanți în susținerea incluziunii sociale și a bunăstării copiilor și tinerilor.

Agenda forumului a fost structurată în jurul unor teme relevante pentru practicile bibliotecare contemporane: crearea spațiilor de învățare non-formală, lectura ca instrument de dezvoltare emoțională, implicarea civică a adolescenților și tinerilor, precum și facilitarea accesului la servicii bibliotecare pentru copiii din grupuri vulnerabile. Atelierele interactive și sesiunile de lucru au valorificat experiența organizațiilor partenere, evidențiind rolul bibliotecarului ca mediator educațional și actor comunitar.

Un accent distinct al forumului a fost axat pe incluziunea copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități, a copiilor refugiați și a copiilor din comunitatea romă, subliniind necesitatea adaptării serviciilor de bibliotecă la diversitatea nevoilor comunității. În acest sens, forumul a constituit nu doar un spațiu de formare profesională, ci și o platformă de consolidare a cooperării interinstituționale.

Concluziile și recomandările formulate în cadrul evenimentului au fost reflectate într-o *Rezoluție de cooperare*, care reconfirmă angajamentul comun al bibliotecilor, instituțiilor de învățământ și organizațiilor partenere pentru dezvoltarea durabilă a bibliotecilor incluzive în municipiul Chișinău. Această inițiativă se înscrie în demersurile strategice ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” de a transforma bibliotecile în spații comunitare deschise, capabile să răspundă provocărilor sociale actuale și să contribuie activ la bunăstarea copiilor și tinerilor.

Conținutul agendei

Evenimentul a debutat cu mesaje de salut adresate participanților de către Angela Cutasevici (viceprimar al municipiului Chișinău), Alina Tabacari (șef al Direcției Cultură și Patrimoniu Cultural), Andrei Pavaloii (șef adjunct al Direcției Generale Educație, Tineret și Sport), Gerrit Maritz (reprezentant adjunct al UNICEF în Republica Moldova) și Neil Brighthon (director de țară al Consiliului Norvegian pentru Refugiați pentru Republica Moldova și România), care au subliniat rolul strategic al bibliotecilor în dezvoltarea comunitară și în promovarea incluziunii sociale.

În continuare, a fost evidențiat rolul bibliotecilor în promovarea educației non-formale, prin prezentarea „Lecții din experiența ludotecilor”, susținută de Mariana Ianachevici, director executiv al Asociației pentru Abilitarea Copilului și Familiei „Ave Copiii”, partener UNICEF, care a oferit exemple concrete de bune practici și impact comunitar. Programul a inclus și un moment de lectură interactivă, prezentat de Georgiana Filimon, voluntară a Asociației OvidiuRo, care a demonstrat metode atractive de stimulare a interesului pentru lectură în rândul copiilor prin lectura cărții *Vine tata, cu pașii lui de uriaș* de Nadine Brun-Cosme.

În cadrul atelierelor interactive au fost prezentate sesiuni dedicate lecturii animate a volumului *Călătoria hermelinei curajoase Miskit*, desfășurate atât în limba română, sub coordonarea formatoarei Veronica Mandric, cât și în limba rusă, facilitate de Olga Biriucova și Alexandru Melniciuc, care au pus în valoare metode participative și tehnici de implicare activă a copiilor. Programul a continuat cu un panel de discuții axat pe implicarea civică a adolescenților și tinerilor prin intermediul bibliotecilor, moderat de Diana Miron, ofițeră pentru dezvoltarea și participarea adolescenților în cadrul UNICEF Moldova, care a evidențiat

rolul bibliotecilor ca spații sigure de dialog, participare și formare civică.

În a doua parte a zilei, au continuat prezentările interactive ale cărții *Călătoria hermelinei curajoase Miskit*, desfășurate în limba română și în limba rusă, care au aprofundat abordările participative și metodele de lucru cu copiii în cadrul activităților de lectură. Totodată, programul a inclus un panel de discuții cu tema „Bibliotecile – spații de siguranță, apartenență și dezvoltare pentru fiecare copil”, asigurat de Tatiana Lungu, director adjunct al Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică, care a evidențiat rolul bibliotecilor în sprijinirea bunăstării emoționale și a dezvoltării armonioase a copiilor.

Pe final, Svetlana Javelea (șef al Secției monitorizare și evaluare, BM), Natalia Cauliuc (șef al Secției dezvoltare servicii din cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”) și Liliana Andrieș (șef serviciu al Bibliotecii „Maramureș”, filială a BM) au prezentat sinteza atelierelor și au evidențiat principalele concluzii, bune practici și direcții de acțiune rezultate în urma sesiunilor de lucru. Evenimentul s-a încheiat cu prezentarea *Rezoluției forumului*, susținută de Mariana Harjevschi, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, document ce a conturat prioritățile strategice și angajamentele asumate pentru consolidarea rolului bibliotecilor în comunitate.

În cadrul forumului a fost implicată o echipă extinsă de profesioniști, care a asigurat organizarea, coordonarea și buna desfășurare a activităților planificate. Echipa a fost coordonată de liderul de echipă, Mariana Harjevschi, beneficiind de contribuția activă și expertiza colegilor din cadrul Bibliotecii Municipale. Din echipă au făcut parte: Tatiana Coșeri, Elena Butucel, Viorica Lozinschi, Svetlana Javelea, Natalia Cauliuc, Victor Rusu, Ecaterina Oxiom, Tatiana Iovu, Olga Chirița, Nadejda Măscăuțanu, Elena Șendrea, Elena Malinovschi, Ludmila Plescan, Ludmila Evtiuhina, Olesia Bocanciu și Aglaia Iepure. Implicarea fiecărui membru a fost esențială pentru realizarea obiectivelor forumului, contribuind la succesul evenimentului prin competențe profesionale, experiență instituțională și spirit de colaborare.

Metodologia cercetării

Metodologia cercetării a inclus colectarea feedback-ului din partea participanților prin intermediul platformei Google Forms.

Datele obținute au fost analizate din perspectiva practicilor incluzive, cu accent pe accesibilitate, participare și adaptarea serviciilor bibliotecare pentru copii și tineri din grupuri vulnerabile.

La eveniment au participat 111 persoane, iar chestionarul a fost completat de 44 respondenți, ceea ce corespunde unei rate medii de răspunsuri. Chestionarul a fost aplicat după finalizarea forumului și a fost distribuit în format electronic către participanți, facilitând colectarea rapidă și eficientă a datelor. Instrumentul a inclus itemi cu răspuns închis și semi-deschis, vizați spre evaluarea percepțiilor participanților asupra relevanței temelor abordate, utilității atelierelor, aplicabilității practicilor prezentate și impactului forumului asupra dezvoltării competențelor profesionale în domeniul incluziunii. Datele colectate au fost analizate descriptiv, completate de analiza calitativă a răspunsurilor deschise, pentru a evidenția opiniile și recomandările participanților.

Prezentarea și analiza rezultatelor

Rezultatele demonstrează rolul bibliotecilor ca platforme de intervenție comunitară și subliniază importanța formării continue a bibliotecarilor, a parteneriatelor intersectoriale și a abordărilor centrate pe utilizator în dezvoltarea serviciilor bibliotecare incluzive.

Analiza răspunsurilor participanților a indicat un nivel foarte ridicat de satisfacție față de organizarea și conținutul evenimentului. Logistica și condițiile de desfășurare au fost apreciate preponderent ca „foarte bine”, confirmând o organizare eficientă și un cadru adecvat pentru activități. Durata și structura programului au fost evaluate pozitiv, majoritatea participanților considerând programul bine echilibrat și coerent, cu mențiunea că există un potențial de optimizare a repartizării timpului și a pauzelor. Relevanța temelor abordate a întrunit una dintre cele mai înalte aprecieri, ceea ce demonstrează că subiectele propuse au răspuns direct nevoilor și intereselor profesionale ale participanților, cu sugestii punctuale de aprofundare a unor teme.

Pauzele și timpul dedicat socializării au fost, la fel, considerate foarte bine gestionate, facilitând atât odihna, cât și schimbul de idei și interacțiunea profesională. Mesajele de salut și intervențiile invitaților au fost percepute ca utile și relevante, contribuind la valoarea informativă și contextuală a evenimentului.

Prezentarea „Rolul bibliotecilor în promovarea educației non-formale”

Din totalul respondenților, 20 au evaluat prezentarea oferită de Mariana Ianachevici ca relevantă și inspirațională, 20 au considerat-o interesantă, iar 3 au perceput-o ca parțial utilă. Aceste rezultate evidențiază că tema „Rolul bibliotecilor în promovarea educației non-formale” a avut un impact motivațional și o valoare profesională pentru majoritatea participanților și confirmă atractivitatea temei și modul de prezentare, având un impact transformator și cu potențial de consolidare prin extinderea componentelor aplicative în edițiile viitoare.

Momentul de lectură interactivă

Dintre respondenți, 20 au apreciat că momentul de lectură interactivă a inspirat noi idei, 21 l-au considerat interesant, un participant a menționat că a fost prea scurt, iar un răspuns nu a fost completat. Participanții au subliniat că prezentarea volumului *Vine tata, cu pașii lui de uriaș* de Nadine Brun-Cosme, realizată de Georgiana Filimon, formatoare din Iași și voluntară a Asociației „OvidiuRo” din România, a evidențiat atât atractivitatea conținutului, cât și potențialul acestuia de a inspira idei și metode noi pentru activități educaționale și creative, contribuind la inspirație și implicare activă a celor din sală, cu recomandarea de a analiza posibilitatea extinderii timpului dedicat acestui segment în edițiile viitoare.

Prezentarea interactivă a cărții „Călătoria hermelinei curajoase Miskit” (în limba română)

Evaluarea prezentării interactive a cărții *Călătoria hermelinei curajoase Miskit* a acoperit cinci dimensiuni: relevanța temei pentru activitatea bibliotecii, calitatea prezentării și a formatorilor, gradul de interactivitate, materialele și metodele folosite și aplicabilitatea practică a ideilor discutate. În ceea ce privește relevanța temei, majoritatea participanților au apreciat-o „Foarte bine”, cu câteva evaluări „Bine”, indicând utilitatea și relevanța subiectului pentru activitatea profesională a bibliotecarilor prezenți.

Calitatea prezentării și competența formatorilor au fost percepute preponderent „Foarte bine”, evidențiind claritate, implicare activă și profesionalism, iar evaluările „Bine” sau „Moderat” au

fost izolate și nu diminuează aprecierea generală. Gradul de interactivitate a fost evaluat predominant „Foarte bine” sau „Bine”, cu câteva mențiuni „Moderat”, sugerând că prezentarea a fost captivantă și interactivă, deși în unele situații interactivitatea ar putea fi ajustată pentru grupuri diferite.

Materialele și metodele folosite au fost apreciate în general „Foarte bine”, indicând un suport vizual și metodologic adecvat, cu câteva opinii „Bine” sau „Moderat”, care evidențiază posibilitatea unor ajustări pentru eficiență maximă. În privința aplicabilității practice a ideilor discutate, majoritatea participanților consideră că acestea pot fi implementate în activitatea lor, cu evaluări preponderent „Foarte bine” și câteva „Bine” sau „Moderat”, confirmând utilitatea prezentării în context profesional real, chiar dacă unele idei necesită adaptări la resursele disponibile sau la specificul bibliotecii.

În concluzie, prezentarea interactivă a fost percepută în mod general pozitiv, fiind apreciată pentru teme relevante, formatori competenți, interactivitate ridicată, materiale adecvate și idei aplicabile practic. Evaluările mai moderate și răspunsurile „Nu am participat” indică oportunități de ajustare a duratei, adaptarea interactivității și asigurarea participării tuturor celor interesați în edițiile viitoare.

Prezentarea interactivă a cărții „Călătoria hermelinei curajoase Miskit” (în limba rusă)

Evaluarea prezentării interactive în limba rusă s-a concentrat pe cinci aspecte: relevanța temei pentru activitatea bibliotecii, calitatea prezentării și a formatorilor, nivelul de interactivitate, materialele și metodele utilizate, precum și aplicabilitatea practică a ideilor prezentate. În ceea ce privește relevanța temei, majoritatea participanților prezenți au evaluat-o „Foarte bine”, ceea ce confirmă interesul și utilitatea subiectului pentru activitatea profesională, în timp ce numeroase răspunsuri „Nu am participat” indică faptul că o parte semnificativă a grupului nu a fost prezentă la sesiune.

Calitatea prezentării și a formatorilor a fost apreciată în general „Foarte bine”, semnalând claritate, competență și implicare activă, cu câteva evaluări „Bine” sau „Moderat” izolate, care nu afectează percepția generală pozitivă. Gradul de interactivitate a fost evaluat predominant „Foarte bine”, urmat de „Bine” și câteva

„Moderat”, ceea ce indică faptul că prezentarea a fost, în mare parte, captivantă și interactivă, deși există oportunități de intensificare a implicării pentru unele grupuri.

Materialele și metodele folosite au primit, în general, evaluarea „Foarte bine”, cu câteva răspunsuri „Bine” sau „Moderat”, sugerând eficiență ridicată a suporturilor vizuale și metodologice, dar și posibilitatea unor ajustări pentru optimizare. În ceea ce privește aplicabilitatea practică a ideilor prezentate, răspunsurile predominante au fost „Foarte bine” și „Bine”, cu câteva „Moderat”, indicând că ideile pot fi implementate în activitatea bibliotecii, cu ajustări în funcție de resurse și context.

În concluzie, prezentarea a fost percepută pozitiv, fiind apreciată pentru teme relevante, formatori competenți, interactivitate ridicată, materiale adecvate și idei aplicabile practic. Rata ridicată a participanților care nu au fost prezenți subliniază necesitatea unei mai bune informări și motivări pentru participare, iar evaluările moderate indică oportunități de adaptare a interactivității și aplicabilității pentru a răspunde nevoilor tuturor participanților.

Panelul de discuții „Implicarea civică a adolescenților și tinerilor prin bibliotecă”

Evaluarea panelului a luat în considerare cinci aspecte principale: relevanța temei pentru activitatea bibliotecii, calitatea prezentării și a formatorilor, nivelul de interactivitate, materialele și metodele utilizate, utilitatea practică a ideilor dezbătute.

- *Relevanța temei:* majoritatea participanților au evaluat panelul cu „Foarte bine”, ceea ce indică faptul că tema a fost percepută ca utilă și adaptată nevoilor profesionale ale bibliotecarilor; răspunsurile „Bine” sau „Moderat” reflectă diferențe în funcție de profilul participanților, iar numărul răspunsurilor „Nu am participat” evidențiază absența unei părți a publicului.
- *Calitatea prezentării și a formatorilor:* evaluările au fost, în mare parte, „Foarte bine”, semnalând claritate, competență și capacitate de implicare activă; evaluările mai moderate sunt rare și nu afectează percepția pozitivă generală.
- *Gradul de interactivitate:* majoritatea participanților au apreciat interactivitatea cu „Foarte bine”, urmat de „Bine” și câteva „Moderat”, sugerând că panelul a fost dinamic și

implicant, dar cu oportunități de intensificare a participării audienței.

- *Materialele și metodele utilizate:* acestea au fost preponderent apreciate „Foarte bine”, cu câteva evaluări „Bine” sau „Moderat”, indicând un suport vizual și metodologic adecvat, cu posibilități minore de optimizare.
- *Aplicabilitatea practică:* ideile prezentate au fost considerate, în mare parte, aplicabile („Foarte bine” sau „Bine”), iar câteva evaluări „Moderat” sugerează necesitatea unor ajustări pentru implementare concretă în anumite contexte.

În concluzie, panelul a fost apreciat pozitiv, cu o temă relevantă, prezentatori competenți, interactivitate ridicată și idei aplicabile. Răspunsurile moderate și numărul participanților absenți indică oportunitatea de a extinde participarea și de a adapta metodele pentru a răspunde nevoilor tuturor participanților.

Panelul de discuții „Bibliotecile – spații de siguranță și apartenență”

Panelul a fost analizat conform chestionarului din cinci perspective: relevanța temei pentru activitatea bibliotecii, calitatea prezentării și a formatorilor, interactivitatea, materialele și metodele folosite și aplicabilitatea practică a ideilor discutate.

- *Relevanța temei:* majoritatea participanților prezenți au evaluat-o cu „Foarte bine”, semnalând utilitate și aplicabilitate în activitatea profesională; au existat și evaluări „Bine” sau „Moderat”, iar un număr considerabil de răspunsuri „Nu am participat” reflectă absența unor participanți.
- *Calitatea prezentării și a formatorilor:* preponderent apreciată „Foarte bine”, cu câteva evaluări „Bine” sau „Moderat”, indicând claritate, competență și implicare activă, cu mici diferențe de percepție între participanți.
- *Gradul de interactivitate:* majoritatea evaluărilor au fost „Foarte bine”, urmate de „Bine” și câteva „Moderat”, sugerând un panel dinamic și implicant, cu posibilități de creștere a participării în edițiile viitoare.
- *Materialele și metodele folosite:* apreciate în general „Foarte bine”, cu câteva evaluări „Bine” sau „Moderat”, indicând un suport vizual și metodologic adecvat, cu oportunități minore de optimizare.

- *Aplicabilitatea practică*: ideile prezentate au fost considerate, în mare parte, aplicabile („Foarte bine” sau „Bine”), iar câteva evaluări „Moderat” sugerează necesitatea unor ajustări pentru implementare în contexte sau resurse specifice.

Panelul de discuții a fost apreciat pozitiv, fiind perceput ca relevant, interactiv și util, cu formatori competenți și materiale adecvate. Evaluările moderate și răspunsurile „Nu am participat” indică oportunități de extindere a participării și de adaptare a interactivității și a aplicabilității ideilor pentru toate grupurile de participanți.

Top 10 tehnici și idei preluate din atelier, prezentate ca ghid practic pentru bibliotecari

Următoarele idei au fost preluate din atelier și pot fi concepute ca linii directe pentru bibliotecari, menite să faciliteze aplicarea rapidă și eficientă a conceptelor discutate în activitatea de zi cu zi:

1. *Lectura interactivă cu copii* – folosirea poveștilor precum *Călătoria hermelinei curajoase* Miskit și implicarea copiilor prin întrebări deschise, jocuri de rol și activități creative.
2. *Activități vizuale și ludice* – integrarea desenului, colorării poveștilor, scenetelor și mijloacelor vizuale pentru stimularea atenției și imaginației.
3. *Tehnici de relaxare și gestionare a emoțiilor* – exerciții de respirație calmă, identificarea emoțiilor și reducerea stresului, utile în lucrul cu copii și adolescenți.
4. *Lucru în echipă și colaborare* – activități în perechi sau grup pentru consolidarea coeziunii și învățării reciproce.
5. *Crearea unui spațiu sigur și incluziv* – transformarea bibliotecii într-un loc primitor, în care toți membrii comunității se simt ascultați, respectați și valorizați.
6. *Implicarea civică a adolescenților și tinerilor* – activități participative care dezvoltă responsabilitatea civică și implicarea în comunitate.
7. *Metode expositive și conversative* – combinarea explicațiilor directe cu discuțiile interactive pentru o înțelegere mai profundă a mesajului.
8. *Aplicarea educației non-formale și a ludotecilor* – activități neformale, jocuri și metode creative pentru dezvoltarea competențelor sociale și cognitive.

9. *Adaptarea comunicării la persoane vulnerabile* – folosirea termenilor corecți și a tehnicilor asistate pentru copii cu dizabilități sau vulnerabili.
10. *Documentarea și transferul de bune practici* – înregistrarea atelierelor și utilizarea prezentărilor ca material metodic pentru alți bibliotecari din rețea, pentru multiplicarea rezultatelor și ideilor inovative.

În ceea ce privește tematica și conținutul, respondenții au subliniat necesitatea alegerii unor teme noi și relevante pentru activitatea bibliotecilor, precum accesul la resurse, lectură, tehnologii, incluziune și implicare civică. De asemenea, s-a sugerat integrarea unor metode teatrale, jocuri de rol și activități practice pentru a spori interactivitatea, precum și includerea mai multor exerciții practice, aplicații concrete și demonstrații de bune practici între biblioteci. Momentele de reflecție și discuțiile libere între participanți au fost apreciate ca oportunități de aprofundare a ideilor și de creare a conexiunilor profesionale.

Cu privire la organizarea și logistica, recomandările au vizat alegerea unui spațiu mai accesibil, preferabil central, sau desfășurarea atelierelor în biblioteci școlare și sectoriale. Participanții au menționat evitarea organizării simultane a mai multor ateliere, cu excepția celor în limba română sau rusă, pentru a permite participarea deplină. Ajustarea duratei atelierelor, uneori mai scurte, optimizarea aranjamentului sălii și a meselor pentru lucru în echipă și interactivitate, precum și organizarea transmisiunilor live pentru un public mai larg au fost alte sugestii importante.

Referitor la interactivitate și participare, s-a propus creșterea timpului alocat socializării și schimbului de experiențe între participanți, mai mult contact cu invitați inspiraționali și personalități relevante pentru domeniu, încurajarea lucrului în echipă și a colaborării între biblioteci, precum și implicarea directă a participanților în activități practice.

Din perspectiva accesibilității și incluziunii, participanții au recomandat soluții pentru cei din raioane sau cu dificultăți de transport, utilizarea unor tehnici de lucru cu copiii cu cerințe educaționale speciale și reducerea numărului de sesiuni plenare în favoarea unui procent mai mare de activități practice.

În ceea ce privește sugestiile generale, s-a evidențiat aprecierea pentru continuarea formatului de forum, considerat util și inspirațional, valorificarea tuturor practicilor noi și ideilor inovative

prezentate în ateliere și recunoașterea calității și utilității acestora, cu recomandarea de a le îmbunătăți prin mai multă interactivitate, aplicabilitate practică și accesibilitate.

Analiză a relevanței rezoluției forumului pentru activitatea bibliotecilor

În baza răspunsurilor participanților, se observă că majoritatea au considerat rezoluția forumului foarte relevantă sau relevantă pentru activitatea lor profesională, cu 27 de răspunsuri „Foarte relevantă”, 12 „Relevantă” și 2 „Parțial relevantă”. Acest rezultat indică faptul că rezoluția este percepută ca un document util și aplicabil, care reflectă prioritățile și nevoile bibliotecilor și oferă direcții concrete pentru dezvoltarea activităților, promovarea lecturii, incluziunea comunitară și implicarea tinerilor. În viziunea respondenților, rezoluția reprezintă o bază strategică pentru implementarea bunelor practici și a inovațiilor în biblioteci, având un impact direct asupra activității zilnice și programelor desfășurate.

Sinteza celor mai valoroase aspecte ale forumului pentru participanți și biblioteci

Participanții au evidențiat mai multe dimensiuni care au contribuit la valoarea forumului. În primul rând, schimbul de experiență și bunele practici s-a dovedit esențial, oferind oportunitatea de a împărtăși experiențe cu alți profesioniști din biblioteci și instituții educaționale, de a accesa idei și metode inovative adaptabile activității proprii și de a descoperi practici incluzive și interactive utile pentru diferite categorii de utilizatori.

Atelierele și prezentările interactive au fost, de asemenea, apreciate, inclusiv sesiuni de lectură din *Călătoria hermelinei curajoase Miskit*, activități cu copii, persoane cu dizabilități sau alte grupuri vulnerabile, precum și exerciții practice pentru identificarea emoțiilor, cooperare și aplicarea tehnicilor ludice în bibliotecă.

Participanții au remarcat impactul pozitiv asupra dezvoltării profesionale și competențelor, prin creșterea abilităților în educație non-formală și implicarea comunității, precum și prin motivația și inspirația primite pentru dezvoltarea serviciilor bibliotecare centrate pe utilizator, accesul la informații actualizate, resurse și recomandări pentru activități inovative.

Networking-ul și colaborarea au fost, de asemenea, esențiale, forumul facilitând crearea de legături între bibliotecari și alte

organizații sau ONG-uri, discuții despre implicarea civică a tinerilor și incluziunea socială în biblioteci, precum și colaborări inter-instituționale pentru soluții locale.

Logistica și organizarea forumului au fost apreciate pentru buna planificare, respectarea timpului, claritatea programului și paneluri bine structurate cu specialiști relevanți, creând un cadru plăcut pentru învățare, socializare și interacțiune. În final, aplicabilitatea practică a ideilor și metodelor prezentate a fost considerată un punct forte, acestea putând fi implementate imediat în bibliotecile proprii pentru diverse categorii de utilizatori și contribuind la transformarea bibliotecii într-un spațiu sigur, incluziv și deschis pentru comunitate.

În concluzie, participanții au apreciat în mod special schimbul de experiență, prezentările interactive, metodele aplicabile, dezvoltarea profesională și logistica bine pusă la punct, considerând forumul un instrument valoros pentru îmbunătățirea serviciilor bibliotecare și stimularea creativității în activitățile zilnice.

Sinteza temelor sugerate pentru edițiile viitoare

Participanții au propus o serie de teme pentru edițiile viitoare ale forumului, care pot fi grupate pe mai multe direcții principale. În domeniul tehnologiei și digitalizării, s-a sugerat explorarea utilizării tehnologiei în biblioteci, securitate cibernetică, inteligență artificială, digitalizarea serviciilor, inovație digitală și alfabetizare media. În ceea ce privește strategiile și proiectele, au fost identificate nevoia de instruire în scrierea și atragerea proiectelor, dezvoltarea strategiilor de fidelizare și atragere a utilizatorilor, implementarea parteneriatelor și proiectelor sustenabile, precum și promovarea inițiativelor bibliotecilor.

Tema tineretului și comunității a fost, de asemenea, evidențiată, cu accent pe implicarea adolescenților și tinerilor, desfășurarea de activități pentru grupuri de vârstă 18+, metode de atragere a tinerilor la lectură și transformarea bibliotecii într-un spațiu activ și incluziv pentru comunitate. Dezvoltarea personală și socială a fost menționată prin gestionarea emoțiilor, comunicarea empatică, stima de sine și respectul față de ceilalți, dezvoltarea rezilienței și sănătatea mentală și fizică a bibliotecarilor și utilizatorilor.

Educația non-formală și educația mediatică au fost propuse ca subiecte pentru promovarea lecturii prin metode interactive și ludice, educație financiară și învățarea pe tot parcursul vieții.

Experiența profesională internațională a fost identificată ca o oportunitate de a învăța din practica bibliotecarilor din alte țări și de a aplica metodele lor de lucru.

Designul și ambientul bibliotecii au fost evidențiate prin amenajarea spațiilor, crearea unui mediu primitor și atractiv și designul pentru confort și interacțiune. De asemenea, s-a propus abordarea activităților pentru grupuri cu nevoi speciale, inclusiv incluziunea copiilor cu cerințe educaționale speciale, a persoanelor cu dizabilități sau a altor nevoi speciale. Alte teme vizate au fost organizarea de evenimente și întâlniri cu personalități literare, prezentări de carte nouă, precum și aspecte legate de organizarea și managementul serviciilor bibliotecii, planificarea și eficientizarea activităților și logistica atelierelor.

Comentarii și sugestii suplimentare primite pentru forum

Participanții au exprimat o apreciere generală pozitivă și mulțumiri pentru invitație, organizare și calitatea evenimentului, mulți manifestând dorința de a participa la viitoare activități similare. Forumul a fost considerat constructiv, inspirațional și relevant pentru activitatea bibliotecilor.

Unii participanți au sugerat ca evenimentul să fie organizat mai aproape de centrul orașului, pentru a facilita deplasarea, în special pentru participanții din raioane. Organizarea și desfășurarea forumului au fost apreciate pentru claritatea structurii programului și pentru momentele de socializare, însă s-a recomandat ca discuțiile și schimbul de idei să fie concentrate în pauze, pentru a nu întrerupe prezentările.

Forumul a fost perceput ca un moment de creștere profesională, oferind idei valoroase pentru activitatea cu diverse categorii de utilizatori, metode noi de lucru și consolidarea competențelor bibliotecarilor. Participanții au subliniat importanța bibliotecilor în comunitate, evidențiind rolul acestora ca centre de susținere, educație și implicare civică, contribuind astfel la vizibilitatea și valoarea lor socială.

Pentru viitor, s-a recomandat continuarea atelierelor interactive, menținerea calității și relevanței prezentărilor, precum și păstrarea unui cadru prietenos și profesionist pentru toți participanții.

Referințe bibliografice

1. Manifestul bibliotecii publice IFLA-UNESCO. *BiblioPolis*. Online. 2022, vol. 86, nr. 3, pp. 108-111. E-ISSN 2587-3113. Disponibil: <https://ojs.hasdeu.md/index.php/bibliopolis/article/view/952/859> [accesat 2025-12-22].
2. *Manifestul IFLA-UNESCO pentru biblioteca școlară 2025*. Online. Disponibil: <https://repository.ifla.org/items/d2a4b5e3-af18-4cc2-9a87-6f27e4c8a69d> [accesat 2025-12-22].

CZU 023.5:005.962.131=135.1

CATEGORIILE DE CALIFICARE A PERSONALULUI DE SPECIALITATE: UN SISTEM METRIC PENTRU MĂSURAREA PERFORMANȚEI ȘI PROMOVAREA EXCELENȚEI

*Tatiana COȘERI,
director adjunct, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

Rezumat: Articolul reflectă evoluția procesului de atribuire și confirmare a categoriilor de calificare pentru personalul de specialitate din biblioteci. Este descris modul în care acest sistem metric servește drept instrument esențial pentru măsurarea performanței individuale și, implicit, pentru promovarea excelenței profesionale în domeniul biblioteconomic. Sunt detaliate etapele și criteriile prin care bibliotecarii își pot valida competențele, contribuind la o mai bună recunoaștere a valorii și profesionalismului în cadrul instituțiilor.

Cuvinte-cheie: categorii de calificare, personal de specialitate, evaluarea performanței, criterii de evaluare, promovarea excelenței.

Bibliotecarul este mai mult decât o simplă profesie. Este o vocație înrădăcinată și o pasiune autentică pentru a ajuta oamenii, pentru a-i ghida eficient într-un mediu informațional activ. Profesia de bibliotecar se află într-o continuă evoluție, determinată de progresele tehnologice rapide, cât și de nevoile societății în permanentă schimbare. În acest context dinamic, competențele bibliotecarului devin nu doar necesare, ci esențiale. Inerent, învățarea pe parcursul vieții se transformă dintr-o opțiune într-o misiune fundamentală, asigurând că bibliotecarul rămâne un specialist relevant și un ghid informat în era digitală.

Comunitatea bibliotecară a dezvoltat, de-a lungul anilor, o cultură a valorii profesionale recunoscute prin atribuirea de categorii de calificare. Aplicarea, începând cu anul 2006, a criteriilor de evaluare bazate pe standarde de calitate specifice specialistului în informare și documentare a marcat o schimbare de paradigmă esențială. S-a realizat astfel tranziția de la o evaluare subiectivă la una axată pe competențe concrete. În acest context, evaluarea bibliotecarilor transcende statutul de simplă sarcină de rutină, devenind o prioritate absolută care modelează viitorul domeniului. Prin evaluare, performanța calitativă umană se transformă dintr-o dimensiune formală într-un instrument recunoscut pentru cuantificarea profesionalismului. Mai mult, evaluarea este esențială în fundamentarea deciziilor privind tendințele de dezvoltare care rezonază cu prioritățile transformatoare. În consecință, ea influențează în mod sporit productivitatea și satisfacția profesională, acționând ca un catalizator puternic pentru dezvoltarea și promovarea profesională. Menținerea și avansarea categoriilor de calificare sunt direct legate de rezultatele concrete și de pregătirea continuă a bibliotecarilor, consolidând rolul lor de experți esențiali în societatea cunoașterii.

Procesul de atestare a personalului de specialitate din bibliotecă a evoluat constant, fiind jalonat de multiple reglementări de-a lungul timpului. Această evoluție reflectă în mod elocvent maturizarea și profesionalizarea continuă a întregii comunități bibliotecare, transformând atestarea într-un barometru al excelenței.

Valoarea și recunoașterea breslei bibliotecare au fost propulsate de entuziasmul și viziunea unui grup dedicat de specialiști. Obiectivul principal al acestei echipe a fost alinierea esențială între calitatea muncii și retribuția acesteia, racordând profesia la standardele de performanță naționale și internaționale. Efortul a culminat în anul 2006, odată cu aprobarea primului cadru reglementar care stabilește clar modul de conferire a categoriilor de calificare. Acest moment a marcat o etapă decisivă în profesia de bibliotecar.

Pe parcursul anilor, ca răspuns la exigențele profesiei, procesul de atribuire a categoriilor de calificare a suferit modificări succesive. Aceste ajustări nu doar că au completat cerințele inițiale, dar au contribuit esențial la conturarea unui model al bibliotecarului modern. În consecință, categoriile de calificare reflectă continuu

competențele necesare pentru a excela într-un mediu informațional în permanentă schimbare.

Evoluția regulamentelor privind procesul de atestare este vizualizată și sintetizată în tabelul de mai jos:

Tabelul nr. 1. Caracteristicile structurale ale cadrului reglementar

Denumirea cadrului de reglementare	Caracteristici structurale
Ordin nr. 28 din 07.02.2006 cu privire la aprobarea <i>Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare cadrelor bibliotecare</i>	a) Atestarea cadrelor bibliotecare se realizează o dată la 4 ani; b) regulamentul are 4 capitole, 38 de articole, 5 anexe; c) prezentarea temei de cercetare profesională este obligatorie pentru toate categoriile; d) eliberarea certificatelor ce confirmă categoria de calificare; e) acordarea sporului la salariu pentru categoria de calificare sub formă procentuală din salariul de funcție: 30% (categoria II), 40% (categoria I), 50% (categoria superioară).
Ordin nr. 17 din 05.02.2015 cu privire la aprobarea <i>Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare personalului de specialitate din biblioteci</i>	a) Modificarea titlului regulamentului: sintagma „cadrelor bibliotecare” a fost înlocuită cu sintagma în „personalului de specialitate din biblioteci”; b) extinderea termenului de evaluare: o dată la 5 ani; c) regulamentul are 6 capitole, 53 de articole, 11 anexe; d) modificarea obiectivelor atestării; e) modificarea sintagmei „grad de calificare” în „categoria de calificare”; f) completarea Regulamentului cu „principiile de bază ale atestării”; g) completarea Regulamentului cu procedura de constituire a comisiilor, cu atribuțiile de bază ale comisiilor; h) completarea Regulamentului cu structura „portofoliului de atestare a personalului de specialitate din biblioteci”; i) modificarea cerințelor pentru obținerea/confirmarea categoriei de calificare; j) completarea Regulamentului cu explicații privind situația bibliotecarilor aflați în concediu de maternitate și concediu de îngrijire a copilului;

Denumirea cadrului de reglementare	Caracteristici structurale
	k) completarea Regulamentului cu Metodologia de conferire/confirmare a categoriilor de calificare; l) completarea Regulamentului cu Cadrul de referință al atestării personalului de specialitate din biblioteci; m) modificarea și completarea grilei de evaluare și metodologiei de cuantificare a activității profesionale; n) modificarea punctajului acumulat minim pentru conferirea/confirmarea categoriilor de calificare; o) modificarea structurii Raportului de autoevaluare; p) modificarea conținutului Fișei de evaluare; q) completarea Regulamentului cu Fișa de autoevaluare și atestare a personalului de specialitate din biblioteci; r) completarea Regulamentului cu Metodologia susținerii studiului/lucrării metodologice/științifice, raportului de autoevaluare, interviului de performanță; s) completarea regulamentului cu Indicatorii de evaluare a lucrării metodologice/științifice, studiului/raportului; t) completarea Regulamentului cu un model de cerere; u) prezentarea temei de cercetare profesională devine obligatorie doar pentru categoria superioară; v) elaborarea Ghidului practic pentru aplicarea Regulamentului; w) acordarea sporului la salariu pentru categoria de calificare prin aplicarea claselor de salarizare: 2 (categoria II), 4 (categoria I), 6 (categoria superioară).
Ordin nr. 475 din 27.05.2020 cu privire la aprobarea modificărilor Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare personalului de specialitate din biblioteci (aprobat prin Ordinul nr. 17 din 05.02.2015)	a) Modificarea cerințelor pentru obținerea/confirmarea categoriei de calificare; b) modificarea și completarea grilei de evaluare și metodologiei de cuantificare a activității profesionale; c) modificarea punctajului minim acumulat pentru conferirea/confirmarea categoriilor de calificare.

Denumirea cadrului de reglementare	Caracteristici structurale
Ordin nr. 334 din 02.09.2025 cu privire la aprobarea <i>Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare personalului de specialitate din biblioteci</i>	a) Structura regulamentului: 6 capitole, 61 articole, 13 anexe; b) completarea Regulamentului cu explicarea noțiunilor utilizate; c) completarea Regulamentului cu „scopul atestării”; d) completarea Regulamentului cu explicarea structurii personalului de specialitate; e) modificarea cerințelor pentru obținerea/confirmarea categoriei de calificare; f) completarea Regulamentului cu procedura de „păstrare a categoriei de calificare” pentru personalul de specialitate care confirmă un stagiu de cel puțin 30 de ani; g) modificarea și completarea grilei de evaluare și metodologiei de cuantificare a activității profesionale; h) modificarea punctajului minim acumulat pentru acordarea/conferirea categoriilor de calificare; i) completarea Regulamentului cu componenta „Norme de cuantificare a activității membrilor comisiilor de atestare a personalului de specialitate din biblioteci”; j) modificarea structurii portofoliului de atestare a personalului de specialitate din biblioteci; k) completarea Regulamentului cu componenta „Contestații”.

Constatăm o evoluție solidă și dinamică a domeniului biblioteconomic, marcată de o creștere a exigenței cerințelor față de specialiștii din biblioteci. Această realitate nu doar că subliniază progresul constant al proceselor de muncă și dezvoltarea limbajului uzual specific, dar oferă și o imagine a modului în care s-a transformat portretul bibliotecarului și al bibliotecii în diverse etape istorice și de dezvoltare tehnologică.

Obiectivele atestării profesionale a bibliotecarilor reprezintă esența și scopul întregului proces de evaluare, reflectând totodată cerințele evolutive ale societății și ale domeniului informațional. Traectoria modificărilor acestor obiective indică o dezvoltare a profesiei și o schimbare a domeniului. Inițial, atestarea s-a concentrat pe asigurarea cunoștințelor profesionale de bază, iar în prezent, accentul se mută către competențe complexe și rezultate

concrete. În tabelul de mai jos se observă accentele evaluării orientate spre validarea excelenței profesionale.

Tabelul nr. 2. Evoluția obiectivelor procesului pentru obținerea/confirmarea categoriilor de calificare

2006	a) Asigurarea unui sistem eficient de evaluare a cadrelor bibliotecare racordat la standardele naționale și internaționale prin stabilirea concordanței între calitatea și retribuirea muncii; b) realizarea eficientă, veridică și echitabilă a evaluării cadrelor bibliotecare racordată la standardele europene; c) prospectarea domeniului și trasarea unor perspective în formarea continuă, în scopul asigurării unui management de calitate în funcționarea instituțiilor bibliotecare; d) sporirea importanței și a imaginii bibliotecii în societate; e) promovarea schimbărilor calitative din domeniul biblioteconomic; f) orientarea bibliotecarilor spre perfecționarea nivelului profesional, stimulând autoperfecționarea profesională în procesul de formare continuă; g) dezvoltarea profesionalismului cadrelor bibliotecare.
2015, 2020, 2025	a) Asigurarea unui proces eficient de evaluare a personalului de specialitate din biblioteci racordat la standardele naționale și internaționale; b) crearea cadrului motivațional pentru dezvoltarea profesională a personalului de specialitate din biblioteci și realizarea maximă a potențialului intelectual, inovațional și creativ al acestora; c) creșterea responsabilității personale a personalului de specialitate din biblioteci pentru reușita propriei cariere profesionale; d) prospectarea domeniului și trasarea unor perspective în formarea continuă cu scopul asigurării unui management de calitate în funcționarea instituțiilor bibliotecare; e) sporirea importanței și a imaginii personalului de specialitate din biblioteci și a bibliotecii în societate; f) stabilirea concordanței între calitatea serviciilor infodocumentare, prestate de personalul de specialitate din biblioteci și retribuirea muncii acestuia.

Sesizăm că obiectivele reflectă în esență progresul întregului domeniu. Acestea acționează ca un motor pentru excelența individuală și schimbarea instituțională. Drept urmare a analizei, se identifică următoarele idei privind procesul de evaluare a personalului de specialitate:

- *implementarea unui sistem eficient de evaluare*: crearea unui mecanism de evaluare transparent, obiectiv și echitabil, capabil să măsoare performanța și competențele profesionale în raport cu cerințele actuale ale pieței muncii și ale comunității;

- *dezvoltarea unui cadru motivațional*: conectarea rezultatelor evaluării la sisteme de recompensare și recunoaștere, stimulând excelența și dedicarea, sporind satisfacția profesională și atragerea specialiștilor valoroși;
- *sporirea imaginii profesiei și vizibilității bibliotecii*: printr-un cadru legal și normativ clar, explicabil și justificat, procesul de evaluare certifică competențele bibliotecarilor; acest fapt îmbunătățește percepția publică a rolului bibliotecarilor și contribuie la creșterea prestigiului bibliotecii ca instituție;
- *susținerea dezvoltării profesionale*: identificarea lacunelor de competență prin evaluare, oferind subiecte pentru planuri de formare și asigurând actualizarea continuă a competențelor.

Obiectivele sunt argumentate solid de principiile de bază ale atestării personalului de specialitate din biblioteci, care au fost completate în edițiile 2015, 2020 și 2025 ale Regulamentului. Aceste principii oferă axele fundamentale care asigură corectitudinea procesului, susținând obiectivele prin următorii piloni normativi:

- 1) respectarea dreptului personalului de specialitate din biblioteci la dezvoltare profesională și la avansare în domeniul de activitate;
- 2) implicarea conștientă și responsabilă a personalului de specialitate din biblioteci în procesul de atestare;
- 3) obiectivitate și transparență în procesul de evaluare a personalului de specialitate din biblioteci;
- 4) echitatea și egalitatea șanselor pentru fiecare participant la atestare.

Principiile date garantează că metodologia de atribuire/confirmare a categoriilor de calificare și rezultatele ei sunt clare, măsurabile și lipsite de subiectivism. De asemenea, ele contribuie la credibilitatea și acceptarea procesului de atestare în rândul tuturor specialiștilor, la aspectul motivațional bazat pe inițiativă, la facilitarea creșterii în carieră.

Echitatea și egalitatea șanselor este un principiu important în procesul de atestare. El este garantat prin structurarea cerințelor de evaluare pe baza a două dimensiuni clare și complementare:

- 1) contextul profesional cu referire la nivelul de studii și durata de activitate în domeniu;
- 2) rezultatul și impactul muncii cu referire la competențe și activități profesionale.

Dacă în ediția Regulamentului din 2006 aceste cerințe erau specificate doar generic, atunci în edițiile ulterioare (precum cele din 2015, 2020 și 2025) ele au fost completate cu rigurozitate, atribuind un punctaj minim necesar pentru fiecare categorie. Este o combinație relevantă între cerințe, eficiență și rezultat prin atribuirea unui scor.

Modificările survenite la nivelul de studii și durata de activitate în domeniu au fost generate direct de cartografierea personalului de specialitate din biblioteci. Acest proces de analiză a datelor existente a servit ca pretext pentru alinierea cadrului normativ la starea de fapt din domeniu. Ajustările au îmbunătățit accesibilitatea și flexibilitatea atribuirii și confirmării categoriilor de calificare. În esență, adaptările au urmărit echilibrarea criteriilor formale (studii și vechime) cu realitățile din biblioteci, punând un accent semnificativ pe drepturile personalului de specialitate. Astfel, Regulamentul nu doar impune cerințe, ci și susține traseul profesional al specialiștilor.

Tabelul comparativ nr. 3 este o justificare vizuală a eforturilor de îmbunătățire a accesibilității și flexibilității procesului de evaluare și atestare a bibliotecarilor.

Prin evoluția criteriilor de eligibilitate se reflectă flexibilitatea cerințelor de vechime în muncă și extinderea tipurilor de studii. Procesul devine mai accesibil atât pentru tinerii specialiști, cât și pentru cei cu experiență relevantă.

Cuantificarea competențelor validează excelența, stimulând astfel un cadru motivațional puternic. Activitatea profesională intensă și rezultatele notabile ale bibliotecarilor sunt evaluate prin două dimensiuni: competențe generale și competențe specifice în funcție de categoria de calificare. Această abordare permite bibliotecarilor să-și planifice strategic dezvoltarea, orientându-se către obiective clare. Tabelul de mai jos ilustrează modul în care aceste două aspecte trasează efectiv traiectoria de dezvoltare a domeniului profesional.

**Tabelul nr. 3. Evoluția cerințelor pentru obținerea/
confirmarea categoriilor de calificare. Studii și vechime**

Categoria de calificare	2006	2015	2020	2025
II	1) studii superioare și activitate în domeniu de cel puțin 3 ani 2) studii medii de specialitate și activitate în domeniu de cel puțin 5 ani	1) studii superioare de specialitate și activitate în domeniu de cel puțin 1 an 2) studii superioare de specialitate din alte domenii de formare profesională, după o pregătire profesională la bazele biblioteconomiei și științelor informării și activitate în domeniu de cel puțin 2 ani 3) studii medii de specialitate (sau studii superioare incomplete) și activitate în domeniu de cel puțin 2 ani 4) studii medii de specialitate din alte domenii de formare profesională, după o pregătire profesională la bazele biblioteconomiei și științelor informării și activitate în domeniu de cel puțin 3 ani	1) studii superioare de specialitate și activitate în domeniu de cel puțin 1 an 2) studii superioare de specialitate din alte domenii de formare profesională, după o pregătire profesională la bazele biblioteconomiei și științelor informării și activitate în domeniu de cel puțin 2 ani 3) studii medii de specialitate (sau studii superioare incomplete) și activitate în domeniu de cel puțin 2 ani 4) studii medii de specialitate din alte domenii de formare profesională, după o pregătire profesională la bazele biblioteconomiei și științelor informării și activitate în domeniu de cel puțin 3 ani	1) studii superioare de specialitate și activitate în domeniu de cel puțin 1 an 2) studii superioare de specialitate din alte domenii de formare profesională, după o pregătire profesională la bazele biblioteconomiei și științelor informării și activitate în domeniu de cel puțin 1 an 3) studii medii de specialitate (sau studii superioare incomplete) și activitate în domeniu de cel puțin 2 ani 4) studii medii de specialitate din alte domenii de formare profesională, după o pregătire profesională la bazele biblioteconomiei și științelor informării și activitate în domeniu de cel puțin 2 ani

Categoria de calificare	2006	2015	2020	2025
I	1) studii superioare și activitate în domeniu de cel puțin 5 ani	1) studii superioare de specialitate și activitate în domeniu de cel puțin 4 ani 2) studii superioare din alte domenii de formare profesională și activitate în domeniu de cel puțin 7 ani 3) studii medii de specialitate (sau studii superioare incomplete) și activitate în domeniu de cel puțin 10 ani	1) studii superioare de specialitate și activitate în domeniu de cel puțin 3 ani 2) studii superioare din alte domenii de formare profesională și activitate în domeniu de cel puțin 5 ani 3) studii medii de specialitate (sau studii superioare incomplete) și activitate în domeniu de cel puțin 10 ani	1) studii superioare de specialitate și activitate în domeniu de cel puțin 2 ani 2) studii superioare din alte domenii de formare profesională și activitate în domeniu de cel puțin 2 ani 3) studii medii de specialitate (sau studii superioare incomplete) și activitate în domeniu de cel puțin 5 ani
superioară	1) studii superioare de specialitate și activitate în domeniu de cel puțin 10 ani	1) studii superioare de specialitate și activitate în domeniu de cel puțin 7 ani 2) studii superioare din alte domenii de formare profesională și activitate în domeniu de cel puțin 10 ani	1) studii superioare de specialitate și activitate în domeniu de cel puțin 5 ani 2) studii superioare din alte domenii de formare profesională și activitate în domeniu de cel puțin 10 ani	1) studii superioare de specialitate și activitate în domeniu de cel puțin 3 ani 2) studii superioare din alte domenii de formare profesională și activitate în domeniu de cel puțin 3 ani 3) studii medii de specialitate (sau studii superioare incomplete) și activitate în domeniu de cel puțin 5 ani

**Tabelul nr. 3.1. Evoluția cerințelor pentru obținerea/
confirmarea categoriilor de calificare. Competențe și
abilități**

Categoria de calificare	2006	2015, 2020	2025
II	– Cunoștințe avansate în sectorul de activitate; – cunoașterea cadrului de reglementare în domeniu la nivel național; – cunoașterea și utilizarea tehnologiilor informaționale; – implementarea unor idei inovaționale și a experienței avansate; – de instruire la nivel local. – lucrări și publicații de specialitate (articole în presă, materiale promoționale, bibliografii și alte materiale specifice sectorului de activitate); – comunicări în cadrul întrunirilor profesionale la nivel local; – imaginea în mediul profesional și în comunitate; – cooperarea cu alte instituții la nivel local; – participarea la acțiuni	Prezentări de comunicări în cadrul activităților profesionale (consilii metodice, conferințe, seminare, mese rotunde, trainin-guri, sesiuni de formare) la nivel local.	Prezentări de comunicări în cadrul activităților profesionale (conferințe, forumuri, seminare, mese rotunde, ateliere, trainin-guri, webinare, sesiuni de formare, consilii metodice etc.) la nivel instituțional.

Categoria de calificare	2006	2015, 2020	2025
I	– Cunoștințe avansate în domeniu în general; – cunoașterea cadrului de reglementare în domeniu la nivel național; – cunoașterea și utilizarea tehnologiilor informaționale; – elaborarea și implementarea unor idei inovatoare; – activitate de formator; – lucrări și publicații de specialitate (articole în presă, materiale promoționale, bibliografii, analize, sinteze și alte materiale specifice domeniului de activitate); – comunicări în cadrul întrunirilor profesionale la nivel local și național; – imaginea în mediul profesional și în comunitate; – cooperarea cu alte instituții la nivel național; – participarea la acțiuni de instruire la nivel local și național.	Prezentări de comunicări în cadrul activităților profesionale (consilii metodice, conferințe, seminare, mese rotunde, traininguri, sesiuni de formare) la nivel instituțional.	Prezentări de comunicări în cadrul activităților profesionale (conferințe, forumuri, seminare, mese rotunde, ateliere, traininguri, webinare, sesiuni de formare, consilii metodice etc.) la nivel local sau de rețea.

Categoria de calificare	2006	2015, 2020	2025
superioară	– Cunoștințe avansate în domeniul de activitate și alte domenii adiacente; – cunoașterea cadrului de reglementare în domeniu la nivel național și internațional; – cunoaștere și utilizarea tehnologiilor informaționale; – participarea la elaborarea unor politici, proiecte și programe la nivel național; – activitate de formator, elaborarea curriculumurilor, programelor de instituire; – lucrări și publicații de specialitate (articole în presă, materiale promoționale, bibliografii, studii și cercetări și alte materiale în domeniul de activitate de importanță națională); – comunicări în cadrul întrunirilor profesionale la nivel local, național și internațional; – imaginea în mediul profesional și în comunitate; – cooperarea cu alte instituții la nivel național și internațional; – participarea la acțiuni de instruire la nivel local, național și internațional.	Prezentări de comunicări în cadrul activităților profesionale (consilii metodice, conferințe, seminare, mese rotunde, traininguri, sesiuni de formare) la nivel zonal și național; pregătirea și publicarea articolelor științifice, științifico-practice și metodice în reviste de specialitate și culegeri de articole științifice; realizarea unui studiu, a unei lucrări metodice/științifice.	Prezentări de comunicări în cadrul activităților profesionale (conferințe, forumuri, seminare, mese rotunde, ateliere, traininguri, webinare, sesiuni de formare, consilii metodice etc.) la nivel zonal și național; pregătirea și publicarea articolelor științifice, științifico-practice și metodice în reviste și culegeri de articole științifice; realizarea unui studiu, a unei lucrări metodice/științifice.

De menționat că cerințele date au fost stipulate în ediția anului 2006 a Regulamentului sub formă de anexă, iar în celelalte ediții – în textul Regulamentului. Astfel, tabelul confirmă faptul că

progresul bibliotecilor este strâns legat de evoluția cognitivă a personalului său.

Determinarea nivelului de pregătire, a complexității și a calității sarcinilor pe care le poate îndeplini personalul de specialitate se realizează printr-un proces riguros de evaluare în trei etape, gestionat de comisia de atestare. Acest proces complex urmărește o evaluare holistică a competențelor și include:

1. *examinarea portofoliului de atestare*: analiza detaliată a documentelor care atestă experiența, formarea, contribuțiile profesionale și rezultatele muncii solicitantului, materializând activitatea profesională intensă și notabilă;
2. *susținerea Interviuului de performanță*: discuție structurată menită să evalueze abilitățile de comunicare, gândirea critică, capacitatea de a aplica cunoștințele în situații concrete;
3. *susținerea Raportului de autoevaluare*: prezentarea de către solicitant a propriei analize asupra performanței și dezvoltării profesionale în fața comisiei.

Atribuirea sau confirmarea categoriilor de calificare se efectuează în funcție de punctajul acumulat în urma evaluării celor trei componente menționate.

Tabelul nr. 4. Categoriile de calificare atribuite prin punctaj

Anul	Categoria de calificare II (cel puțin)	Categoria de calificare I (cel puțin)	Categoria de calificare superioară (cel puțin)
2006	70	80	90
2015	80	100	140
2020, 2025	120	188	275

Fiind bazat pe punctaj, mecanismul dat asigură obiectivitatea și transparența procesului, transformând evaluarea într-un demers ce sprijină meritele și performanța.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (BM) și-a asumat, în mod constant, rolul de instituție care învață, contribuind esențial la formarea competențelor și la susținerea continuă a bibliotecarilor. Conștientizând faptul că profesionalismul personalului și satisfacția profesională sunt pilonii principali ai succesului, BM investește constant în dezvoltarea cognitivă a echipei sale. Aceste investiții sunt vitale și reprezintă motivația de bază pentru livrarea de servicii și produse de calitate.

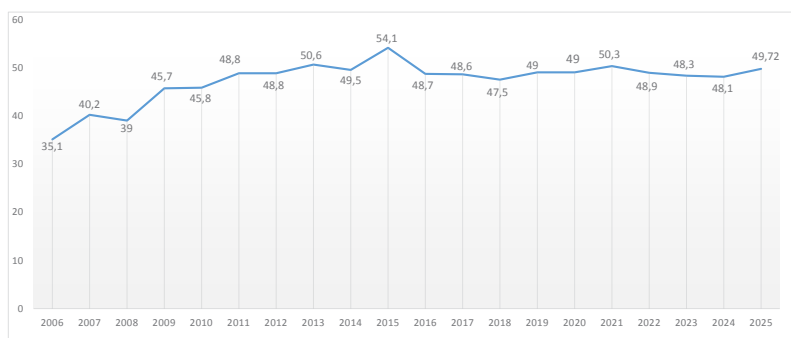
Atribuirea și confirmarea categoriilor de calificare a fost salută de bordul administrativ al BM. Această măsură este percepută ca o oportunitate juridică esențială, oferind bibliotecii cadrul necesar pentru a aprecia excelența și performanța profesională prin valori monetare corespunzătoare. Recunoașterea meritelor, realizată printr-un mecanism transparent, a devenit astfel un factor puternic de motivare pentru întregul personal.

Analiza datelor privind procentajul personalului deținător de categorii de calificare pe parcursul perioadei 2006-2025 relevă o tendință ascendentă notabilă. Această evoluție subliniază un entuziasm sporit și constant pentru dezvoltarea și aprecierea profesională. Preocuparea sporită pentru categoriile de calificare este manifestat în mod echilibrat de ambele părți:

- din partea bibliotecarilor: dorința de recunoaștere a competențelor, de avansare în carieră și de dezvoltare profesională continuă);
- din partea conducerii: interes prin susținerea și promovarea excelenței în cadrul instituției, oferind stimulente atât la nivel moral (recunoaștere), cât și financiar (valorizare monetară).

Pe parcursul celor 20 de ani, Echipa Hasdeu a obținut rezultate pe măsura eforturilor depuse. Datele statistice atestă că o medie de 47,3% dintre bibliotecari dețin categorii de calificare. Evoluția acestui proces este detaliată vizual în graficul de mai jos. Este important de menționat că fluctuația de personal a influențat inevitabil aceste date.

Proporțiile categoriilor de calificare (II, I și superioară) s-au menținut relativ constant în medie pe parcursul anilor. Categoria I

Grafic nr. 1. Procentul bibliotecarilor cu categorii de calificare în cadrul BM „B.P. Hasdeu”.

deține poziția dominantă, fiind urmată de categoriile superioară și II, care se situează în proporții aproximativ egale.

Subiectele de cercetare stabilite ca obligatorii pentru toate categoriile de calificare în perioada 2006-2015 reflectă, în mod elocvent, orientarea strategică a bibliotecilor către îmbunătățirea continuă și dezvoltarea activității profesionale: cultura juridică, cooperare și parteneriate, activitatea editorială, formare profesională, servicii pentru persoane dezavantajate, ergonomie, voluntariat, servicii de lectură, cultura instituțională, evenimente culturale, prelucrarea documentelor în regim automatizat, bibliografie locală, eficiența serviciilor, rolul instructiv-educativ al bibliotecii, evaluarea locului de muncă, designul spațiilor pentru copii, accesul la informație, servicii virtuale, cadrul de reglementare, strategii de promovare a lecturii, integrarea tinerilor specialiști, activitate expozițională, soluționarea conflictelor etc. Drept urmare, s-a înregistrat o creștere a numărului de articole publicate în revistele și publicațiile de specialitate. Începând cu anul 2015, prezentarea unei cercetări a devenit o cerință obligatorie exclusiv pentru atribuirea și confirmarea categoriei superioare de calificare. Aceste cercetări, cu un volum mediu de 18-20 de pagini, abordează subiecte fundamentale care, ulterior, sunt materializate în diverse tipuri de publicații: monografii, bibliografii, biobibliografii, politici și articole în revista de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură *BiblioPolis*.

Procesul de atribuire și confirmare a categoriilor de calificare pentru personalul de specialitate a cunoscut o dezvoltare intensă. Această evoluție este determinată de faptul că mediul exogen dictează în permanență noi cerințe profesionale. În acest context, bibliotecarii sunt motivați să se perfecționeze constant pentru a deveni lideri în spectrul informațional. Prin validarea competențelor lor, ei contribuie direct la o mai bună recunoaștere a valorii și a profesionalismului în cadrul instituțiilor.

Referințe bibliografice

1. Regulamentul privind modul de conferire a categoriilor de calificare cadrelor bibliotecare: aprobat prin ordinul nr. 28 din 07 februarie 2006 al Ministerului Culturii și Turismului. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. Online. 2006, nr. 116-119, art. 406. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=40305&lang=ro# [accesat 2025-11-05].

2. Regulamentul privind modul de conferire a categoriilor de calificare cadrelor bibliotecare: aprobat prin ordinul nr. 17 din 05 februarie 2015 al Ministerului Culturii. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. Online. 2015, nr. 115-1123, art. 749. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=67022&lang=ro# [accesat 2025-11-05].
3. Regulamentul privind modul de conferire a categoriilor de calificare cadrelor bibliotecare: modificat prin ordinul nr. 475 din 27 mai 2020 al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. Online. 2020, nr. 147, art. 536. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121744&lang=ro [accesat 2025-11-05].
4. Regulamentul privind modul de conferire a categoriilor de calificare cadrelor bibliotecare: aprobat prin ordinul nr. 334 din 02 septembrie 2025 al Ministerului Culturii. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. Online. 2025, nr. 474-477, art. 779. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121744&lang=ro [accesat 2025-11-05].
5. ȚURCAN, Nelly. *Ghid practic pentru aplicarea Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare personalului de specialitate din biblioteci*. Ludmila CORGHENCI, Lilia TCACI (responsabili de ediție). Consiliul Biblioteconomic Național, Comisia Formare Profesională Continuă. Ed. a 2-a, rev. și compl. Chișinău: BNRM, 2020. 81 p. ISBN 978-9975-3425-1-3; Online. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_practic_pentru_aplicarea_regulementului_ed.2.pdf [accesat 2025-11-05].

STUDIU AL NIVELULUI DE CULTURĂ A INFORMAȚIEI AL UTILIZATORILOR LA BIBLIOTECA „MIHAIL CIACHIR”

*Liliana MANOILOVA,
bibliotecară, Biblioteca „Mihail Ciachir”*

Rezumat: Studiul își propune să cerceteze și să evalueze nivelul de cultură a informației al utilizatorilor la Biblioteca „Mihail Ciachir”. A fost analizat un grup-țintă format din copii, cu vârste între 7 și 12 ani, participanți la Programul estival „Provocarea verii” sub genericul „Știm la bibliotecă”, desfășurat la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, inclusiv la filiala „Mihail Ciachir”. În procesul de lucru cu informația, se remarcă un echilibru între utilizarea resurselor umane și a celor digitale. Copiii manifestă încredere atât în bibliotecar, cât și în profesor, dar demonstrează și capacitatea de a lucra independent, navigând eficient și inteligent în mediul online. În urma cercetării, au fost propuse soluții fezabile pentru susținerea demersului nostru de a contribui la creșterea nivelului de cultură a informației al utilizatorilor, în speță a tinerilor aflați în perioada lor de formare.

Cuvinte-cheie: cultura informației, bibliotecă, utilizatori, resurse umane și virtuale, navigare online, educație STREAM.

Abstract: The study aims to investigate and evaluate the information literacy level of users at the “Mihail Ciachir” Library. There was analyzed a target group of children aged 7 to 12 years, participants in the Program “Summer Challenge” under the theme “We know at the library”, held at the Municipal Library “B.P. Hasdeu”, including “Mihail Ciachir” branch. When working with information, a balance is observed between the use of human and virtual resources. Children express trust in both the librarian and the teacher, while demonstrating the ability to work independently, knowing how to navigate the online environment intelligently. Following the research, there were proposed feasible solutions to support our effort to contribute to increasing the level of information literacy among users, especially young people in their developmental stage.

Keywords: information literacy, library, users, human and virtual resources, digital navigation, STREAM education.

Introducere

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (BM) din Chișinău este o instituție publică de cultură și informare, fondată în 1877, care oferă acces echitabil la cunoaștere, educație și lectură printr-o rețea de 27 de filiale. Printre acestea se numără și Filiala „Mihail

Ciachir”, înființată la 4 octombrie 1992, cu misiunea de a promova cultura, tradițiile și literatura găgăuză.

Biblioteca „Mihail Ciachir”, filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, reprezintă o instituție modernă, accesibilă și incluzivă, care răspunde activ nevoilor informaționale, educaționale și culturale ale comunității. Filiala se evidențiază prin parteneriate solide cu instituții educaționale și culturale, printr-o ofertă diversificată de resurse (cărți, periodice, publicații digitale) și servicii moderne: împrumut de carte, acces la internet, activități comunitare, cluburi de lectură, ateliere și sesiuni de informare. Cu o viziune orientată spre inovație și nevoile reale ale utilizatorilor, biblioteca susține dezvoltarea personală, învățarea continuă și formarea culturii informaționale, prioritară în cadrul activităților desfășurate.

Unul dintre cele mai dinamice și relevante proiecte estivale organizate de Biblioteca „Mihail Ciachir” este „Provocarea verii”, desfășurat sub genericul „Știm la Bibliotecă – o vară plină de descoperiri, distracție și învățare” prin componentele STREAM (știință, tehnologie, lectură, inginerie, artă, matematică). Acest program are ca obiectiv stimularea curiozității, creativității și gândirii critice în rândul copiilor, printr-o abordare interdisciplinară, bazată pe învățare activă și experiențială.

În acest context, practica profesională la specialitatea „Biblioteconomie” din cadrul Universității de Stat din Moldova, s-a desfășurat prin implicarea directă în activitățile zilnice ale programului, în special în lucrul cu primul grup de participanți, format din copii cu vârste cuprinse între 7 și 12 ani. Am participat la organizarea și desfășurarea atelierelor de lectură, a jocurilor educative, a activităților de creație și a sesiunilor de discuții tematice. Acest cadru ne-a oferit oportunitatea ideală de a observa modul în care copiii învață prin joc, interacțiune și explorare, dar și de a contribui activ la dezvoltarea competențelor informaționale și culturale ale acestora.

Totodată, experiența ne-a permis aplicarea cunoștințelor teoretice dobândite în cadrul specialității, prin colaborarea cu bibliotecarii în planificarea activităților, în selectarea materialelor educaționale și în adaptarea conținutului la nivelul de înțelegere al copiilor.

Biblioteca „Mihail Ciachir” a pregătit o serie de activități creative, educative și distractive, menite să stârnească curiozitatea naturală a copiilor și să încurajeze explorarea lumii din jurul lor.

În fiecare zi, participanții descoperă o temă, care le deschide noi perspective și le oferă ocazia să învețe prin activități uimitoare, ce le antrenează spiritul de observație și abilitățile de concentrare, prin exerciții de căutare, rebusuri, labirinturi, jocuri de cuvinte și multe alte activități amuzante, precum jocuri de societate și lectură activă. Ne-am implicat direct în desfășurarea acestor activități, contribuind la organizare, facilitare și interacțiunea cu copiii, ceea ce ne-a oferit o experiență valoroasă, plină de energie pozitivă, creativitate și învățare reciprocă.

Temele abordate în vara anului 2025 au inclus: „Ceasul și măsurarea timpului”, „Taina piramidelor”, „Planeta albastră – Pământul”, „Călătoria în spațiu”, „Tărâmul dinozaurilor”, „Povești și personaje”, „Corpul uman – miracolul din noi”, „Călătorie prin continente”, „De la carte la ecran”. Aceste teme au fost tratate într-un mod interdisciplinar, folosind elemente din toate domeniile STREAM, astfel încât copiii să poată învăța în mod firesc și integrat.

Activitățile zilnice au inclus: lecturi interactive și dezbateri pe marginea textelor; ateliere de creație; puzzle-uri educative și provocări matematice; proiecții de filme inspirate din cărți; jocuri de societate care stimulează gândirea strategică; ieșiri în aer liber pentru înviorare și explorare. Copiii au fost încurajați să își exprime ideile, să colaboreze, să creeze și să exploreze. Programul a contribuit astfel la dezvoltarea gândirii critice și creative, a spiritului de echipă, dar și la formarea unor abilități practice și de comunicare eficientă.

Scopul principal al practicii a fost investigarea nivelului de cultură a informației în rândul copiilor cu vârste între 7 și 12 ani, participanți la Programul „Provocarea verii” (ediția a VII-a) din cadrul Filialei „Mihail Ciachir”. Obiectivele cercetării au fost: identificarea nivelului de cunoștințe privind utilizarea surselor de informare (carte, internet, bibliotecar etc.); analiza capacității copiilor de a înțelege, evalua și folosi informația corect; formularea unor propuneri de îmbunătățire a activităților de formare a culturii informaționale pentru această categorie de vârstă.

Reieșind din ipoteza noastră de lucru, copiii cu vârste între 7 și 12 ani dețin un nivel mediu spre ridicat de cultură a informației, manifestând cunoștințe de bază privind evaluarea surselor de informare. Totuși, aceste competențe nu sunt aplicate constant în practică, ceea ce evidențiază nevoia de consolidare și dezvoltare

continuă a culturii a informației prin activități educative și ghidate, adaptate vârstei.

Cercetarea a avut ca metodă principală aplicarea unui chestionar compus din 11 întrebări formulate într-un limbaj accesibil, adaptat vârstei participanților, cu scopul de a evalua modul în care copiii caută, accesează și verifică informațiile.

Răspunsurile la chestionar au fost colectate în data de 9 iunie 2025. La chestionar au participat 20 de copii, dintre care 15 fete și 5 băieți, cu vârste cuprinse între 7 și 12 ani. Chestionarul a fost distribuit în format fizic. După colectarea răspunsurilor, am aplicat metoda analizei pentru interpretarea datelor obținute.

Analiza rezultatelor chestionarului și recomandări

1. Cât de des frecvenzezi biblioteca?

Din totalul celor 20 de respondenți, 15 copii frecventează biblioteca în mod regulat, adică cel puțin o dată pe săptămână. Această cifră indică un interes crescut față de serviciile bibliotecii și sugerează că o parte semnificativă dintre participanți este deja familiarizată cu mediul bibliotecii și beneficiază activ de resursele și activitățile oferite.

Cinci respondenți au declarat că vin la bibliotecă doar o dată pe lună. În cazul acestora, implicarea este mai redusă și ar putea fi influențată de factori personali sau externi (distanță, program, alte activități). Acești utilizatori pot fi motivați prin activități adaptate intereselor lor (concursuri sau ateliere care îi atrag mai frecvent în bibliotecă).

Recomandare: pentru a crește frecvența vizitelor în rândul utilizatorilor ocazionali, propunem organizarea de activități atractive

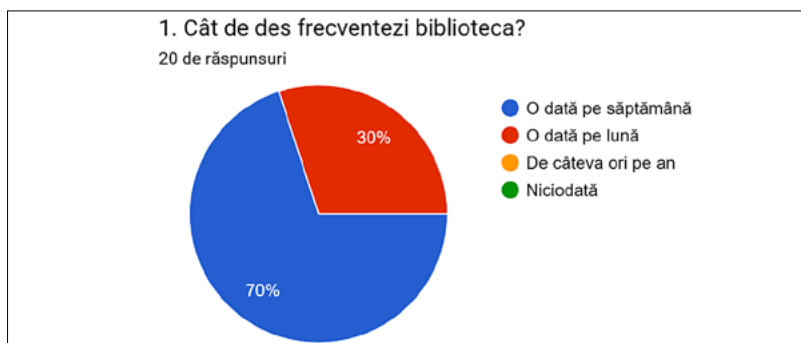

Figura nr. 1. Frecvența vizitelor la bibliotecă.

și variate, adaptate intereselor copiilor, care să stimuleze participarea regulată la viața bibliotecii.

2. Cât de des folosești internetul pentru teme sau proiecte?

Zece copii folosesc internetul pentru teme sau proiecte de câteva ori pe săptămână, ceea ce indică un nivel moderat de acces și utilizare a tehnologiei în scop educațional. Acești copii au, probabil, o minimă autonomie în căutarea informațiilor online și sunt familiarizați cu utilizarea internetului ca sursă de sprijin pentru învățare. Zece copii declară că folosesc internetul rareori, ceea ce sugerează fie o accesibilitate redusă la tehnologie, fie o dependență mai mare de alte surse (părinți, cărți, profesorii) sau o lipsă de deprinderi în căutarea informației online.

Este relevant faptul că niciun copil nu a ales opțiunea „zilnic”, ceea ce arată că utilizarea internetului în mod intens nu este o

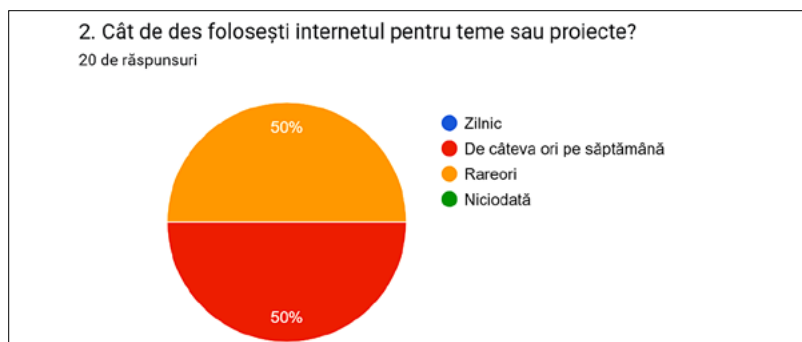

Figura nr. 2. Utilizarea internetului în scop educațional.

practică obișnuită pentru acest grup. De asemenea, niciun respondent nu a selectat „niciodată”, ceea ce indică totuși un contact minim sau ocazional cu tehnologia digitală pentru toți participanții.

Recomandare: este necesar să fie dezvoltate programe de alfabetizare informațională și digitală, pentru a crește competențele de utilizare a internetului în scop educativ. Copiii care folosesc internetul rar ar putea beneficia de ateliere practice în bibliotecă pentru a învăța cum să caute și să selecteze informații utile pentru teme și proiectele lor. Se pot crea ghiduri simple pentru căutare eficientă și sigură pe internet, adaptate vârstei de 7-12 ani.

3. Cum îți găsești informațiile pentru teme?

Rezultatele obținute în urma întrebării arată o varietate de surse utilizate de respondenți pentru a-și procura informațiile

necesare realizării temelor. Se observă o preferință clară pentru bibliotecă ca sursă principală de informare, urmată de căutarea pe internet, respectiv prin interacțiunea cu profesori sau colegi.

Biblioteca este menționată de 13 ori, ceea ce reflectă o utilizare frecventă și încredere în resursele tradiționale și asistate din mediul bibliotecii. Aceasta poate semnala accesibilitatea bună a serviciilor bibliotecii, disponibilitatea personalului pentru ghidare sau o cultură instituțională care încurajează frecventarea bibliotecii.

Căutarea pe internet (Google, Wikipedia) apare în 8 răspunsuri, fie ca unică opțiune, fie în combinație cu alte metode. Aceasta indică faptul că internetul este o unealtă complementară, importantă în procesul de documentare, oferind acces rapid la o varietate mare de surse.

Întrebarea profesorilor sau colegilor apare în 4 răspunsuri, toate în combinație cu celelalte surse. Acest lucru arată că, deși nu este o practică majoritară, colaborarea și consultarea umană sunt în continuare parte a procesului educațional pentru unii dintre respondenți. Combinarea surselor (ex: internet + bibliotecă + profesori/colegi) este o alegere comună în rândul mai multor respondenți, ceea ce denotă o strategie de informare diversificată, care îmbină atât resursele digitale, cât și cele tradiționale și interpersonale.

Majoritatea celor chestionați apelează la bibliotecă pentru a-și procura informațiile necesare realizării temelor, fie ca sursă principală, fie în combinație cu internetul și/sau sprijinul profesorilor. Acest fapt evidențiază rolul activ și important al bibliotecii în susținerea procesului educațional și formarea competențelor de informare ale utilizatorilor.

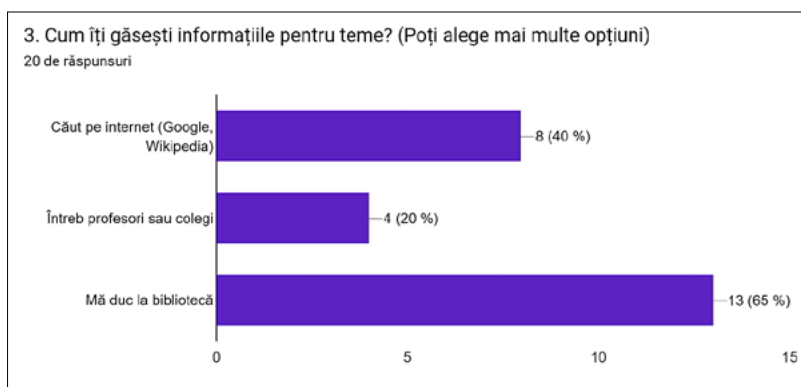

Figura nr. 3. Modalități de căutare a informațiilor pentru teme.

Recomandare: se propune desfășurarea unor ateliere practice de formare a competențelor informaționale, în care copiii să învețe cum să combine eficient sursele bibliotecii cu cele online și să evalueze critic informațiile.

4. Cât de ușor îți este să găsești informații pe internet?

Majoritatea respondenților (12 copii) au afirmat că le este „ușor” să găsească informații pe internet, ceea ce indică un nivel satisfăcător de familiaritate cu utilizarea motoarelor de căutare și a surselor online. Un număr semnificativ (5 respondenți) a declarat că le este „foarte ușor”, ceea ce sugerează nu doar că au acces la internet, ci și o anumită autonomie în selectarea și folosirea informației digitale. Totuși, 3 respondenți au răspuns că le este „difícil” să găsească informații online. Acest aspect ar putea fi cauzat de lipsa unor abilități digitale de bază, necunoașterea platformelor potrivite sau dificultăți în filtrarea informației relevante.

Recomandare: pentru a sprijini copiii care întâmpină dificultăți în căutarea informațiilor online, se recomandă organizarea unor activități practice sau mini-ateliere prin care să li se explice, pe înțelesul lor, cum să folosească în siguranță și eficient internetul

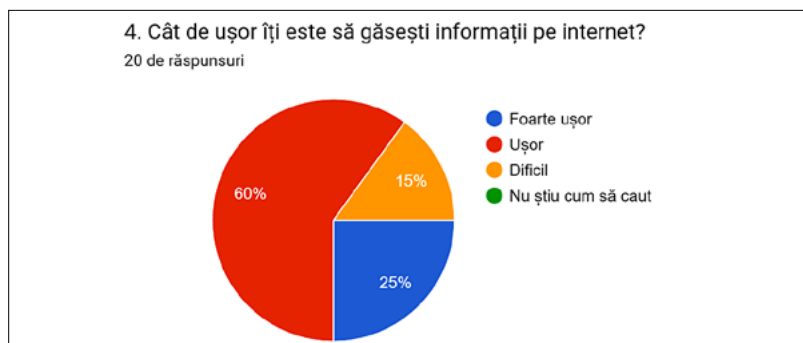

Figura nr. 4. Gradul de accesibilitate a informațiilor pe internet.

pentru documentare. Aceste activități pot contribui la dezvoltarea competențelor digitale de bază și la creșterea încrederii în utilizarea surselor online.

5. Cum îți dai seama dacă o sursă de informație pe internet este corectă?

Răspunsul unanim al celor 20 de copii indică faptul că toți respondenții au înțeles importanța verificării informației prin

comparație între mai multe surse. Acesta este un semn pozitiv, demonstrând că li s-a transmis deja un comportament esențial de gândire critică, ceea ce este rar întâlnit la această vârstă (7-12 ani). Este posibil ca răspunsul să reflecte influența unor activități educaționale anterioare, desfășurate fie în cadrul bibliotecii, fie la școală, unde li s-a vorbit despre verificarea informațiilor și evitarea dezinformării. Totodată, acest rezultat ar putea fi influențat de dorința copiilor de a da un răspuns „corect din punct de vedere educativ”, mai ales dacă au completat chestionarul în prezența unui adult. De aceea, este util ca această informație să fie completată cu

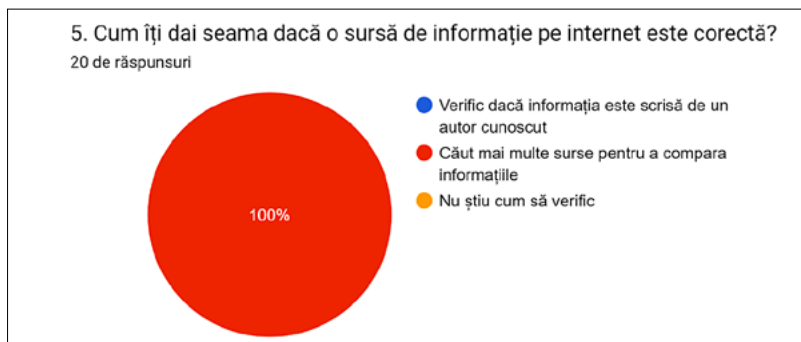

Figura nr. 5. Modalități prin care elevii verifică corectitudinea informațiilor online.

observații directe sau activități practice (de exemplu: exerciții în care li se cere să compare surse contradictorii).

Recomandare: se propune organizarea unor activități aplicative, în care copiii să învețe să identifice diferențele între surse fiabile și nefiabile, să recunoască autori credibili, să verifice data publicării, adresele web oficiale (.edu, .org, .gov) etc. Biblioteca poate include în programul său de vară mici provocări sau jocuri educative pe tema „Detectivii internetului – cine spune adevărul?”, unde copiii își pot exersa abilitățile informaționale într-un mod distractiv.

6. Ce tipuri de resurse folosești cel mai des pentru teme?

Rezultatele arată că copiii utilizează o varietate de surse în procesul de documentare, preferând în mod special resursele tradiționale (cărțile) și cele multimedia (video-uri educaționale). Distribuția răspunsurilor evidențiază următoarele tendințe:

a) cărți de la bibliotecă (10 mențiuni)

Cărțile rămân sursa preferată pentru cei mai mulți respondenți. Utilizarea cărților indică faptul că bibliotecile joacă în

continuare un rol important în sprijinirea educației, oferind acces la informații verificate, clare și bine structurate. În ciuda digitalizării, mulți utilizatori consideră cărțile tipărite drept surse de încredere.

b) *YouTube sau alte video-uri educaționale* (10 mențiuni)

Platformele video reprezintă o alternativă populară, mai ales pentru învățarea vizuală. Video-urile educaționale sunt apreciate pentru explicațiile clare, exemplele interactive și posibilitatea de a urmări conținutul în ritmul propriu. Ele sunt frecvent utilizate de către copii, mai ales în combinație cu alte surse.

c) *Wikipedia sau site-uri educaționale* (4 mențiuni)

Aceste surse sunt rapide și accesibile, fiind adesea primele opțiuni în căutarea unor informații generale. Deși uneori contestate în privința fiabilității, ele rămân resurse uzuale pentru orientare și completare a cunoștințelor.

Unii respondenți aleg să combine cărți de la bibliotecă, Wikipedia, site-uri educaționale și video-uri pentru o abordare mai completă și echilibrată a temelor. Această strategie mixtă denotă o competență informațională mai dezvoltată, în care sursele tradiționale și cele moderne se completează reciproc.

Recomandare: având în vedere că jumătate dintre respondenți au optat pentru utilizarea cărților din bibliotecă, iar cealaltă jumătate pentru surse digitale (site-uri educaționale și materiale video), se recomandă continuarea actualizării fondului de carte, precum și organizarea unor lecții tematice despre navigarea sigură pe internet și orientarea în vastul mediu online. Menținerea unui echilibru

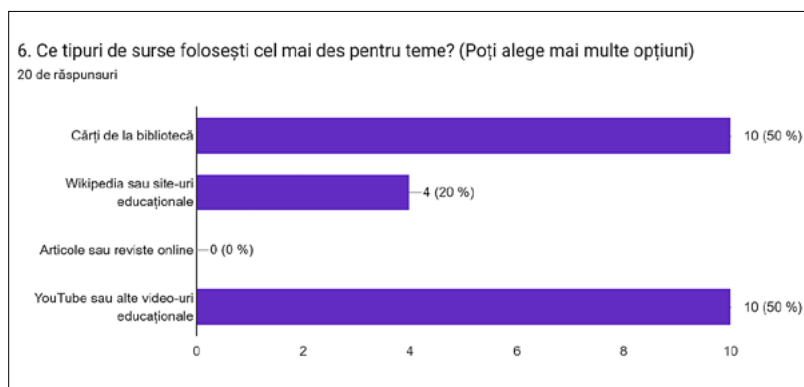

Figura nr. 6. Sursele de informare preferate pentru realizarea temelor.

între resursele tradiționale și cele moderne contribuie la un proces de învățare mai eficient și adaptat nevoilor actuale ale copiilor. Ne propunem să păstrăm acest echilibru sănătos între cartea fizică și cea digitală în cadrul activităților desfășurate la Biblioteca „Mihail Ciachir”.

7. Care dintre următoarele resurse îți sunt cele mai utile pentru teme?

Răspunsurile arată o diversitate de preferințe în rândul respondenților în ceea ce privește resursele folosite pentru realizarea temelor. Mulți aleg să combine sursele tradiționale cu cele moderne, în funcție de necesități și tipul sarcinii. Frecvența totală a mențiunilor pentru fiecare tip de resursă (ținând cont că unii respondenți au bifat mai multe opțiuni) este următoarea: resurse online (site-uri educaționale, Google); cărți de la bibliotecă; ajutorul profesorilor sau colegilor.

Resursele online sunt în mod clar cele mai frecvent menționate (12 mențiuni). Aceasta arată că copiii preferă sursele digitale pentru accesibilitatea și rapiditatea lor. Într-un mediu educațional din ce în ce mai digitalizat, Google, site-urile educaționale și platformele online sunt percepute ca instrumente esențiale.

Cărțile de la bibliotecă au fost menționate de 5 ori, ceea ce indică faptul că ele nu și-au pierdut relevanța, mai ales pentru cei care caută surse aprofundate, verificate și cu un grad mai mare de încredere. Ele sunt folosite fie ca sursă principală, fie în completarea resurselor online.

Ajutorul profesorilor sau colegilor (5 mențiuni) continuă să fie valorizat, mai ales în situații care necesită clarificări sau învățare

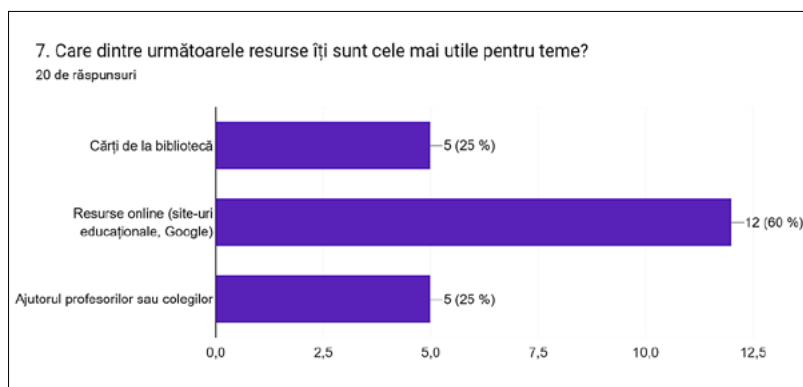

Figura nr. 7. Topul resurselor educaționale considerate utile de către copii.

colaborativă. Această resursă umană rămâne importantă în procesul educațional, completând eficient sursele scrise și digitale.

Un număr de respondenți a menționat mai multe surse în același răspuns, ceea ce indică o strategie de lucru complexă și matură, în care informațiile sunt căutate din mai multe tipuri de surse, pentru a acoperi mai bine cerințele temei. Datele arată că sursele online domină preferințele, dar sunt completate frecvent de cărți din bibliotecă și sprijinul colegilor sau profesorilor. Această diversitate reflectă o adaptabilitate crescută a copiilor, care aleg sursele în funcție de complexitatea temei și de stilul lor propriu de învățare.

Recomandare: Biblioteca poate sprijini echilibrul dintre sursele online, cărțile din bibliotecă și sprijinul profesorilor/colegilor prin promovarea accesului la surse digitale de calitate, menținerea colecțiilor de carte și colaborarea cu cadrele didactice pentru a încuraja utilizarea corectă a tuturor surselor de informații.

8. Cum te asiguri că informațiile pe care le găsești sunt corecte și utile pentru teme?

Dintre cei 20 de copii, jumătate se asigură de corectitudinea și utilitatea informațiilor, cerând ajutorul unui profesor sau coleg, ceea ce arată încrederea în sprijinul direct și în experiența celor apropiați. Cealaltă jumătate se bazează pe bibliotecari pentru a verifica informațiile, evidențiind rolul important pe care îl au aceștia în ghidarea și susținerea utilizatorilor în accesarea unor surse corecte și relevante. Niciun copil nu a răspuns că verifică mai multe surse pentru a compara informațiile sau că nu acordă atenție verificării, ceea ce indică faptul că în acest grup copiii conștientizează importanța unui control al informației, dar o fac mai mult

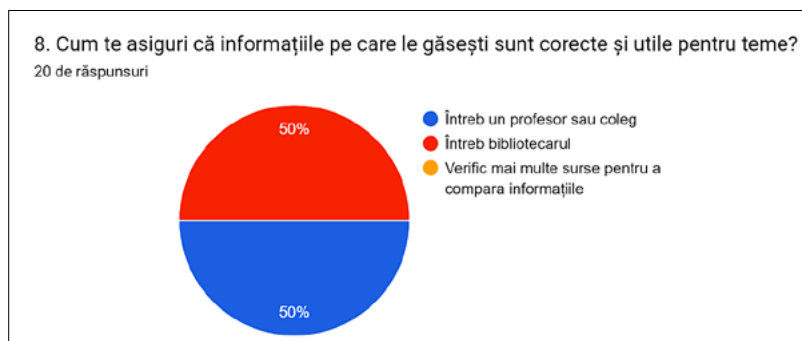

Figura nr. 8. Criterii de selecție a informațiilor pentru realizarea temelor.

prin sprijin uman decât prin metode independente de evaluare a surselor.

Recomandare: este salutar faptul că copiii aleg să apeleze la sprijin uman competent și de încredere, însă vom veni cu o completare și vom organiza un club unde să desfășurăm sesiuni de instruire a copiilor privind consultarea surselor accesibile online. Pentru a dezvolta mai mult cultura informației a copiilor, ar fi util să se organizeze astfel de sesiuni care să îi învețe să verifice singuri sursele, prin compararea mai multor informații și evaluarea critică a conținutului găsit.

9. Câți ani ai?

10. Bifează: feminin/masculin.

11. Cum vezi biblioteca viitorului? Ce ai schimba pentru a face biblioteca mai modernă? (Scrie câteva idei despre cum ar trebui să fie biblioteca în viitor, ce tehnologii ar trebui să aibă, ce activități interesante ar putea oferi etc.)

Răspunsurile reflectă o percepție clară și coerentă a copiilor asupra unei biblioteci moderne – una care îmbină tradiția lecturii cu tehnologia digitală și activități interactive:

- *cluburi de lectură* indică dorința copiilor de a socializa în jurul cărților și de a discuta idei, dezvoltându-și gândirea critică și exprimarea;
- *jocuri educaționale* sugerează nevoia de învățare prin metode atractive, în care jocul devine un instrument educațional eficient;

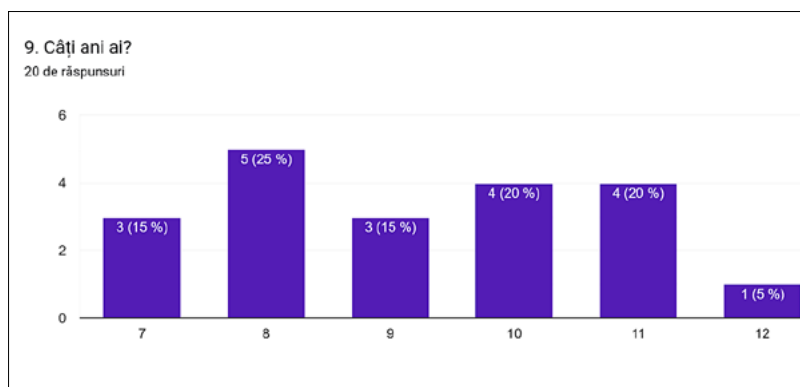

Figura nr. 9. Vârsta copiilor participanți la chestionar.

- *atelier digitale* arată deschiderea copiilor spre activități creative și practice, unde pot învăța noțiuni de tehnologie, programare sau design.
- *acces la tablete, eBook-uri și internet rapid* confirmă așteptarea ca biblioteca să fie dotată cu tehnologii moderne, pentru a susține atât lectura digitală, cât și accesul facil la informații.

Copiii își doresc astfel o bibliotecă a viitorului care să combine: resursele clasice (cărți, cluburi de lectură); tehnologii digitale (eBook-uri, tablete, internet); activități interactive (jocuri, ateliere). Această viziune arată că biblioteca trebuie să continue să se transforme într-un spațiu educațional, digital și comunitar, unde copiii nu doar citesc, ci descoperă, învață și se dezvoltă creativ.

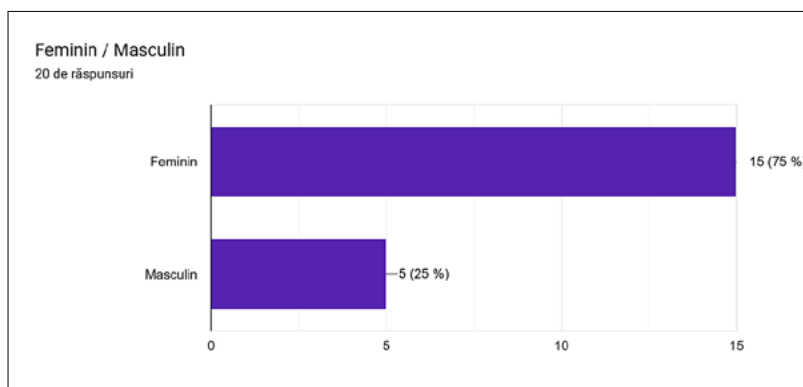

Figura nr. 10. Genul copiilor care au răspuns la chestionar.

Recomandare: pentru a răspunde acestor așteptări, bibliotecă ar putea achiziționa mai multe calculatoare, desfășura sesiuni periodice de formare IT pentru copii, iniția mai multe proiecte educaționale de tip „learning by doing” (învățarea prin practică).

Concluzii generale

Analizând răspunsurile colectate prin intermediul chestionarului aplicat în cadrul Programului estival „Provocarea verii” (ediția a VII-a), pot fi conturate câteva concluzii relevante privind nivelul de cultură a informației al copiilor cu vârsta cuprinsă între 7 și 12 ani. Datele obținute au evidențiat atât aspecte pozitive, cât și provocări semnificative în ceea ce privește accesarea, evaluarea și utilizarea informației:

- a) copiii manifestă un interes clar pentru utilizarea internetului în scop educativ, dar nivelul de competențe digitale variază considerabil;
- b) biblioteca rămâne un reper important pentru mulți, însă resursele digitale câștigă tot mai mult teren, în special în format video;
- c) sprijinul uman (bibliotecari, profesori, colegi) este perceput ca esențial în procesul de căutare și verificare a informației, ceea ce sugerează o încredere mai mare în oameni decât în metode independente de validare;
- d) existența unui răspuns unanim privind necesitatea verificării informației este promițătoare, dar poate fi influențată de contextul în care s-a completat chestionarul.

Recomandări-cheie

Dezvoltarea competențelor informaționale și digitale

- Organizarea de ateliere tematice: „Cum căutăm corect pe internet?”, „Wikipedia – bună sau rea?”, „Detectivii internetului – joc de evaluare a surselor”.
- Crearea unor ghiduri prietenoase pentru copii (cu imagini și exemple) despre identificarea surselor sigure și utilizarea eficientă a motoarelor de căutare.

Diversificarea ofertei de resurse

- Promovarea activă a revistelor digitale, enciclopediilor online și a platformelor educaționale prin afișe, sesiuni de prezentare și activități interactive.
- Integrarea unor „colțuri digitale” în bibliotecă, unde copiii să aibă acces controlat la materiale educaționale video și interactive.

Creșterea colaborării cu școala

- Implicarea cadrelor didactice în promovarea utilizării responsabile a resurselor bibliotecii și în derularea de proiecte comune (ex. cercetări, expoziții tematice, cluburi de lectură digitală).
- Încurajarea temelor sau proiectelor care combină surse din bibliotecă și internet, dezvoltând astfel gândirea critică.

Consolidarea rolului bibliotecarului ca educator informațional

- Instruirea bibliotecarilor pentru a deveni mentori în domeniul alfabetizării informaționale, prin participarea la formări continue.

- Realizarea unor fișe de activitate prin care copiii, ghidați de bibliotecar, să învețe pas cu pas cum să verifice o informație, cum să caute un răspuns corect etc.

Programe adaptate vârstei

- Crearea de activități diferențiate pentru grupele de vârstă 7-9 ani și 10-12 ani, în funcție de gradul de autonomie informațională.
- Utilizarea jocurilor, concursurilor și scenariilor ludice pentru a face educația informațională mai atractivă și eficientă.

Ținem să menționăm că, în cadrul cercetării privind cultura informației a copiilor cu vârste între 7 și 12 ani, am aplicat în chestionar și două întrebări-capcană, ambele având aceeași variantă corectă de răspuns: verificarea mai multor surse. La întrebarea „Cum îți dai seama dacă o sursă de informație de pe internet este corectă?”, majoritatea copiilor au ales varianta „compar informația din mai multe surse”, ceea ce sugerează că ei cunosc, teoretic, un criteriu esențial de validare a informației. Totuși, la întrebarea „Cum te asiguri că informațiile pe care le găsești sunt corecte și utile pentru teme?”, niciun copil nu a ales aceeași strategie; în schimb, aceștia au preferat răspunsuri variate, precum „întreb bibliotecarul” sau „cer ajutorul profesorului”. Această diferență semnificativă între răspunsurile la două întrebări echivalente relevă faptul că există o discrepanță între ceea ce copiii știu că „ar trebui” să facă și ceea ce „fac” efectiv în situații concrete. Practic, în fața unei sarcini academice reale, ei manifestă o dependență crescută de adulți și nu aplică în mod consecvent strategia de verificare a surselor.

În urma perioadei de practică desfășurate, constatăm că Biblioteca „Mihail Ciachir” nu este doar un loc unde se găsesc cărți, ci și un adevărat laborator de idei, descoperiri și formare personală. Prin activitățile sale inovatoare și atmosfera prietenoasă, aceasta devine un spațiu viu al comunității, unde copiii învață nu doar să citească, ci și să gândească, să întrebe, să caute și să creeze. Aici, informația prinde viață, iar curiozitatea copiilor este ghidată cu răbdare, pasiune și profesionalism.

Propunere personală: inițierea unui club educativ pentru copii

În urma experienței practice și a interacțiunii directe cu copiii participanți la Programul „Provocarea verii”, am observat interesul acestora pentru informație, dar și dificultățile întâmpinate în

identificarea surselor corecte și în utilizarea eficientă a instrumentelor bibliotecii. Din acest motiv, propunem inițierea unui club educativ permanent pentru copii în cadrul Bibliotecii „Mihail Ciachir”, cu scopul de a-i familiariza cu: utilizarea catalogului electronic al bibliotecii (căutarea unei cărți, autor, subiect etc.); accesarea și înțelegerea surselor de informare online sigure, precum platforme educaționale verificate.

Clubul ar putea funcționa săptămânal, într-un format interactiv și accesibil, adaptat vârstei participanților. Acesta ar contribui semnificativ la consolidarea autonomiei informaționale, încurajând totodată dezvoltarea gândirii critice într-un mediu sigur, prietenos și ghidat de specialiști.

În cadrul clubului, copiii vor învăța să caute o carte sau o informație corectă, atât în bibliotecă, cât și online, vor putea diferenția sursele sigure de cele nesigure, vor deveni mai încrezători în utilizarea independentă a informației, atât pentru teme școlare, cât și pentru interese personale. În acest context, am proiectat un serviciu educativ sub forma unui club tematic pentru copii, intitulat „Detectivii internetului” (*Anexa 1*). De asemenea, am realizat o broșură informativă destinată participanților care vor învăța cum să efectueze o căutare simplă în catalogul OPAC – un instrument de sprijin pentru dezvoltarea competențelor de cultură a informației.

Referințe bibliografice

5. ȚURCAN, Nelly. *Explorarea metodelor de cercetare în Biblioteconomie și Știința Informării*. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Chișinău: BM „B.P. Hasdeu”, 2021. 586 p. ISBN 978-9975-3505-4-9; Online. Disponibil: <https://hapes.hasdeu.md/handle/123456789/333> [accesat 2025-12-07].

Anexa 1

Proiectul serviciului „Detectivii internetului”

1. *Formă de organizare*: club tematic.
2. *Scopul*: să-i ajute pe copii să învețe cum să caute informații corecte, cum să le verifice și cum să le folosească în siguranță, dezvoltând curiozitatea, gândirea critică și încrederea în ei.
3. *Obiectivele*: a) familiarizarea copiilor cu utilizarea catalogului electronic al bibliotecii, pentru a putea căuta singuri cărți după titlu sau autor; b) învățarea folosirii surselor sigure de informare online, precum platformele educaționale verificate; c) dezvoltarea

- gândirii critice și a capacității de a verifica dacă o informație este adevărată sau nu (prin jocuri, exerciții și activități practice).
4. *Tipul/domeniul de activitate*: incluziune digitală.
 5. *Public-țintă*: copii cu vârste între 7 și 12 ani.
 6. *Impactul*: copiii vor învăța să caute, să înțeleagă și să verifice informația, devenind mai siguri și mai independenți în lumea digitală.
 7. *Descrierea*: Clubul „Detectivii internetului” sprijină copiii în dezvoltarea abilităților practice de căutare, selecție și verificare a informațiilor, folosind catalogul bibliotecii și surse online sigure, într-un mediu interactiv și prietenos.
 8. *Formă de activitate*: întâlniri săptămânale interactive, cu exerciții practice, jocuri educative și sesiuni de discuții pentru dezvoltarea abilităților informaționale.
 9. *Periodicitate*: săptămânal – câte o sesiune de 60 de minute.
 10. *Limba de comunicare*: româna/rusa.
 11. *Anul lansării*: 2025.
 12. *Echipamente și resurse necesare*: calculator cu acces la internet; acces la catalogul electronic al bibliotecii; spațiu adecvat pentru desfășurarea clubului; personal specializat (bibliotecari, formatori) pentru ghidare și suport.
 13. *Echipa de implementare*: Liliana Manoilova (coordonator, formator), voluntari.

CZU 025:004.3/.7=135.1

TEHNOLOGIA RFID ÎN BIBLIOTECI – O EXPERIENȚĂ A VIITORULUI

*Gabriela BULDUMA,
Secția Tehnologia Informației, BM „B.P. Hasdeu”*

Rezumat: Articolul abordează utilizarea tehnologiei de identificare prin radiofrecvență (RFID) în biblioteci, evidențiind beneficiile, riscurile, componentele și exemplele de implementare la nivel internațional, inclusiv cele observate în cadrul unor vizite de studiu. Tehnologia de identificare prin radiofrecvență (RFID) reprezintă o soluție inovatoare utilizată în biblioteci pentru identificarea și gestionarea resurselor prin unde radio, contribuind la automatizarea proceselor, îmbunătățirea serviciilor pentru utilizatori și sporirea securității colecțiilor. Sistemele RFID includ etichete, cititoare, stații de auto-împrumut, porți de detecție și software specializat, integrat cu platforme precum TinRead, Qulto sau Koha. Deși implică riscuri precum încălcarea confidențialității, costuri ridicate și limitări tehnice, numeroase biblioteci din întreaga lume, inclusiv din România, au implementat cu succes această tehnologie. Exemple relevante sunt bibliotecile din Helsinki, Singapore, Paris, New York, Cluj-Napoca și Sibiu, unde RFID a permis eficientizarea activităților, acces rapid la informații și dezvoltarea serviciilor digitale. Vizitele de studiu ale bibliotecarilor din Republica Moldova în biblioteci românești moderne au evidențiat beneficiile concrete ale RFID și au oferit modele de bune practici. În acest context, tehnologia RFID se conturează ca o oportunitate strategică de modernizare pentru bibliotecile din Republica Moldova, în condițiile elaborării unor proiecte și a atragerii de resurse financiare.

Cuvinte-cheie: RFID, biblioteci, tehnologii, automatizare, managementul colecțiilor, transformare digitală, vizită de studiu, servicii moderne, platforme digitale.

Abstract: The article examines the use of Radio Frequency Identification (RFID) technology in libraries, highlighting its benefits, risks, components, and international implementation examples, including those observed during study visits. RFID technology represents an innovative solution used in libraries for identifying and managing resources through radio waves, contributing to process automation, improved user services, and enhanced collection security. RFID systems include tags, readers, self-check stations,

detection gates, and specialized software integrated with platforms such as TinRead, Qulto, or Koha. Although it involves risks such as privacy breaches, high costs, and technical limitations, numerous libraries around the world, including in Romania, have successfully implemented this technology. Relevant examples include libraries in Helsinki, Singapore, Paris, New York, Cluj-Napoca, and Sibiu, where RFID has enabled streamlined operations, rapid access to information, and the development of digital services. Study visits by librarians from the Republic of Moldova to modern Romanian libraries have highlighted the tangible benefits of RFID and provided models of good practice. In this context, RFID technology emerges as a strategic opportunity for modernizing libraries in the Republic of Moldova, provided that projects are developed and financial resources are secured.

Keywords: RFID, libraries, technologies, automation, collection management, digital transformation, study visit, modern services, digital platforms.

Tehnologia de identificare prin radiofrecvență (Radio Frequency Identification – RFID) reprezintă o metodă de identificare a obiectelor, persoanelor, datelor prin unde radio. Tehnologia RFID colectează, utilizează, stochează și transmite date. Componentele sistemelor RFID includ etichete, cititoare de etichete, hardware (cum ar fi servere și porți de securitate) și software specific RFID (cum ar fi programe de administrare a sistemului RFID, software de inventar etc.).

Primul sistem RFID a fost creat în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, fiind utilizat pentru transmiterea informațiilor între avioane și stațiile radar de la sol [12]. Ulterior, această tehnologie a devenit parte a multiple domenii: logistic, comercial, medical, energetic, rutier, feroviar, nautic, muzeistic, inclusiv cel biblioteconomic.

Printre **beneficiile utilizării** acestei tehnologii în activitatea bibliotecii se numără: reducerea proceselor manuale și a acțiunilor repetitive; îmbunătățirea experienței utilizatorilor prin procese de check-out rapide; reducerea timpului petrecut de bibliotecari și de utilizatori pentru găsirea edițiilor necesare; securitatea colecțiilor și prevenirea furturilor.

Componentele unui sistem RFID în bibliotecă includ: etichete RFID, cititoare RFID, stația de auto-împrumut pentru utilizator, stația de lucru pentru bibliotecar, antena, porțile de detecție, sistem software de gestionare (integrat cu sistemul de bibliotecă TinRead, Qulto, Koha ș.a.), server, bază de date.

Riscuri și dezavantaje ale unui sistem RFID

- Acces neautorizat la datele personale ale utilizatorilor cu ajutorul unor cititoare RFID, mânuite de terți sau chiar dispozitive mobile.
- Colectarea informațiilor despre obiceiurile de lectură ale utilizatorilor fără consimțământul acestora.
- Costuri de implementare ce depășesc bugetele bibliotecilor.
- Costuri de întreținere: odată cu evoluția tehnologiei, sistemele RFID trebuie actualizate și menținute.
- Raza limitată de citire a unor etichete RFID, fapt ce afectează detectarea.
- Posibile efecte negative ale radiațiilor electromagnetice asupra sănătății în mediul de lucru (cea mai utilizată frecvență de sistemele RFID de bibliotecă este de 13.56 MHz).

Implementarea tehnologiei RFID (exemple de biblioteci)

În rândul bibliotecilor care au adoptat tehnologia RFID se încadrează biblioteci din întreaga lume (peste 30 de mii de biblioteci din America de Nord, Australia, Europa, Asia), printre care: Aurora Public Library District din Illinois și Biblioteca Publică din New York, SUA; Townsville CityLibraries, Queensland, Australia; Biblioteca Centrală OODI din Helsinki, Finlanda; Biblioteca orașului Espoo, Finlanda; Biblioteca Rami, Istanbul, Turcia; Bibliothèques de la ville de Paris, Franța; Bibliothèque municipale de Lyon, Franța; Biblioteca Apostolică a Vaticanului; Sistemul Bibliotecar Valle Trompia din Brescia, Italia; Biblioteca Publică din Stockholm, Suedia; Biblioteca Națională din Singapore; Biblioteca din Londra, Marea Britanie; Biblioteca Națională a Greciei; Biblioteca Publică din Toronto, Biblioteca Publică din Ottawa, Biblioteca Publică din Kingston Frontenac, Biblioteca Publică din Gatineau, Districtul Bibliotecar Trois-Rivières, Canada ș.a.

În circa 100 de biblioteci din Spania [3], așa ca Biblioteca Gabriel García Márquez din Barcelona, Biblioteca Pública de Vallecas Luis Martín-Santos din Madrid, Biblioteca de Sant Climent de Llobregat ș.a., este disponibil serviciul de împrumut self-service, prin care utilizatorii pot verifica starea cardului de bibliotecă (eCard), împrumuta și restitui cărți în deplină autonomie, datorită implementării tehnologiei RFID.

La Biblioteca Națională din Singapore este implementat proiectul pilot Grab-and-Go [11] care permite împrumutul automat folosind tehnologia RFID. Lansat pe 18 mai 2022, acesta face parte din planul Library and Archives Blueprint 2025 (LAB25) al Bibliotecii Naționale din Singapore și a fost special conceput pentru a îmbunătăți experiența de împrumut pentru utilizatori în timpul închiderii temporare a Bibliotecii Publice Centrale pentru renovări.

Biblioteca Națională a Greciei a implementat tehnologia RFID în 2018 odată cu ambițiosul proiect de relocare a colecțiilor (cărți, reviste, documente și manuscrise din secolul al IX-lea) și mutare a sediului bibliotecii din centrul istoric al Atenei, în noul sediu situat în cadrul Centrului Cultural Fundația Stavros Niarcos [10].

Biblioteca Publică din New York și filialele acesteia au adoptat o abordare etapizată de implementare a tehnologiei RFID, realizând inițial un proiect pilot pentru un număr select de cărți, extins ulterior asupra întregii colecții [1].

Circa 300 de biblioteci publice japoneze [13] utilizează tehnologia RFID din 2001. În 2003, a fost realizat chiar un studiu privitor la etichetarea RFID la sursă, în industria editorială din Japonia, adică atașarea etichetelor la cărți în momentul procesului de legare.

Dr. Mariana Harjevschi, în articolul *Beneficiile Sistemului Inteligent de Management al Resurselor. Cazul Bibliotecii Centrale OODI din Helsinki* [5, pp. 39-45] subliniază succesele obținute de această instituție odată cu implementarea tehnologiei RFID și posibilitatea identificării rapide a itemilor necesari după modelul de gestiune a inventarului aplicat și de magazinul Amazon.

Tranziția către tehnologia RFID în biblioteci este un proces de durată și presupune și anumite provocări. Procesul complex al Townsville CityLibraries ce au decis să se alăture, în 2012, celor circa 170 de biblioteci din Australia și Noua Zeelandă, care implementează tehnologia RFID, este descris în articolul semnat de Claire Armistead, Alicia Bolam & Simone Rostenne *A Devil of a Challenge – Introduction of RFID Technology* [2] (în traducere din engleză: *O provocare diabolică – introducerea tehnologiei RFID*).

Momente dificile au fost înregistrate și în procesul de tranziție la RFID în cazul a circa 42 de biblioteci din Paris [14], Sindicatul CGT și Supap-FSU din cadrul Departamentului pentru Afaceri Culturale al orașului Paris fiind îngrijorate de dezvoltarea unei

noi surse de radiații electromagnetice în mediul de lucru, ceea ce demontează o serie de mituri referitoare la eficiența tehnologiei, presupusa economie de timp și erorile din timpul proceselor de inventariere care necesită timp suplimentar de corectare.

În contextul provocărilor întâmpinate de bibliotecile ce implementează tehnologia RFID, Asociația Americană a Bibliotecilor (ALA – American Library Association) vine chiar cu o serie de recomandări de confidențialitate, ghiduri [15] menite să sublinieze principalele aspecte la care trebuie să fie atente bibliotecile.

Organizația Internațională de Standardizare ISO Comitetul Tehnic TC46 pentru Informații și Documentație a elaborat un Standard ISO 28560 RFID în biblioteci / Standard ISO 28560 Information and documentation RFID in libraries (ISO 28560-1: 2023 Part 1: Data elements and general guidelines for implementation / Elemente de date și ghiduri generale pentru implementare [6]; ISO 28560-2: 2023 Part 2: Encoding of RFID data elements based on rules from ISO/IEC 15962 / Codificarea elementelor de date RFID pe baza regulilor din ISO/IEC 15962 [7]; ISO 28560-3: 2024 Part 3: Fixed length encoding / Codificare cu lungime fixă [8]; ISO 28560-4: 2023 Part 4: Encoding of data elements based on rules from ISO/IEC 15962 in an RFID tag with partitioned memory / Codificarea elementelor de date pe baza regulilor din ISO/IEC 15962 într-o etichetă RFID cu memorie partiționată [9]) ce are menirea de a asigura faptul că furnizorii soluțiilor software și hardware pentru sisteme RFID pentru biblioteci livrează produse standardizate.

Conform opiniei dr. Simona Gheorghe, exprimate în articolul *Soluții integrate pentru biblioteci: implementarea sistemului RFID*, în prezent, bibliotecile utilizează soluții hibride [4, pp. 113-119] de implementare a tehnologiei RFID, fapt condiționat de costurile de implementare a tehnologiei. Pe piața internațională există prestatori de servicii și soluții tehnologice de implementare RFID ce se adaptează nevoilor bibliotecilor interesate de subiect (de exemplu: RFID Global, Bibliotheca, Softlink, Intrasy, Tenzor, Kontrax, 2CQR, Uni Systems, Nedap). În afară de componentele clasice ale unui sistem RFID, prestatorii de servicii proiectează și rafturi (Library RFID Intelligent Shelf – IShelf) ce permit restituiră concomitentă a mai multor ediții, dar și boxe externe (asemănătoare cu cele utilizate în cadrul serviciilor de livrare a coletelor)

Smart Library Lockers & Library RFID Intelligent Shelf – IShelf

destinate depozitării cărților rezervate de utilizatori la distanță sau cărților restituite în afara programului bibliotecii.

Noutățile tehnologice de acest gen pot fi vizualizate la Conferința anuală a Asociației Americane a Bibliotecilor (ALA), care, în 2025, a avut loc la 26-30 iunie, la Pennsylvania Convention Center, în Philadelphia. Evenimentul reprezintă o platformă pentru lansarea de inovații în domeniul RFID, al serviciilor bazate pe cloud și al tehnologiei self-service concepute pentru utilizatorii bibliotecilor.

Tehnologia RFID este implementată și de Bibliotecile din România, printre care: Biblioteca Județeană „Panait Istrati”, Brăila; Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu”, Vrancea, Focșani; Biblioteca Municipală „Elena Lahovary”, Adjud; Biblioteca Județeană „ASTRA”, Sibiu; Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, Cluj; Biblioteca Municipală „Radu Rosetti”, Onești; Biblioteca Județeană Timiș „Sorin Titel”; Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, București; Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu”, Neamț; Biblioteca Județeană „Alexandru D. Xenopol”, Arad; Biblioteca Metropolitană București; Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman”, Dolj; Biblioteca Județeană „Ion Heliade Radulescu”, Dâmbovița; Biblioteca Județeană „George Barițiu”, Brașov ș.a.

Vizita de studiu în biblioteci românești

Am avut oportunitatea să vedem aplicarea practică a tehnologiei RFID în cadrul unei vizite de studiu, organizate pentru 18 bibliotecari ai Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în perioada 16-20 iunie 2025, la Biblioteca Județeană „ASTRA”, Sibiu, Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, Cluj și Biblioteca Județeană Mureș, Târgu Mureș. Scopul vizitei a fost familiarizarea cu practici de succes, programe, servicii ale acestor biblioteci din România.

Printre obiectivele vizitei s-au numărat: identificarea dotărilor tehnologice ale bibliotecilor vizitate; aflarea a cât mai multe informații despre procesele de digitizare, Biblioteca Digitală (tehnologie utilizată, softuri de prelucrare); vizualizarea diverselor procese de lucru, practici de management în bibliotecile-gazdă; îmbunătățirea modului de planificare a activităților, programelor, serviciilor de bibliotecă în baza exemplelor de bune practici văzute în cele trei biblioteci; schimbul de cunoștințe între bibliotecarii din Republica Moldova și cei din România; vizualizarea modurilor de gestionare eficientă a proiectelor internaționale la nivel de biblioteci ș.a.

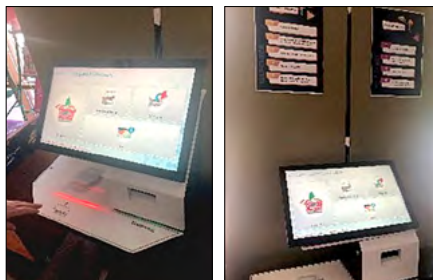
Schimbul de experiență a permis aprofundarea cunoștințelor referitoare la utilizarea tehnologiilor în bibliotecă, precum și însușirea bunelor practici. Prin contactul cu realitățile de muncă reprezentative din bibliotecile din România, vizita de studiu ne-a oferit șansa de a experimenta diferențele dintre România și Republica Moldova.

În perioada 16-17 iunie 2025, în cadrul Bibliotecii Județene „ASTRA” din Sibiu, am făcut cunoștință cu proiecte, servicii, programe gestionate de bibliotecă, Catalogul online, Depozitul digital, Colecțiile de documente, Fondurile documentare ș.a. Am avut parte de un tur ghidat prin Compartimentul Informatizare-Digitizare, Colecții speciale, Muzeul Asociațiunii, Cabinetele Documentare, Sala festivă, American Corner Sibiu, Editura Bibliotecii „Astra” ș.a.

Biblioteca Județeană „ASTRA” Sibiu dispune de un sistem integrat de bibliotecă performant – Liberty (elaborat de dezvoltatorul Softlink), care permite accesul rapid și eficient la catalogul online, facilitând astfel căutarea și consultarea edițiilor necesare, iar utilizatorii bibliotecii pot face acest lucru chiar din holul bibliotecii, datorită dispozitivelor moderne de acces cu care este dotată biblioteca. Grație acestor dispozitive, utilizatorii pot împrumuta cărți, prelungi perioada de împrumut și restitui cărțile de sine stătător.

Sistemul de management informatizat de bibliotecă Liberty include modulele: achiziții, catalogare, interfață MARC, tezaure, inventar, seriale, circulație, membri, diseminare selectivă a informației, împrumut interbibliotecar, catalog online, căutare federativă, administrare sistem, rapoarte și statistici.

Din 2018, utilizatorii Bibliotecii Județene „ASTRA” Sibiu au acces gratuit la cărți electronice prin intermediul platformei Cloud

Tehnologie ce permite împrumutul, restituirea și prelungirea termenului de împrumut la intrarea în Biblioteca Județeană „ASTRA” Sibiu

Library, pe care o pot descărca în propriul dispozitiv. Pentru a citi cărțile, este necesară logarea cu ajutorul ID-ului de pe permisul de bibliotecă și a unei parole. Cărțile sunt preponderent în limbile engleză și franceză. Aplicația a fost dezvoltată de *Bibliotheca*, un cunoscut dezvoltator și furnizor de soluții pentru managementul de bibliotecă.

De asemenea, din 2018, Biblioteca Județeană „ASTRA” Sibiu a pus în practică tehnologia RFID, securizând fondul bibliografic cu etichete RFID. Din 2023, grație unui Grant al Ambasadei SUA, utilizatorii Bibliotecii Județene „ASTRA” Sibiu au acces la un sistem electronic utilizat la American Corner, legat printr-un soft de catalogul bibliotecii, folosit de utilizatori pentru auto-împrumut prin scanarea codului de bare al cardului de utilizator al bibliotecii și a unei etichete RFID încorporată în carte.

Biblioteca Județeană „ASTRA” din Sibiu se evidențiază printr-o infrastructură tehnologică modernă și diversificată, care

Tehnologia RFID implementată la Biblioteca Județeană „ASTRA” Sibiu

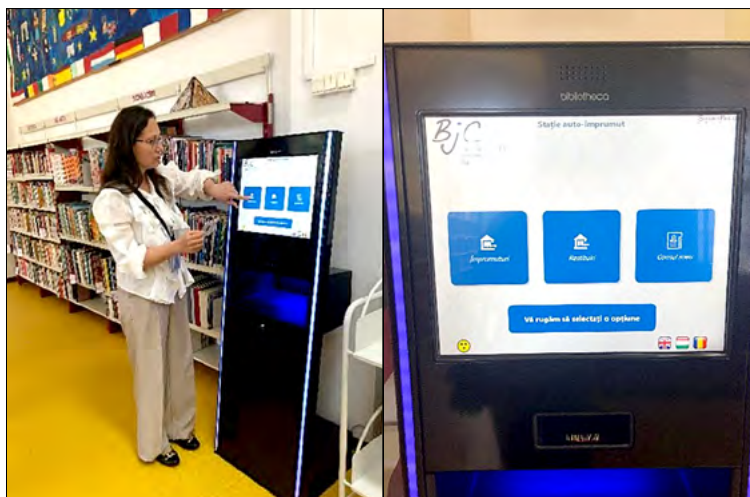
susține atât accesul tradițional la documente, cât și serviciile digitale avansate. Investițiile în echipamente IT, digitizarea colecțiilor și utilizarea unui sistem integrat performant reflectă o strategie orientată spre creșterea calității serviciilor și adaptarea la cerințele unei societăți informaționale moderne. Această abordare face din Biblioteca „ASTRA” un model de bibliotecă publică care combină tradiția cu tehnologia pentru a răspunde eficient nevoilor comunității din Sibiu.

În perioada 18-19 iunie 2025, am avut oportunitatea de a vizita Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj, în cadrul căreia am aflat despre: serviciile pentru copii și adolescenți (inclusiv pentru străini și persoane cu nevoi speciale); oferta de servicii digitale și electronice; transformare și tranziția digitală (RFID); strategia digitală și Biblioteca Digitală Națională; utilizarea platformei Moodle în activitatea de pregătire profesională a personalului bibliotecii; modul de valorificare a colecțiilor de istorie locală; colecții speciale din cadrul Muzeului „Emil Isac” ș.a.

Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj implementează sisteme informatizate pentru gestionarea împrumuturilor și pentru evidența utilizatorilor, ceea ce optimizează fluxul de lucru și reduce timpul de așteptare. Automatizarea proceselor interne și utilizarea soft-urilor specializate contribuie la o administrare eficientă și la o experiență îmbunătățită pentru utilizatori.

Din 2012, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj deține un sistem integrat de gestionare a colecțiilor și serviciilor, QULTO, care facilitează accesul rapid și eficient la resursele disponibile și permite bibliotecarilor să gestioneze activitățile curente într-un mod profesionist. Qulto Libraries are șapte module principale: Modulul Catalogare și Administrare, Modulul Circulație, Modulul OPAC, Modulul Achiziții, Modulul Periodice, Modulul RFID, Modulul Financiar. Modulul RFID permite utilizarea tehnologiei RFID (identificare prin frecvențe radio) pentru: identificare, inventariere, porți anti-furt, autocontrol și restituirea documentelor.

Din mai 2024, utilizatorii Bibliotecii Județene „Octavian Goga” din Cluj folosesc Qulto eCard (aplicație disponibilă în Google Play și App Store). Qulto eCard înlocuiește permisul de bibliotecă în format fizic. Toate tranzacțiile asociate contului de utilizator al bibliotecii pot fi vizualizate și gestionate cu ajutorul acestei aplicații: verificarea împrumuturilor curente, rezervările, termenele

Tehnologia RFID implementată la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj, stație de auto-împrumut

de restituire, datele de contact și programul de funcționare al bibliotecilor. Utilizatorii aplicației pot folosi identificarea biometrică pentru o autentificare sigură și rapidă.

Vizita la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” a evidențiat un spațiu modern, bine dotat tehnologic, care pune accent pe formarea continuă a personalului și pe adaptarea serviciilor la cerințele unei societăți digitale. Dotarea cu echipamente IT performante și utilizarea unor softuri integrate de gestiune contribuie la eficientizarea activității bibliotecii și la creșterea accesibilității și atractivității serviciilor oferite comunității clujene.

Deși Biblioteca Județeană Mureș din Târgu Mureș nu utilizează încă tehnologia RFID, aceasta deține un catalog online care permite utilizatorilor să caute documente în baza de date 24 de ore din 24 (QULTO). Dezvoltarea Bibliotecii Digitale este un punct forte al Bibliotecii Județene Mureș din Târgu Mureș, permițând accesarea simultană a mai multor documente de interes general, ceea ce reflectă o politică activă de digitalizare a resurselor în parteneriat cu Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj.

Unicitatea Bibliotecii Județene Mureș din Târgu Mureș este subliniată și de valoroasa colecție de cărți și documente ale cancelarului Transilvaniei, Sámuel Teleki (Biblioteca Teleki-Bolyai), ce conține incunabule, cărți și periodice vechi, ediții comentate ale clasicii grecești și latine, carte veche europeană și românească, carte științifică cu caracter enciclopedic în 22 de limbi ș.a. Printre

titlurile interesante, găzduite de această bibliotecă, se numără *Biblia de la București*, prima traducere completă a Bibliei în limba română (1688); *Liber de Homine* de Galottus Martius (1475); *Szent Biblia de la Vizsoly*, prima traducere integrală a Sfintei Scripturi în limba maghiară (1590); *Sanitas studium* de Paulus Kyr – cea mai veche carte de medicină tipărită în Transilvania, Brașov (1551); *Dialogi tam eos quos edidit de systemate mundi quam quos de motu locali* de Galileo Galilei (1699), carte în care autorul a comparat sistemul lui Nicolaus Copernic (conform căruia Pământul și celelalte planete se rotesc în jurul Soarelui) cu cel tradițional al lui Ptolomeu (care afirma că toate corpurile cerești se rotesc în jurul Pământului), ceea ce a contribuit la condamnarea autorului pentru suspiciuni de erezie, volumul fiind inclus în *Indicele cărților interzise* ș.a.

Probabil, în viitor Biblioteca Județeană Mureș din Târgu Mureș va dispune și ea de tehnologie RFID asemeni Bibliotecii Apostolice a Vaticanului.

Pentru bibliotecile din Republica Moldova, inclusiv filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, tehnologia RFID rămâne a fi mai mult o preocupare de viitor (doar în una din filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Biblioteca Publică de Drept, este implementată o tehnologie antifurt). În cazul altor biblioteci, RFID reprezintă doar o doleanță. Spre exemplu, în Planul strategic de dezvoltare a Bibliotecii Științifice a Universității Tehnice a Moldovei 2024-2028 este menționată implementarea tehnologiei RFID în anul 2028.

Ca și în cazul bibliotecilor din România, unde, în 2025, prin Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), mai multe biblioteci vor avea parte de investiții majore (lucrări de renovare, sisteme de management informatizat, echipamente RFID pentru automatizarea operațiunilor de bibliotecă, platforme de împrumut a cărților electronice, precum și echipamente de scanare și digitalizare de mare productivitate), pentru bibliotecile din Republica Moldova ar fi necesare o serie de proiecte care să conțină resursele necesare implementării acestei tehnologii.

Dacă ar fi să facem un exercițiu de vizualizare, am putea spune că implementarea etapizată a tehnologiei RFID în filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău, spre exemplu, ar presupune următorii pași: 1) evaluarea nevoilor și obiectivelor bibliotecii; 2) planificarea bugetului și pregătirea spațiilor; 3)

instalarea și configurarea RFID; 4) instruirea personalului și a utilizatorilor; 5) testarea și evaluarea finală.

Ar exista două scenarii posibile:

- *Scenariul I*: implementarea tehnologiei doar în câteva filiale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”;
- *Scenariul II*: Implementarea în toate cele 27 de filiale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, urmând exemplul celor 29 de biblioteci din Bihor (România), cu investiții din fonduri europene prin Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) – Componenta 7 Transformare digitală, și din bugetul Consiliului Județean Bihor.

Concluzii

Tehnologia RFID transformă modul în care bibliotecile își gestionează colecțiile și comunică cu utilizatorii. Prin automatizarea proceselor, creșterea securității și facilitarea accesului la resurse, RFID contribuie la modernizarea bibliotecilor, făcându-le mai eficiente și mai atractive pentru comunități.

Experiența internațională și exemplele practice, observate în cadrul vizitei de studiu în bibliotecile din România, ne impulsionează să credem că tehnologia RFID ar fi aplicabilă și pentru bibliotecile din Republica Moldova. Exemplele internaționale arată că implementarea RFID contribuie semnificativ la transformarea digitală a instituțiilor de cultură și la adaptarea acestora la nevoile unei societăți informaționale în continuă evoluție. Deși există provocări legate de costuri, confidențialitate și infrastructură, experiențele pozitive și bunele practici observate în bibliotecile din România pot servi drept model pentru bibliotecile din Republica Moldova. Cu o planificare strategică și investiții adecvate, RFID poate deveni o realitate funcțională și eficientă și în bibliotecile din Republica Moldova, asigurând tranziția acestora spre servicii moderne, accesibile și centrate pe utilizator.

Referințe bibliografice

1. ARMISTEAD, Claire; Alicia BOLAM & Simone ROSTENNE. *A Devil of a Challenge – Introduction of RFID Technology*. Online. 2015-09-04. Disponibil: <https://read.alia.org.au/devil-challenge-%E2%80%93-introduction-rfid-technology> [accesat 2025-07-10].
2. *Cent bibliotèques amb terminals de servei d'autoprèstec*. Online. 2021-05-01. Disponibil: <https://www.diba.cat/en/web/>

- [biblioteques/-/cent-biblioteques-amb-terminals-de-servei-d-a-utopr%C3%A9stec](#) [accesat 2025-07-10].
3. *The Application of RFID Technology in Book Circulation*. Online. 2023-06-16. Disponibil: <https://www.dtbrfid.com/the-application-of-rfid-technology-in-book-circulation/> [accesat 2025-07-10].
 4. GHEORGHE, Simona. Soluții integrate pentru biblioteci: implementarea sistemului RFID. In: *Studii de Biblioteconomie și Știința Informării*. 2011, vol. 15, pp. 113-119. ISSN 2392-8107. Online. Disponibil: <https://lisr.unibuc.ro/15-gheorghe.pdf> [accesat 2025-07-10].
 5. HARJEVSCHI, Mariana. Beneficiile sistemului inteligent de management al resurselor. Cazul Bibliotecii Centrale „Oodi” din Helsinki. In: *BiblioPolis*. 2024, vol. 94, nr. 3, pp. 39-45. ISSN 1811-900X. Online. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/39-45_35.pdf [accesat 2025-07-10].
 6. INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION (ISO). ISO 28560-1: 2023 *Information and documentation RFID in libraries. Part 1: Data elements and general guidelines for implementation*. Online. (2023-06). Disponibil: <https://www.iso.org/standard/85148.html> [accesat 2025-07-10].
 7. INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION (ISO). ISO 28560-2: 2023 *Information and documentation RFID in libraries. Part 2: Encoding of RFID data elements based on rules from ISO/IEC 15962*. Online. (2023-06). Disponibil: <https://www.iso.org/standard/85149.html> [accesat 2025-07-10].
 8. INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION (ISO). ISO 28560-3: 2024 *Information and documentation RFID in libraries. Part 3: Fixed length encoding*. Online. (2024-10). Disponibil: <https://www.iso.org/standard/89939.html> [accesat 2025-07-10].
 9. INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION (ISO). ISO 28560-4: 2023 *Information and documentation RFID in libraries. Part 4: Encoding of data elements based on rules from ISO/IEC 15962 in an RFID tag with partitioned memory*. Online. (2023-07). Disponibil: <https://www.iso.org/standard/85151.html> [accesat 2025-07-10].
 10. *National Library of Greece: The Relocation Process*. Online. 2023-05-27. Disponibil: <https://www.unisystems.com/projects/national-library-greece-relocation-process> [accesat 2025-07-10].
 11. *NLB to pilot grab-and-go automated check-out gantries for borrowing books*. Online. 2023-06-01. Disponibil: <https://www.channel-newsasia.com/singapore/nlb-pilot-borrow-books-checkout-gantry-automated-grab-n-go-2689406> [accesat 2025-07-10].
 12. PATIL, Somanagouda Shankargouda; Manjunath G. DASAR; Pooja Ravi MELINAMANI; Jyoti PATIL & Nataraj WADDAR. *Unlocking Efficiency: The Role of Radio Frequency Identification*

- (RFID) Technology in Modernizing Library Management Systems. Online. 2024-11-08. Disponibil: <https://www.ijrsl.in/wp-content/uploads/2024/11/ijrsl-1795.pdf> [accesat 2025-07-10].
13. *RFID applications in Japanese Library Community: a background paper*. Online. 2011-07-20. Disponibil: https://biblstandard.dk/rfid/docs/jpn-country_report-20110720.pdf [accesat 2025-07-10].
 14. *RFID dans les bibliothèques, une mauvaise idée pour PARIS?* Online. 2013-02-08. Disponibil: <https://www.priartem.org/RFID-dans-les-bibliotheques-une.html> [accesat 2025-07-10].
 15. *RFID in Libraries: Privacy and Confidentiality Guidelines*. Online. 2019-06-24. Disponibil: <https://www.ala.org/advocacy/intfreedom/statementspols/otherpolicies/rfidguidelines> [accesat 2025-07-10].

CZU 023.5:004.8=135.1

PROFESIA DE BIBLIOTECAR ÎNTRE SPECIALIST ȘI GENERALIST

*Maria PILCHIN,
formator BM „B.P. Hasdeu”*

Rezumat: Piața muncii contemporane indică o orientare tot mai clară către angajații generaliști, pe fondul integrării accelerate a inteligenței artificiale (IA) în activități specializate și repetitive. IA nu elimină masiv locuri de muncă, ci operează un redesign al rolurilor, preluând sarcini birocratice și automatizabile și augmentând profesiile cu valoare cognitivă ridicată. În acest context, generalistul augmentat devine central: un profesionist cu viziune largă, transdisciplinară, capabil să coordoneze, să integreze și să utilizeze cunoștințe specializate la cerere, prin intermediul IA. Studiile recente indică o creștere a cererii pentru competențe complementare IA: alfabetizare digitală, adaptabilitate, reziliență și muncă în echipă, precum și avantaje salariale pentru combinațiile de abilități. Deși specializarea rămâne esențială în domenii precum tehnologia avansată, sănătatea sau biotehnologia, flexibilitatea și capacitatea de adaptare devin criterii decisive. Astfel, IA consolidează o schimbare de paradigmă. Succesul profesional aparține celor mai adaptabili, nu exclusiv celor mai specializați. Domeniul biblioteconomic e și el supus acestor transformări.

Cuvinte-cheie: inteligență artificială, generalist augmentat, adaptabilitate, competențe complementare IA, specializare, piața muncii, transdisciplinaritate, automatizare, flexibilitate profesională.

Abstract: The contemporary labor market shows an increasingly clear shift toward generalist employees, driven by the accelerated integration

of artificial intelligence (AI) into specialized and repetitive tasks. AI does not massively eliminate jobs but rather redesigns roles by taking over bureaucratic and automatable tasks while augmenting high-cognitive-value professions. In this context, the augmented generalist becomes central: a professional with a broad, transdisciplinary vision, capable of coordinating, integrating, and utilizing specialized knowledge on demand through AI. Recent studies indicate a growing demand for AI-complementary skills, such as digital literacy, adaptability, resilience, and teamwork, as well as salary advantages for skill combinations. While specialization remains essential in fields like advanced technology, healthcare, and biotechnology, flexibility and adaptability are becoming decisive criteria. Thus, AI reinforces a paradigm shift: professional success belongs to the most adaptable, not exclusively to the most specialized. The library and information science field is also subject to these transformations.

Keywords: artificial intelligence, augmented generalist, adaptability, AI-complementary skills, specialization, labor market, transdisciplinarity, automation, professional flexibility.

Introducere

Profesia de bibliotecar se află astăzi la o răscruce între specializare și generalizare, pe fondul transformărilor profunde aduse de inteligența artificială (IA) în piața muncii. Tradițional, rolul bibliotecarului a presupus acumularea unei expertize în organizarea, clasificarea și gestionarea informației (științifice și culturale), dar automatizarea sarcinilor repetitive și integrarea unor instrumente avansate schimbă radical acest model. IA preia activitățile birocratice, procesele de căutare și prelucrare a datelor, permițând profesioniștilor să se concentreze pe activități cu valoare cognitivă ridicată: concepere, coordonare, integrare, analiză și diseminare strategică a informației.

În acest context, conceptul de „generalist augmentat” devine tot mai relevant în biblioteconomie. Bibliotecarii nu mai trebuie să fie doar specialiști în detalii tehnice, ci profesioniști capabili să utilizeze cunoștințe transdisciplinare și instrumente digitale avansate, combinând expertiza tradițională cu competențe în analiză de date, management de proiect (educațional, cultural, științific etc.) și strategii informaționale și creativ-inovatoare. Adaptabilitatea, flexibilitatea și competențele complementare IA devin criterii decisive, iar succesul profesional nu mai depinde exclusiv de specializare, ci de capacitatea de a integra și valorifica informația în contexte dinamice și multifuncționale. Astfel, biblioteca se transformă

într-un hub de cunoștințe adaptabil, în care generalistul augmentat este cheia relevanței și inovării.

De la specialist la generalist în contextul IA

Reperăm astăzi orientarea tot mai evidentă a pieței muncii către angajații generaliști, pe fondul creșterii rolului inteligenței artificiale (IA) în asumarea unor direcții specializate. Personalul cu formare generalistă și un comportament generalist presupune estomparea granițelor dintre management, design instituțional, dezvoltare profesională/instituțională și cercetare. Detaliile și specializarea îngustă fiind lăsate pe seama IA.

O cercetare realizată la Cornell University arată o creștere a cererii pentru „competențe complementare IA”: alfabetizare digitală, reziliență, muncă în echipă, iar abilitățile automatizabile (de exemplu, serviciul clienți) scad în valoare [4]. Cererea pentru joburi IA a crescut cu 21%, iar importanța diplomei universitare a scăzut, indicând avantaje pentru cei cu abilități aplicabile [2]. Complementaritatea este crucială: abilitățile combinate (IA + alte domenii) au avantaje salariale semnificative (creștere de ~21%) [7]. Un studiu realizat de cercetători de la Maastricht University, IAB și Wissenschaftszentrum für Sozialforschung Berlin arată că lucrătorii înalt calificați, non-rutinari, sunt susceptibili în fața automatizării, chiar dacă nu există un impact clar asupra creșterilor salariale pe nivele diferite [5].

În sectorul tehnic și industrial, specializarea încă contează. Generaliștii riscă să fie excluși de la interviu, dacă nu corespund exact cererii [8]. În contrapunct, în domeniul start-upurilor, generaliștii sunt apreciați pentru versatilitate și flexibilitate, iar specialiștii își pierd utilitatea, dacă tehnologia se schimbă rapid [8]. În acest context, tinerii trebuie orientați spre optimizarea carierelor prin flexibilizare în detrimentul unei singure specializări rigide. Miza sunt oamenii cu o viziune largă, extinsă transdisciplinar. „Generalistul augmentat” păstrează specificul generalistului tradițional, dar este echipat cu instrumente avansate de inteligență artificială. El utilizează, la cerere, cunoștințe specializate profunde, punând sub semnul întrebării însăși definiția ideii de expert. Identificăm, astfel, o schimbare de paradigmă către un sistem intelectual în care extensia și adaptabilitatea cunoștințelor depășesc granițele rigide ale specializării clasice și în care generalistul devine „unealta multifuncțională” [3]. IA preia sarcinile repetitive

și accentuează adaptabilitatea. În rapoartele guvernamentale din Australia, este specificat faptul că IA preia sarcinile birocratice de rutină, în timp ce profesiile cu expunere scăzută la automatizare (17-79% din roluri) sunt doar augmentate, nu eliminate [6]. IA operează un redesign al rolurilor, nu le elimină, iar cererea crește pentru angajații familiarizați cu IA. Mediul antreprenorial vede în IA „un avantaj pentru generalist și o amenințare pentru specialist” [1]. Specialiștii rămân esențiali în anumite sectoare, mai ales în tehnologii avansate, biotehnologie, sănătate, dar, în general, rolurile lor sunt augmentate, nu eliminate.

Bibliotecarii în contextul IA

Reieșind din tendințele descrise, un sfat esențial pentru domeniul biblioteconomic ar fi: dezvoltarea competențelor transdisciplinare și digitale pentru a deveni un „generalist augmentat” în biblioteconomie. Practic, asta presupune:

- familiarizarea cu instrumente AI pentru organizarea, clasificarea și căutarea informației (de exemplu: analiză semantică, recomandări automate, prelucrare de texte mari, analiza datelor statistice).
- îmbinarea expertizei tradiționale biblioteconomice cu analiza datelor, gestionarea arhivelor digitale și proiecte de cercetare interdisciplinare;
- dezvoltarea abilităților de management de proiect, coordonare și strategie informațională, astfel încât să poți integra și valorifica cunoștințe din domenii conexe (educație, cultură, tehnologie, comunicare, management și dezvoltare durabilă).
- adaptarea continuă la noi tehnologii și standarde digitale, pentru a rămâne relevant în mediul în care AI preia sarcini repetitive.

Recomandare: un bibliotecar modern trebuie să fie mai puțin specialist în detalii repetitive și mai mult coordonator, integrator și utilizator strategic de IA, transformând biblioteca într-un hub de cunoștințe adaptabil și multifuncțional. Biblioteca e un laborator în care el este un animator, facilitator și un mediator. Toate acestea presupun abilități de generalist.

Concluzii

1. IA preia din rolurile specializate repetitive, determinând o cerere mai mare pentru cei care pot coordona, integra și elabora strategii (în special, vorbim despre generaliștii augmentați de tehnologiile IA).
2. Modelul de „generalist IA” pare să fie paradigmă emergentă, o combinație de expertiză verticală și orizontală adaptabilă, capabilă să valorifice IA în multiple contexte. În cele din urmă, supraviețuiește nu cel mai expert, ci cel mai adaptabil și deschis spre învățare continuă, iar IA accentuează această realitate.
3. Bibliotecarii trebuie să evolueze de la gestionarea pasivă a informației către un rol activ de coordonare și integrare a cunoștințelor, folosind inteligența artificială pentru a automatiza sarcinile repetitive și pentru a valorifica date complexe. Timpul economisit trebuie utilizat pentru generare de idei, concepte, inovare și creativitate – domenii în care IA urmează umanul.

Succesul profesional nu mai depinde doar de expertiza biblioteconomică clasică, ci de adaptabilitate, competențe digitale și capacitatea de a combina cunoștințe din mai multe domenii, devenind astfel „generalist augmentat”, capabil să răspundă cerințelor dinamice ale mediului informațional.

Referințe bibliografice

1. *AI – a boon for the generalist and a threat to the specialist?* Online. Disponibil: https://www.reddit.com/r/ArtificialIntelligence/comments/132xkmm?utm_source=chatgpt.com [accesat 2025-12-18].
2. BONE, Matthew; EHLINGER, Eugenia and STEPHANY, Fabian. *Skills or Degree? The Rise of Skill-Based Hiring for AI and Green Jobs*. Online. Disponibil: https://arxiv.org/abs/2312.11942?utm_source=chatgpt.com [accesat 2025-12-26].
3. COLETT, Chris. *Adaptive Expertise: How Augmented Generalists Will Shape the Modern Workforce*. Online. Disponibil: <https://collett.me/how-augmented-generalists-will-shape-the-modern-workforce/> [accesat 2025-12-04].
4. MÄKELÄ, Elina and STEPHANY, Fabian. *Complement or substitute? How AI increases the demand for human skills*. Online. Disponibil: https://arxiv.org/abs/2412.19754?utm_source=chatgpt.com [accesat 2025-12-26].

5. OZGUL, Pelin et al. *High-skilled Human Workers in Non-Routine Jobs are Susceptible to AI Automation but Wage Benefits Differ between Occupations*. Online. Disponibil: https://arxiv.org/abs/2404.06472?utm_source=chatgpt.com [accesat 2025-12-28].
6. SPIRLET, Thibault. *AI will augment high-skilled jobs but hit clerical work hardest, Australia's government predicts*. Online. Disponibil: https://www.businessinsider.com/gen-ai-automate-clerical-work-augment-high-skill-roles-report-2025-8?utm_source=chatgpt.com [accesat 2025-12-28].
7. STEPHANY, Fabian and TEUTLOFF, Ole. *What is the Price of a Skill? The Value of Complementarity*. Online. Disponibil: https://arxiv.org/abs/2210.01535?utm_source=chatgpt.com [accesat 2025-12-27].
8. *The tech industry currently favors specialized engineers over generalists*. Online. Disponibil: https://www.reddit.com/r/ExperiencedDevs/comments/18h1b0t?utm_source=chatgpt.com [accesat 2025-12-01].

CZU [050:02]:027.52(478-25)(047.53)=135.1=161.1

BIBLIOPOLIS – 100 DE VOLUME ÎN ISTORIA BIBLIOTECONOMIEI DIN REPUBLICA MOLDOVA

La apariția celui de-al 100-lea volum al revistei *BiblioPolis*, am invitat colegii, colaboratorii și prietenii Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” să împărtășească o reflecție personală privind locul acestei publicații în viața profesională, intelectuală și culturală a comunității noastre. Răspunsurile primite și reunite în această anchetă arată cât de importantă este revista *BiblioPolis* pentru domeniul pe care îl reprezintă (biblioteconomie, științe ale informării și cultură) ca spațiu de dialog, ca instrument de formare profesională, ca arhivă afectivă și documentară, ca platformă de afirmare a experiențelor și bunelor practici etc.

Le mulțumim tuturor celor care au răspuns invitației noastre și au contribuit, prin mărturii personale, evaluări profesionale și formule de recunoștință, la marcarea acestui moment aniversar. Dincolo de diversitatea perspectivelor, textele confirmă continuitatea, relevanța și forța de coeziune a revistei *BiblioPolis*, publicație care, ajunsă la volumul 100, rămâne legată de memoria instituțională a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” și de istoria biblioteconomiei din Republica Moldova.

Redacția revistei „BiblioPolis”

*

Am debutat, în 2002, în revista de specialitate *BiblioPolis* cu articolul „PULMAN – o șansă pentru bibliotecile publice”. De atunci, am descoperit cât de utilă și necesară este această revistă pentru noi, la Biblioteca Municipală, fiind o adevărată radiografie a ideilor, proiectelor și inițiativelor noastre. Cred în viitorul revistei, dincolo de oportunitățile pe care le oferă mediul online, ca spațiu de reflecție, inspirație și schimb real de bune practici între

bibliotecarii rețelei noastre, dar și specialiștii din domeniul biblioteconomic din țară.

*Mariana HARJEVSCHI, dr.,
director general, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

*

Ajunsă la cel de-al 100-lea volum, revista *BiblioPolis* se confirmă nu doar ca o cronică a timpului, ci ca un veritabil pilon al rezilienței culturale și profesionale. Pentru mine, această publicație reprezintă un reper identitar fundamental, care reușește să integreze armonios expertiza Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în circuitul valoric național.

Depășind cadrul unei simple reviste de specialitate, *BiblioPolis* se afirmă ca o platformă de reflecție critică și un instrument de navigație într-un peisaj informațional aflat în continuă schimbare. În paginile sale, studiile teoretice se completează cu practicile inovatoare și experiențele de succes, oferind profesioniștilor nu doar inspirație, ci și soluții concrete pentru provocările contemporane. *BiblioPolis* cultivă dialogul autentic și construiește punți între generații de bibliotecari, transformând ideile individuale într-un patrimoniu colectiv. Această capacitate rară de a genera sens și de a conecta destine profesionale îi asigură relevanța și durabilitatea în inima comunității noastre științifice și culturale.

*Nelly ȚURCAN, dr. hab., prof.univ.,
Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării,
Departamentul Comunicare și Teoria Informării,
Universitatea de Stat din Moldova*

*

Revista *BiblioPolis* a fost și rămâne valoroasă prin oamenii de la cârma ei: Lidia Kulikovski, Vlad Pohilă, Ivan Pilchin. O revistă nu se edifică ușor, iar mai mult de atât – nu se menține ușor pe linia de plutire. Întotdeauna, munca din spatele copertiilor nu se vede. Iar în spatele ei sunt autorii cu partea lor de contribuție, dar prioritar, oamenii „editoriali”. Pot spune că le-am parcurs pe toate cele 100 de numere, unele dintre ele le-am citit integral.

Cronică vie a timpurilor pe care le trăim, revista a fost (împreună cu noi, împreună cu mine, împreună cu tine, cel care citești aceste rânduri):

- martor al muncii în bibliotecă, când Covid-ul ne ținea la distanță;
- martor al începutului războiului de la graniță, când bibliotecile încălzeau zilele refugiaților;
- martor al tuturor evenimentelor instituționale;
- martor al contribuției bibliotecarilor la realizarea programul de stat de oferire a compensațiilor „Ajutor la contor”;
- martor al păstrării uniunii tuturor filialelor BM într-o rețea;
- martor al mulțimii de cărți lansate și a celor ajunse pe raftul bibliotecii;
- martor al bucuriilor și „gâlcevii divanurilor” unde s-a discutat litera și culoarea revistelor.

E o revistă în care s-a scris și se scrie despre carte (în vremuri când se citește și se va citi tot mai mult de pe gadgeturi). Istoria Municipalei nu ar fi nimic fără *BiblioPolis*-ul ei. 100 de volume, da, sunt un parcurs, nu știu dacă și o poveste.

O poveste vor deveni într-un timp nu prea îndepărtat, încorporată într-o poveste mai mare, a memoriei unei conștiințe digitale, care va vorbi generațiilor dintr-o altă lume în felul ei despre oameni care prețuiau cândva cartea – o unealtă care i-a ajutat să rămână umani.

*Elena UNGUREANU, dr. hab.,
șefă, Secția studii și cercetări, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

*

Anul 2002, când a apărut primul număr al revistei *BiblioPolis*, este unul deosebit în istoria Bibliotecii Municipale. În acel an, instituția a marcat aniversarea a 125 de ani de la fondare și a prezentat publicului mai multe lucrări de referință, apărute în premieră. Pe lângă lansarea revistei, au fost publicate prima cercetare consacrată trecutului instituției – *Istoria Bibliotecii Municipale*, prima bibliografie din seria *Biblioteca Municipală în presă*, primul catalog *Cărți cu dedicații*, precum și alte volume importante.

Îmi amintesc primii ani ai activității revistei. Redacția sa a fost mult timp situată în apropierea noastră, oferindu-mi oportunitatea de a asista direct la apariția fiecărui nou număr. Tot în

această perioadă a fost publicat și primul meu articol amplu, dedicat aniversării a 10 ani de activitate a Centrului de Informare și Documentare „Chișinău” (astăzi Secția „Memoria Chișinăului”). Am beneficiat de o relație profesională deosebit de cordială cu redactorul revistei, Vlad Pohilă, care, cu mult tact și fără presiune, m-a încurajat să scriu, oferindu-mi constant sugestii și încredere.

Păstrez o amintire deosebită legată de rubrica „Breviar bibliografic”, inițiată de Vlad Pohilă, pe care am realizat-o în perioada 2006-2019. Această rubrică a constituit o contribuție importantă la promovarea diverselor publicații biobibliografice apărute de-a lungul anilor.

Revista *BiblioPolis* a reprezentat un sprijin semnificativ în dezvoltarea mea profesională, punând la dispoziție idei utile, modele de bună practică și acces la experiențe ale altor biblioteci din lume. De asemenea, articolele publicate în rubricile „File de istorie”, „Omagieri”, „Comemorări”, „Evocări”, „In memoriam” au fost de un real folos pentru cercetarea noastră locală.

Apreciez revista de astăzi pentru faptul că nu doar continuă să reflecte tematica chișinăuiană, ci o și extinde, abordând inovațiile din activitatea noastră, serviciile moderne, evenimentele, precum și anchetele, recenziile și prezentările de cărți noi.

Revista *BiblioPolis* este un simbol al prestigiului și al mândriei bibliotecii. La apariția volumului 100, îi doresc continuă dezvoltare, inspirație și mulți cititori fideli.

Taisia FOIU,
șefă, Secția „Memoria Chișinăului”,
Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

*

Revista *BiblioPolis* reprezintă, de-a lungul anilor, una dintre cele mai importante platforme de reflecție și dialog profesional în domeniul biblioteconomiei din Republica Moldova. Prin articolele, studiile și experiențele împărtășite de bibliotecari, cercetători și specialiști din domeniul culturii, publicația a contribuit la consolidarea unei comunități profesionale active și deschise schimbului de idei.

Pentru mine, *BiblioPolis* este mai mult decât o revistă de specialitate. Este o cronică a evoluției Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, un spațiu în care sunt valorificate inițiativele, proiectele

și reflecțiile celor care lucrează zi de zi pentru dezvoltarea bibliotecilor și pentru promovarea lecturii.

Apariția celui de-al 100-lea volum confirmă continuitatea și relevanța acestei publicații, care rămâne un reper important pentru profesioniștii din domeniul bibliotecilor și al culturii.

Ludmila OLEINIC,
Secția managementul resurselor informaționale,
Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

*

Draga noastră revistă *BiblioPolis*,

La ceas aniversar, am vrea să știi că ești mai mult decât un instrument profesional, mai mult decât un amplu ansamblu de idei, inspirație și creativitate din domeniul biblioteconomic, reflectând succesul și inovațiile instituțiilor afiliate Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Tu ești acel „Wow!” printre edițiile periodice profesionale pe care biblioteca continuă să le primească. Rămâi a fi prima revistă de specialitate care a tras cortina și ne-a scos din umbră, dându-ne dreptul la afirmare și informare, reușind să unești vocile bibliotecarilor și să transformi experiențele individuale în patrimoniu comun.

Datorită ție, comunitatea a aflat că dincolo de un bibliotecar se află și un bun cronicar. Împreună cu tine am învățat să fim rezilienți și omniprezenți în biblioteconomie, să ne adaptăm, prin metode și tehnici, la toate provocările comunității.

Pe lângă faptul că ești un sprijin pentru tinerii bibliofili, rămâi un camarad de încredere în informare pentru noi,

Biblioteca „Ovidius”.

*

Дорогие коллеги журнала *BiblioPolis*,

100 томов – это не просто цифра, это целая эпоха, летопись жизни библиотечного сообщества. Мы, сотрудники Библиотеки им. М. В. Ломоносова, с радостью поздравляем вас с этой символической вехой!

Эволюция журнала *BiblioPolis* отражает траекторию развития всей национальной культуры. Для нас журнал стал тем самым связующим звеном, которое объединяет традиции

библиографического дела с инновационными подходами современности.

На протяжении многих лет мы воспринимаем журнал как многофункциональный инструмент. Он служит нам компасом в море профессиональной информации, платформой для честного диалога по самым сложным вопросам и хранилищем уникального практического опыта. Благодаря журналу *BiblioPolis* мы чувствуем себя частью большой, динамично развивающейся профессиональной семьи.

Ценность издания в том, что оно документирует наши профессиональные победы, вдохновляет на новые свершения и помогает переосмысливать роль библиотеки в жизни современного общества. Спасибо вам за преданность делу, интеллектуальную щедрость и за то, что вы делаете нашу профессию более видимой и значимой!

*С благодарностью и наилучшими пожеланиями,
Ваша «Ломоносовка»!*

*

Dragi colegi ai revistei *BiblioPolis*,

100 de volume nu reprezintă doar o cifră, ci o întreagă epocă, o cronică a vieții comunității bibliotecare. Noi, angajații Bibliotecii „Mihail Lomonosov”, vă felicităm cu bucurie cu prilejul acestei borne simbolice!

Evoluția revistei *BiblioPolis* reflectă traiectoria dezvoltării întregii culturi naționale. Pentru noi, revista a devenit acea verigă de legătură care unește tradițiile domeniului bibliografic cu abordările inovatoare ale contemporaneității.

De-a lungul anilor, am perceput revista ca pe un instrument multifuncțional. Ea ne servește drept busolă în marea informațiilor profesionale, platformă pentru un dialog onest asupra celor mai complexe probleme și depozitar al unei experiențe practice unice. Datorită revistei *BiblioPolis*, ne simțim parte a unei mari familii profesionale, dinamice și în continuă dezvoltare.

Valoarea publicației constă în faptul că documentează realizările noastre profesionale, ne inspiră pentru noi împliniri și ne ajută să regândim rolul bibliotecii în viața societății contemporane. Vă mulțumim pentru devotamentul față de profesie, pentru

generozitatea intelectuală și pentru faptul că faceți profesia noastră mai vizibilă și mai importantă!

*Cu recunoștință și cele mai bune urări,
a voastră „Lomonosovka”!*

*

De când a apărut primul număr al revistei *BiblioPolis*, biblioteca noastră a simțit suportul acestei reviste de specialitate. Periodic, selectam material actual, necesar pentru activitatea bibliotecii. Dacă primele numere ale revistei, din 2002, conțin câte 50 de pagini, în anul 2025 ele depășesc deja 150 de pagini. Conținutul revistei cuprinde mai multe rubrici tematice, ce reflectă viața multilaterală profesională și culturală a bibliotecilor din țara noastră. Treptat, se modifică atât volumul revistei, cât și temele rubricilor, apărând și unele noi. Materialele se publică în mai multe limbi. E de menționat că tot mai mult spațiu ocupă publicațiile ce țin de digitalizarea bibliotecilor, colecțiilor și modernizarea serviciilor conform cerințelor ODD, deoarece biblioteca devine un centru de instruire în educația digitală a utilizatorilor.

Revista este o platformă de comunicare pentru manageri și specialiști din domeniu din care putem afla despre schimbul de bune practici a colegilor noștri, cum ar fi: experiența colaborării unor biblioteci cu bibliotecile de peste hotare, diverse inovații, participarea bibliotecilor la diferite proiecte republicane și internaționale etc. Putem afirma că revista are o deosebită importanță nu doar în dezvoltarea biblioteconomiei din Republica Moldova, dar și a culturii multinaționale.

Suntem recunoscători echipei de redacție pentru editarea acestei reviste profesionale de înalt nivel, ce ne oferă un ajutor valoros în activitatea noastră.

Biblioteca „Hristo Botev”

*

Revista *BiblioPolis* nu este doar o publicație de specialitate, ci un spațiu viu al ideilor, unde bibliotecarii își regăsesc vocea, curajul și inspirația. De-a lungul timpului, am perceput-o ca pe o punte între tradiție și inovație, între practică și reflecție, între comunitate și viziune.

Fiecare număr aduce nu doar analize și studii, ci și energie care motivează, provoacă și deschide noi perspective asupra rolului bibliotecii în societate. *BiblioPolis* valorifică experiențe, creează dialog și consolidează identitatea profesională a bibliotecarului modern. Cu prilej aniversar, îi doresc continuitate, creativitate, puterea de a deschide mereu noi perspective și aceeași capacitate de a ne aduce împreună în jurul valorilor care ne definesc.

Aliona NOSATÎI,
șefă, Biblioteca pentru copii „Nicolae Titulescu”

*

Pentru mine, *BiblioPolis* este mai mult decât o revistă profesională – este o prezență care îmi amintește de sensul muncii mele.

În Biblioteca „Valentin Ignatenco”, unde cartea devine adesea alinare, speranță și evadare, găsesc în paginile revistei inspirația de a merge mai departe.

Aici descopăr idei, exemple și oameni care, asemenea mie, cred în puterea discretă a lecturii. *BiblioPolis* îmi oferă sentimentul că nu sunt singură, că fac parte dintr-o comunitate care construiește, cu răbdare și dăruire, punți către sufletul cititorilor.

La 100 de volume, revista înseamnă continuitate și lumină – o lumină care ajunge, chiar și în cele mai sensibile spații, acolo unde o carte poate face diferența.

Natalia GAINA,
șefă, Biblioteca „Valentin Ignatenco”

*

Revista „BiblioPolis” în contextul biblioteconomic și cultural național

Dacă raportăm importanța publicației *BiblioPolis* la activitatea aplicativă a Bibliotecii „M. Ciachir”, aceasta poate fi percepută ca un instrument concret de dezvoltare instituțional-profesională.

În primul rând, revista oferă modele de bune practici care pot fi adaptate în organizarea serviciilor pentru utilizatori, activități culturale și programe de promovare a lecturii. Pentru Biblioteca „M. Ciachir”, articolele din *BiblioPolis* pot servi drept sursă de

inspirație în inițierea proiectelor comunitare și diversificarea ofertei informaționale.

În al doilea rând, publicația sprijină formarea continuă a personalului. Bibliotecarii pot valorifica studiile și experiențele prezentate pentru a-și îmbunătăți competențele în domenii de digitalizare, educație informațională sau comunicarea cu publicul.

De asemenea, *BiblioPolis* este o platformă de promovare a realizărilor bibliotecii. Prin publicarea experiențelor, instituția își consolidează vizibilitatea și istoriile de succes.

Astfel, revista nu este doar o sursă teoretică, ci un ghid util pentru modernizare, inovare și implicare comunitară. Totodată, este o platformă de dialog și reflecție profesională, unde sunt discutate perspectivele domeniului.

Angela VINTILĂ,
șefă, Biblioteca „Mihail Ciachir”

*

Revista *BiblioPolis*, pentru mine, a fost piatra de încercare. Ascultam cu atenție ce se vorbea despre ea pe la întrunirile noastre profesionale. A trebuit să mă deprind cu subtitlul ei – revistă de biblioteconomie și științe ale informării. Apoi, am început să fac cunoștință cu autorii care scriau și despre ce scriau în paginile ei. După care, fiind îndrumată de Vlad Pohlă, omul-chemare în calea acestei reviste, am început să scriu pentru ea. Ceva mai târziu, mi-am expus părerea în paginile ei: de la catalogul pe subiecte la cel alfabetic al notelor muzicale, care, la rândul lui, era repartizat după autori, compozitori, interpreți, după denumirea piesei muzicale, după primul vers al cântecului ș.a. Catalogul electronic a readus în prim-plan impactul muncii bibliotecarului, obținând astfel timpul și randamentul serviciului prestat de bibliotecar.

Bucură faptul că revista are acoperire în spațiul românesc, unde e recunoscută ca un instrument profesional. Mulțumesc, *BiblioPolis*!

Anastasia MOLDOVANU,
șefă, Biblioteca de arte „Tudor Arghezi”

*

Fiind o revistă de specialitate, revista *BiblioPolis* oferă bibliotecarilor, specialiștilor în domeniu, posibilitatea de a-și împărtăși bunele practice din activitatea de zi cu zi a bibliotecilor, promovează lectura și valorile culturale în comunitate. Articolele și studiile publicate ajută bibliotecarii să-și dezvolte competențele profesionale și să fie la curent cu tendințele actuale din domeniul biblioteconomiei. Din anul apariției, 2002, revista s-a îmbogățit cu rubrici noi, s-au păstrat și rubricile inițiale. Revista contribuie la crearea unei comunități profesionale active între bibliotecari, cercetători și instituții culturale. Un plus pentru revistă este că poate fi citită online.

Ludmila DOGOTARI,
șefă, Biblioteca „Codru”

*

Revista biblioteconomică *BiblioPolis* a ajuns la cel de-al o sutălea volum, marcând un moment de referință în evoluția sa și în viața comunității profesionale pe care o reprezintă. Este un prilej de a remarca nu doar longevitatea publicației, ci și profesionalismul constant al echipei editoriale, care a reușit să mențină standarde înalte de calitate de-a lungul timpului.

De-a lungul edițiilor, *BiblioPolis* s-a remarcat prin diversitatea și actualitatea materialelor publicate, oferind spațiu atât cercetărilor de specialitate, cât și reflecțiilor asupra practicilor biblioteconomice contemporane. Fiecare număr a contribuit la consolidarea dialogului profesional și la promovarea bunelor practici în domeniu.

Aniversarea celui de-al 100-lea volum nu este doar o celebrare simbolică, ci și o confirmare a relevanței revistei în peisajul cultural și informațional. Este, totodată, un moment de recunoștință față de toți cei care au contribuit (redactori, autori și cititori) la construirea acestei platforme valoroase de cunoaștere și schimb de idei.

Mircea CIOCHINĂ,
șef serviciu, Biblioteca „Onisifor Ghibu”

*

Revista *BiblioPolis* îmi îmbrățișează realizările din toate domeniile. În această echipă, în 2002, am descoperit performanța de jurnalism administrată cu extraordinară abilitate diplomatică de comunicare a redactorului-șef Vlad Pohilă, apoi mi s-a dezvăluit latura articolului de jurnalism cultural, inclusiv de Valeriu Rață. Ambii legați prin anii de studenție de Universitatea de Stat din Moldova, cu care aminteam despre cadrele didactice care ne-au învățat. Revista *BiblioPolis* a lucrat, de fiecare dată, pe mai multe fi-liere: valorificarea importanței cărții prin serviciile bibliotecarilor, interviuri, articolele științifice cu hermeneutică riguroasă, la care am participat valorificând creația lui Aureliu Busuioc, Dumitru Matcovschi, Nicolae Dabija, Leonida Lari, Vladimir Beșleagă, Nicolae Labiș, Vasile Voiculescu, Dumitru Brăneanu, Lucian Blaga, Nichita Stănescu, Ernest Hemingway etc.

În această revistă au fost publicați și membrii Cenaclului „Magia cuvântului”, care urmărește următoarele obiective: valorificarea cuvântului artistic, motivarea lecturii, dezvoltarea abilității de interpretare a textului artistic, dezvoltarea capacităților de percepere a artei poetice, de interpretare a imaginilor artistice inclusiv prin expozițiile tematice ale tinerilor artiști plastici. Datele despre evenimentele organizate în cadrul cenaclului au fost incluse în revista *BiblioPolis* în articolele de sinteză semnate de directorii adjuncți Elena Butucel, Tatiana Coșeri și de exegeta în biblioteconomie Ludmila Pânzari.

BiblioPolis, pe unda transformărilor, pune accent pe transdisciplinaritate, pe modalitățile diverse de lucru. Echipa Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” mi-a oferit aripi de a colabora cu scriitori din România (București, Iași, Suceava, Constanța, Timișoara, Arad etc.), Italia, Spania, Cehia.

Îi sunt recunoscătoare Lidiei Kulikovski, personalitate marcantă în biblioteconomie, care m-a încurajat să public și mi-a arătat traseul de la articol spre carte. Un gând aparte de apreciere îl adresez Marianei Harjevschi pentru implicarea constantă în promovarea culturii scrise și susținerea inițiativelor care valorifică lectura și creația contemporană, contribuind astfel la consolidarea unui mediu intelectual dinamic și deschis. De asemenea, îi mulțumesc Elenei Taragan și Raiei Rogac, care au reflectat asupra cărților mele în articolele lor (*Hermeneutica mitului antic în poezia din Republica Moldova (1990-2010)*, *Atingeri de aripi, Olimp & Hades*),

și Mariei Pilchin, care mi-a promovat volumul *Jurnalul micului călător din Chișinău*, dedicat imaginii orașului Chișinău. Un calificativ la superlativ pentru proiectul „Scriitorii pentru Capitală, Capitala pentru scriitori”, coordonat de Ivan Pilchin, la care am participat cu un titlu sugestiv: „Itinerarul european în creația Victoriei Fonari”. La acest eveniment s-au implicat studenții USM și doctoranzii AMTAP, care au realizat o expoziție de arte plastice inspirată din creația poetică, coordonați de Victoria Rocaciuc, dr. hab., cercetător superior în cadrul Institutului Patrimoniului Cultural. De asemenea, trei licee (IPLT „Onisifor Ghibu”, IPLT „Nicolae Sulac” și IPLT „Constantin Negruzzi”) au susținut recitaluri teatralizate.

Felicit actuala echipă pentru performanțele de integrare a revistei *BiblioPolis* în vectorul european.

Victoria FONARI, dr., poetă și critic literar, președinta Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, Filiala Chișinău, conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova, coordonatoare a Cenaclului Literar „Magia cuvântului”, BM „B.P. Hasdeu”

*

BiblioPolis: dragoste de la prima vedere și pentru totdeauna

Raia ROGAC, jurnalistă, membru al Consiliului Uniunii Ziariștilor Profesioniști, filiala Chișinău

Colaborarea mea fructuoasă cu *BiblioPolis*, revista Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, se datorează în mare parte regretatului Vlad Pohilă, fost redactor-șef. Am fost colegi de facultate cu specializare în jurnalism, el absolvind Universitatea de Stat din Moldova cu un an înaintea mea. Și, deoarece locuiam în vecinătate, deseori ne întâlneam și făceam schimb de informații. Într-o zi, m-a invitat la bibliotecă să-mi arate o primă rândunică editorială – primul număr al proaspetei înființate reviste *BiblioPolis*, aflată sub aripa protectoare a directorului general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, dr. Lidia Kulikovski. Veneam des la evenimentele culturale ale acestei instituții, mai ales în perioada anilor '90, când am activat la Radio Moldova „Actualități”, apoi la „Moldpres”,

unde relatările și noutățile se prezentau pe bandă rulantă. Eram apreciată.

După o cafea naturală servită (Vlad Pohilă avea plăcerea de a fi o gazdă amabilă), arătându-mi revista, modestă pe-atunci în comparație cu ținuta grafică atrăgătoare și conținutul profund și documentat de astăzi, m-a întrebat dacă nu aș dori să colaborez. Era anul 2002. Am acceptat fără ezitare. Acesta a fost punctul de pornire, adică dragostea de la prima vedere. Au curs anii și cu ei s-au înmulțit materialele mele la *BiblioPolis*. Astfel că, în prefață la cartea mea *Dincolo de lecturi și evenimente: recenzii, cronici, interviuri, consemnări*, editată despre și sub auspiciile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, semnată de Vlad Pohilă, acesta avea să constate: „Ca redactor-șef al revistei *BiblioPolis*, țin să mărturisesc că de-a lungul unui deceniu și jumătate, cât Raia Rogac a fost o laborioasă și inspirată colaboratoare, au fost cazuri când aveam două sau chiar trei articole de la una și aceeași manifestare. Și întotdeauna am dat preferință «versiunilor» prezentate de R. Rogac, pentru că ele excelau prin suport documentar, prin exactitatea și fluența expunerii. În plus, se evidențiau prin fluența limbajului și prin felul măiestrit de a pune în evidență amănuntul semnificativ, valoros, util minților și benefic sufletelor noastre. În diferite topuri – și oficiale, și neoficiale – scrierile Raiei Rogac au fost desemnate ca cele mai izbutite, ca cele mai limpezi ca mesaj, mai convingătoare ca informație, mai acaparante ca manieră narativă”.

În anul 2011, la lansarea cărții mele *Punți de suflet*, editată de „Biblioteca Bucureștilor”, desfășurată în Sala cu Coloane Albe a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău, de la București a venit o bună prietenă – Iulia Scutaru-Cristea, născută în Albota, județul Cahul, secundată de nepoata de soră – Alina din Canada, care, la rândul-i, era însoțită de fiica Olguța, care a făcut impecabile fotografii de la eveniment. Pe doamna Iulia am cunoscut-o când eram la București într-un schimb de experiență la Agenția „Agerpres”, în anul de grație 1990, în casa inginerului Nicolae Radu Halipa, fiul marelui om politic, delegat și președinte al Sfatului Țării – Pantelimon Halippa, care a votat Unirea Basarabiei cu România în 1918. Nicolae Radu Halipa a fost primul președinte al Asociației Culturale „Pro Basarabia și Bucovina”, fondată la 11 ianuarie 1990, iar la început sediul acesteia s-a aflat chiar în casa inginerului. Iulia Scutaru-Cristea a fost membră fondatoare a Asociației Culturale „Pro Basarabia și Bucovina”, filiala București,

timp îndelungat și vicepreședinte. Era nelipsită de la evenimentele legate de Basarabia, și de o parte, și de alta a Prutului. Strălucit orator, chiar dacă nu avea o voce puternică, cucerea publicul oricât de numeros prin mesajul încărcat de substanță și dragoste patriotică, care întotdeauna răspundea la frământările sufletelor celor prezenți. Voi aminti aici doar de două evenimente: comunicarea de la Marea Adunare Națională din 27 august 1991 și cea de la Adunarea Mișcării Civice „Tinerii Moldovei” de la Teatrul „Ginta Latină” din 2015, la ultima asigurând tânăra generație că va lupta și nu va pleca la cele veșnice până ei nu vor aduce Basarabia Acasă, la Patria-Mamă. Fiindcă era moderator, i-am făcut cunoștință lui Vlad cu Oaspeții mei. Doamna Iulia manifesta o plăcere aleasă față de revista *BiblioPolis*, pe care redactorul-șef, Vlad Pohilă, era preocupat să i-o transmită prin persoane cunoscute care aveau drum spre București, iar de multe ori o trimitea chiar în colete, inclusiv cu unele cărți proprii sau alte noi apariții, care se lansau la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și care considera că-i va trezi interesul. Această generozitate deseori era răsplătită cu scrisori minuțioase cu impresii despre Biblioteca Municipală și despre *BiblioPolis*. De fapt, ei doi întrețineau o corespondență de modă veche, cu scris de mână și expediere poștală. Unele impresii au fost publicate în *BiblioPolis*. Când veneam în vizită la București, în primul rând mă întreba de revistă și nu mai aștepta: pe loc se înfrupta din hrană spirituală concomitent cu zefirul și bomboanele „Bucuria”.

Sunt șapte ani de când scumpa mea prietenă doamna Iulia Scutaru-Cristea, care avea memorie profundă de enciclopedist, jurnalistă, traducătoare, publicistă, redactor de marcă, lăsând urme consistente în arhivele vremii, a plecat la Domnul, așteptându-l pe Vlad Pohilă, care, la doar câțiva ani distanță, s-a grăbit să plece la „Masa tăcerii”.

Acum, fac parte din mica și harnica echipă a *BiblioPolis*-ului, condusă de, la fel de harnicul și talentatul redactor-șef Ivan Pilchin, totodată și vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova, la al doilea mandat. Atmosfera e una caldă de respect reciproc, benefică pentru conceperea și editarea în continuare a revistei *BiblioPolis* a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, acum sub tutela directorului general dr. Mariana Harjevschi.

Dragostea mea pentru *BiblioPolis* a devenit constantă și pentru totdeauna.

Vivat Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”! Vivat *BiblioPolis* la aniversarea unui veac de numărare! Sper să realizez un reportaj și când se va edita vol. 200!

*

***BiblioPolis* – publicație de cursă lungă**

Marian NENCESCU,
președintele Filialei Presa Culturală, București

Sunt mai bine de 15 ani de când am cunoscut pe viu, cum se spune, activitatea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” de la Chișinău, și am făcut cunoștință cu colectivul redacțional al revistei *BiblioPolis*, publicația soră a „Bibliotecii Bucureștilor”, a Bibliotecii Metropolitane „Mihail Sadoveanu” din capitala României, pe care o conduceam pe atunci, și care, spre regretul meu, nu mai e azi decât o frumoasă amintire. Vizita aceea, din luna octombrie 2012, a rămas înscrisă cu lumină în memoria mea afectivă de gazetar, deoarece aveam să cunosc nu doar câțiva confrăți deosebiți, scriitori și gazetari profund atașați ideii unioniste, vechi colaboratori ai „Bibliotecii Bucureștilor”, dar și să înțeleg mai bine spiritul orașului Chișinău, un centru cultural cu vechi rădăcini românești, aflat atunci în plin proces de recuperare a unui trecut comun, ce ne leagă definitiv.

Cu acel prilej, în frumoasa Aulă a Bibliotecii „Onisifor Ghibu”, din Palatul Republicii, protejată de chipul patronului spiritual al instituției și de imaginea emblematică a lui Eminescu-arbore, operă a pictorului basarabean Aurel David, s-au aniversat două decenii de la înființarea, cu sprijinul Bibliotecii Metropolitane de la București, a celei de-a doua Bibliotecă în întregime românească din Republica Moldova, ce poartă numele marelui patriot unionist, cu ascendențe ardelenesti, Onisifor Ghibu, și a fost lansată monografia *Biblioteca Onisifor Ghibu. Două decenii de istorie* a istoricului bucureștean Ion Constantin și a publicistei și scriitoarei basarabene Raia Rogac, apărută în excelente condiții grafice la Editura „Biblioteca Bucureștilor”.

Amănunte despre organizarea aceluia eveniment, la care au contribuit și cele două redacții surori, respectiv *BiblioPolis*, condusă atunci de regretatul gazetar și filolog Vlad Pohilă (decedat în 2020), și „Biblioteca Bucureștilor”, le-am regăsit în cartea colegei

noastre de condei, Raia Rogac, cunoscută publicului cititor din țară pentru corespondențele ei curente trimise de la Chișinău, *Zidari întru veșnicirea neamului*, volumul II, apărut în 2024 la Editura „Zodia Fecioarei” din Pitești, și a cărei Prefață am avut onoarea s-o semnez. Cartea mi-a adus aminte de valoarea presei românești de la Chișinău, de spiritul unic ce ne leagă și de „frații” ce niciodată nu vor lipsi din inimile noastre.

Întâlnirile profesionale pe care le-am avut atunci cu bibliotecarii, gazetarii și cu scriitorii basarabeni, cu Ion Ungureanu, Mihai Cimpoi, Iulian Filip, Lidia Kulikovski și, cu deosebire, cu Vlad Pohilă și Raia Rogac, vizitele la Universitatea de Stat din Moldova, unde aceștia se formaseră ca gazetari și scriitori de limbă română, pe Aleea Scriitorilor din Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt”, inclusiv la Cimitirul Central, zis și Armenesc, unde își doarme somnul de veci preotul și scriitorul Alexe Mateevici, autorul poeziei *Limba noastră*, devenită Imnul de Stat al Republicii Moldova, iar, mai nou, mulți alți confrăți, scriitori și gazetari de frunte ai Moldovei, plecați pe calea fără întoarcere, vor rămâne pentru totdeauna în „arhiva mea afectivă” ca dovezi ale prieteniei și solidarității de breaslă. Cu acel prilej, i-am re/descoperit și i-am înțeles poate mai bine pe confrății gazetari de la Chișinău, susținători, prin scris și prin acțiuni publice de amploare, ai cauzei unioniste. Consolidate mai târziu prin manifestările „Podul de Reviste”, proiect de suflet al regretatului poet și scriitor Nicolae Dabija (și dânsul decedat în 2021), directorul emblematic al periodicului *Literatura și arta*, vestitorul unor vremuri noi pentru românii uitați, din Basarabia sovietică, și de marele matematician român, academicianul Gheorghe Păun, directorul revistei *Curtea de la Argeș*, întâlnirile cu confrății basarabeni, care au participat constant la activitățile comune de la București, Curtea de Argeș sau Râmnicu Vâlcea, aducând de fiecare dată cu ei spiritul și atmosfera unică a graiului și mediului basarabean, au fost întotdeauna o bucurie a sufletului, un prilej de reafirmare a românismului activ.

Cu atât mai mult azi, când revista *BiblioPolis* continuă solitar cursa jurnalistică, atingând pragul aniversar de 100 de volume de la înființare, publicația de la București încetându-și apariția într-un context nefericit al confruntării ambițiilor și obtuzității administrative, nu ne rămâne, ca gazetari și ca oameni de litere, decât să susținem și să aplaudăm curajul fraților basarabeni, care ne dau încă o dată un exemplu de anduranță și de demnitate profesională.

În calitate oficială, de data asta, de reprezentat al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România și Președinte al Filialei Presa Culturală, salut revista *BiblioPolis* și îi doresc mulți ani înainte de presă activă și de succese publicistice. În contextul consolidării Filialei de la Chișinău, a Uniunii noastre, și a acordării, în anul 2025, al Premiului special al UZRR revistei *Literatura și arta*, nu-mi rămâne decât să sper ca la ediția din 2026 a Premiilor UZPR, să avem prilejul de a oferi o distincție și revistei *BiblioPolis*, purtătoare de drapel în bătaia pentru limba română pe pământ basarabean, o revistă de cursă lungă ce face cinste presei românești, în ansamblul ei.

La mulți ani, *BiblioPolis* și inimosului ei colectiv redacțional!

*

Câteva gânduri pentru redactorii și cititorii revistei „BiblioPolis”, la apariția celui de-al 100-lea volum

Dr. Ion CONSTANTIN,
membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România

În cadrul activității desfășurate vreme de mai mulți ani la Biblioteca Metropolitană București, am avut plăcerea să particip la organizarea unor activități comune împreună cu Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău, îndeosebi pentru pregătirea și marcarea Centenarului Marii Uniri a Românilor, din anul 2018.

În acest context, am cunoscut și colectivul redacțional al revistei *BiblioPolis*, aflată acum la cel de-al 100 volum de la apariție. Dintre realizatorii acestei prestigioase publicații, i-am cunoscut mai bine pe redactorul-șef, neîntrecutul profesionist, regretatul scriitor Vlad Pohilă și pe jurnalista-redactor Raia Rogac. Echipa redacțională se remarcă prin unitate, omogenitate a orientării, o semnificativă coerență și consecvență, o remarcabilă convergență a principiilor și aspirațiilor. Cu doamna Raia Rogac am avut onoarea să realizăm împreună monografia *Biblioteca „Onisifor Ghibu”: două decenii de istorie*, cu un cuvânt-înainte de Lidia Kulikovski și Florin Rotaru, lucrare apărută la Editura „Biblioteca Bucureștilor” în anul 2012.

Am colaborat cu *BiblioPolis* și mi-am format pe parcursul anilor convingerea că este o publicație de excepție, o instituție municipală și republicană distinctă, menită să releve rolul și contribuția pe care o are Biblioteca în comunitatea utilizatorilor, în peisajul

cultural chișinăuian, național și internațional. *BiblioPolis* s-a afirmat ca un nobil mesager cultural, una din cele mai competitive publicații de specialitate, iar meritele revistei și, implicit, ale colegiului de redacție sunt numeroase.

Stilul și conținutul științific elevat al articolelor, studiilor și altor materiale, inserate în paginile revistei, îi conferă acesteia valoarea unei publicații ce și-a asumat responsabilitatea de a promova constructiv și profund diversele componente ale biblioteconomiei naționale și mondiale, experiențele avansate de activitate în domeniu. Revista este în măsură să ofere cititorilor articole și materiale de un înalt nivel calitativ, capabile să producă veritabile satisfacții intelectuale, realizate cu mult rafinament și într-o ținută grafică excelentă.

În mod deosebit, am remarcat contribuțiile aparținând unor istorici și experți din diverse domenii, pe care *BiblioPolis* le-a publicat pentru a evidenția importanța unității naționale și a tradițiilor culturale comune din întregul spațiu românesc.

La ceas aniversar, adresez membrilor echipei redacționale a revistei *BiblioPolis*, conduse de redactorul-șef Ivan Pilchin, felicitări pentru întreaga activitate desfășurată și urări de sănătate și succes în nobila misiune pe care și-au asumat-o!

La Mulți Ani!

*

**„Ne putem integra mai plenar în Uniunea Europeană
mai ales prin cultură”:**

Vasile Șoimaru și Vlad Pohilă în dialog cu Andrei Viziru

Cărțile au aceiași dușmani ca și omul: focul, umiditatea, animalele, timpul și propriul lor conținut.

Paul VALÉRY

Cu ocazia aniversării apariției celui de-al 100-lea volum al revistei *BiblioPolis*, am hotărât să revin la două scurte interviuri ce le-am susținut cu 14 ani în urmă, dar care nu și-au pierdut din actualitate. Ba dimpotrivă, au și o valoare de document inedit, chiar dacă acum regret că nu i-am pus mai multe întrebări lui Vlad Pohilă, fondatorul revistei, susținut în acest demers de doamna Lidia Kulikovski, pe atunci director al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Acest mic reportaj, de fapt, va fi și un modest omagiu

adus lui Vlad Pohilă, care, timp de 17 ani, a avut grijă ca revista să apară și să bucure cititorii cu articole interesante și elevate scrise la un nivel literar și lingvistic impecabil. Conducerea revistei, deja de 6 ani, a fost preluată de scriitorul Ivan Pilchin, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova, care continuă să țină pulsul, ritmul și prestanța dată de Vlad Pohilă. În ce mă privește, de când sunt angajat al Bibliotecii „Transilvania” din sectorul Ciocana al Capitalei, colaborez fructuos și armonios cu această revistă, publicând articole, recenzii, reportaje de la manifestările culturale, implicit de la ședințele Clubului cititorilor „Lectură generoasă” de la biblioteca unde activez, cât și de la alte evenimente culturale ce au loc la Sediul Central și la alte filiale ale BM „B.P. Hasdeu”.

Chit că pot spune că am „debutat” mai întâi ca artist fotograf în această revistă, în 2022, și apoi ca jurnalist și bibliotecar. Vorba e de articolul *Natura prin obiectivul lui Andrei Viziru* (2022, nr. 1, pp. 109-113), semnat de Mila Șeremet, fostă colaboratoare a Bibliotecii „Transilvania”. Țin să-i mulțumesc ei, cât și revistei pe care am îndrăgit-o și cu care colaborez, deoarece respectă autorii și colaboratorii săi, deși n-ar fi rău să fie bine, adică să dispună revista de mai multe mijloace financiare de a susține autorii nu numai moral, ci și material, financiar. De aici și evoluția și prestigiul ce poate spori, deoarece au trecut timpurile când doar pe entuziasm se poate menține cultura și literatura, arta în genere. Pe lângă faptul că această revistă este un instrument profesional, ea poate deveni și este, de fapt, o publicație de importanță națională și internațională, dacă ne referim la diaspora noastră, dar și la atragerea unor autori din alte țări, dar care trebuie plătiți, evident.

Dar să revin la reportajul cu pricina, realizat în 2012, la aniversarea a zecea de la înființarea revistei *BiblioPolis*. Reportaj, care a fost difuzat la Radio Moldova în două rânduri la momentul oportun. În presa scrisă, subiectul apare în premieră. Mai întâi, i-am solicitat opinia artistului fotograf Vasile Șoimaru, deputat în primul Parlament al Republicii Moldova, pe care l-am surprins în fața unei expoziții dedicate colaboratorilor revistei.

Andrei VIZIRU: Vizionați cu interes această expoziție. Este, putem zice, o trecere în revistă a personalităților despre care s-a scris în *BiblioPolis* și a celor care au colaborat pe parcursul a zece ani. Ce ne spuneți despre această idee? Care sunt primele impresii?

Vasile ȘOIMARU: E o idee strălucită! Uitați-vă, despre câte sute de personalități s-a scris și câte au colaborat la această revistă.

Aceasta este o dovadă indubitabilă ce ne vorbește despre rostul și calitatea publicației.

A.V.: Din câte cunosc, colaborați și dumneavoastră cu această revistă?

V.Ș.: De vreo cinci ani, colaborez în cel mai strâns mod. Nu colaborez cu revistele economice, care este profilul meu, cât colaborez cu revista lui Pohilă. Respect mult tagma aceasta a bibliotecarilor, care este cel mai prost plătită, dar atâtea lucruri benefice fac pentru cultura și educația acestui popor, cât nu fac cei care au miliarde...

A.V.: Să auzim și părerea lui Vlad Pohilă, care, la fel, privește cu interes aceste poze, fotografii cu personalități care au colaborat cu *BiblioPolis* și despre care s-a scris pe parcursul anilor. Apropo, Vasile Șoimaru anterior a zis „revista lui Pohilă”... Confirmați sau infirmați această spusă?

Vlad POHILĂ: Nu pot spune că e revista mea. E, de fapt, produsul intelectual al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Este ideea, ambiția Lidiei Kulikovski, realizată de o echipă. De 10 ani, eu stau în fruntea acestei echipe, am scos 41 de numere. În total, vreo cinci mii de pagini. La elaborarea revistei au participat, de-a lungul anilor, peste 150 de colaboratori și am scris despre două sute de personalități din spațiul cultural românesc și chiar universal, revista având o deschidere largă, chiar dacă este o publicație a Bibliotecii Municipale. Printre autori avem oameni de știință, bibliotecari, ziariști, scriitori de la Chișinău și din alte orașe ale republicii și 10-15 orașe din România. Dar avem și colaborări din alte spații ale diasporei românești din Europa de Vest, America de Nord, America de Sud...

A.V.: Cu toate aceste rezultate, oricum, loc pentru mai bine mereu se găsește. Ce ne spuneți despre menirea revistei și conținutul ei și ce perspective are pe viitor?

V.P.: Este o revistă teoretico-practică pentru bibliotecari. În opinia mea, în activitatea lor de zi cu zi, bibliotecarii promovează cultura, frumosul, adevărul. Intenționez, în continuare, să extind tematica cu diverse subiecte culturale. Oamenii manifestă totuși un viu interes pentru cultură, pentru adevăr și aceasta ar fi o linie de evoluare pe viitor a revistei.

*Consemnare: Andrei VIZIRU,
bibliotecar, jurnalist, scriitor*

CZU 821.135.1.09(092):94(478-25)=135.1

**BOGDAN PETRICEICU HASDEU
ȘI CHIȘINĂUL –
REPERE BIOGRAFICE ȘI CULTURALE**

*Taisia FOIU,
șefă, Secția „Memoria Chișinăului” a BM „B.P. Hasdeu”*

La ce ne gândim atunci când stăm pe o bancă în parc, admirând monumentul unui poet sau o casă din secolul al XIX-lea, construită în stil eclectic? Asociem aceste monumente istorice cu oameni reali, cu viața și activitatea lor. Prin ce s-a remarcat poetul în cinstea căruia a fost înălțat monumentul? Cine a trăit în vechea casă? Astfel, plimbându-ne pe străzile unui oraș, intrăm în contact cu istoria lui, îi remarcăm identitatea. Acest tablou se completează cu propriile noastre amintiri, cu emoțiile înmagazinate undeva adânc, în subconștientul nostru, ieșind la iveală când trecem pe lângă un loc cunoscut.

Bogdan Petriceicu Hasdeu a fost un scriitor și filolog român care, datorită creației sale, va rămâne veșnic în panteonul titanilor culturii naționale românești. O perioadă importantă din viața sa a fost legată de Chișinău, oraș ce ocupă un loc de cinste atât în biografia scriitorului, cât și în istoria culturală locală. Aici, B.P. Hasdeu și-a petrecut anii de formare, perioadă ce i-a modelat personalitatea și i-a influențat decisiv parcursul ulterior.

La 12 ani, tânărul Tadeu Hasdeu se stabilește la Chișinău și, împreună cu fratele său, urmează gimnaziul de băieți, care se afla în actuala clădire a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. În cadrul

gimnaziului, Hasdeu nu este un elev strălucit, nu-și dă silința pentru a primi note mari. În schimb, în viața cotidiană, dovedește o curiozitate intelectuală ieșită din comun. Tânărul Tadeu Hasdeu își schimbă prenumele în Bogdan, devenind cunoscut sub numele de Bogdan Petriceicu Hasdeu.

La Chișinău, se afla și poetul

Constantin Stamati, ruda îndepărtată din partea mamei, care îl încurajează să scrie. De atunci datează primele sale încercări poetice, precum *Doina* sau *Ștefan cel Mare*, însă preocupările dominante rămân istoria Moldovei și a românilor în general.

Se spune că prima dragoste nu se uită niciodată, fiind cea mai pură, dar și cea mai dureroasă. Chișinăul a rămas, cu siguranță, în inima lui B.P. Hasdeu și datorită acestei experiențe. La 15 ani, se îndrăgostește de o fată de 16 ani, Alina, care îl părăsește brusc, plecând la Odessa. Bogdan Petriceicu Hasdeu suferea din dragoste, iar alături de el suferea Reghina Hodkowski, care era îndrăgostită de tânărul scriitor. Această dragoste nu era reciprocă, căci pentru Bogdan nu existau alte femei în afara Alinei. B.P. Hasdeu nu a avut tăria de caracter sau cruzimea necesară pentru a frânge inima Reghinei și se apropia de ea tot mai mult. Deznodământul a urmat când Alina s-a întors din Odessa: Reghina era vechea ei prietenă și ambele s-au simțit trădate de tânărul scriitor.

Sufletul lui B.P. Hasdeu s-a scufundat în întuneric. Tânărul intelectual, considerând că serviciul militar îl va scăpa de durere, s-a simțit constrâns să-și calce sentimentele în picioare, cu cizma de soldat. Îl roagă pe tatăl său să-l înscrie în armată, însă este refuzat. Marcat de acest refuz, încearcă să se sinucidă cu pistolul secretarului tatălui său, dar providența a păstrat viața tânărului scriitor – arma nu a tras. Totuși, Hasdeu ajunge ulterior în armată, apoi abandonează cariera militară și studiile la Facultatea de Drept a Universității din Harkov, revenind la Chișinău.

După arestarea și moartea unchiului său Nicolae în închisorile din Petersburg și după un plan elaborat împreună cu tatăl său și prințul Constantin Moruzi, părăsește Chișinăul în iunie 1857, trecând în sudul Basarabiei eliberate.

În vara anului 1858, „comisul Bogdan Petriceicu Hâjdeu” (cum era scris în pașaportul cu care călătorea), revine la Chișinău din motive financiare, pentru a transporta la Iași manuscrisele, documentele și cărțile rare ale tatălui său, dedicate în special istoriei Moldovei. Cu același scop revine și la 8 septembrie 1860.

Un alt moment important din viața scriitorului, petrecut la Chișinău, este vizita lui la un vrăjitor care i-a prezis un viitor strălucit:

„Tu vrei să intri în serviciul militar; tatăl tău nu-ți dă voie; el face bine: în curând, va veni vremea ta. Tu ești condus de iubire, dar ea e fără rezultate. [...] În curând, ai să te faci ostaș, și norocul te va însoți. Soarta ta depinde de 3 expediții, cari te vor ridica foarte mult în opinia oamenilor, și în tinerețe încă vei ajunge la cele mai înalte onoruri”.

(E. Dvoicenco-Marcova, *Începuturile literare ale lui B.P. Hasdeu*. Jurnalul lui intim (1852-1856) și alte opere rușești cu un studiu introductiv. București: Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, 1936)

Astăzi, mai multe edificii și străzi din Chișinău păstrează memoria lui B.P. Hasdeu. În primul rând, Biblioteca Municipală care îi poartă numele – clădire în care a fost Gimnaziul Regional din Chișinău, unde tânărul Hasdeu a studiat în perioada 1850-1852. Începând cu 21 iunie 1988, biblioteca poartă oficial numele marelui scriitor, iar din anul 1989, în holul principal al acesteia, este instalat bustul lui B.P. Hasdeu, realizat de sculptorul Valentin Vârtosu.

Pe 23 februarie 1998, cu prilejul împlinirii a 160 de ani de la nașterea lui B.P. Hasdeu, în cadrul Bibliotecii Municipale, a fost inaugurat Centrul Național de Hasdeologie. Colecția Hasdeologie din cadrul Bibliotecii Municipale include obiecte de artă plastică și diverse documente despre membrii dinastiei Hâjdău-Hasdeu: cărți, manuscrise ale hasdeologului Nicolae Romanenco, publicații periodice, sculpturi.

De Bogdan Petriceicu Hasdeu ne amintește și vechea casă de pe strada Vlaicu Pârcalab. B.P. Hasdeu nu a locuit aici permanent, dar a venit în vizită la tatăl său, în 1858 și 1860.

Un alt loc asociat cu B.P. Hasdeu este bustul său (sculptor – Iosif Cheptănaru) de pe Aleea Clasicilor Literaturii Române din Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt”. Tot aici se află și bustul tatălui său, Alexandru Hasdeu (sculptor – Victor Krakoveak), ambele busturi fiind instalate în anul 1957 (arhitect – Fiodor Naumov).

În Chișinău există și o stradă ce poartă numele lui B.P. Hasdeu (din 1992). Strada a avut, de-a lungul timpului, mai multe denumiri: Kațikovskaia (de la începutul sec. al XIX până în 1937), strada B.P. Hasdeu (1937-1944), str. Oleg Koșevoi (1951-1992). Această stradă, una dintre cele mai vechi din oraș, îmbină farmecul peisajului urban de altă dată cu edificii moderne, păstrându-și caracterul distinct. Pe această stradă se află două edificii cu statut de monument de arhitectură: Biserica „Buna Vestire” și Casa negustorului Mihail Cațica.

Memoria familiei Hasdeu este păstrată în Chișinău și prin strada Alexandru Hâjdău, parte a vechiului târg al orașului, care și-a conservat, până astăzi, aspectul semiurban din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. De asemenea, în perioada interbelică, actuala stradă A. Bernardazzi (1918-1924) a purtat numele lui B.P. Hasdeu.

Numele marelui scriitor este legat și de mai multe instituții de învățământ din Chișinău, precum Liceul Teoretic „B.P. Hasdeu”, Liceul Teoretic „Iulia Hasdeu” și Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al Universității de Stat din Moldova.

În perioada interbelică, numele lui B.P. Hasdeu a fost purtat de unele dintre cele mai prestigioase instituții de învățământ din Chișinău. Cea mai cunoscută a fost Gimnaziul de Băieți nr. 1, devenit, după 1918, Liceul „B.P. Hasdeu”, condus între anii 1918-1938 de Liviu Marian.

Printre profesorii și elevii săi s-au numărat numeroase personalități marcante ale vieții culturale, științifice și politice din Basarabia: Pantelimon Erhan – om politic basarabean, liderul primului Guvern al Basarabiei; Vasile Harea – savant și publicist basarabean; Mihail Berezovschi, preot, compozitor și dirijor, celebru animator al vieții

culturale naționale în Basarabia interbelică. Aici au studiat renumiții savanți, juriști, medici, literați, profesori, înalți demnitari de stat, precum: Leon Casso, Pantelimon Sinadino, Ion Doncev, Ion Sârbu, Zamfir Arbore, Constantin Stere, Ștefan Gonata, Gheorghe Gore, Toma Ciorbă, Serghei Lazo etc. Printre elevi, se mai numără Alexandru Cosmescu (scriitor, traducător) și Nicolae Moroșanu (geolog, arheolog și pedagog). Numele lui B.P. Hasdeu îl purta și Societatea Literară a liceului, creată în decembrie 1939. Clădirea liceului nu s-a păstrat, pe același loc aflându-se astăzi Muzeul Național de Istorie a Moldovei.

Aici se încheie incursiunea noastră în Chișinăul lui Bogdan Petriceicu Hasdeu – un oraș în care pașii trecutului se împletesc firesc cu prezentul. Urmele lăsate de marele cărturar rămân vizibile nu doar în clădiri, străzi sau instituții, ci și în spiritul cultural al orașului.

Referințe bibliografice

1. *Chișinău: Bulevarde, străzi, piețe, parcuri*: Ghid enciclopedic. Chișinău. 2017, p. 152. ISBN 978-9975-89-086-1.
2. MALANEȚCHI, Vasile. Bogdan Petriceicu Hasdeu la Chișinău. In: *Literatura și arta*. 1988, 18 febr., p. 5.
3. ROMANENCO, Nicolae. Tânărul B. Hasdeu în mediul intelectual al Chișinăului. In: *Orizontul*. 1988, nr. 2.

INTERVIURI MAGISTRALE

CZU 821.135.1(478).09(092)(047.53)=135.1

**„ACTUALMENTE, BIBLIOTECA ESTE
MIRACOLUL CARE MI SE ÎNTÂMPLĂ
ÎN FIECE ZI”: ZINA IZBAȘ ÎN DIALOG CU
RAIA ROGAC**

Raia ROGAC: Dragă Zina, într-un mic preambul, te rugasem să pregătești un scurt CV...

Zina IZBAȘ: Pe scurt... M-am născut în satul Heleșteni, comuna Marinici, raionul Nisporeni. Pe lung... De mic copil, răsturnam pietrele mai mari, ce-mi apăreau în cale, crezând că pe sub una dintre ele o fi ascuns cineva vreo comoară. Și, chiar dacă eforturile mele erau zadarnice, nu disperam, ci continuam în același mod, cu o deosebită îndârjire și o insistență de necrezut la căutare. Copiii de seama mea nu se prea jucau cu mine, eram prea complicată (sau plicticoasă pentru priceperea lor). Eu încercam să fiu ca ei, acceptam să intru în cerul lor, să bat țurca ori să ne jucăm de-a „Peste dealuri, peste văi, trece o căruță...”, dar nu dura. Îi lăsam cu tot cu soră-mea Lenuța, că ea era sociabilă și prietenoasă cu toți, cânta frumos, dansa, recita... ce mai, artistă adevărată! Îi place să facă asta și acum, la o vârstă mult mai respectabilă – să mi-o țină Domnul sănătoasă. Eu... uitam de ei și... porneam în căutare. Mă trezeam în vârful stogului de fân din grădina noastră de acasă. Acolo ajunsă, stăteam cu ochii lipiți de cer și-l căutam pe Dumnezeu. Ori... visam să-mi apară vreun înger din cetele Atotputernicului, cu care să vorbesc, să-i destăinuiesc visele și dorințele mele... Cerul era senin sau acoperit de nori, nu avea importanță. Conta cel mai mult starea de reverie, însingurarea mea – soră cu liniștea interioară și zborul larg al visurilor mele de neoprit. De parcă m-aș fi născut într-un colind de dor, care nici început și nici sfârșit nu are, menit să dăinuie mereu. Și nu mă refer la viața pământeană, ci la spiritul înalt al Izbașilor, pe care la un moment dat l-a adoptat și Mama mea, Ileana mea, atunci când s-a

logodit pentru totdeauna cu Tatăl Meu, Ioan Făt-Frumos, Eroul meu. Mama ne spunea povești de cele învățate la școala românească. Iată de ce, când stăteam în vârful stogului de fân, visam feeric și-mi imaginam că sunt o pasăre în zbor, care-și îndrepta calea spre Iași, Vaslui sau Huși, orașe românești despre care pomenea ea. Doamne, ce dor îmi era să le văd și eu! Tata ne povestea vise, tot un fel de povești, pe care le ascultam cu ochii larg deschiși și cu auzul foarte atent, concentrat pe ce ne spunea el cu dragoste și cu multă duioșie pentru copiii care se înmulțeau la câte doi ani, plus-minus. Tot așa, ascultând, rămâneam foarte impresionată. De parcă zburam cu adevărat, cu întreaga mea ființă. Căutam un drum pe care să continui să alerg și să nu dau greș. Cred că toată viața noastră nu are sens fără acest dat al căutării. Al căutării de sine. Chiar și acum – caut, caut, caut... ascult, citesc, vizionez, studiez...

R.R.: Mai întâi, sincere felicitări cu prilejul tuturor sărbătorilor, începute în decembrie și continuate în ianuarie, care au avut în prim plan laitmotivul discuției noastre – colindele. Dar până a trece direct la subiect, te rog, amintește-ți de copilărie, de prima sau primele colinde pe care le-ai auzit sau chiar și învățat de la rude, pentru că în grădiniță și în școală erau interzise... Noi aveam o carte de urături și colinde românești, păstrată în pod de pe timpul când s-au ars cărțile românești din biblioteci, fiind interzise și acasă... Dacă uratul (pe stil nou) era permis, colindele erau strict interzise. Cu toate acestea se mai practica, dar pe ascuns, în case, nu pe la ferestre... Îmi amintesc o strofă: „Sculați, sculați boieri mari,/ Și sculați și slugile,/ Că vă vin colindători,/ Nu vă vin cu niciun rău,/ Vi-L aduc pe Dumnezeu,/ Mititel și-nfășășel,/ Fașă albă de mătase –/ Să-I fie moale la oase,/ Cu tichie de bumbac –/ Să-I fie moale la cap...”

Z.I.: Păstrez cu sfințenie în memoria mea acele datini, înveșmântate în albul iernilor friguroase de atunci. Țin minte cum ne înghețau mânuțele, mie și surioarei mele Alenușa, când mergeam cu plugușorul cel mic. Aveam și clopoțel și spuneam urătura învățată de la tata.

Zina Izbaș, cu gândurile în palme.

Că da, la școală de toate acestea nici pomină nu era; cu atât mai mult, puteam fi pedepsiți dacă ne observa vreun învățător mai „robotizat” de ideologia sistemului comunist de atunci. „Măine Anul se-nnoiește/Plugușorul se pornește...” răsună ca un pronostic că timpul trece, că va trece și vremea lor, precum s-a și întâmplat. Chit că în prezent, tot unii din ai lor ne învață la ce biserică să mergem, cum e mai bine să credem și să ne rugăm, adică trag jăratecul tot la turta lor, tot lor să li se aducă urările și închinările pentru că am revenit la cele sfinte. Să-i lăsăm în plata Domnului, iar noi să ne căutăm de ale noastre. Și da, la noi „Plugușorul Mic” începea în Ajun de Sf. Vasile, stil vechi, cam după ora 12.00. Copiilor li se ofereau capicute (bănuți), la fete „pupeze”, la băieței „nodăței”, caramele, prune uscate, mere și ce mai avea pregătit gospodarul casei. După prânz, erau așteptați cu „Plugul cel Tânăr”, urătorii erau un pic mai experimentați deja, adică aveau împlinite 7-8 clase și nu depășeau o anumită oră, până la 21.00, probabil, că „De urat v-am tot ura,/ Dar ne temem c-a însera...”, vorba bine-cunoscută din vechile hăituri. Apoi... noi așteptam cu sufletul la gură să vină „Cămărașii”, care își aveau rolul primordial în strângerea finanțelor pentru organizarea Jocului de Sărbătorile Bobotezei. Lor li se gătea și... „Un colac mare, rotat,/ Pe piatra morii măsurat,/ Cu zahăr zăhărisit,/ Pentru voi, plugari, gătit...”. Acesta era cel mai important obicei, alături de „Plugul cel Mare” sau Plugul Gospodarilor, cum i se mai spunea, tras de „Plugușor cu patru boi,/ Plugușor mânat de noi...”. Fiecare casă era onorată, dacă venea să o ureze cu bine-cunoscutul și multașteptatul „S-a sculat mai an/ Bădița Traian,/ Pe ochi negri s-a spălat,/ La icoane s-a-nchinat...”. Of, Doamne, poveste-poveste, că-nainte mult mai este... Însă ceea ce ține de colinde: conținutul se aseamăna cu al celei de care ai amintit mai sus, dragă colegă Raia Rogac, poate că melodia era alta. Am ascultat foarte multe colinde la viața mea, or concursul nostru a întrunit mii de copii din toată republica, timp de mai bine de zece ani, de când desfășurăm această competiție extraordinar de frumoasă. Dar melodia care se cânta în satele de pe Valea Nărnovei – în popor i se zicea

3. La Radio.

Gârla – (Marinici, Heleşteni, Călimănești) nu am auzit-o în altă parte. Mi-au cântat-o la ediția din 2024, la concurs, compilații din Călimănești. Juriul le-a acordat Premiul Mare pentru colind autentic, de la vatră.

R.R.: S-au păstrat în familia voastră tradițiile sărbătorilor de iarnă? Dar în sat? La noi, bunăoară, în ciuda faptului că erau interzi-

se, erau așteptate cu multă ardoare și pregătire. Cu uratul erau trei pluguri: al copiilor, care începea devreme, ca pe timpul lui Ion Creangă, apoi urma Plugul Mare al flăcăilor și, mai târziu, Plugul Gospodarilor. Pentru fiecare categorie de urători se coceau colaci speciali... Cei mai nerăbdători erau copiii, dornici să-și umple punguța cu mai mulți decât doi bănuți... De fapt, mi-ai cam luat-o înainte...

Z.I.: Ce să-ți spun, dragă Raia? De ani buni, în această perioadă înălțătoare și purificatoare de suflet, nu încetez să vin ACASĂ, unde mă simt, mai mult ca oricând, copilul de cândva. La Marinici mă așteaptă EI, chiar dacă acum ne veghează din ceruri părinții mei cu Badea Ionel alături. În seara lui Sfânt Vasile, trăiesc o emoție irepetabilă, în fiecare an diferit: aștept cu nerăbdare urători și colindători. Ei vin și eu de fiecare dată mă pregătesc cum se cuvine. Mai întâi, cu sufletul curat. Dar și cu tot ce este tradițional în această zi încărcată de spirit îngeresc, căci vin fetele, frumoasele fete de la Marinici, cu glasurile lor răsunătoare, să ne cante melodios despre nașterea lui Hristos; vin tinerii să hăiască (la noi se spune și așa) și am impresia că numai la noi se strigă acest refren în felul în care o fac urătorii – urătura a trecut peste veacuri: „Hăiiii, hăi!” În aceste clipe, aș vrea să revin cu totul acasă, la Marinici, și să aștept, să tot aștept de la colind la colind, de la Plugușor la Plugușor, de la Cămărași la Cămărași, de la Căpriță la Căpriță... tot acest teatru popular ce întruchipează bucuria, lumina, sfîntenia unui timp ce trece din număr în număr sau din numărătoare în numărătoare. Și toate acestea pentru mulți ani înainte, ca să ținem minte!

R.R.: Într-un timp, îmi părea că nu te vei despărți niciodată de Radio. Puneai mult suflet în emisiunile interesante pentru copii, pe care le realizai, dar ai schimbat macazul și te-ai însurorit cu Biblioteca „Ovidius”, unde, cu aceeași energie inepuizabilă, lansezi și desfășori multe proiecte pentru tineri de toate vârstele. Să ne amintim doar de Concursul „Ars Adolescentina”, care a durat mai bine de un sfert de veac...

Z.I.: Daaaaa. E mai tristă această „despărțire” a mea de Radio Moldova, care, în 40 de ani dedicați, mi-a devenit cea de-a doua casă. Am crescut profesional alături de profesioniști ai domeniului: Victoria Tomuz, Valentina Romanciuc, Lidia Pușcașu... Dumnealor m-au primit și m-au acceptat de la bun început. Apoi... nu trecu mult, și veniră timpuri foarte frumoase, cele de renaștere națională. Ne-am încadrat plenar în schimbarea grilelor de emisie, ajustarea programelor conform cerințelor. Iar acestea nu veneau de undeva de sus, ci le făceam așa cum ne dicta conștiința. Mi-a rămas în memorie emisiunea „Din tată în fiu”, după un scenariu semnat de regretatul Nicolae Dabija, redactor fiind inimoasa mea colegă Valentina Romanciuc. Este doar un exemplu, după care au urmat multe alte rubrici, emisiuni, interviuri, meda-lioane, reviste radiofonice etc. Erau foarte bine primite de publicul ascultător. În ultimul an, realizam emisiunea „Vârsta amintirilor, vârsta împlinirilor” – file sonore din viața oamenilor în etate; eram responsabilă de campanii sociale și acțiuni de caritate, inițiate și organizate de Radio Moldova (zece ani); „Chișinăul între ieri și azi” – o rubrică dedicată istoriei orașului conform denumirilor pe care le-au purtat străzile urbei noastre de-a lungul secolelor sau deceniilor; emisiunea de promovare a spiritului filantropic „Puterea bunătații”. Am dăruit un sfert de veac, așa cum zici, Concursului de Creație a Tinerei Generații „Ars Adolescentina”, pe care l-am luat cu mine și la Biblioteca „Ovidius”, unde activez din aprilie 2022. Cel mai mult regret faptul că tinerii au fost lipsiți de tribuna lor principală – Radio Moldova și, deși Biblioteca noastră oferă cu generozitate spațiul pe care îl are

*Cu europarlamentarul român
Eugen Tomac, la ceas septuagenar.*

manifestărilor de premiere, atunci când invităm laureații la gala triumfului lor, oricum, Radio a fost lipsit de o mare categorie de potențiali ascultători.

În 2022, se împlineau 30 de ani de la Războiul în care la Nistru au căzut sau au fost răniți mii de compatrioți, care au plecat acolo nu să omoare și să împuște, ci să apere valorile noastre sfinte: tricolorul, limba română, alfabetul latin, o independență fragilă și un pământ pe care ni l-au lăsat drept moștenire străbunii. Mă implicasem cu tot sufletul, aveam înregistrări cu luptătorii din 1992, pe care le difuzam în rubrici de 4-5 minute. Dar... S-a șters cu buretele întreaga grilă cu toate emisiunile colegilor mei. Puține au supraviețuit. Ale mele rămăseseră încă neatinse, dar, în ultimă instanță, în dreptul zilelor și orelor la care acestea răsunau, a apărut notificarea „Program muzical”. Apoi și ordinul ce anunța că... contractul meu a expirat. Nu mă plâng, ci descriu o situație.

Actualmente, Biblioteca este miracolul care mi se întâmplă în fiecare zi. Aici este și casa, și leagănul, și colindul, și tot ce înseamnă spirit înnobilit prin lumina cărților. Mă bucur nespus de mult când sunt vizitată de unii dintre foștii colegi, astfel unele evenimente pe care le moderez aici sunt aduse la cunoștința radioascultătorilor. Și vreau să adaug că, atunci când moderez aceste evenimente literare, culturale, dar și cu tentă socială, mă gândesc cu drag și la ei și îmi imaginez că sunt în emisie, la Radio Moldova.

R.R.: Acum ești preocupată de alt concurs – cel al colindelor, care tinde să devină și el tradițional...

Z.I.: Nu este un alt concurs, ci una din etapele acestuia, ca o extensie în cadrul Clubului Ovidian „Tinere Talente”, cu participarea elevilor din întreaga republică.

R.R.: Cum a venit ideea, dragă Zina? Mi-a plăcut genericul, să nu-l schimbați...

Z.I.: O-o-o-o! Cum să schimbăm genericul? Niciodată!!! Ideea? Încă lucram la Radio, când l-am lansat. Făceam tot posibilul ca sentimentul meu românesc să fie împărtășit tuturor. Cu dragoste

Un interviu de la Mariana Harjevschi, director general al BM „B.P. Hasdeu”.

*Întâlnire cu cititorii (Ciuciuleni,
r. Hâncești).*

și cu sinceritate. Dacă mi s-ar fi interzis, plecam eu mai devreme de acolo. Să nu se considere că prin aceste zise mă declar un erou. Nu!!! Sunt fericită că am cântat „Lerul”, „Florile Dalbe”, „Nașterea” și „Învierea”, „Maica Sântă”, „Bunătatea”, „Generozitatea”, „Îngerii din Cer” cu luminițele aprinse în

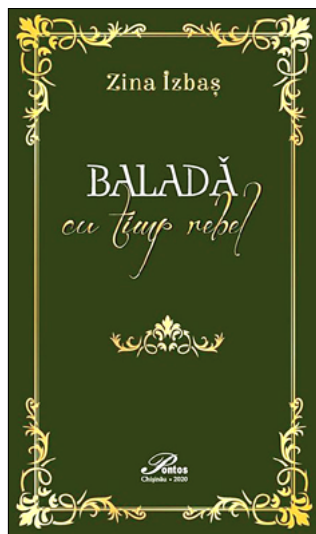
ochii copiilor, vestitori ai Marelui Eveniment, întâmplat de peste două milenii de atunci încoace. Și mereu vor răsună colindele, cele mai frumoase imnuri de binecuvântare și înălțare a sufletului, care pornesc din geniul creator al străbunilor acestui pământ care, de altfel, „Grădina Maicii Domnului” se numește.

R.R.: Puțini sunt cei care își pot imagina cât de greu este să organizezi, anume la vremea colindelor, un asemenea eveniment complex, vorba micuței Cleopatra – „cu mâna goală”... Dar când dorești mult, reușești...

Z.I.: E un moment care implică uneori și multă umilință. Nu știu din ce cauză, dar la noi, mi se pare, când te adresezi cuiva ca să ofere un sprijin pentru un concurs cultural și nu numai, acești oameni își creează impresia că cerșești pentru tine. Poate multora li s-a întâmplat să simtă așa. Căci, nu poate să ascundă, să fure la propriu cineva care scoate și din propriul buzunar (mi s-a întâmplat și mie de câteva ori, mai ales în 2025) pentru a le face, în opinia noastră, mici bucurii copiilor. Dar, atenție: cum știu să se bucure copiii, nu o poate face nimeni. Și știu ce spun. Drept exemplu poate fi concursul cu genericul „Ars Adolescentina”.

R.R.: În continuare, să vorbim nemijlocit despre ediția curentă. Câți participanți au fost? Din ce raioane? A crescut numărul lor?

Z.I.: Un basm rupt din dalba feerie a iernii, cu mulți copii, voci sonore, sunet de clopoței. E despre acea lume angelică, pe care discipolii profesorului de vocație Vasile Munteanu din satul Bobeica, raionul Hâncești, au zugrăvit-o atât de generos în lucrările de artă plastică, expuse vizibil la Biblioteca „Ovidius” și care inspiră pe mulți să comită fapte frumoase, la început generând inspirație

pentru a scrie cartea „Plugușorul lui Traian”, apoi... în cel mai neverosimil mod, reunind cete de colindători, care au umplut două săli de lectură și de împrumut, ba și oficiul destinat cititorilor de vârstă mică. Fiecare cu colindul său, cu emoția inerentă și dorința de a se evidenția. Și, deoarece Crăiasa Zăpezilor ba se pornea spre noi, ba se rătăcea pe undeva, ba se regăsea la un colț de cotitură și începea din nou să cearnă cu fulgi zvăpăiați, totuși, așa și nu a reușit să planeze lin, consistent și cu fulgi din cei mășcați, asemeni unor fluturi mari și dalbi, așa cum de fapt și-ar dori să vadă fiecă copil.

La această ediție ne-am bucurat mult să le găzduim la concurs pe reprezentantele Gimnaziului „Eugen Coșeriu” din s. Catranâc, raionul Fălești. Ele au interpretat colindul „Pe cărarea șerpuită”, cules de la Anghelina Bădărău. Discipolele profesoarei Svetlana Marjinean au dat startul propriu zis evenimentului, la care s-au evidențiat și frații Mihai și Marian Bereștean, elevi la Liceul Teoretic „Lucian Blaga” din capitală. Ei au interpretat colindul „Bună seara, Moș Ajun”. Iar colegele lor din grupul etnofolcloric „Levănțica” au venit cu un colind cules de la grupul „Tronos” (compozitor – Sebastian Stan). Unul din trofee instituite le-a revenit pe bună dreptate, pentru atitudinea cu care au cântat, armonizarea vocilor și costumul popular impecabil, lucru la care a atras atenția și doamna Valentina Volontir, președinte juriului. Nota zece doamnei coordonator Tatiana Scutaru, mentorul acestor copii foarte talentați.

Colindul este una dintre cele mai vechi și valoroase tradiții ale poporului român, păstrată și transmisă din generație în generație, mai ales în perioada sărbătorilor de iarnă. Astăzi, chiar dacă viața modernă a schimbat unele aspecte ale obiceiului, Steua și Colindul rămân un simbol al dalbelor sărbători, aducând lumină în suflete și amintind de frumusețea tradițiilor românești. Cu multă plăcere am ascultat colindul „Steaua sfântă, luminată”, cântată de grupul vocal de fete „Steluțele Cricovei”, acestea fiind eleve în clasa a III-a „C” la IPLT „Alexei Mateevici”, or. Cricova. Vestea că micile colindătoare au cucerit trofeul concursului a ajuns direct și la liceu, și la doamna învățătoare Natalia Turtureanu. Mulțumiri și uneia

dintre mămici, doamna Victoria Gorincioi, care s-a străduit mult ca aceste minunate copile să participe la concursul „Răsună pe la ferești/ Vechi colinde românești”.

Amintim aici și Grupul folcloric „Plai natal” de la Centrul Raional de Creație a Copiilor și Adolescenților din or. Căușeni, care a prezentat colindul popular românesc, arhaic „M-o trimis mama la capre”, ce transmite mesajul nașterii lui Hristos și importanța vestirii acestui eveniment măreț. Participantele au ținut cont de tot ce le-a învățat doamna profesoară Maria Garstea. Și nu au greșit, căci au fost distinse și ele cu un trofeu.

„Sub fereastră la om bun” – acest colind minunat a răsunat în interpretarea elevelor de la Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, același oraș Căușeni, însă cel dintâi s-a înregistrat pe lista participanților – grupul de fete „Crăițele” de la Instituția Publică Gimnaziul „Ștefan cel Mare” din or. Nisporeni. Colindul interpretat a fost cules de la stră-străbunica Filoteei Ciobanu – Efimia Podaru din or. Ungheni. Născută în perioada interbelică, ea, la rândul ei, îl învățase de la rudele de pe celălalt mal al Prutului. Îl cânta deseori în strana Bisericii ori nepoților. Astfel, s-a transmis din generație în generație, coordonator fiind profesorul de religie Petru Ciobanu. Și acestui grup i-a fost decernat un trofeu. Ansamblul folcloric „Mugurașii” de lozioară al IPLT „Mitropolit Nestor Vornicescu” din s. Lozova, r-nul Strășeni, nu e pentru prima oară la concursul de colinde și are în palmares multe distincții, cărora li s-a alăturat trofeul acestei ediții. De data aceasta, fetele instruite de doamna profesoară Tatiana Nicolăiescu au interpretat un colind preluat dintr-o carte veche, intitulat „Asta-i seara de Crăciun”. Le-am ascultat cu drag și cu multă admirație și pe reprezentantele Ansamblului artistic al IP Centrul Raional de Creație al Copiilor și Adolescenților Cimișlia. Ele ne-au dăruit colindul „Domnuleț și Domn din cer”, pe care l-au preluat de la maicile de la Mănăstirea Paltin-Petru Vodă din România. Elevele conducătoarei de cerc Rodica Matei au convins juriul că merită trofeul și chiar l-au cucerit alături de sufletele noastre încântate să le asculte.

Ne-au venit colindătoare și din Câmpia Sorociei. Grupul vocal de copii din IP Gimnaziul Voloave au făcut drumul lung până la Chișinău, însoțite de doamna Natalia Iavorschi, profesoară de educație muzicală. „Să aveți ani cu bucurie” este un colind popular românesc, cules din zona Moldovei, interpretat în variantă contemporană de Iustina Irimia. Prin acest colind fetele din Voloave au transmis tuturor cele mai sincere urări de sănătate, pace și împliniri.

Un mesaj de lumină, speranță și unitate, transmise din suflet, a venit din partea elevelor clasei a IX-a din IP Gimnaziul Cosăuți, r-nul Soroca, coordonate de doamna Aurica Usatiuc, profesoară de limbă și literatură română. Colindul face parte din repertoriul celor culese din localitate și incluse în cartea poetei Viorica Nagacevschi *Încă o zi Crăciunul de-ar mai fi*. La Cosăuți, unde piatra e cea mai lucioasă și mai albă, a plecat și unul din trofeele destinate participanților la concursul nostru.

Da, sunt minunate sărbătorile la întâlnirea cu frumoșii colindători! Grupul de fetițe „Armonia Cerului” a interpretat colinda „Noaptea sfântă de ajun”, care le-a fost recomandată de doamna profesor-coordonator Veronica Tudoreanu din or. Călărași. Voci de îngerăși, cu acel tremur divin, ne-au încântat, căci au răsunat sublim. Și... cei din urmă, dar nu cei de pe urmă, ne-a colindat Ansamblul școlii de Arte Ialoveni. Voci bine armonizate, costume ca la carte, interpretare la unison, prezență scenică ireproșabilă – sunt meritele doamnei profesoare Olesea Gaitur, care a știut

să selecteze și să închege un grup formidabil de colindătoare, pe care unul din trofeele concursului le-a așteptat cu nerăbdare. Mulțumim tuturor participanților și laureaților. Mulțumiri infinite profesorilor și părinților.

R.R.: Componența juriului a fost pe măsură. Cred că motivațiile președintei juriului au putut fi de folos pentru participanți, care vor ști cum să se pregătească și să strălucească în cadrul unei noi ediții...

Z.I.: O să menționez, mai întâi, atmosfera magică ce a fost creată de cetele de tineri colindători care au trecut cu mult înaintea de ora anunțată pragul bibliotecii și au

dat culoare prin forfota pregătirilor pentru a evolua în fața onoratului juriu, care aveau să ia în calcul și ținuta lor sărbătorească, și prezența scenică, și autenticitatea colindului. Dar și a portului național în care s-au gătit cu grijă și chiar luare aminte deosebită. Or, unele colective au mai participat la concursuri de gen și le erau cunoscute cerințele, chit că aveau să le amintească repetat doamna Valentina Volontir (interpretă de folclor, președinte juriului), Adrian Beldiman (compozitor), Mariana Bahnaru (Artistă a Poporului), Irina Ropot (realizatoare a emisiunii „Tezaur” de la Moldova-1) – toți fiind invitați în calitate de membri ai juriului.

R.R.: Având în vedere că acest concurs e la nivel național, cred că ar trebui organele de resort să ofere o sală mai încăpătoare...

Z.I.: Cea mai încăpătoare era Studioul Mare de la Radio Moldova, acolo unde am și început concursul „Ars Adollescentina” în Anul Eminescu 2000. Acum suntem la Biblioteca „Ovidius” și 2025 a fost Anul dedicat marelui Mihai Eminescu.

Pentru desfășurarea cu succes și asigurarea premiilor anunțate, în acest sens, mulțumiri deosebite se îndreaptă către junioara de mai ieri, poeta Crina Popescu, care a reacționat la apelul nostru de ajutor și a donat 300 de euro pentru distincții; Mariana Țăbuleac și Ion Ciobanu, familie care a donat 1000 de lei; și doamna Valentina Castraveț – 600 de lei. Fără dumneavoastră, dragi oameni de bună credință, sărbătoarea nu se întâmpla la un asemenea nivel, ba chiar ar fi fost imposibilă. Mulțumim echipei „Ovidius” – colegelor care s-au implicat total pentru ca evenimentul să decurgă bine și organizat.

Apropo de susținători. „Cere și ți se va da”, ne îndrumă dictonul biblic. Din când în când, scriem pe Facebook despre concurs și necesitățile acestuia. De câteva ori, ne-a ajutat Primăria Cahul prin bunăvoința domnului primar Nicolae Dandiș, care ne-a sprijinit în cea mai dificilă perioadă a concursului. Mulțumim enorm.

Până și chiar după ce a început războiul din Ucraina ne-a ajutat Asociația Filantropică „Tighina-București”, grație domnului doctor Alexei Păluță, dar de la un timp sunt concentrați pe nevoile

copiilor ucraineni. Mulțumim. Multă sănătate și să fie Pace. Doamne ajută!

Loturi considerabile de cărți ne-au adus pe parcursul anilor trecuți doamna ambasador Iuliana Gorea-Costin și cantautorul Viorel Burlacu, precum și Asociația Tinerilor Istorici din Republica Moldova. Să sperăm că, în 2026, ni se va deschide calea spre inimile darnice ale altor oameni de bună credință, care ne vor ajuta să promovăm tinerele talente și spiritul lor creativ.

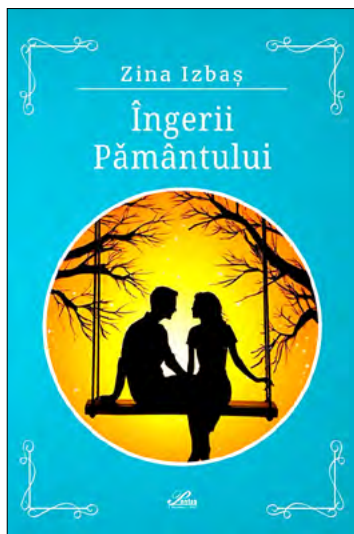
La această ediție s-au înregistrat 20 de colective. Din varii motive, inclusiv din cauza acestei ierni nehotărâte, care ne-a cam încurcat drumurile și cărările, iar sania lui Moș Crăciun ori se putea împotmoli în zăpa-

dă, ori pe distanțe mari nu avea pe ce să lunece, totuși 15 formații de colindători au ajuns cu bine la Biblioteca „Ovidius” și au creat acel spectacol mirific al dalbului anotimp, despre care, participanții deja adulți fiind, se vor gândi cu nostalgie și duioasă aducere aminte. Protagonistii acestuia au fost colectivele de elevi din raioanele Soroca (Voloave, Cosăuți), Fălești (Catranâc), Nisporeni, Călărași, Strășeni (Lozova), Căușeni, Cimișlia, Ialoveni, Cricova și Chișinău. Unsprezece dintre cetele de colindători au fost distinse cu trofee, fapt care nu s-a mai întâmplat la edițiile anterioare ale concursului.

R.R.: Și ultima întrebare: cine ți-a stimulat dorința de a scrie poezii, apoi îndemnul la editarea cărților? Ai și colinde? Include-le în repertoriul concursului...

Z.I.: Dragă Raia Rogac, obiectivul principal al acestui concurs este promovarea colindelor autentice, cele compuse și cântate de străbunii noștri. Avem de adus la lumină multe, multe capodopere create de geniul popular și ceea ce scriem noi, poeții, se încadrează într-un alt capitol care, desigur, își are locul în cadrul concursului de acest gen. E o idee pentru o altă, proxima ediție a concursului nostru și ne vom bucura mult

dacă îi vom avea în calitate de membri ai juriului pe unii dintre autorii versurilor sau ai muzicii. Uite că ne-ai sugerat o idee foarte frumoasă, pe care ne vom strădui să o punem în aplicare. Mulțumesc frumos.

Iar... apropo de poezii, totul și toate vin din dragostea pentru izvoare, apa lină-curgătoare a limbii române, învățăturile înaintaților, scânteia divină care ne este aprinsă de divinitate, or a fi poet e să vezi și să simți cu inima și sufletul lumina darului ceresc.

R.R.: Mulțumesc mult pentru exprimarea acestor gânduri frumoase și, de pe acum, vă doresc succes la următoarea ediție a concursului de colinde.

CZU [030+811.135.1'374](047.53)=135.1

DICȚIONARELE ȘI ENCICLOPEDIILE – CĂRȚI CARE NE FORMEAZĂ: ELENA UNGUREANU ÎN DIALOG CU TEODORA BOLDESCU¹

Teodora BOLDESCU: Astăzi (22 noiembrie 2025), marcăm Ziua Mondială a Dicționarilor și Enciclopediilor, iar dvs.² sunteți una dintre autoarele care au contribuit la acest domeniu prin câteva dicționare: în primul rând, *Dicționarul ortografic școlar (cu elemente de punctuație)*, un *Dicționar de termeni lingvistici* și un *Dicționar tematic ilustrat*. Ce înseamnă pentru dvs. această zi și ce loc credeți că mai au dicționarele în viața elevilor de astăzi?

Elena UNGUREANU: Într-adevăr, pe piața de carte și în cultura, în general, din toate timpurile, dicționarele și enciclopediile au fost unele dintre cele mai importante cărți ale civilizației. În enciclopedii, de exemplu, se depozitează toată cunoașterea lumii. Iar în dicționare se depozitează limbile – mai exact, cuvintele, expresiile, dar și sensurile lor, etimologia, ortografia ș.a.m.d. Departe de noi gândul de a ne compara cu marii autori. În ce mă privește – e doar o modestă contribuție prin cele 3-4 dicționare pe care le-am semnat de una singură sau împreună cu colegii. Inclusiv un *Dicționar ortografic școlar*, apărut încă în 2007, dar care cere conformitate cu DOOM-3 și, poate, îi vine rândul să fie reeditat, actualizat, și aici, în Republica Moldova.

Țin să amintesc că istoria modernă a unor astfel de volume de învățătură începe cu nume cu adevărat mari în domeniu, cum ar fi Denis Diderot și Jean Le Rond d'Alembert, care, în 1751-1780, au editat prima în spațiul european *Encyclopédie, ou dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers*. Un alt nume celebru este cel al lexicografului francez Pierre Larousse, autorul *Marelui*

¹ Interviu realizat în cadrul emisiunii „Matinal de weekend”, Radio Moldova, pe 22 noiembrie 2025; redactor-prezentator – Teodora Boldescu.

² Elena Ungureanu – dr. hab. în filologie; timp de trei decenii, a activat în cadrul Institutului de Filologie al Academiei de Științe, iar actualmente este șefa Secției studii și cercetări a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

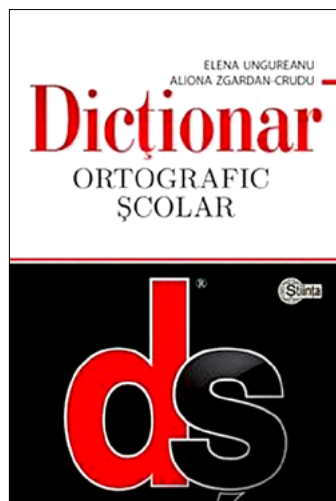
Dicționar Universal al sec. XIX-lea (1817-1875). Dar să ne oprim aici, nu înainte de a mai trece în revistă câteva nume de lexicografi români de excepție: Ovid Densusianu, August Scriban, Alexandru Philippide, Sextil Pușcariu, Lazăr Șăineanu și, nu în ultimul rând, Bogdan Petriceicu Hasdeu.

Pentru lexicograf, dicționarul e pâinea de zi cu zi, iar pentru elevii de astăzi dicționarele de altădată locuiesc pe online, doar că nu toți știu cum să ajungă la ele și nici cum să trieze informația. Și, de foarte multe ori, nu știu să o contextualizeze.

T.B.: Pentru că trăim într-un timp în care elevii caută instinctiv răspunsurile pe telefon, cum vedeți diferența dintre informația rapidă și informația corectă pe care o oferă un dicționar bine construit?

E.U.: De fapt, dicționarele bine construite sunt și pe online. Doar că, de exemplu, DEXonline, cel mai accesat produs de acest gen, care, atenție, nu e un singur dicționar, cum se crede, ci e alcătuit din alte 30 de dicționare în format tipărit. DEXonline e transpunerea în format electronic a ceea ce s-a făcut pe hârtie. Elevul trebuie să știe un lucru: definiția cea mai nouă a unui cuvânt nu se afișează neapărat prima, iar scrierea corectă, de regulă, se afișează spre finalul listării aceluiași articol din toate dicționarele. Deci, ca să se înțeleagă – DEXonline e un fel de istorie a înregistrării cuvintelor în dicționare. Câți au răbdarea de pe telefon să listeze toate definițiile și să o aleagă pe cea necesară? Utilitatea dicționarelor online constă în rapiditatea cu care putem ajunge la sursă, la mai multe surse concomitent de pe o aplicație, precum și posibilitatea de a prelua conținutul definițiilor întocmai. În plus, în astfel de dicționare este utilizat un principiu fundamental al webului – legătura între cuvintele prin care sunt tălmăcite intrările în dicționar. Acestea sunt hyperlinkurile, iar dicționarele, la fel ca și enciclopediile de tipul Wikipedia, sunt construite relațional, adică sunt dotate cu legături nenumărate între toate articolele de pe platformă.

T.B.: Într-o perioadă în care aproape zilnic apar termeni noi, cum decideți ce intră în dicționar astfel încât el să rămână actual și relevant pentru școală? De fapt, ce înseamnă pentru dvs. un dicționar cu adevărat actual în 2025?

E.U.: Foarte bună întrebare! Din păcate sau din fericire, limba evoluează mult mai rapid decât reușesc lingviștii să înregistreze toate noutățile în domeniul lexicografic, toate neologismele, toate cuvintele inventate și de specialitate. Dicționarele rămân mereu în urmă. Dar să nu disperăm. Anume versiunile online ale dicționarelor moderne permit nu doar lexicografilor, dar și utilizatorilor de rând, să înregistreze orice cuvânt, cu semnificația și contextul pe care îl cred relevant. În spațiul românesc există un dicționar urban, la dezvoltarea căruia pot contribui și utilizatorii. E un fel de știință participativă, la fel ca și activitatea voluntarilor de pe Wikipedia.

Ce înseamnă pentru mine un dicționar cu adevărat actual în 2025? Destinat școlii, evident. E unul care încă nu există deocamdată: un dicționar al dicționarelor, care să satisfacă un utilizator cu pregătire medie în ceea ce privește cultura generală, unul sintetic, în care să fie atestate cele mai frecvente cuvinte care suscită dificultăți, totodată cele mai frecvente expresii pe care e bine să le cunoască un vorbitor nativ, cele mai frecvente paronime, cele mai întrebuițate omonime, cele mai practicate neologisme (slang IT), cu traduceri (de ce nu?) în 4-5 limbi de circulație internațională, cu ilustrare clară, cu nume celebre și, evident, scrierea lor corectă, cu cele mai frecvente greșeli, inclusiv de stil... Cum ar veni: totul în unul, un fel de compendiu, un fel de memoriu... De ce? Pentru că, la absolvire, multora le lipsesc aceste cunoștințe și nu le mai recuperează niciodată.

Multe produse lexicografice, inclusiv, dicționarele Cambridge sau Oxford, chiar și DEXonline, se îndreaptă spre încorporarea pronunției în format audio și chiar cu ilustrare video – deci, spre ilustrarea vorbirii pe viu, alcătuind astfel adevărate corpusuri. În general, tendința de încorporare în ceva mai mare a tot ce s-a făcut în timp e omniprezentă pe net, inclusiv în domeniul lexicografiei online. În același timp, dicționarele-tezaur, care cuprind toate cuvintele și expresiile, sau tind spre această cuprindere totală, sunt, indiscutabil, rezervate, în primul rând, specialiștilor.

T.B.: Din experiența dvs., care sunt zonele limbii române care ridică acum cele mai multe dificultăți pentru elevi?

E.U.: Memoria elevilor! Ea nu este antrenată din cauza gadgeturilor, iar aceasta e o mare problemă și încă pe termen lung. Iar memoria se cultivă prin limbaj, prin repetare, prin interogație permanentă, prin căutare individuală de răspunsuri. Sunt lucruri care se pierd progresiv sau se încredințează tehnologiei. Și, spre marea noastră regret, memoria umană degradează.

T.B.: Și dacă privim spre viitor, cum vedeți evoluția dicționarilor pentru școală?

E.U.: Editurile tind să facă volume mici pentru vânzare. Dar cred că și ele vor trece în totalitate pe online la un moment dat. Dar cine știe...

T.B.: Credeți că formatul tipărit va rămâne esențial sau soluțiile digitale specializate vor prelua rolul principal?

E.U.: Cred că o perioadă vor coexista, după care va fi o altă perioadă rezervată doar online-lui. Însă apoi omenirea va tânji după ceea ce a abandonat – tiparul și hârtia. Și le va slăvi din nou. Cine va trăi atunci, peste 50 de ani, peste 100 – va vedea, va putea compara.

T.B.: Și, la final, ce proiecte vă doriți să continuați? Ce instrumente noi considerați că ar ajuta cel mai mult învățarea limbii române în următorii ani?

E.U.: N-o să mă credeți. Cred că, la ora actuală, cel puțin în spațiul nostru, lipsește un dicționar de clișee. Cunoscut unul, semnat de scriitorul Aurel Sasu, *Dicționarul limbii române de lemn*, editat în 2008. Odată cu expansiunea limbajului livrat de inteligența artificială, clișeul (știți ce e clișeul? – un șablon, un stereotip, ceva atât de frecvent utilizat, încât e uzat sau își pierde orice urmă de semnificație în care ascultătorul să mai creadă) a devenit noul mod de a vorbi și a scrie. Este atât de prezent în viața noastră și a copiilor noștri, încât ar trebui să ne întrebăm: ce se întâmplă cu limbajul nostru? Dacă voi avea inspirația necesară, aș încerca să adun mostre cu clișeele cele mai frecvente din limbajul actual. Culmea e că sinonime ale clișeului sunt cuvintele-model sau cuvintele-tipar. Asta chiar ne dă de gândit. Ar fi un proiect prin care aș sensibiliza vorbitorii că *limbajul de câlți*, după o expresie a criticului literar Eugen Lungu, ne poate încălci comunicarea într-un mod în care nu o vom mai putea descâlci nici cu ajutorul dicționarilor, nici cu descântece, nici cu tehnologiile moderne. Să punem deci memoria la treabă! Și, nu în ultimul rând, să răsfoim dicționare și enciclopedii.

CZU 027.52(478-25):[021.4:39(=135.1)](047.53)=135.1

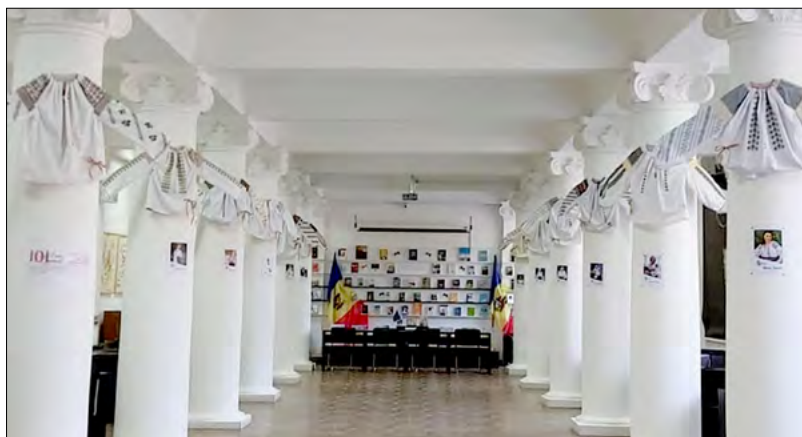
SERVICIUL ETNOBIBLIOTECA – PUNTE ÎNTRE TRADIȚIE ȘI COMUNITATE

*Maria BIVOL,
șef serviciu, Secția activitate editorială a BM „B.P. Hasdeu”*

Într-o lume aflată în continuă schimbare, păstrarea și promovarea tradițiilor devine nu doar o datorie, ci și o formă de reafirmare a identității culturale. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” răspunde acestei necesități prin serviciul EtnoBiblioteca, un program comunitar dedicat conservării și valorificării costumului tradițional basarabean. Lansat în 2019, la Biblioteca Centrală a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, acest serviciu aduce împreună specialiști, meșteri populari și amatori pasionați de tradiții, oferindu-le ocazia de a descoperi, explora, învăța și transmite mai departe tehnicile autentice ale artei populare. Mai mult decât o inițiativă educațională, serviciul EtnoBiblioteca creează o punte între generații și încurajează coeziunea socială printr-un dialog viu cu trecutul nostru cultural.

Specificul serviciului constă în explicarea trăsăturilor costumului tradițional basarabean ca ansamblu unitar (cămășă-ie, fotă,

Expoziția „Cămașa tradițională – patrimoniu cultural”, vernisată cu ocazia celor trei decenii de la proclamarea limbii române ca limbă de stat în Republica Moldova (2019).

brâu, maramă, opinci, catrință, ȋțari, poale etc.). Beneficiarii serviciului dobândesc competențe în cercetarea și reproducerea elementelor portului național din Republica Moldova prin tehnici precum cusutul, brodatul și ȋesutul.

O componentă importantă a serviciului este stabilirea unor legături între diverse instituții și personalități culturale de referință (muzee, etnografi, meșteri populari, amatori, interpreți și colective de muzică populară). În acest scop, sunt invitați specialiști din domeniu, iar biblioteca organizează expoziții de carte cu tematică etnografică, care prezintă croiul cămășii, ornamentica tradițională, cromatică și specificul costumului din diferite zone etnografice ale spațiului cultural românesc.

Un alt obiectiv al serviciului este încurajarea coeziunii sociale prin conectarea comunității la cunoștințe, informații și cultură. În acest sens, se organizează ateliere și șezători, care pun în valoare elementele definitorii ale costumului popular. Utilizatorii sunt instruiți să coasă, să deprindă tehnici de croșetat, tricatat și confecționat ȋesături în stil național. De asemenea, sunt îndrumați în alegerea pânzei, a izvoadelor, a compoziției și a tipurilor de cusături potrivite.

Cămășile cusute și croite în cadrul serviciului comunitar EtnoBiblioteca au fost prezentate în cadrul mai multor expoziții. Sala cu Coloane a BM „B.P. Hasdeu” a găzduit expoziția „Cămașa tradițională – patrimoniu cultural”, care a avut loc pe 31 august 2019, de ziua Limbii Române; „Cămăși tradiționale”, pe 27 martie 2024, când s-au marcat 106 ani de la Unirea Basarabiei cu

Olesea Enachi. Atelierul profesional de replicare a serviciului „EtnoBiblioteca” de la Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”, în cadrul evenimentului aniversar „Campusul competențelor – 10 ani de formare a bibliotecarilor”, organizat pentru bibliotecarii BM și bibliotecile publice din suburbiile municipiului Chișinău.

România; „Valorificare și creare a cămăși cu altă pentru binele societății”, pe 27 martie 2024, în cadrul evenimentului aniversar „Campusul Competențelor – 10 ani de formare a bibliotecarilor”.

La Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, lucrările au fost expuse la Expoziția de Ziua Portului (24 iunie 2020), la Expoziția „Cămașa Unirii” (27 martie 2020) și la Expoziția de Ziua Portului (iunie 2021). De asemenea, cămășile au fost expuse la evenimente internaționale care s-au desfășurat în România: în 2021, la Buzău, și la „Zilele Chișinăului la Buzău”, în iunie 2022. Cămășile realizate în cadrul serviciului EtnoBiblioteca au fost, totodată, incluse într-un film dedicat dosarului patrimoniului UNESCO din România și Republica Moldova.

Din anul 2019, de când serviciul comunitar EtnoBiblioteca și-a început activitatea la Biblioteca Centrală, au fost organizate peste 176 de ateliere, șezători, workshop-uri, prezentări și sesiuni de instruire. În cadrul acestor întâlniri au fost instruite peste 2500 de persoane. În urma instruirilor, beneficiarii serviciului au deprins abilități de coasere și, drept rezultat, și-au cusut o cămașă pentru garderoba proprie sau pentru cei apropiați. Astfel, în cadrul

serviciului EtnoBiblioteca, au fost cusute peste 2000 de cămăși tradiționale.

Cunoștințele dobândite în cadrul serviciului au ajutat-o pe doamna Lidia Bojescu din satul Mereni să-și deschidă o mică afacere. Ea trăiește din această industrie artistică: țese, coase cămași, țese și croiește catrințe pentru comerț, participă la expoziții și evenimente cu și despre artizanat.

Surorile Lilia Calancea și Dina Voloc din Strășeni au creat brand-ul „Mândria Basarabiei”, cosând cămăși tradiționale pentru a fi procurate, pentru chirie sau pentru participare la concursuri și expoziții.

Doamnele, care aleg să participe la activitățile desfășurate în cadrul serviciului EtnoBiblioteca, sunt pregătite să-și asume munca minuțioasă de cercetare și de coasere a unei cămăși tradiționale. Interesul fiecăreia este atât de a acumula experiența de coasere, cât și de a respecta croiul și părțile compoziționale importante a cămășii, dar și a întregului costum. Întâlnirile din cadrul serviciului ajută fiecare participantă să coase corect, să utilizeze tehnici productive de cusut și să găsească sursele cele mai eficiente și autentice de a alege motive ornamentale. Participantele apreciază nu doar abilitățile practice dobândite, ci și spiritul de comunitate creat în cadrul atelierelor.

„Serviciul este esențial pentru păstrarea tradiției. Sunt impresionată de resursele și informațiile oferite aici.”

Tatiana BÎZGU

„Ne bucurăm că biblioteca a inițiat serviciul EtnoBiblioteca, oferindu-ne un spațiu accesibil și primitor. Atmosfera luminoasă și plăcută contribuie la buna desfășurare a evenimentelor noastre, iar faptul că suntem un colectiv unit, care se întâlnește regulat, ne motivează să învățăm și să ne dezvoltăm continuu. Aprecieri enorm cunoștințele și deprinderile pe care le dobândim aici. Mulțumim pentru găzduire și pentru oportunitatea de a beneficia de acest serviciu comunitar valoros.”

Ana GUJUMAN

„EtnoBiblioteca este un spațiu de întâlnire și creație care aduce împreună oameni pasionați de tradiții, indiferent de vârstă. Acest loc a fost mereu un punct de reper pentru cei care doresc să descopere și să transmită mai departe meșteșugurile populare. Chiar dacă în trecut activitățile au fost afectate de diverse evenimente, inclusiv

pandemie, revenirea la EtnoBibliotecă a fost un pas firesc pentru mulți dintre noi. Aici ne întâlnim cu oameni cunoscuți, dar și cu persoane noi, care ne îmbogățesc cu experiențele, deprinderile și cunoștințele lor.

Pentru noi, cei din «vârsta de aur», acest spațiu nu este doar un loc de învățare, ci și unul de socializare și relaxare. Organizăm șezători, facem schimb de materiale și idei, discutăm și ne împărtășim experiențele. Fiecare zi petrecută aici este o adevărată sărbătoare, un prilej de a ne menține activi și de a ne face noi prieteni. Așteptăm cu nerăbdare fiecare întâlnire, pentru că EtnoBiblioteca este mai mult decât un serviciu comunitar. Este o familie!”

Filimon NĂSTASE, meșter popular

Natalia Munteanu, interpretă de muzică populară, ne-a împărtășit povestea despre cum arta populară a devenit parte din viața ei. Crescută într-o familie de muncitori, ea dintotdeauna a fost înconjurată de tradiția cusutului. Mama, bunica și surorile bunicii coseau neîncetat, fie la lumina zilei, fie la lumina lămpii, fie la șezători unde se adunau pentru a împărtăși povești și gânduri. Deși a fost martoră la aceste îndeletniciri, nu s-a gândit niciodată că va ajunge să coasă. La îndemnul colegei de scenă Ivana Căpraru, Natalia Munteanu a descoperit o nouă pasiune, care îi este ca o binecuvântare, ajutând-o să-și regăsească echilibrul și să descopere o activitate care îi aduce satisfacție. Prin participarea la serviciul EtnoBiblioteca, ea nu doar că și-a perfecționat tehnicile de cusut, dar a fost profund inspirată de oamenii și mentorii pe care i-a întâlnit aici. Una dintre persoanele care au influențat-o cel mai mult

este Ioana Căpraru, de la care învață cu drag și devotament. Astăzi, așteaptă cu nerăbdare să își termine prima cămașă tradițională, știind că fiecare cusătură este o punte între trecut și prezent. Pentru doamna Natalia Munteanu, EtnoBiblioteca nu este doar un loc de învățare, ci și un spațiu în care tradiția prinde viață, iar meșteșugul străbun capătă un nou sens.

Ioana Căpraru, cunoscuta interpretă de muzică populară din Republica Moldova și artistă a poporului, ne-a vorbit despre importanța serviciului EtnoBiblioteca la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Dumneaei a subliniat că acest loc este mai mult decât o bibliotecă. Este un spațiu viu, dedicat păstrării și transmiterii tradițiilor și meșteșugurilor străvechi din generație în generație:

„În mijlocul acestui spațiu înconjurat de cărți, fiecare întâlnire devine o sursă de inspirație, încurajându-ne să lucrăm cu pasiune și dragoste pentru meșteșugurile noastre tradiționale. În fiecare miercuri, comunitatea se adună cu entuziasm pentru a împărtăși cunoștințele și pentru a învăța unii de la alții. Sub îndrumarea Olesei Enachi, un mentor extraordinar, învățăm despre simbolistica fiecărui detaliu din meșteșugul tradițional, iar fiecare cusătură devine o legătură profundă cu trecutul nostru cultural. Încurajez pe toți cei interesați să se alăture acestei călătorii, să aprecieze meșteșugurile străvechi și să simtă cum fiecare cusătură devine o legătură între trecut și prezent. În cadrul serviciului EtnoBiblioteca, tradițiile nu doar că sunt învățate, dar și trăite, iar fiecare detaliu adus la viață adâncește respectul față de moștenirea noastră culturală”.

Pentru a afla mai multe despre serviciul comunitar EtnoBiblioteca desfășurat la Biblioteca Centrală, am discutat cu doamna Olesia Enachi, coordonatoarea serviciului, care ne-a împărtășit detalii despre costumele tradiționale, motivele de pe costumele tradiționale, activități și planurile sale de viitor.

Maria BIVOL: Până să vorbim despre serviciul EtnoBiblioteca, spuneți-ne, de unde vine dragostea dvs. pentru cămașa cu alțiță și pentru meșteșugurile tradiționale?

Olesea ENACHI: Dragostea mea pentru cămășile tradiționale izvorăște, în primul rând, din aprecierea valorii lor artistice. De când am descoperit frumusețea pieselor vestimentare din diferite zone ale țării și de peste hotare, probând straie tradiționale, am fost cucerită de această artă. Am simțit o dorință puternică de a avea astfel de cămăși și de a împărtăși și altora frumusețea și semnificația acestei arte.

M. B.: Ce te inspiră atunci când coși o ie? Ai vreo sursă anume, poate un model vechi, un simbol sau o poveste de familie?

O. E.: Sursa mea de inspirație pentru cămăși vine, în mare parte, de la piesele tradiționale expuse în muzee: în special, de la cămășile din secolul al XIX-lea, care mă atrag prin autenticitatea și valoarea lor artistică. Deși apreciez și cămășile contemporane cu design modern, atenția mea se îndreaptă mereu spre detaliile pânzei, culorilor și aței utilizate. Nu mă leagă o poveste de familie de cămașa cu alțiță, ci, mai degrabă, cromatica vibrantă și modelele descoperite, care îmi stârnesc idei noi. Am studiat numeroase cămăși din muzeele din Republica Moldova și din România, iar această experiență mi-a dezvăluit o moștenire vie. În urma ultimei expoziții pe care am organizat-o, alături de doamnele care cos la șezătoare, am realizat că trebuie să revin la cămășile din secolul al XIX-lea, punând accent pe compoziție și pe echilibrul dintre motive și modele, pentru a păstra și transmite mai departe această artă.

M. B.: Cum s-a născut ideea de a aduce arta cusutului tradițional în bibliotecă și de a transforma serviciul EtnoBiblioteca într-un adevărat centru al tradiției?

O. E.: În primul rând, mi-am dorit să împărtășesc această experiență legată de cămășile tradiționale cu cât mai multă lume. Mi-am dorit ca în Republica Moldova oamenii să aibă acces la piese autentice, iar invitația doamnei Maria Pilchin de a implementa acest serviciu de bibliotecă a fost extrem de binevenită. Mulți și-au exprimat dorința de a participa, de a învăța și de a cunoaște această artă.

M. B.: Cum ajung oamenii să afle despre serviciul EtnoBiblioteca și ce impresie le lasă ideea că, dincolo de cărți, biblioteca devine un loc unde pot învăța să coasă cămăși tradiționale?

O. E.: Oamenii ne descoperă de la emisiuni difuzate la Moldova 1 și TVR Moldova, dar și de pe rețelele sociale, precum Facebook și Instagram, datorită comunității „Șezătoarea Basarabia”. Femeile din comunitate se mândresc cu activitatea noastră, transmițând informația de la una la alta. Doamnele care participă la șezătoare sunt încântate că învață și deprind tehnici de coasere chiar în spațiul bibliotecii. Pe viitor, mi-aș dori să inițiez un proiect prin care să merg în instituții de învățământ sau, în perioada estivală, să organizăm ateliere pentru copiii de vârstă mai mică, astfel încât și cei mici să descopere și să deprindă această frumoasă artă.

M. B.: Cei care vin la ateliere învață doar să coasă sau și să descifreze mesajele pe care strămoșii le-au lăsat pe cămășile tradiționale?

O. E.: Sincer, puțini dintre participanții la ateliere sunt interesați să descifreze mesajele lăsate de strămoși pe cămășile tradiționale. Cei mai mulți preferă ca mesajele, motivele să le fie explicate. Totuși, avem femei cu inițiativă care, prin dibăcie și muncă realizează cămăși cu adevărat remarcabile.

M. B.: Cât de mult contează materialele, ornamentele și culorile în costumul tradițional? Ce poveste spun ele despre cel care le poartă?

O. E.: Materialele, ornamentele și culorile joacă un rol esențial în costumul tradițional. Fiind mai mult decât simple elemente estetice, ele spun o poveste despre identitatea și măiestria celui care le poartă. Pentru mine, pânza veche lucrată manual este de o valoare inestimabilă, precum un „postav de aur”, datorită autenticității și legăturii sale cu tradiția. Totuși, un artist iscusit poate crea cămăși remarcabile și cu materiale noi, chiar industriale, dacă stăpânește tehnicile necesare. Nu e suficient să folosești o singură tehnică de coasere. O cămașă devine vie prin folosirea mai multor tehnici, cu proporții echilibrate între motive și culori. Fie că este monocromă sau bogată în culori, o cămașă tradițională reflectă personalitatea și intenția creatorului, dar și pe cea a purtătorului. Ornamentele și culorile, fie ele discrete sau abundente, transmit mesaje despre apartenența culturală, statutul social sau chiar starea de spirit.

M. B.: Încă din cele mai vechi timpuri, meșteșugăritul a fost sursa principală de trai. Credeți că, în prezent, meșteșugăritul poate fi transformat într-o meserie?

O. E.: Din cele mai vechi timpuri, meșteșugul coaserii a fost o sursă importantă de trai, iar în zilele noastre cunosc oameni care își câștigă existența din acest meșteșug – fie manual, fie industrial, folosind mașini de cusut. Consider că acest meșteșug are un potențial mare nu doar pentru a păstra tradiția, dar și pentru a genera venituri.

M. B.: În medie, cât timp este necesar pentru a coase o cămașă tradițională, ținând cont de complexitatea modelelor și de tehnicile folosite?

O. E.: Coaserea unei cămăși tradiționale complexe necesită timp pentru a fi realizată. Dacă lucrezi constant, zi de zi, inclusiv în timpul liber, o cămașă poate fi finalizată în aproximativ patru luni. Pentru o persoană aflată la pensie, cu vedere bună și mult timp disponibil, acest termen poate fi redus la două luni și jumătate, dar asta implică un program intens, similar unui loc de muncă, de la ora opt dimineața până la opt seara, uneori chiar mai mult. Totuși, un astfel de record este rar. În general, majoritatea cămășilor tradiționale, mai ales cele foarte detaliate, pot necesita între nouă luni și un an-doi pentru a fi complet finalizate.

M. B.: Dacă ar fi să alegeți cel mai memorabil moment din toate activitățile desfășurate în cadrul serviciului EtnoBiblioteca, care ar fi acela și de ce?

O. E.: Mă bucur de fiecare activitate desfășurată în cadrul serviciului EtnoBiblioteca. Însă cel mai memorabil moment a fost organizarea expoziției aniversare dedicate celor 106 ani de la Unirea Basarabiei cu România. A fost un eveniment deosebit, la care am reușit să adunăm toate doamnele participante într-o atmosferă plină de lumină, emoție și mândrie națională. Sala cu Coloane a Bibliotecii Centrale a prins viață prin prezența doamnelor îmbrăcate în costume tradiționale și prin expoziția de costume tradiționale – o imagine care mi s-a întipărit adânc în suflet. Un alt moment special a fost atunci când un regizor din România ne-a solicitat o filmare destinată diasporei române din Londra. Doamnele care participă la activitățile desfășurate în cadrul serviciului EtnoBiblioteca s-au îmbrăcat din nou în haine tradiționale și, în Sala cu Coloane, am realizat împreună un material care a exprimat pe deplin mândria, emoția și împlinirea de a purta costumul tradițional.

M. B.: Și o ultimă întrebare. Cum cei care doresc să se alăture activităților desfășurate în cadrul serviciului EtnoBiblioteca pot face acest lucru, pentru a descoperi lumea fascinantă a portului popular, a acului și a firului?

O. E.: Partenerii media și rețelele de socializare sunt printre cele mai eficiente căi de promovare a activităților desfășurate în cadrul serviciului EtnoBiblioteca. Totuși, din punctul meu de vedere, cel mai autentic mod de a valorifica portul tradițional este să-l integrăm în viața de zi cu zi. Ar trebui să avem curajul să purtăm cămașa tradițională chiar și în zile obișnuite, pe stradă, fără a ne simți intimidată, chiar dacă unii ne adresează întrebări

de genul: „De ce ești îmbrăcat(ă) așa?”. Aceste momente devin, de fapt, oportunități de a vorbi despre tradiție, de a educa și de a-i familiariza pe ceilalți cu frumusețea costumului popular. Îmi amintesc cu admirație de un profesor de la Colegiul de Arte din Soroca, care purta zilnic la școală cămașa tradițională. Prin gestul său simplu, dar constant, devenise un adevărat promotor de păstrare și transmitere a acestor valori. Cămașa cu altiță nu este doar un veșmânt de sărbătoare – ea poate fi purtată zi de zi.

Fotografii: Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

CZU 027.52(478-25):[321.4:7-053.2]=135.1

SERVICIUL „ARTĂ & FANTEZIE” – O POVESTE CARE A ÎNCEPUT CU O ÎNTREBARE SIMPLĂ

*Stela TYMOFTI,
șef filială Biblioteca „Târgu Mureș”*

Într-o lume în care timpul pare mereu pe fugă, iar copilăria riscă să fie absorbită de ecrane, există locuri care aleg să păstreze viu jocul, culoarea și fantezia. Biblioteca „Târgu Mureș” din Chișinău, filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, este unul dintre aceste locuri – un spațiu în care arta și cartea se împletesc firesc, iar copiii redescoperă bucuria de a crea cu mâinile și de a visa cu inima. Povestea care urmează nu este doar despre un program reușit, ci despre o comunitate care s-a strâns în jurul ideii că educația trece și prin frumusețe, răbdare și imaginație.

„Cum îi putem sprijini pe copii în dezvoltarea abilităților creative prin artă și, în același timp, să-i aducem mai aproape de bibliotecă?” – așa a început povestea serviciului „Artă & Fantezie”, o idee care a prins contur în octombrie 2024, inspirată de părinți care și-au dorit pentru copiii lor altceva decât tehnologie.

Răspunsul a venit firesc, printr-o colaborare cu Centrul de Activități Extrașcolare „Curcubeul” și o artistă cu suflet cald și mâini de aur – Carolina Naconecinii-Bojoga. La început, Carolina a venit ca voluntar. A intrat în sala pentru copii, a întins pe masă pensule, culori, fire, mărgelile, hârtie și a spus: „Hai să vedem ce iese!” Iar rezultatul ne-a întrecut așteptările.

În fiecare săptămână, zeci de copii cu vârste între 5 și 12 ani se adună să modeleze, să picteze, să decupeze, să asambleze – cu răbdare, curiozitate și bucurie. Nu vin doar să învețe tehnici decorative sau să-și exerseze îndemânarea. Vin pentru atmosferă, pentru povestea care însoțește fiecare temă, pentru că la „Artă & Fantezie”, arta pornește dintr-o poezie, o legendă sau o întâmplare.

Totul se întâmplă în sala destinată copiilor – un loc cald, plin de zâmbete, unde muzica se naște din glasurile lor, din râsul sincer, din mirarea sau admirația rostită în șoaptă când își privesc lucrările ori le descoperă pe ale colegilor. Fiecare sunet devine o notă într-o partitură de emoție.

Este un loc unde fiecare copil contează. Serviciul este gratuit, deschis oricărui copil, din orice colț al orașului, iar activitățile sunt adaptate pe grupe de vârstă, pentru ca toți să se simtă confortabil.

După mai puțin de un an, „Artă & Fantezie” a devenit unul dintre cele mai iubite servicii ale bibliotecii. Au fost organizate deja peste 100 de sesiuni, cu aproape 800 de participanți – copii cu vârste între 5 și 12 ani. Patru expoziții tematice au transformat lucrările lor în mici sărbători ale bucuriei, unde creațiile au fost admirate, fotografiate și aplaudate.

Expoziția „Culorile poeziei lui Grigore Vieru” a reunit colaje inspirate din versurile poetului. În „Mărțișor – fir de suflet românesc”, copiii au combinat armonios culorile alb și roșu, în mărțișoare unul mai frumos decât altul. De Ziua Internațională a Poeziei, „Simbioza artelor: poezia pictată” a adus lucrări în care

cuvântul s-a transformat în imagine. Iar în „Sărbătoarea Paștelui în ochii copiilor”, simbolurile pascale au prins viață prin desen și tehnica quilling, amintind de renaștere și speranță.

Uneori, o expoziție aduce cu sine cinci copii noi înscriși în aceeași zi. Atât de puternic este impactul acestor activități.

Unul dintre cele mai importante aspecte ale acestui serviciu este feedback-ul părinților și al participanților, care au subliniat impactul pozitiv al activităților. Mărturiile lor reflectă succesul programului și confirmă importanța lui în viața comunității:

„Vă mulțumim mult pentru toate aceste activități. Chiar dacă am aflat recent de dvs., venim cu cel mai mare drag și nerăbdare la orele organizate de doamna Carolina – foarte frumoase, utile și interesante. Copiilor le place foarte mult.”

Doina GOLBAN, mamă

„Mulțumim frumos, doamna Carolina Naconecinii! Copiii sunt mulțumiți și fericiți.”

Daniela NASTAS, mamă

„Un loc perfect pentru creație! Mulțumim frumos, doamna Carolina Naconecinii! Succese, dragi copii!”

Svetlana SENIN

Aceste mărturii sunt doar câteva dintre multele aprecieri care subliniază succesul serviciului „Artă & Fantezie”.

Părinții spun că micuții lor devin mai răbdători, mai creativi, mai încrezători. Unii au descoperit aici prima lor pasiune. Alții și-au făcut prieteni. Cei mari îi ajută pe cei mici. Cei timizi încep să zâmbească. Iar Carolina îi cunoaște pe toți pe nume și le vorbește cu blândețe și umor. Fiecare lecție e o poveste.

Postările pe rețelele sociale despre „Artă & Fantezie” au ajuns la peste 30 000 de persoane, iar materialele video au strâns mii de vizualizări. Nu pentru că sunt spectaculoase, ci pentru că sunt autentice: surprind copii care creează cu drag, înconjuțați de cărți și de oameni care îi sprijină.

Poate, cel mai frumos lucru care s-a întâmplat este reconfirmarea bibliotecii ca spațiu unde se adună familia întreagă. Unii părinți ajută cu materiale, alții dau mai departe vestea. Toți se simt parte dintr-un proiect viu, care unește generații, tradiții și valori.

Pentru echipa Bibliotecii „Târgu Mureș”, „Artă & Fantezie” este mult mai mult decât un serviciu. Este dovada că, atunci când ascultăm nevoile comunității și punem suflet în ceea ce facem, cartea, cultura și creativitatea pot merge mână în mână. Iar biblioteca – acel loc tăcut din amintirile multora – poate deveni un spațiu cald, viu, plin de râsete, culoare și sens.

Și totul a început cu o întrebare simplă.

Fotografii: Biblioteca „Târgu Mureș”

CZU 027.52(478-25):[021.64:027.53(497.2)]=135.1

UN PARTENERIAT INTERINSTITUȚIONAL INOVATIV

*Angela OLĂRESCU,
șef, Biblioteca „Hristo Botev”*

Parteneriatul Bibliotecii „Hristo Botev”, filiala Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău, cu Biblioteca Regională „Sava Dobroplodni” din orașul Sliven (Bulgaria), este o inovație, deoarece își deține unicitatea în domeniul biblioteconomiei din Republica Moldova. În baza acestui parteneriat, Biblioteca Regională „Sava Dobroplodni” ne-a propus să efectuăm împreună o cercetare asupra vieții și activității dr. Ivan Seliminski, pentru a elabora biobibliografia, inițiativa aparținând dr. Rosița Petrova-Vasilieva, directorul instituției-partenere.

Printre numeroasele personalități celebre din istoria Bulgariei de la începutul secolului al XIX-lea, un loc de cinste îl ocupă dr. Ivan Seliminski. Activitățile sale sunt legate de migrarea bulgarilor în Basarabia în acea perioadă și, în special, de fondarea de către bulgari a satului Corten, acum mai bine de 200 de ani. Prin urmare, personalitatea lui Ivan Seliminski (1799-1867) și crearea unei biobibliografii dedicate acestuia sunt importante atât pentru Biblioteca Regională „Sava Dobroplodni” din orașul Sliven, cât și pentru Bibliotecă bulgară „Hristo Botev” din Chișinău.

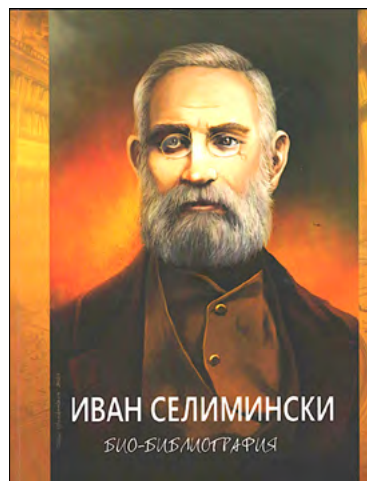
De menționat că dr. Ivan Seliminski este legat prin originea sa de acest loc istoric – Sliven, unde s-a născut. În timpul vieții, s-a dovedit a fi un om ilustru, a jucat un rol semnificativ și în istoria bulgarilor basarabeni, fiind unul dintre cei mai activi și proeminenți organizatori ai migrării bulgarilor în Basarabia, precum și unul din cei mai activi participanți la eliberarea națională din Bulgaria. La începutul sec. al XIX-lea, a participat activ în organizarea migrării bulgarilor din regiunea Sliven și a satului Kortan din Bulgaria (satul de baștină a mamei lui). Locuitorii acestor localități s-au mutat cu traiul în Basarabia, unde a fost fondat un sat

cu același denumire – Corten. Aici, dr. Ivan Seliminski a locuit și a activat în calitate de medic, funcționar și profesor. Dr. Ivan Seliminski a lăsat memorii interesante despre emigrarea populației bulgare și un comentariu detaliat asupra evenimentelor și circumstanțelor reale legate de acel proces.

Când Biblioteca Regională „Sava Dobroplodni” din orașul Sliven s-a adresat către noi pentru ajutor în selectarea materialului cu privire la publicațiile ce vizează activitatea dr. Ivan Seliminski, am depus un mare efort la studiul de cercetare. Și nu în zadar – rezultatul obținut a avut mari satisfacții profesionale. La îndeplinirea acestei sarcini ne-am confruntat cu unele impedimente: materialele erau împrăștiate în diverse culegeri, în care era dificil să găsești o mențiune a numelui Ivan Seliminski; aceste cărți se aflau în diverse biblioteci și pentru a le găsi a fost nevoie de multă concentrare și timp; această muncă a trebuit s-o îndeplinim în afara orelor de muncă.

Dezvoltarea acestui parteneriat a adus valoare bibliotecii noastre: organizarea unor activități în comun de promovare a culturii bulgare prin utilizarea platformelor online; comunicarea prin e-mail privind aspectele logistice de organizare a evenimentelor și de concretizare a surselor bibliografice; creșterea imaginii bibliotecii peste hotarele țării; obținerea unor competențe profesionale; extinderea colecției de carte pentru copii în limba bulgară. Proiectele realizate în comun vor contribui la menținerea identității naționale și la stimularea cercetării științifice în domeniul bulgaristicii.

Biobibliografia *Иван Селимински* (Ivan Seliminski) a fost publicată în anul 2024 de Biblioteca Regională „Sava Dobroplodni” la editura „Диалогпринт” din orașul Iambol, alcătuitorii lucrării fiind: dr. Rosița Petrova-Vasileva și Rosița Ivanova. Lucrarea a fost publicată cu ocazia împlinirii a 225 de ani de la nașterea lui Ivan Seliminski – una dintre personalitățile de amploare ale Renașterii bulgare, profesor și educator distins, medic remarcabil, patriot de excepție, luptător pasionat pentru eliberarea națională, savant-enciclopedist, unul dintre fondatorii științelor naturale bulgare și ai tendinței materialiste în gândirea filozofică bulgară.

Biobibliografia a fost elaborată cu scopul de a prezenta publicațiile lui Ivan Seliminski și activitatea lui într-un mod cât mai complet, astfel încât actualii și viitorii cercetători din Bulgaria și din străinătate să cunoască și să aprecieze, de la distanță, semnificația operei sale multilaterale. Biobibliografia include 972 de surse bibliografice, dintre care 150 de surse bibliografice (970 de pagini) au fost selectate de către Biblioteca „Hristo Botev”, fiind rezultatul muncii noastre.

Biobibliografia „Ivan Seliminski” se constituie din două capitole principale. Primul capitol include *Lucrările lui Ivan Seliminski – Cărți în limba bulgară, Publicațiile lui Ivan Seliminski în monografii, culegeri, antologii și ediții periodice*. Al doilea capitol conține: *Literatură despre Ivan Seliminski*, inclusiv: *Cărțile despre Ivan Seliminski; Publicații despre Ivan Seliminski în culegeri, antologii și ediții periodice; Publicații despre Ivan Seliminski în limbi străine*.

Toate publicațiile sunt aranjate în ordinea cronologică, după ani. Publicațiile din toate secțiunile sunt prezentate cronologic după anul publicării (în perioada 1861-2024), iar în cadrul fiecărui an – alfabetic, după primul cuvânt (numele autorului sau primul cuvânt din titlu). Adnotările scurte oferă informații despre conținutul materialelor, explicații despre persoanele și evenimentele menționate etc. Publicațiile apărute în limbi străine sunt aranjate la sfârșitul fiecărui compartiment după același criteriu.

Deosebit de valoroase pentru cercetătorii vieții și activității lui Ivan Seliminski sunt indexurile auxiliare atașate la sfârșitul

biobibliografiei. Pentru a facilita găsirea informației, conținutul lucrării este dezvăluit prin *Indexul alfabetic* – lista alfabetică a cărților lui Ivan Seliminski în limba bulgară; *Indexul cronologic* – lista operelor lui Ivan Seliminski după titluri și genuri literare în limba bulgară; *Indexul pe subiecte* – literatura în limba bulgară despre Ivan Seliminski; *Indexul de autori* – lista alfabetică a numelor menționate în lucrare; *Indexul geografic* – denumiri

ale localităților menționate în lucrare; *Indexul de ediții periodice* – lista alfabetică a revistelor și ziarelor în limba bulgară în care sunt publicate materiale de Ivan Seliminski; *Indexul de ediții periodice* – lista alfabetică a revistelor și ziarelor în limba bulgară în care sunt publicate materiale despre Ivan Seliminski.

Descrierile bibliografice sunt efectuate în baza standardelor STAS-ului / БДC 15419-82. Descrierea bibliografică a cărților și STAS-ului / БДC 17264-91. Descrierea bibliografică asemănătoare.

Pentru elaborarea acestei lucrări, colegii noștri s-au documentat în arhivele bibliotecilor din cele mai mari orașe din Bulgaria: Biblioteca Națională „Sfintii Chiril și Metodiu” din Sofia, Biblioteca Națională „Ivan Vazov” din Plovdiv, Biblioteca Regională „Liuben Karavelov” din Ruse, Biblioteca Regională „Aprilov-Palauzov” din Gabrovo, Biblioteca Regională „Sava Dobroplodni” din Sliven etc., De asemenea, au fost consultate sursele disponibile online. Un ajutor enorm la completarea biobibliografiei a acordat și Biblioteca de cultură și literatură bulgară „Hristo Botev” din Chișinău, în persoana dnei Angela Olărescu, care a efectuat o cercetare în colecțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, dar și în colecția Bibliotecii „Hristo Botev”. În cadrul cercetării noastre, au fost selectate și scanate 150 de surse bibliografice (970 de pagini), fiind apoi transmise Bibliotecii Regionale „Sava Dobroplodni” din Sliven.

Pentru parteneriatul nostru și pentru munca depusă la cercetarea surselor și la elaborarea *Biobibliografiei* „Иван Селимински”, am fost apreciați cu Trofeul „Cel mai inovativ parteneriat interinstituțional” (cu mențiunea: „Cercetarea bibliografică – produs al parteneriatului biblioteconomic dintre Republica Moldova și Republica Bulgaria”) în cadrul Concursului „Inovații la Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu»”, organizat de Biblioteca Municipală B.P. Hasdeu” în parteneriat cu Primăria municipiului Chișinău, de Ziua Bibliotecarului, în data de 23 aprilie 2025.

Sperăm că acest parteneriat să dureze în timp, căci în baza lui biblioteca se bucură de multe beneficii. Suntem bucuroși că numărul partenerilor cu care colaborăm este în creștere. De aici reiese că Biblioteca „Hristo Botev” se face tot mai cunoscută în comunitatea chișinăuiană, precum și peste hotarele țării.

LECTURA – CEA MAI FRUMOASĂ FORMĂ DE LIBERTATE

*Liliana TUDOR,
profesoară de limba și literatura română,
Liceul Teoretic cu Profil Sportiv „Gloria”*

Într-o epocă în care ecranele par să fi ridicat ziduri invizibile între adolescent și propriile sale emoții, un proiect educațional neconvențional a reușit imposibilul: să transforme lectura din obligație școlară în experiență de sine. Desfășurat în parteneriat cu Biblioteca „Ovidius”, ca parte a dialogului între generații, proiectul „Literatura contemporană și orizontul de așteptare al adolescentului” a oferit elevilor din clasele a X-a și a XI-a de la Liceul Teoretic cu Profil Sportiv „Gloria”, nu doar cărți, ci adevărate busole pentru navigarea prin propriul univers interior. Sub îndrumarea profesoarei de limba și literatura română, elevii au transformat „fărămele de suflet” în dezbateri vii, demonstrând că orizontul lor de așteptare nu este unul limitat la digital, ci unul care aspiră spre profunzimile zborului interior. În acest context, întâlnirile cu scriitorii invitați nu au fost simple prelegeri, ci poduri aruncate peste prăpastia dintre „ceea ce suntem” și „ceea ce visăm să devenim”.

*

Aventura acestor tineri a început pe data de 20 noiembrie 2025, când, într-o atmosferă dominată de nuanțele melancolice ale brumarului, sala de lectură a Bibliotecii „Ovidius” a devenit neîncăpătoare. Elevii au trăit o experiență literară rară: o incursiune în paginile volumului *Îngerii Pământului*, ghidată chiar de vocea creatoarei sale, Zina Izbăș.

Această întâlnire a purtat o semnificație aparte, fiind o împlinire a viziunii scriitoarei despre un dialog matur cu cititorii săi. De la lectura individuală, prealabilă, s-a trecut la o sesiune colectivă de reflecție, discuție și meditație, validând, astfel, viziunea autoarei că literatura pentru tineri trebuie să fie, înainte de toate, o mărturie onestă. Opera sa i-a invitat pe adolescenți să analizeze dualitatea existenței – de la zbuciumul dragostei și al suferinței, până la victoria spiritului asupra propriilor slăbiciuni. Elevii s-au

văzut oglinziți în luptele personajelor, înțelegând că a fi un „înger al Pământului” înseamnă să alegi bunătatea în ciuda acțiunilor aspre din cotidian. Evenimentul, însoțit de recital de poezie și momente biografice, a scos la iveală o curiozitate nativă a liceenilor, care au asaltat-o pe autoare cu întrebări despre viața „de aici” și „de dincolo”.

A fost mai mult decât o discuție. A fost dovada că în fiecare adolescent sălășluiește forța unui „înger” gata să înfrunte lumea prin omenie. Finalul întâlnirii a lăsat în urmă o promisiune fermă: Zina Izbaș s-a angajat să continue să scrie pentru adolescenți, simțind că orizontul lor de așteptare este unul dornic de profunzime.

*

Dacă întâlnirea de la Biblioteca „Ovidius” a avut o notă de intimitate și reculegere, dialogul cu Claudia Partole a mutat centrul de greutate în sala de festivități a Liceului Teoretic cu Profil Sportiv „Gloria”. De această dată, cadrul mai larg a servit drept arenă pentru o discuție efervescentă, pornită de la o cunoaștere temeinică a textelor. Elevii nu au venit să asculte o prezentare, ci să disece, alături de autoare, mecanismele fine ale sufletului adolescentin descrise în romanele *Fraierul* și *Rebela*.

Sub coordonarea aceleiași viziuni pedagogice, liceenii au demonstrat că lectura prealabilă a operelor le-a deschis apetitul pentru adevăr. Dialogul nu s-a limitat la firul narativ, ci a explorat „orizontul de așteptare” al unei generații care se regăsește în personajele Paulei sau ale „Fraierului”. Au analizat modul în care „Rebela” din carte nu este o figură negativă, ci un spirit dornic de iubire și claritate, la fel cum „Fraierul” este, de fapt, cel care are curajul să-și păstreze puritatea. S-a vorbit cu o sinceritate dezarmantă despre etichetele pe care societatea le aplică tinerilor și despre presiunea anturajului, elevii venind cu interpretări proprii care au transformat sala de festivități într-un spațiu al validării emoționale.

Claudia Partole a fost întâmpinată nu doar ca o scriitoare, ci ca un „martor” al propriilor frământări. Discuția a curs natural spre teme sensibile: divorțul părinților, singurătatea în mijlocul mulțimii și curajul de a fi diferit într-o lume a tiparelor sociale rigide. Elevii au asaltat-o pe autoare cu întrebări ce vizau procesul prin care trăirile lor, uneori haotice, capătă coerență și formă literară sub condeii săi. A fost o lecție vie despre cum literatura

contemporană poate funcționa ca un manual de supraviețuire emoțională, oferindu-le tinerilor cuvintele pe care ei încă le căutau.

Întâlnirea s-a încheiat într-o notă de optimism vibrant, lăsând în urmă certitudinea că vocea Claudiei Partole va continua să rezoneze în sala de festivități a liceului mult timp după ce ecoul aplauzelor s-a stins, iar elevii au descoperit o nouă formă de performanță: cea a sincerității față de propriul suflet.

*

Aici, unde disciplina și forța fizică sunt litere de lege pentru viitorii campioni, prezența scriitorului Aurelian Silvestru a produs o surpriză pedagogică de proporții. Sub privirile atente ale profesoarei Liliana Tudor, peste o sută de tineri au demonstrat că un spirit de învingător se clădește nu doar prin recorduri, ci și prin lectură.

Dialogul a fost unul electrizant. Cei mai îndrăzneți elevi s-au ridicat în fața colegilor, renunțând la timiditate pentru a discuta lejer cu autorul despre cărți care „toarnă forță în aripi”. S-a vorbit cu pasiune despre *Fărâme de suflet*, *Actorul anonim*, *Străina de la Hollywood*, *Și tu ești singur?*, *Zborul dintre ea și el* – opere scrise cu o căldură ce i-a cucerit instantaneu pe tineri.

Aurelian Silvestru a fost pentru acești liceeni o triplă revelație: un Pedagog care i-a ghidat subtil spre valorile adevărate, un Psiholog care le-a tratat cu grijă neliniștile sufletești, și un Scriitor harnic care le-a adus cartea în dar. Discuțiile despre Nero, împăratul-actor, sau despre natura duală a vieții, unde ceea ce pare „bun” se poate dovedi uneori opusul, au ținut sala cu sufletul la gură. Tinerii au înțeles că nu este nevoie să citești un munte de cărți pentru a afla calea corectă, ci trebuie să alegi acele orizonturi luminoase care sunt „anume ale tale”.

Momentul de grație al evenimentului a fost marcat de Maxim Negrei și un grup de colegi care, la final, au refuzat să-l lase pe scriitor să plece. Această „prelungire” a dialogului, în care cititorul devine prieten cu autorul, a fost proba supremă că proiectul și-a atins ținta: transformarea cărții într-un instrument de zbor pentru frile visătoare ale adolescenților de azi.

*

Privind în retrospectivă, succesul proiectului (desfășurat în perioada octombrie 2025 – ianuarie 2026) demonstrează că activitățile extracurriculare, atunci când sunt clădite pe pilonii sincerității

și ai parteneriatului autentic, au puterea de a produce transformări profunde. Dincolo de cifrele din chestionare sau de corectitudinea eseurilor, adevăratul impact al acestui periplu literar constă în umanizarea procesului de învățare. Pentru tinerii de la Liceul Teoretic cu Profil Sportiv „Gloria”, Biblioteca „Ovidius” nu mai este doar o instituție, ci un hub cultural unde propriile întrebări primesc dreptul la replică.

Acest tip de activități a reușit să demonteze mitul unei generații captive în spațiul digital, scoțând la iveală o realitate optimistă: adolescenții sunt dornici de profunzime, cu condiția ca mesajul să fie livrat pe frecvența lor emoțională. Interacțiunea directă cu scriitori precum Aurelian Silvestru, Claudia Partole sau Zina Izbaș a validat nevoia tinerilor de a avea modele care să le vorbească despre vulnerabilitate, reziliență și curaj moral. Ei nu au văzut în acești autori niște „statui” literare, ci niște psihologi ai cotidianului, capabili să le traducă neliniștile în limbaj artistic.

Promovarea scriitorilor contemporani care scriu „despre și pentru sufletul adolescentin” este, în final, o investiție în sănătatea emoțională a viitorilor adulți. Prin acest proiect, s-a demonstrat că literatura de azi nu doar reflectă realitatea, ci o și modelează, oferind tinerilor instrumentele necesare pentru a-și construi o identitate solidă într-o lume a incertitudinilor. Când un adolescent afirmă că s-a regăsit într-o carte, misiunea scriitorului și a pedagogului este îndeplinită. Pentru că astfel se formează o generație care a înțeles că lectura este cea mai frumoasă formă de libertate – libertatea de a te cunoaște pe tine însuși și de a nu te mai simți niciodată singur în propriul zbor.

CZU 78.071.1(478)(092)=135.1

CREAȚIA COMPOZITORULUI MOLDOVEAN ȘTEFAN NEAGA ÎN VIZIUNEA CONTEMPORANILOR. 125 ANI DE LA NAȘTERE

*Anastasia MOLDOVANU,
șefă a Bibliotecii de Arte „Tudor Arghezi”*

Rezumat: Fostul regim dictatorial al Partidului Comunist, instaurat la noi în Republică, mai funcționează și astăzi în mentalitatea unor oameni, nostalgici după el. Este deosebit de important să dezhădăcinăm aceste prezențe tardive, care, din varii motive, au fost ascunse, restricționate, descalficate. Unei asemenea tratări a fost supusă opera și creația muzicală a compozitorului Ștefan Neaga, pianist și dirijor. Este o necesitate imperativă a societății, care tinde spre valori europene, să elucideze și să pună în valoare aspecte noi, încă puțin studiate și reflectate în epocă, distorsionate sau cenzurate de istoriografia sovietică, privind viața și activitatea, rolul, importanța și semnificația moștenirii artistice și culturale a compozitorului, pianistului, dirijorului și profesorului Ștefan Neaga (1900-1951).

Cuvinte-cheie: Ștefan Neaga, moștenire muzicală, înregistrări sonore, genuri muzicale.

La 24 noiembrie 2025, cultura muzicală din Republica Moldova a marcat aniversarea de 125 de ani a compozitorului Ștefan Neaga, născut în această zi, în anul 1900, la Chișinău (Basarabia, Imperiul Rus), și decedat la 29 mai 1951, la Chișinău, în R.S.S. Moldovenească. Evident, această dată a prilejuit pregătirea mai multor evenimente de comemorare și științifice, de cunoaștere a operei lui. Biblioteca de Arte „Tudor Arghezi” a fost invitată să participe la o masă rotundă omagială cu genericul „Ștefan Neaga, moștenirea muzicală a Basarabiei: 125 ani de la naștere”, organizată de către Institutul Patrimoniului Cultural, afiliat Ministerului Culturii al Republicii Moldova, secția „Patrimoniului artistic” al IPC (șef secție – dr. hab. Violeta Tipa). Prilejuită de obiectivele Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru

anii 2024-2027, manifestarea științifică a întrunit aportul unei serii de specialiști din cadrul Institutului și din afara lui. Din partea bibliotecii, prezentă la masa de discuții a fost subsemnata, Anastasia Moldovanu, cu comunicarea „Creația muzicală a lui Ștefan Neaga reflectată în colecția «Cărții de muzică» a Bibliotecii”. Invitatul și oaspetele de onoare la întrunire a fost academicianul Gheorghe Mustea, compozitor, flautist, dirijor și pedagog.

În cadrul discuțiilor purtate între academicianul Gheorghe Mustea, dr. hab. Victor Ghilaș, dr. Vasile Chiseliță, dr. Ion Duminică, dr. Valeria Barbas ș.a., au fost identificate mai multe erori ce țin de denumirea corectă a compozițiilor muzicale pe care le-a creat Ștefan Neaga. În colecțiile Agenției Naționale a Arhivelor a Republicii Moldova au fost identificate noi surse inedite despre viața și creația muzicală a lui Ștefan Neaga, prezentate în comunicarea lui Ion Duminică, în care se atestă aspecte mai puțin cunoscute din perioada de avânt creativ al maestrului.

Numele lui Ștefan Neaga îl poartă o școală de muzică din Chișinău (timp de șapte decenii), Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga” – instituție educațională ce oferă programe de formare profesională pentru pregătirea cadrelor în domeniul educației artistice. În galeria marilor personalități ale culturii noastre muzicale, numele lui ocupă un loc de cinste. Opera lui este inclusă în tezaurul culturii muzicale naționale, o bună parte din creația compozitorului face parte din Fondul de aur al I.P. Compania „Teleradio-Moldova”. După cel de-Al Doilea Război Mondial, într-o perioadă de început de avânt cultural național, Ștefan Neaga s-a dedicat formării unei noi generații de muzicieni. În cadrul Conservatorului de Stat din Chișinău, el a devenit primul profesor de compoziție, elaborând programe de studii și susținând tinere talente. Gheorghe Mustea, flautist, naist, pedagog, compozitor, dirijor și academician, menționează în cadrul întâlnirilor pe care le are cu publicul său, că Ștefan Neaga „nu a fost doar un creator de muzică, ci un arhitect al spiritului artistic moldovenesc, un om care a clădit din iubire și talent temelia școlii componistice naționale. Un vizionar, un învățător al sufletului și un ctitor de cultură”.

Este un imperativ al timpului de astăzi, ca să dezmințim tot ce a creat sistemul de dezinformare despre adevărata valoare a omului creator, sistemul care nu vedea omul ca personalitate, ci doar ca un produs al realismului socialist. Ștefan Neaga a fost un creator

de frumos, dar trist. El n-a ajuns, până la urmă, să-și vadă roadele creației lui și plinătatea sufletului pe care l-a purtat acel corp chinuit. A plecat exact în acel moment când sistemul care l-a obstrucționat, a început să dea fisuri în toate direcțiile. Pentru că a fost un sistem putred încă de la început, străin nouă, dar care a știut să muteleze suflete omenești pe termen lung. Din acest motiv, dezmințirea nu poate fi făcută doar prin fapte, ci și prin schimbarea mentalității înșurubate în gândirea oamenilor, care încă mai sunt nostalgici după acel sistem. Oamenii de artă n-au avut de ales. Dar dacă decideau să-și aleagă libertatea, atunci o făceau pe cont propriu ori trebuiau să tacă, ori trebuiau să plece din sistem, să apuce calea înstrăinării.

Ștefan Neaga – compozitor, pianist și dirijor

De etnie romă, Ștefan Neaga a primit educație muzicală primară în familia tatălui său Timofte Neagu – muzician, lăutar, care cânta la cobză și avea încropit un taraf din lăutari ce cântau preponderant la instrumente de suflat. Predilecția față de muzică a viitorului compozitor a avut-o de pe la vârsta de 8 ani. Fiind atras de muzică populară, a avut-o ca primă profesoară pe Anca Procupeț. La 10 ani, activa deja în orchestra tatălui său. Tot de la o vârstă fragedă, a început să învețe la pian. În 1913, susține cu succes examenul la clasa pian din cadrul societății muzicale ruse din Chișinău, fiind asistat și îndrumat de profesorii Godovskii și Guz. La examenul de absolvire al școlii muzicale ruse interpretează sonata *Appassionata* de L. van Beethoven, balada *Melancolica* în do minor de P. Ceaikovski, concertul pentru pian nr. 1 de F. Listz. În 1920, pleacă la București și intră la Academia Muzicală.

Ștefan Neaga a îmbinat cu succes instruirea primită în cadrul școlilor de muzică naționale, Chișinău și București, dar și de învățământul din școlile de muzică de prestigiu din Occident. A fost elevul unor profesori cu renume de la noi și de peste hotare. Între anii 1920-1927, studiază la Academia de Muzică și Arte Dramatice din București cu profesoara Emilia Sainciuc la clasa pian, apoi cu profesorul Dimitrie Cuclin la clasa compoziție, pe care a finalizat-o în anul 1922 la clasa pian. În 1926, se întoarce iarăși la Academie și, în 1931, a absolvit-o deja la clasa compoziție. Scrie un poem simfonic, muzică de cameră, două sonate (una pentru pian și una pentru vioară și pian) și un cvartet (nr. 2, *Muzicantul orb*). Sub îndrumarea compozitorului și profesorului

Cuclin scrie muzică dramatică. În 1931, este distins cu Premiul nominal „George Enescu” al Societății compozitorilor români, pentru *Sonata pentru pian în do minor*. În 1937, pleacă la Paris, se perfecționează la Școala Normală de Muzică (1937-1939), face studii la profesori francezi importanți (la compozitorul Castaldi, dirijor și profesor de muzică român, de origine italiană). Studiază la profesorul Alfred Coltofean (la clasa dirijat orchestral), la profesorii Nadie Bulanjer și Charles Koechin (la clasa compoziție), la profesorul Charles Miunch (la clasa de dirijare).

Participă, în dublă calitate, la expoziția mondială de la Paris, în 1937: ca membru, dar și ca solist-pianist al tarafului condus de lăutarul și muzicianul Grigoraș Dinicu, învrednicindu-se de Premiul Special al acestui eveniment. În 1939, absolveste Școala de Muzică la clasa pian și compoziție. Tot în acest an, se reîntoarce la București, unde se ocupă de activitatea concertistică și compoziție.

Până în anul 1940, adică toată perioada interbelică (excepție fac acele deplasări de studiu și practică în Franța), Ștefan Neaga a activat în România. A devenit un nume cunoscut pe scena teatrelor în cadrul spectacolelor și în cadrul înregistrărilor muzicale pentru emisiunile de difuzare a muzicii de la radio. Fiind profesionist în mai multe materii, datorită specialităților sale obținute în rezultatul diplomelor de studii, el era compozitorul, interpretul și dirijorul în cadrul manifestațiilor muzicale (a concertelor mari, a audițiilor pentru elevi etc.). Era totodată și interpret al lucrărilor sale la pian și vioară sau la alte instrumente. Era și dirijor al orchestrei cu instrumente de suflat. De asemenea, interpreta cu succes din creațiile compozițiilor clasicilor universali. Făcea audiții la Conservatorul din Iași și București (audiții pentru elevii școlilor de muzică, a claselor de compoziție), cânta la concerte omagiale în sala Ateneului, acompania concerte interpretate la pian, vioară, instrumente cu coarde ș.a. Își interpreta compozițiile sale în cadrul Orchestrei Simfonice, a Orchestrei de muzică ușoară și națională a profesionistului lăutar Grigoraș Dinicu; cânta la concertele simfonice ale Orchestrei Radio, române și arii naționale, muzică românească în diverse localuri culturale. În sfârșit, despre el se scria în presă: „d-l Ștefan Neaga, cel mai înaintat ca maturizare a mijloacelor de scriere, a prezentat o sonată pentru vioară și pian de țesătură muzicală destul de plină, de variată și de suplă, cu oarecare căderi către facil și unele infiltrări străine, dar cuprinzând, în genere, resurse muzicale de la care se pot aștepta afirmări demne de interes”.

În studiile privind creația lui Ștefan Neaga, cercetătorii din perioada sovietică susțin (cu referire la opera de referință *Ștefan cel Mare*, dar și la întreaga creație a compozitorului din anii '30 ai secolului XX) că ea denotă influența muzicii occidentale, coloritul național fiind practic estompat, atât sub aspect tematic, cât și cel al limbajului muzical.

Opera compozitorului a fost marcată de evoluțiile istorice prin care s-a perindat teritoriul dintre Prut și Nistru, care au avut loc în perioada de după anii '40 ai secolului XX. Stabilindu-se la Chișinău după ce revine din București, în 1940, Ștefan Neaga deține funcția de șef de studii la Conservatorul de Stat din Chișinău, se încadrează împreună cu profesorii și studenții în procesul de învățământ și creație. În 1943, scrie prima sa lucrare de proporție în genul concertului instrumental. În 1944, scrie primul concert din Moldova pentru vioară și orchestră. Evoluează ca pianist, interpret în concerte, compune *Fantezia moldovenească pentru vioară, pian și orchestră de coarde*, compune *Doina pentru oboi și orchestra simfonică*. În anii războiului, activează la Conservatorul din orașul Saratov (Rusia); din 1944, devine conferențiar la Conservatorul din Moscova. Creația lui Ștefan Neaga suferă schimbări. Departe de casă, începe munca de creație în domeniul muzicii simfonice: scrie suita simfonică monumentală *Moldova* pentru orchestra simfonică, un poem simfonic, cântecele *Doina* (pentru soprană și orchestră) și *Du-te, du-te, dorule* ș.a. Conservatorul din Moscova a fost evacuat în localitatea Tașkent, unde compozitorul devine docent la clasa de compoziție. Apoi revine și activează în calitate de cadru didactic la Moscova.

În perioada postbelică, revine la Chișinău și este preocupat de creația și activitatea didactică la Conservator, predând compoziția. Se manifestă pe tărâmul obștesc, de la care pierdea mult din timpul creației, fiind sub influența din ce în ce mai apăsătoare a doctrinei politice de guvernământ.

Revenind la Chișinău, după 1945, este totodată copleșit de onoruri ca autor al unor importante lucrări, inclusiv al *Imnului RSS Moldovenești*. Odată cu instaurarea deplină a regimului stalinist, activitatea compozitorului, școlit în instituțiile de învățământ occidentale, devenea pentru sistem tot mai incomodă. Era marginalizat, munca de creație era direcționată spre compoziții partinice și „norodnice”. Treptat, este eliberat mai din toate posturile-cheie pe care le ocupa grație capacităților și talentului său

de compozitor, interpret și dirijor. Îi erau încălcate drepturile de autor asupra propriilor lucrări, nu-i era permis chiar și să facă repetiții la propriile sale lucrări, fiind calificate de critica muzicală de atunci drept o abatere de la realismul socialist. Drept urmare a acestor acțiuni, are loc decesul prematur al compozitorului Ștefan Neaga, la doar 51 de ani.

Identitatea culturală prin muzică

Într-o epocă de grele încercări, când poporul nostru își căuta din nou identitatea, Ștefan Neaga a înțeles că renașterea nu se face doar prin cuvânt sau faptă, ci și prin muzică – cea mai sinceră expresie a inimii umane. Academicianul Gheorghe Mustea leagă acel avânt cultural național postbelic de creația compozitorului, menționând că Maestrul Neaga a fost pedepsit pentru apelul la melodia populară moldovenească, cu dorul ei blând, cu simplitatea și frumusețea ei (care poate fi integrată în sonoritatea simfonică, o operă de mari dimensiuni, afiliată culturii europene). Tot ce a lăsat în urma sa compozitorul – compoziții de mare valoare muzicală (aici nu se au în vedere lucrările titularii) –, reprezintă o resursă de patrimoniu pentru conservarea identității muzicale naționale și pentru educația tinerei generații de compozitori și interpreți. Astăzi, când îi rostim numele, rostim de fapt numele unei școli, a unei tradiții și a unei generații întregi, care a învățat de la el să creadă în puterea artei. Ștefan Neaga ne-a dăruit mai mult decât muzică – ne-a dăruit identitate. Prin el, noi am învățat că frumusețea nu are nevoie de granițe și că dorul de acasă poate deveni un cântec ce răsună peste timp. Să-l cinstim, așadar, nu prin cuvinte, ci prin continuarea operei sale – prin cultivarea talentului, a culturii, a iubirii pentru frumos. Pentru că, atâta timp cât muzica lui Ștefan Neaga va fi cântată, atâta timp Moldova va avea glas, suflet și demnitate. Ștefan Neaga rămâne nu doar un compozitor al timpului său, ci un simbol al renașterii culturale – un artist care a dat glas sufletului moldav, care l-a redat la rangul de patrimoniu artistic universal.

Perioada activității lui a coincis cu perioada de instaurare în toate sferile vieții sociale, dar mai cu seamă în domeniul culturii, a realismului socialist. Nici o altă idee de creație personală, identitară nu era admisă. Această abordare și-a pus amprenta pe gândirea artistică națională în perioada postbelică. Mulți dintre personalitățile domeniului – compozitori, artiști plastici, scriitori – au fost

ostatici ai aceluia regim, impuși să creeze la comandă, lipsiți fiind prin acest act de identitatea proprie.

Moștenirea artistică a lui Ștefan Neaga

Ștefan Neaga nu a fost doar un muzician talentat, ci un pilon al muzicii culte din Basarabia. Lucrările sale simfonice, vocal-simfonice și camerale, bine conservate în fondurile TRM, reprezintă o cronică sonoră a spiritului artistic al spațiului basarabean. O bună parte din creația compozitorului face parte din Fondul de aur al I.P. Compania „Teleradio-Moldova”. Opera sa acoperă aproape toate genurile muzicale, de la creația vocală și instrumentală mică, până la lucrări de mari dimensiuni, incluzând:

- *creații simfonice*, care demonstrează măiestria sa în orchestrație și capacitatea sa de a construi peisaje sonore ample, adesea inspirate din folclorul și istoria Moldovei;
- *lucrări vocal-simfonice* – includ cantate și oratorii, care atestă forța compozitorului de a îmbina discursul muzical cu cel literar, având un impact emoțional și narativ puternic;
- *muzica de cameră* – sonate, cvartete ș.a., care relevă latura sa mai intimă, concentrându-se pe dialogul subtil dintre instrumente și pe rafinamentul formei.

Prin toate aceste genuri, Ștefan Neaga a reușit să creeze o sinteză originală între tradiția muzicală europeană și melosul popular basarabean. Folclorul nu este doar citat, ci asimilat și transformat într-un limbaj muzical cult, conferind creațiilor sale o notă distinctă de autenticitate și profunzime. Faptul că o parte semnificativă din lucrările lui Ștefan Neaga, inclusiv cele de mare anvergură, se păstrează în fondurile Companiei „Teleradio-Moldova”, este esențial pentru perpetuarea memoriei sale artistice.

Academicianul Gheorghe Mustea menționează că înregistrările din fondurile menționate nu sunt simple documente, ci interpretări autentice, adesea realizate în prezența sau sub bagheta lui Ștefan Neaga, oferind cercetătorilor și muzicienilor un etalon sonor al viziunilor sale:

„Prin intermediul acestor fonduri, muzica lui Ștefan Neaga poate fi redifuzată, interpretată și studiată de generațiile actuale. Moștenirea sa continuă să inspire, demonstrând cum arta poate transcende timpul și poate deveni un simbol al identității culturale. El a lăsat în urmă o operă care vorbește despre locul său de naștere în sonete de o frumusețe și o complexitate incontestabile. Pe

noi, contemporanii, profesioniști din domeniul muzical, ne leagă de Ștefan Neaga câteva elemente – studiile la Colegiul de Muzică (astăzi Centrul de Excelență în Educația Artistică „Ștefan Neaga), onoarea de a activa în calitate de cadre didactice a acestei instituții”.

Gheorghe Mustea, în calitatea lui de director artistic și prim-dirijor al Orchestrei Simfonice Naționale a Companiei „Teleradio-Moldova”, a interpretat și a înregistrat pentru Fondul de Aur al Radiodifuziunii naționale lucrări semnate de Ștefan Neaga. În fondurile Companiei TRM se păstrează o parte a moștenirii componistice a lui Ștefan Neaga (în total, 53 de titluri), dintre care cele mai numeroase sunt creațiile simfonice, lucrările vocal-simfonice, muzica de cameră, muzică corală, muzică pentru voce cu acompaniament, un concert comemorativ („Ștefan Neaga, 90 de ani”).

CZU 792.072.3(478)(092)=135.1

ELFRIDA COROLIOV – UN DESTIN ÎN ASCENSIUNE

*Dr. Violeta TIPA,
Institutul Patrimoniului Cultural, Chișinău*

Unul dintre decanii de vârstă ai teatrolgiei autohtone este Elfrida Coroliov (12 mai 1935) – doctor în studiul artelor, cercetător științific coordonator, critic de teatru, Om emerit.

Elfrida Coroliov și-a început activitatea științifică acum o jumătate de secol (1968) în cadrul secției de Etnologie și Studiul Artelor a Academiei de Știință a Moldovei (AȘM), unde a fost angajată în calitate de cercetător științific inferior. Dar până la acel moment, soarta i-a testat capacitățile artistice și cele analitice (de pedagog și de cercetător). Elfrida Coroliov se poate mândri cu o biografie bogată în evenimente și activități, care i-au deschis ușile în cercetare.

Întreaga sa activitate de peste 75 de ani se divizează în câteva perioade: prima – cea a studiilor și primilor pași în balet pe scena Teatrului de Operă și Balet din orașul Gorki; a doua perioada ține de venirea la Chișinău și încadrarea în trupa nou formată de balet

Prietena Mașei din baletul Spărgătorul de nuci, Teatrul de Operă și Balet, or. Gorki (1955).

(1957-1962); perioada a treia – primii pași în familiarizarea cu dansurile populare în calitate de metodist la Casa de Cultură din Chișinău (1963-1969); a patra – activitatea în secția de Etnografie, Studiul Artelor și Folclor al AȘM (1969-1990);

ultima perioadă este legată de activitatea în cadrul Institutului de Istoria și Teoria Artei ale AȘM, redenumit apoi în Institutul Studiul Artelor (1991-2006) și în cadrul Institutul Patrimoniului Cultural (2006-2023).

Depănând firul istoriei, vom încerca să-i urmărim evoluția, punând accentul pe evenimentele cheie ale destinului.

În anul 1957, tânăra balerină a Teatrului de Operă și Balet din orașul Gorki, susține cu succes concursul anunțat pentru formarea trupei de balet în cadrul Teatrului muzical-dramatic din Chișinău și se stabilește în prima trupă a teatrului nou format. Sub bagheta maestrului de balet Alexandr Proțenko, va fi montat primul spectacol de balet pe scena chișinăuiană – *Fântâna din Bahcisarai*. Elfrida Coroliov va avea partituri de solistă și de figurație aproape în toate spectacolele montate în perioada următoare.

Firea sa creativă, dar și curiozitatea, o fac tot mai mult să mediteze asupra sensurilor dansurilor clasice, asupra semnificațiilor fiecărei mișcări în parte, descoperind treptat magia limbajului coregrafic. Or, limbajul plastic al dansului clasic o provoacă la descifrarea mișcărilor și a simbolurilor lui. Viziunile sale asupra spectacolelor de balet le va exprima în recenzile și articolele, pe care le va publica, semnându-le cu pseudonime.

Spre regret, activitatea în cadrul trupei de balet a Teatrului de Operă și Balet nu va dura prea mult: problemele de sănătate nu îi vor permite să-și continue cariera de balerină, fiind nevoită să abandoneze

Țărăncuța în baletul Laurencia, Teatrul de Operă și Balet „A.S. Pușkin”, or. Gorki (1955).

scena și dansul spre care a înaintat prin atâtea dificultăți, înfruntând multiple greutăți ale timpului.

Indiscutabil, va rămâne mereu alături de trupa sa, de colegi, urmărindu-le cu atenție evoluția, ca peste ani să porceadă în cercetările sale la valorificarea baletului moldovenesc. Dar până atunci, scoate din mânecă asul – Diploma de specialist în limba engleză – și se angajează la școală (nr. 16 din Chișinău). Balerină de ieri fiind, nu va pregeta să organizeze un cerc de dansuri pentru elevii din școală. Dar în scurt timp, conștientizează că nu cunoaște specificul dansurilor populare, ce trebuiau să devină pilonul principal în programul unui colectiv artistic.

Pentru documentare se adresează la Casa de creație populară din Chișinău, unde face cunoștință cu Petru Stoianov¹, care se ocupa de culegerea și studierea folclorului muzical. Deoarece dansurile populare în mod direct nu constituiau obiect de studiu, i se propune

Elfridei Coroliov să-și asume acest domeniu în cadrul acelei instituții. Fără mari regrete, se desparte de activitatea pedagogică și plonjează în cea de cercetare, mergând în expediții folclorice prin localitățile Moldovei pentru a aduna material original. Cu această ocazie, valorifică și posibilitățile camerei de luat vederi, oferite pentru înregistrarea dansurilor. Deși era una pentru amatori (cu peliculă de 8 mm), totuși imprima acele perle populare depistate în satele Moldovei. Timp de un an reușește să colinde aproape toată republica de la nord la sud, adunând o arhivă bogată de material vizual, factologic, caiete întregi de însemnări, pe care și azi le mai păstrează în arhiva sa. Bogatul material,

colectat din localitățile republicii, îi oferă posibilitatea să cunoască specificul național, să ajungă la izvoarele spiritualității naționale exprimate prin dans.

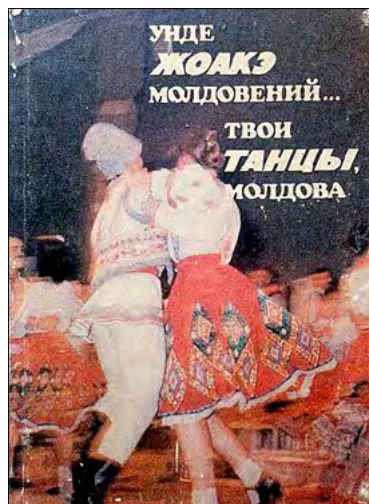
¹ Petru Stoianov (1934-2007) – unul dintre exegeții reputați ai melosului folcloric din Republica Moldova, etnomuzicolog, doctor habilitat în studiul artelor, muzician remarcabil, talentat om de creație.

Anume curiozitatea o ghidează spre cercetare. Primii pași pe acest tărâm, destul de dificil și specific, îi face alături de același Petru Stoianov. Împreună vor răspunde avizului dat de Institutul de Istorie, care își completa sectorul de Etnografie.

Astfel, după 1968, o regăsim în colectivul de cercetători ai Secției de Etnografie și Studiul Artelor a AȘM, condus de dr. Valentin Zelenciuc². Pășind pe tărâmul științific, Elfrida Coroliov avea la zi o serie de articole despre arta baletului moldovenesc (domeniu în care își începuse activitatea artistică profesională), dar și un bogat material de teren referitor la dansurile populare.

Or, dansurile populare moldovenești devin o adevărată provocare pentru E. Coroliov, care conștientizează golul în acest domeniu. Atunci începe să studieze lucrările cercetătorilor români, precum cele ale lui Niculescu-Varone³.

Anume materialul adunat din expediții va sta la baza primei sale monografii – *Arta coregrafică a Moldovei*⁴, unde urmărește istoria dezvoltării dansului din cele mai vechi timpuri. Autoarea propune o posibilă clasificare a dansurilor populare moldovenești, luând ca bază cercetările de teren realizate în perioada anilor 1966-1967, care aveau ca scop analiza particularităților de interpretare a dansurilor de către colectivele de amatori de pe teritoriul republicii.

Cercetătoarea nu se limitează la analiza dansurilor tradiționale, ci va merge la izvoarele apariției acestor forme coregrafice. În această

² Valentin Zelenciuc (1928-2003) – doctor habilitat în istorie, profesor universitar, membru corespondent al AȘM, fondator al școlii etnografice din Republica Moldova.

³ Gheorghe T. Niculescu-Varone (1884-1984) – unul dintre principalii cercetători-etnografi, care și-a adus contribuții în domeniul folcloristicii coreografice și muzicologice.

⁴ Эльфрида Королева. *Хореографическое искусство Молдавии*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1970.

ordine de idei, investigațiile sale se intersectează cu cele ale arheologilor, urmărind din perspectiva artefactelor, găsite în diverse locuri ale mapamondului, apariția dansurilor. Meticulozitatea cercetărilor asupra dansurilor populare (în special, a Călușarilor) îi deschid noi orizonturi din perspectiva izvoarelor sale. Relațiile cu arheologii i-au oferit materiale prețioase pentru viitoare lucrări. Pentru investigarea fenomenului, Elfrida Coroliov beneficiază de un stagiul la Institutul de Istoria și Teoria Artei din Moscova, unde este înscrisă și la aspirantură sub conducerea profesorului Elizaveta Suriț. În 1974, va susține teza de doctor în care va demonstra izvoarele dansu-

rilor populare.

Revine la Chișinău cu un impunător bagaj de cunoștințe în domeniul artei coregrafice, astfel încât, în scurt timp, va publica două monografii. Prima – în baza tezei de doctor: *Formele timpurii ale dansului*⁵. Lucrarea, pentru prima dată în teatrologia națională, pune în discuție o serie de probleme, ce țin de formele timpurii ale dansului. Ipotezele și concluziile expuse de autoare, fiind bine argumentate, vor fi preluate și continuate în cercetările ulterioare. Monografia a fost înalt apreciată și propusă în calitate de manual în instituțiile de învățământ superior de specialitate pe întreg spațiu ex-sovietic.

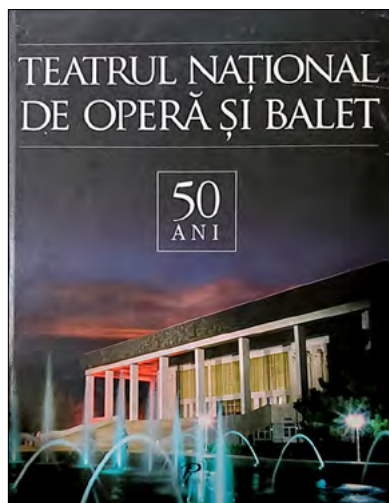
Și a doua monografie – *Spectacolul. Maestru de balet. Dansatorul*⁶ – urmărește calea de creație a spectacolului de balet, analizând montările clasice, naționale și contemporane, ce au determinat identitatea baletului moldovenesc.

La începutul anilor '90, mai beneficiază de un stagiul la același Institut de Istoria și Teoria Artei din Moscova, unde

⁵ Эльфрида Королева. *Ранние формы танца*. Chișinău: Știința, 1977.

⁶ Эльфрида Королева. *Спектакль. Балетмейстер. Танцовщик*. Chișinău: Literatura artistică, 1977.

cercetează evoluția baletului moldovenesc. Rezultatul acestor cercetări le va expune în monografia *Baletul moldovenesc*⁷, în care urmărește istoria formării și dezvoltării artei dansului clasic în Republica Moldova de la originile sale până la sfârșitul anilor '90 ai secolului XX. Ținem să menționăm că lucrările Elfridei Coroliov erau așteptate atât de pedagogi, cât și de elevi și studenți ca manuale de coregrafie pentru școlile specializate. Tematica coregrafică va fi abordată și în următoarele sale monografii.

La începutul anilor '90 ai secolului XX, schimbările social-politice din societate se răsfrâng și asupra cercetării. Avântul național din acei ani va aduce restructurări și în cadrul Academiei de Științe a Moldovei. Secția de Etnografie și Studiul Artelor va fi desființată și formate noi institute, care își vor modifica radical optica cercetărilor, punând accentul pe viziunile naționale.

În 1992, secției Studiul Artelor i-a fost atribuit statutul de Institut cu denumirea „Institutul de Istoria și Teoria Artei”. Noul Institut, dirijat de istoricul și teatrologul Leonid Cemortan, va pune bazele cercetării artelor naționale. E. Coroliov, fiind printre puținii cercetători cu titlul științific de doctor, este inclusă în pregătirea tinerelor cadre în domeniu.

Interesul cercetătoarei rămâne a fi cultura artistică, unde un loc aparte i se acordă dansului. În acest context, publică monografia *Dansul și cultura artistică*⁸, ce prezintă o incursiune în istoria și civilizațiile umane prin prisma amprentelor păstrate pe pereții peșterilor, a vaselor de lut, în podoabe și obiecte de uz casnic etc., prin care se transmit formele arhaice ale culturii și artei.

⁷ Эльфрида Королева. *Молдавский балетный театр*. Chișinău: Știința, 1990.

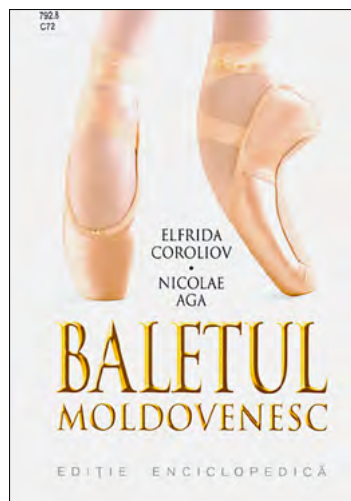
⁸ Эльфрида Королева. *Танцы и художественная культура: от возникновения человечества до первых великих цивилизаций*. Минск: Армита-Маркетинг, Менеджмент, 1997.

Bineînțeles, nici interesul față de balet n-a dispărut, rămânând mereu în atenția cercetătoarei, prezentă la toate premierele spectacolelor de balet. În 2002, lumina tiparului vede monografia dedicată legendei baletului moldovenesc – Petru Leonardi⁹, un artist în-născut, o personalitate complexă, multilaterală, dar totodată neînțeleasă. E. Coroliov, în monografia *Piotr Leonardi. Viața și destinul*, invită cititorul într-o captivantă incursiune în culisele vieții unuia dintre cei mai talentați soliști ai baletului autohton.

O ediție enciclopedică dedicată baletului moldovenesc, Elfrida Coroliov o elaborează împreună cu teatrologul Nicolae Aga, fost și el artist de balet. Este vorba despre enciclopedia *Baletul Moldovenesc. Actori, roluri, spectacole*¹⁰, ce înglobează universul dansului clasic autohton prin prisma creatorilor săi: regizori, coregrafi, dirijori, scenografi, artiști de balet, compozitori – cei care și-au adus aportul la dezvoltarea artei coregrafice naționale.

Dar baletul nu este unica pasiune a cercetătoarei. Concomitent cu arta coregrafică, Elfrida Coroliov se va interesa și de cea dramatică. Iar în noua sa funcție de șef al Secției de Teatrologie al Institutului Patrimoniului Cultural se simte obligată să cunoască fenomenul artei teatrale naționale, devenind astfel nu doar un spectator fidel al teatrelor republicane, ci și un critic.

Evident că Elfrida Coroliov își reorientează cercetările în direcția teatrului dramatic, unde, în anii '90, se învioră mișcarea teatrală, producându-se o schimbare evidentă a peisajului teatral, condiționată atât de deschiderea noilor instituții, precum Teatrul „Eugène Ionesco”, Teatrul Municipal

⁹ Эльфрида Королева. *Петр Леонарди. Жизнь и судьба*. Кишинев: «Inessa», 2002.

¹⁰ Elfrida Coroliov, Nicolae Aga. *Baletul Moldovenesc. Actori, roluri, spectacole*. Actori, roluri, spectacole. Ediție enciclopedică. Chișinău: Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan”, 2015.

„Satiricus”, Teatrul folcloric „Ion Creangă”, Teatrul muzical-dramatic „B.P. Hasdeu” la Cahul etc., cât și de venirea unei noi generații de regizori. Atenția cercetătoarei va fi suscitată de prestațiile acestor teatre, de viziunile proaspete ale tinerilor, devenite un obiect de cercetare.

Nu pierde nici o premieră, iar pentru o analiză veridică a spectacolelor, le conspicează în adevăratul sens al cuvântului, notând toate elementele lui: de la scenografie și costum până la regie și jocul actorilor. Anume aceste însemnări o determină să le adune într-o singură lucrare de sinteză: *Regizor. Actor. Spectacol* (anii 1930-2010: creația scenică a Teatrului Național „Mihai Eminescu”, Teatrului Național „Satiricus Ion Luca Caragiale”, Teatrului „Eugène Ionesco”, Teatrului de Revistă „Ginta Latină”) (Chișinău: UNITEM, 2016), publicată sub egida Uniunii Teatrale din Moldova.

În acest context, Elfrida Coroliov va fi tot mai prezentă la evenimentele teatrale din Republica Moldova, invitată la festivalurile internaționale de teatru din republică. O regăsim în juriile Festivalului teatrelor de forme mici *Rampa.ru*, organizat de Teatrul de pe Strada Trandafirilor, Festivalul tinerilor creatori de teatru *ClassFest* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Festivalul Teatrului „Satiricus” ș.a., pe care le va reflecta în articolele sale în revistele *Arta* și *Teatru* și, desigur, în paginile presei periodice, familiarizând publicul larg cu valorile teatrale naționale. În 1998, este invitată în calitate de membru al juriului internațional al Festivalului „Eurodans-98”, care se desfășoară la Iași, România.

Numele Elfridei Coroliov se află în primele rânduri ale criticii autohtone, alături de alți critici de teatru, precum Pavel Proca, Larisa Ungureanu, Olga Bejenaru ș.a. Fascinată tot mai mult de lumea teatrului, ea descoperă acea relație directă dintre conceptele ideatice ale spectacolelor și starea spirituală a societății. Or, mai mult, susține că spectacolele prevestesc starea spirituală a societății.

Numele Elfridei Coroliov se află în primele rânduri ale criticii autohtone, alături de alți critici de teatru, precum Pavel Proca, Larisa Ungureanu, Olga Bejenaru ș.a. Fascinată tot mai mult de lumea teatrului, ea descoperă acea relație directă dintre conceptele ideatice ale spectacolelor și starea spirituală a societății. Or, mai mult, susține că spectacolele prevestesc starea spirituală a societății.

Pe parcursul anilor, activitatea Elfridei Coroliov s-a încununat cu rezultate semnificative. Doar în cadrul activității științifice

au fost realizate și publicate 14 monografii (dintre care unsprezece – monoautor), publicate peste 140 de studii și articole științifice în ediții științifice în țară și peste hotare, teze la conferințe naționale și internaționale; articole în enciclopedii, cca 250 de articole de popularizare a științei în diverse ediții periodice etc.

Lucrarea ce a încheiat activitatea de cercetare a Elfridei Coroliov în cadrul Institutului Patrimoniului Cultural a fost *Teatrul care dezvăluie lumi spirituale*¹¹, dedicată Teatrului de pe Strada Trandafirilor. Monografia constituie o nouă treaptă în ascensiunea spre cunoaștere și promovare a procesului teatral din Republica Moldova. Studiul descrie în diacronie etapele dezvoltării acestei instituții culturale și de învățământ artistic prin prezentarea inițiatorului și îndrumătorului, regizorului, actorului Iurie Harmelin.

Ideile și rezultatele cercetărilor sale au fost susținute în cadrul conferințelor naționale și internaționale din republică, precum și în seria de articole științifice publicate în revista *Arta*.

Pe lângă activitatea științifică, în anii '70-'90, cumulează la instituțiile de învățământ mediu de specialitate, precum: Școala muzicală „Eugen Coca”, Școala muzicală „Tudor Neaga”, Colegiul Național de Coregrafie din Chișinău, predând disciplinele „Istoria artelor”, „Istoria teatrului”, „Istoria teatrului, baletului și a artelor plastice”.

Merită să fie menționată și activitatea Elfridei Coroliov în calitate de președinte al Asociației Coregraților din Republica Moldova, în cadrul căreia organiza, în fiecare an, de ziua Internațională a Dansului, Festivalul colectivelor de amatori.

Eforturile depuse de E. Coroliov la valorificarea și promovarea valorilor naționale în domeniul artei teatrale și celei coregrafice au fost apreciate la nivelul academic, guvernamental și cel al uniunilor de creație: Premiul pentru critică „Gheorghe Cincilei” (2012) și „Leonid Cemortan” (2015); Diploma de onoare a Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei (2001), Medalia

¹¹ Эльфрида Королева. *Театр, раскрывающий духовные миры*. Chișinău: Epigraf, 2023.

„Dimitri Cantemir” (2015); titlul onorific „Om emerit” (1995), Medalia „Meritul civic” (2005), Diploma de Onoare din partea Președintelui Republicii Moldova (2019).

În prezent, Elfrida Coroliov, deși retrasă din activitatea de cercetare oficială, este interesată de problemele lumii contemporane, care prezintă cea mai mare și semnificativă scenă a celui mai mare teatru al lumii – teatrul relațiilor umane, în care încearcă să descifreze tendințele ce vor peregrina din lumea reală în cea teatrală.

Fotografii din arhiva Elfridei COROLIOV

CZU [004:094]:027.52(478-25)=135.1

DIGITIZAREA COLECȚIEI „CARTE VECHE ȘI RARĂ” A BIBLIOTECII PUBLICE DE DREPT

*Lucia MIRON,
șef sector, Biblioteca Publică de Drept*

În ultimii ani, bibliotecile s-au dezvoltat constant, integrând tehnologii moderne și servicii inovative, transformându-se în spații de informare și comunicare, menite să corespundă solicitărilor utilizatorilor. Operativitatea furnizării serviciilor influențează pozitiv calitatea acestora și, prin urmare, atrage în biblioteci noi utilizatori – scopul primordial al fiecărei biblioteci.

Fiind, la rândul său, o bibliotecă modernă, Biblioteca Publică de Drept, filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, încearcă să satisfacă nevoile unei noi generații de cititori crescuți în libertatea de a utiliza conținutul digital, alegând versiunea electronică a cărții care va fi întotdeauna disponibilă. În acest context, Biblioteca Publică de Drept a inițiat, începând cu anul 2022, un program de digitizare a colecției „Carte vechi și rară” cu scopul de a conserva, proteja și valorifica patrimoniul juridic pe care îl deține, punând accent pe valorificarea patrimoniului istoric-cultural prin crearea și conservarea colecției valoroase de cărți, manuscrise, tipărituri vechi și rare, documente de arhivă etc.

Digitizarea colecției nu înseamnă doar acces sporit pentru utilizatori, ci și *conservarea pe termen lung* a unor documente fragile. Prin crearea de copii digitale, biblioteca reduce riscul de pierdere a patrimoniului în cazul unor accidente, dezastre sau deteriorări fizice inevitabile în timp. În plus, accesul digital democratizează informația: studenți, cercetători, juriști, arhiviști sau pasionați ai istoriei dreptului pot consulta aceste resurse fără bariere de timp sau spațiu.

Metodologia digitizării

Procesul de digitizare a început printr-o serie de instruiți desfășurate de Secția Tehnologia Informației a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, și anume de Ludmila Pânzari și Gabriela Bulduma. Aceste instruiți au vizat:

- tehnici corecte de scanare, pentru a evita deteriorarea volumelor fragile;
- utilizarea echipamentului de scanare la standarde de calitate ridicate, pentru a obține pagini clare și lizibile;
- prelucrarea fiecărei pagini în parte, și anume: dimensiunile transformate din cm în pixeli;
- eliminarea eventualelor imperfecțiuni prin Edit și Paint 3D; îndreptarea paginii, folosind aplicații din internet;
- convertirea documentelor în format PDF cu tehnologie OCR (recunoaștere optică a caracterelor), care face textul căutabil și ușor de utilizat în cercetare;
- organizarea și publicarea fișierelor digitale în catalogul electronic OPAC (www.opac.md), accesibil global.

Valoarea istorică a colecției

Colecția „Carte vechi și rară” a Bibliotecii Publice de Drept are o valoare documentară deosebită. Ea cuprinde lucrări din perioada interbelică și din anii Republicii Populare Române, provenind în mare parte din donația Bibliotecii Publice din Cluj (România). Cea mai veche carte digitizată datează din 1925 (*Codul administrativ*). Printre lucrările remarcabile se regăsesc manuale universitare, coduri de procedură, tratate de drept civil, penal, administrativ și internațional, fișiere legislative, precum și documente practice (formulare, cereri, adeverințe redactate la mașina de scris). Volumele tipărite în perioada socialist-comunistă reflectă transformările majore ale dreptului și ideologiei juridice, oferind un material de cercetare valoros pentru istorici ai dreptului, sociologi și juriști.

Literatura juridică interbelică și antebelică (1925-1947)

Colecția conține lucrări fundamentale precum:

1. Codul administrativ: Legile, regulamente, decretele, jurnalele Consiliului de Miniștri, deciziunile și circulările ministeriale cu textele complete și modificările până la zi, pentru uzul

- autorităților administrative, de poliție și de jandarmerie din întreagă Românie-Mare. Vol. 2 / România, Regatul. Legi, coduri etc. ; întocm. de I.D. Panaiteanu, Virgil Ionescu-Darzeu, maior A. Panaiteanu . – Chișinău : Imprimeria Statului, 1925 . – 1166 p.;
2. Contenciosul administrativ român / Constantin G. Rarincescu . – București : Ed. „Universală” Alcalay & Co., 1936 . – 462 p.;
3. Curs elementar de drept civil francez. Vol. 1 / Ambroise Colin, Henri Capitant ; trad. de: Victor G. Cadere, Ioan Miloae . – București : Imprimeria Centrală, 1940 . – 687 p.;
4. Drept comercial român. Vol. 1 / I.L. Georgescu . – București : SOCEC & Co, 1947 . – 667 p.;
5. Procedura de judecată la slavi și români / Ștefan Gr. Berechet . – Chișinău : Tipogr. Eparhială „Cartea Românească”, 1926 . – 214 p.

Aceste titluri reflectă contextul României Mari și constituie surse primare pentru studiul evoluției instituțiilor juridice interbelice.

Manuale universitare și cursuri din perioada Republicii Populare Române (1948-1963)

O parte consistentă a colecției constă în manuale tipărite în perioada comunistă, menite să formeze juriști în acord cu ideologia socialistă. Printre ele:

6. Curs de drept penal general : Anul II. [Vol. 1] / I. Oancea ; Ministerul Învățământului. Universitatea „I.C. Parhon”. Facultatea de Științe juridice, București . – București : S.n., 1954 . – P. 1-276;
7. Curs de drept penal general : Anul II. [Vol. 2] / I. Oancea ; [Ministerul Învățământului. Universitatea „I.C. Parhon”. Facultatea de Științe juridice, București] . – București : S.n., 1954 . – P. 277-554;
8. Curs de drept funciar / Ioan Albu ; Ministerul Învățământului și Culturii . – București : Litogr. și Tipogr. Învățământului, 1957 . – 504 p.;
9. Drept civil : pentru facultățile de științe juridice. Partea a 2-a : Persoanele / Traian R. Ionașcu ; Ministerul Învățământului și Culturii. Universitatea „C.I. Parhon”, București . – București : S.n., 1959 . – 211 p.;
10. Curs de drept de stat al Republicii Populare Române : Curs unic pentru facultate de științe juridice : Anul școlar 1953-1954 / Tudor Drăgan ; Ministerul Învățământului . – Cluj : Litografia Universității „Victor Babeș”, 1953 [?] . – 569 p. (1953);
11. Curs de drept procesual penal : (Partea generală) / Grigore Teodoru ; Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași. Facultatea de Științe juridice . – Iași : S.n., 1959 . – 484 p.;

12. Drept internațional public : Note de curs : în 2 vol. / M. Niciu ; Universitatea „Victor Babeș”, Cluj. Fac. de Științe Juridice . – Cluj-Napoca : Litografia Învățământului, 1956-1958 . – 2 vol.;
13. Cursul Bazele statului și dreptului R.P.R. / N. Prisca ; Ministerul Învățământului. Universitatea „C.I. Parhon”. Fac. de filologie. Sec. fără frecvență . – București : Litografia Învățământului, 1955 . – 345 p.

Aceste volume documentează modul în care regimul socialist a remodelat educația juridică, standardizând discursul normativ și adesea inserând elemente ideologice.

Coduri, legislație și repertorii adnotate

Colecția conține ediții oficiale și comentate de coduri fundamentale:

14. Codul de procedură civilă comentat și adnotat. Vol. 2 : Art. 282-735 / România, R.P. Legi, coduri etc. ; coment. și adnot. de Grațian Porumb . – București : Ed. Științifică, 1962 . – 568 p.;
15. Codul de procedură penală al Republicii Populare Române : adnotat / România, R.P. Legi, coduri etc. ; Ilie Stoenescu, Petre Sârbulescu, Mihail Zeleş, Ion Bogdan . – București : Ed. de Stat pentru Lit. Juridică, 1948 . – 338 p.;
16. Codul familiei ; Decretul Nr. 31 : Privitor la persoanele fizice și persoanele juridice ; Decretul Nr. 32 : Pentru punere în aplicare a codului familiei și a Decretului privitor la persoanele fizice și persoanele juridice : Text oficial cu ultimele modificări / România, R.P. Legi, coduri etc. ; Ministerul Justiției . – București : Ed. Științifică, 1957 . – 93 p.;
17. Repertoriul general al legislației în vigoare : Publicată până la data de 1 ianuarie 1957 : pe materii – cronologic – alfabetic / Ministerul Justiției ; întocmit de un colectiv compus de : Costache Cazacu, Iosif Christian, Mihaela Manase et al. . – București : Ed. Științifică, 1957 . – 1084 p.

Aceste surse oferă un tablou detaliat al transformărilor legislative și instituționale, de la tradiția codurilor interbelice până la codificările socialiste.

Aspecte juridice și etice

Un element esențial al procesului de digitizare îl constituie respectarea legislației privind drepturile de autor. Biblioteca urmărește un echilibru între protejarea proprietății intelectuale și asigurarea accesului liber la resurse. În acest fel, instituția îmbină

respectul față de legislația în vigoare cu dorința de a oferi acces cât mai larg publicului.

Misiunea bibliotecarilor

Procesul de digitizare este mai mult decât o activitate tehnică – este o misiune culturală. Bibliotecarii implicați în acest proiect contribuie direct la salvarea și transmiterea memoriei juridice pentru generațiile viitoare. La procesul de digitizare au participat bibliotecarii: Lucia Miron și Stela Driga, ajutate de colegii săi Diana Ciornâi, Angela Ababii și Elena Palamarciuc.

Ca bibliotecară implicată în acest proces, simt că particip la o lucrare esențială prin afișarea acestei colecții mai aproape de oameni, indiferent de locul unde se află. Sper ca generațiile viitoare să se bucure de accesul la aceste fonduri electronice și să aprecieze munca depusă pentru a le face disponibile.

Colecția „Carte vechi și rară” a Bibliotecii Publice de Drept poate fi găsită prin accesarea catalogului electronic al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” (www.opac.md). Pe canalul de YouTube al Bibliotecii Publice de Drept poate fi vizualizată starea fizică a acestor documente¹.

CZU 008(498.7)(048.83)=135.1

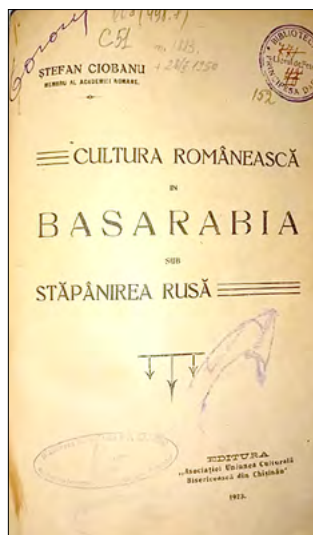
CULTURA ROMÂNEASCĂ ÎN BASARABIA SUB STĂPÂNIRE RUSĂ DE ȘTEFAN CIOBANU

*Andrei VEREBCEAN,
bibliograf, Secția „Memoria Chișinăului”*

Secția „Memoria Chișinăului” din cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” revine cu descrieri de carte rară din colecția instituției noastre. De această dată, vă prezentăm cartea *Cultura românească în Basarabia sub stăpânire rusă* de Ștefan Ciobanu, personalitate notorie a culturii basarabene, autor a numeroase studii și lucrări importante despre demografia Basarabiei și literatura română veche, susținător fervent al introducerii limbii

¹ Partea 1: <https://www.youtube.com/watch?v=7bQ30O9WyHs>;

Partea a 2-a: <https://www.youtube.com/watch?v=akuUdg3RS3Y>.

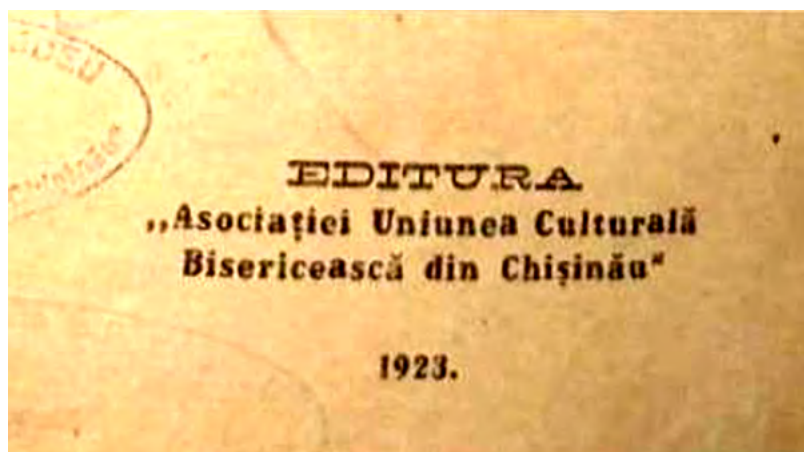
române în școlile din Basarabia, vicepreședinte al Academiei Române între anii 1944-1948.

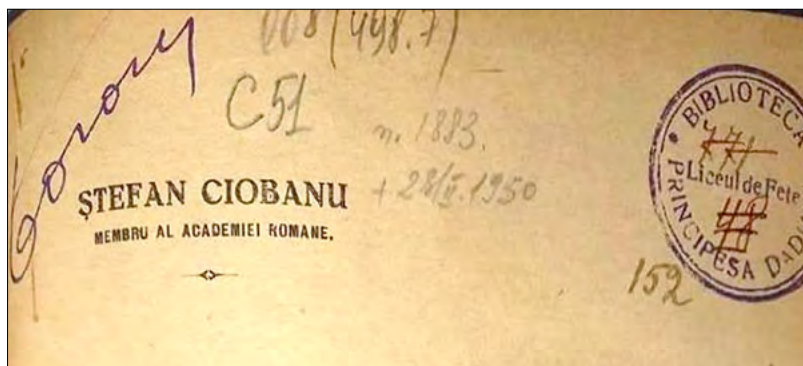
Evoluția culturală a Basarabiei a căpătat un caracter specific după anul 1812, când provincia a fost anexată la Imperiul Rus, astfel începând un proces de omogenizare culturală cu restul imperiului, însoțit de rusificare și încălcarea a tuturor drepturilor populației băștinașe.

Cartea semnată de Ștefan Ciobanu începe cu o analiză a ceea ce era Basarabia din punct de vedere cultural înainte de 1812. Apoi autorul descrie evoluția culturii locale sub stăpânire rusă. Sunt analizate diverse aspecte ale vieții culturale de atunci, cum ar fi: viața religioasă, tipăriturile bisericești, folosirea limbii române în instituțiile bisericești și cele laice ș.a.

Unul dintre cele mai sensibile subiecte abordate de Ștefan Ciobanu este utilizarea limbii române în instituțiile de învățământ. Sunt descrise cărțile didactice apărute în Basarabia: *Bucoavnele*, *Gramatica* lui Ștefan Marghella, *Gramatica* și *Crestomatia* lui Iacob Hîncu, *Abecedarul* și *Gramatica* lui Ioan Doncev etc. În compartimente respective ale cărții se observă pasiunea lui Ștefan Ciobanu pentru profesorat, dar și experiența lui didactică.

De asemenea, Ștefan Ciobanu analizează teatrul românesc în Basarabia sub regimul țarist, trece în revistă personalitățile notorii ale culturii basarabene din epocă și analizează presa basarabeană: *Moldovanul*, *Luminătorul*, *Basarabia*, *Viața Basarabiei*, *Glasul*

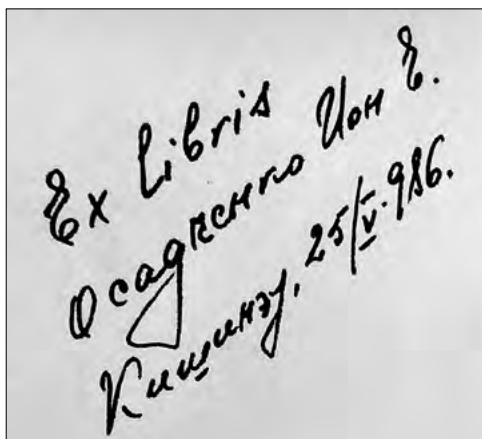
Basarabiei, Cuvânt moldovenesc etc. Autorul nu omite nici modul în care reprezentanții Imperiului Rus priveau Basarabia și studiile rusești despre trecutul și cultura provinciei.

Răsfoind paginile acestei lucrări, observăm respectul și recunoștința lui Ștefan Ciobanu pentru intelectualitatea din Basarabia, care, în ciuda presiunii Imperiului Rus, a făcut tot posibilul pentru a păstra și dezvolta cultura românească.

Cartea a apărut acum aproape o sută de ani, în 1923, la Editura „Asociației Uniunea Culturală Bisericească din Chișinău”.

Volumul are o soartă foarte interesantă și cu totul deosebită. Inițial, cartea a făcut parte din fondurile bibliotecii Liceului de Fete „Principesa Dadiani” din Chișinău, dovadă fiind ștampila bibliotecii respective pe foaia de titlu a cărții.

După lichidarea bibliotecii liceale (în 1940, 1944 sau mai târziu), această carte ajunge în posesia doctorului în filologie Gheorghe Bogaci (n. 1915, Văsileuți, Hotin – d. 1991, Chișinău).

Absolvent al Universității din Iași, istoric literar, cercetător științific la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei (1946-1970), conferențiar al Institutului Pedagogic din Irkutsk, Federația Rusă (1971-1980), Gheorghe Bogaci a fost o prezență marcantă în viața culturală din Basarabia postbelică. Autograful său îl găsim, de asemenea, pe foaia de titlu a volumului.

Cel mai probabil, după plecarea lui Gh. Bogaci în Rusia, cartea ajunge în posesia profesorului universitar Ion Osadcenco, dovadă fiind prezența ex libris-ului vestitului pedagog, dar și notițele făcute de el pe foaia de titlu și la sfârșitul cărții.

Ne bucurăm că, după o viață lungă de o sută de ani și atâtea peripeții, acest volum semnat de Ștefan Ciobanu – *Cultura românească în Basarabia sub stăpânire rusă* – a ajuns în posesia Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Cartea va ocupa întotdeauna un loc de onoare pe rafturile bibliotecii noastre.

RECENZII ȘI CONSEMĂNĂRI

CZU 821.135.1(478).09-31=135.1

O CARTE DESPRE VREMURI „ÎNCHISE ÎN TĂCERE”

Acad. Mihai CIMPOI

Romanul lui Constantin Olteanu *Corul orbilor* vine după un debut cu poezii și după o serie de culegeri de nuvele care trebuie considerate, acum, ca niște schițe pregătitoare pentru scrierea lui.

„Divinul critic” Călinescu stabilește, în cartea sa despre Ion Creangă, o deosebire între roman și nuvelă, care constă în faptul că romanul „ia caractere bine definite și le pune în situațiile potrivite pentru a da acestor caractere puțința unei maxime desfășurări”, actele eroilor fiind previzibile prin deducție, dar sunt întotdeauna noi, în timp ce în nuvelă „eroii nu fac nimic, ci numai se înfățișează atâta vreme câtă este necesară curgerii întregului lor conținut sufletesc” (*Ion Creangă, viața și opera*, București, 1978, p. 242).

Corul orbilor își justifică denumirea de roman prin prezența unor personaje anume „bine definite” și cu destine particulare, purtând adesea pecetea hazardului, al „nenorocului” și înstrăinării – tema centrală: protagonistul Veniamin este orb de la naștere; apare și o mută, a cărei nume nu se știe; sunt pomeniți moldovenii deportați în Siberia sau mobilizați pe front, care nu s-au mai întors pe la casele lor.

Autorul surprinde atmosfera, colorată dramatic și tragic, a unui sat românesc sud-basarabeian, cunoscând „vremuri închise în tăcere”, pândit de primejdia reală sau iluzorie a războiului și scufundat într-o condiție existențială a sărăciei, umilinței și terorii istoriei, exercitate prin totalitarismul stalinist. „Obezianikul”, piața de mărunțișuri și de blugii impuși ca

modă, peste care plouă mereu ca peste o pușcărie, după cum sugerează povestitorul, este o imagine prototipală a acestor vremuri de restriște, a „cercului strâmt” neantizator, din care nu mai scapă sătenii ajunși acolo prin hazard.

Corul orbilor este, de asemenea, o imagine simbolică a timpurilor nefaste, marcate de război și de evenimentele postbelice potrivnice, și a unei înstrăinări de propria ființă, coriștii fiind obligați, prin forța împrejurărilor să interpreteze cântece de proslăvire a „Rusiei mari”, a Moldovei sovietice, „plaiul nostru în floare”, a „renăscutului pământ” și a „comunismului țel nestrămutat”.

Acestea nu sunt „ale noastre”, nu ne exprimă ființa, observă un personaj, autorul aducând, în contrapondere, un șir întreg de cântece, cu text reprodus integral, din repertoriul folcloric.

În paralel cu cursul evenimential romanesc, există un plan narativ, dominat de instantanee meditativ-existențiale, ocazionate de problemele vieții, de conștiința destinului care este hărăzit fiecăruia, de momentele fericite și nefericite care le sunt date să le trăiască.

Toposul drumului străbate romanul de la un capăt la altul, fiind însoțit de o revelare a adâncului înțeles destinal pe care-l conține. „Îți dai seamă – se spune spre final despre un personaj – că viața nu are nimic cu drumul din față. Se rupe firul ei aici sau se rupe în altă parte, dar drumul curge și curge mai departe ca o apă pe care nu ai să o poți opri niciodată. A văzut moartea de atâtea ori. I-a văzut ochii reci uitându-se în ochii lui. I-a simțit aerul rece acoperindu-l. I-a auzit glasul tăcându-i numele. De atâtea ori. Dar a curs mai departe și viața, și drumul”.

Pânza romanească e țesută, sub semnul autenticității documentare și sentimentale, din biografia autorului, născut în această zonă cu o bună limbă românească, cu pitorescul ei și cu un dar aparte de a savura farmecul cântecului și dansului popular (născut în Baurci-Moldoveni), și din reproducerea unor fragmente din jurnalul lui Miluță Ariton, consemnat într-un carnet nemțesc, pe care nu l-a cunoscut, dar l-a întâlnit în amintirile sătenilor.

Constantin Olteanu vine, prin urmare, cu o formulă romanească individuală, în contextul prozei românești de azi.

CORUL ORBILOR DE CONSTANTIN OLTEANU: UN ROMAN POETIC AL RĂTĂCIRII ȘI AL SACRULUI DEGRADAT

Lucreția BĂRLĂDEANU,
scriitoare

Romanul *Corul orbilor* de Constantin Olteanu este o proză poetică de mare densitate, cu un filon realist-mitic și o memorie arhaică activă. În stratul său rural și metafizic, aceasta poate fi apropiată de scriitura lui Ion Druță, însă fără a cădea în paștișă: textul își afirmă ferm o identitate proprie, recognoscibilă prin voce, ritm și simbolistică.

Nu avem de-a face cu o proză „narativă” în sens clasic, ci cu o proză a respirației, a revenirilor și a reluărilor obsesive. Motivele recurente – cântecul, blugii, sacii, taburetele, cartea, toamna, ploaia – nu sunt simple detalii, ci constituie o strategie estetică deliberată, prin care autorul construiește sensul prin acumulare și reluare, nu prin progres epic linear.

„Obezianik” nu este doar o piață, ci un adevărat microcosmos social: un spațiu al vânzătorilor, al sacilor și al blugilor, al corului, un loc al umilinței colective și, totodată, o anticameră a morții (figura Stepanidei). Este un spațiu în care sacralul – corul, imnul, rugăciunea – apare degradat, dar nu anulat, supraviețuind într-o formă fragilă și ambiguă. Esențial este faptul că această lume nu este explicată, ci trăită: cititorul este introdus direct în experiență, fără chei interpretative explicite.

Textul impresionează printr-un ton profund introspectiv și poetic, care îmbină realitatea cu visul, memoria cu fragmente de spiritualitate. Din perspectivă literară, proza are un caracter visător și simbolic, cu o atmosferă de nostalgie și melancolie, în care timpul și spațiul sunt fluidizate, iar personajele par suspendate într-o căutare interioară continuă.

Scriitura este densă, simbolică și remarcabil muzicală. Frazele au o ritmicitate aparte, iar subtextul se adâncește prin acumularea detaliilor senzoriale (mângâierea vântului, mirosul de levănțică, sunetele

din clopotniță) care conferă textului o corporalitate subtilă. Această stilistică atrage cititorii care caută nu doar o poveste, ci o experiență literară capabilă să atingă atât sensibilitatea, cât și reflecția.

Tema centrală pare a fi căutarea sensului, răătăcirea și confuzia individului într-un context existențial și spiritual precar. Personajele se află într-o căutare simultan fizică și metafizică, iar întrebările fundamentale (precum „Pentru cine cântă lumea asta?”) capătă o valoare universală și profund filozofică. Ele nu sunt simple figuri narative, ci ființe cu trecut, miros, voce și gest, integrate într-o rutină ce capătă valoare de ritual.

Elementele onirice (corul care cântă fără dirijor sau fără a ști ce cântă) accentuează ideea de dezorientare și de pierdere a reperelor, adâncind dimensiunea existențială a textului. Tonul general este melancolic, străbătut de dor și de o tristețe gravă, iar fiecare cuvânt pare încărcat de greutate simbolică. Mișcările personajelor sunt fragile, aproape ezitante, ca niște pași către o destinație imposibil de atins.

În ansamblu, *Corul orbilor* construiește un univers coerent și memorabil, populat de personaje pregnante, oferind o reflecție asupra degradării demnității, a iubirii și a credinței într-o lume post-traumatică. Romanul poate fi calificat drept unul profund introspectiv și simbolic, orientat spre explorarea unei căutări interioare și a unei experiențe existențiale printr-o narațiune visătoare.

CZU 821.135.1(478).09-31=135.1

A VEDEA CU URECHEA: DESPRE ROMANUL *CORUL ORBILOR* DE CONSANTIN OLTEANU

Silvia URSACHE-BREGA,
scriitoare

Romanul care nu se lasă povestit

Corul orbilor de Constantin Olteanu este unul dintre acele romane care produc, la prima lectură, o ușoară neliniște. Cititorul avizat caută instinctiv o axă: un conflict dominant, un parcurs limpede, o progresie recognoscibilă. Romanul pare să refuze toate aceste lucruri. Nu pentru că ar fi haotic, ci pentru că nu crede în intrigă ca formă suficientă de adevăr. Aceasta este prima miză

serioasă a cărții: refuzul de a organiza viața după modelul cauză-efect. Lumea romanului nu înaintează; ea pulsează. Episoadele nu se leagă prin necesitate logică, ci prin rezonanță interioară. O scenă nu explică alta; o scenă o cheamă pe alta.

Această structură este perfect adecvată temei centrale: destrămarea sensului într-un secol care a forțat prea mult sensuri. A cere acestui roman „fir narativ” în sens clasic este echivalent cu a cere unui om traumatizat să povestească coerent. Trauma nu funcționează așa. Memoria nu funcționează așa. Istoria trăită nu funcționează așa. De aceea, romanul nu spune: „s-a întâmplat asta, apoi asta”. Spune: „îți amintești?”, „auzi?”, „simți?”. Este o literatură care se adresează urechii interioare, nu ochiului exterior.

Această alegere structurală este riscantă, pentru că solicită cititorul. Dar este și onestă. Romanul nu simplifică lumea pentru a o face lizibilă. Dimpotrivă: complică lectura pentru a rămâne fidel vieții. În acest sens, autorul amplacează romanul său într-o tradiție a prozei care refuză confortul epic și mizează pe experiență. Nu pe poveste, ci pe stare. Nu pe intrigă, ci pe continuitatea afectivă a fragmentelor.

Firul nevăzut: sunetul ca principiu de coeziune

Citind atent, descoperim că romanul este construit în jurul unui principiu unificator extrem de subtil: sunetul. Nu ca temă declarată, ci ca infrastructură a lumii. Totul, în această carte, se leagă prin sunet: cântecul, vocea, clopotul, dangătul, ecoul, tăcerea care devine zgomotoasă. Sunetul este cel care face legătura între personaje care, altfel, nu s-ar întâlni niciodată. Este ceea ce traversează spații sociale diferite, epoci diferite, stări morale diferite.

Corul nu este doar un cadru narativ. Este modelul de funcționare al romanului însuși. Ca într-un cor, vocile sunt distincte, uneori discordante, alteori fragile, dar sensul nu apare decât atunci când le auzi împreună. Autorul nu caută armonia perfectă; caută tensiunea dintre voci. Cântecul apare, de multe ori, acolo unde cuvintele nu mai pot spune nimic fără să mintă. Într-un context istoric în care limbajul oficial este compromis, cântul devine un refugiu paradoxal: nu spune adevărul direct, dar îl lasă să se simtă. De aceea, o replică precum „cântăm și cântăm” nu e banală, nici repetitivă inutil. Este o formă de rezistență. O afirmare a continuității. Se cântă pentru că a tăcea ar însemna dispariție, iar a vorbi direct ar însemna minciună.

Clopotul, la rândul lui, nu este un simbol religios decorativ. El este instrument de orientare. Într-o lume în care drumurile sunt nesigure, clopotul spune unde e centrul, unde e comunitatea, unde e „sus” și unde e „jos”. Când dangătul apare în final, el nu rezolvă nimic, dar adună.

Aș spune că romanul funcționează după această lege: ceea ce nu mai poate fi legat prin sens se leagă prin sunet.

Polifonia ca etică

Un alt nivel de profunzime al cărții ține de refuzul judecății univoce. *Corul orbilor* nu este un roman moralizator. Nu spune cine are dreptate și cine greșeste. Nu împarte lumea în vinovați și victime cu etichete clare. Această abținere nu este neutralitate, ci etică literară. Fiecare personaj este lăsat să existe în complexitatea lui morală. Marin nu este erou. Serafima nu este doar victimă. Liliana nu este doar trădată. Xenia nu este doar „cealaltă”. Miluță nu este doar fugar. Gabriela Petrovna nu este doar autoritate. Veniamin nu este doar simbol.

Această pluralitate este greu de susținut fără a cădea în relativism. Dar romanul reușește să o mențină printr-un procedeu fin: nu egalizează vocile, ci le lasă să se audă în tensiune. Corul, ca instituție, funcționează aici ca o miniatură a societății. Fiecare voce are locul ei, dar nu toate sunt la fel de audibile. Unele domină, altele se pierd. Unele lipsesc. Iar lipsa devine ea însăși un element sonor. Scaunul gol „se aude” tocmai pentru că romanul a antrenat cititorul să asculte. Absența nu mai este o simplă lipsă, ci o perturbare a armoniei. Aici literatura face un lucru extrem de rar: transformă tăcerea în informație.

Această polifonie are și un efect politic profund, fără a deveni tezistă: arată că istoria mare nu este trăită la unison. Că fiecare individ o metabolizează diferit. Că nu există un singur adevăr, dar există o responsabilitate comună a auzirii celui alt.

Războiul care nu se termină

Unul dintre cele mai puternice gesturi ale romanului *Corul orbilor* este acela de a refuza ideea de „război” ca eveniment închis între două date. În această carte, războiul nu începe și nu se termină. El se infiltrează. Devine o stare prelungită a lumii, o boală cronică a vieții cotidiene. Replica memorabilă – „parcă s-a terminat în '45, dar eu am venit în '54” – nu este doar o constatare biografică.

Este o sentință ontologică. Ea spune ceva esențial despre secolul XX est-european: faptul că pacea declarată nu coincide niciodată cu pacea trăită. Că oamenii se întorc acasă, dar nu se mai întorc întregi.

Miluță este figura cea mai elocventă a acestui război care continuă în om. Fugarul, omul care se ascunde în fân, care doarme cu frica pașilor, care negociază cu lupii, dar nu poate negocia cu oamenii. Aici romanul face una dintre cele mai subtile inversări simbolice: lupul, pericolul arhaic, devine previzibil, aproape rezonabil; omul, în schimb, cu pașii lui, cu ordinea lui, cu legitimația lui, devine amenințarea absolută.

„Pașii” sunt, în această carte, mai înspăimântători decât gloanțele. Pentru că pașii anunță o forță impersonală, o vină fără chip, o pedeapsă fără explicație. Pașii înseamnă că ești văzut. Că ai fost identificat. Că urmează să fii scos din viața ta fără să înțelegi de ce.

Războiul continuă și în limbaj. În felul în care oamenii evită să spună lucrurilor pe nume. În felul în care istoria se transmite prin aluzii, prin șoapte, prin tăceri. Nimeni nu povestește direct ce a fost. Se spun vise. Se spun amintiri colaterale. Se spun lucruri mărunte: despre haine, despre drumuri, despre mirosuri. Adevărul mare nu mai poate fi rostit frontal, pentru că ar zdrobi.

Romanul sugerează astfel o idee extrem de incomodă: războiul nu e doar ucidere, ci și deformare lentă a felului de a trăi. Oamenii învață să se ascundă, să tacă, să se adapteze. Și chiar după ce pericolul aparent dispare, reflexele rămân. Frica rămâne. Vigilența rămâne. Pașii se aud și când nu mai e nimeni.

Corpul copilului ca teren de ideologie

Scena morții lui Stalin este una dintre cele mai concentrate și mai tulburătoare din roman. Nu prin dramatism, ci prin economia ei devastatoare. În câteva paragrafe, autorul reușește să surprindă mecanismul prin care o ideologie pătrunde în viața intimă și o deteriorează iremediabil. Copiii sunt scoși din clase, aliniați, puși în genunchi pe zăpadă. Directorul plânge. Se rostește formula sacramentală: „A murit tovarășul Stalin”. Totul este organizat ca un ritual de inițiere în supunere. Corpul copilului devine instrument de doliu politic.

Copilul ajunge acasă cu pantalonii uzi. Mama întreabă, simplu: „Unde te-ai udat așa?” Răspunsul este de o absurditate sfâșietoare: „A murit Stalin, mamă. Ne-au pus în genunchi pe omăt”. Replica mamei – „A murit, Dumnezeu să-l ierte, dar de ce trebuia să vă

udați pantalonii?” – este una dintre cele mai puternice replici din literatura noastră despre totalitarism. Pentru că ea nu este o replică politică. Este una corporală. Mama nu contestă simbolul. Contestă frigul. Contestă suferința inutilă. Contestă faptul că ideologia cere corpului copilului să sufere.

Această întrebare simplă face ceva radical: readuce măsura umană într-o lume care a pierdut-o. Ea nu atacă doctrina frontal, dar o dezintegrează prin bun-simț. Pentru că orice sistem care nu poate răspunde la întrebarea „de ce trebuie să sufere copilul?” este deja condamnat.

Scena aceasta reverberează în întreg romanul. Ea explică tăcerile ulterioare. Explică frica transmisă între generații. Explică de ce oamenii vor ajunge să cânte în loc să vorbească. Pentru că vorbirea a fost compromisă, iar corpul a fost umilit.

Dragostea ca pierdere de reper

Romanul nu separă niciodată marile traume istorice de viața intimă. Dimpotrivă, arată cum istoria mare intră în dragoste, o deformează, o transformă într-o zonă instabilă, periculoasă. Dragostea dintre Liliana și Valerică nu este prezentată romantic, dar nici melodramatic. Este o dragoste prinsă între dorință, vinovăție și neputință. Liliana nu este doar femeia trădată; este femeia care încearcă să înțeleagă unde a greșit, unde a cedat, unde s-a pierdut pe sine.

Xenia, la rândul ei, nu este „rivala” clasică. Ea nu apare ca antagonist simplu, ci ca parte a aceleiași dinamici de lipsă de repere. Romanul refuză să moralizeze relațiile. Nu spune cine e bun și cine e rău. Arată doar cum dragostea devine un teritoriu fragil într-o lume nesigură.

Moartea Lilianeii este tratată cu o sobrietate tulburătoare. Fără spectacol. Fără exploatare. Moartea nu este punct culminant, ci ruptură. Un gol care se face auzit. Scaunul gol din cor este, din nou, o metaforă de mare finețe: absența produce sunet. Comunitatea simte lipsa nu ca pe un fapt, ci ca pe o dereglare. Aici romanul spune ceva extrem de grav: într-o lume traumatizată, nici iubirea nu mai poate salva complet. Ea poate oferi sens temporar, dar nu poate repara structura adâncă a fricii.

Memoria care nu se scrie în documente

Un alt strat de profunzime al romanului este atenția acordată obiectelor. *Corul orbilor* de Constantin Olteanu este o carte în care

lucrurile au memorie. Nu simbolică, ci materială. Carnețelul roșu, în care nu se scrie despre război, ci despre vise, este una dintre cele mai puternice imagini ale cărții. El sugerează că trauma nu poate fi consemnată direct. Că adevărul istoric nu se poate scrie frontal fără a distruge pe cel care scrie. De aceea, omul scrie vise. Scrie ocolit. Scrie ceea ce poate suporta.

Băsmăluța, bibelourile, hainele, mirosurile – toate acestea devin arhive ale unei vieți care nu a avut voie să se exprime liber. Când documentele lipsesc sau mint, obiectele păstrează adevărul. Mirosul de brânză, de levănțică, de tutun, de pământ umed – acestea sunt forme de memorie mai sigure decât orice manual de istorie. Ele nu pot fi falsificate. Ele rămân în corp.

Romanul sugerează astfel o idee profund literară: istoria adevărată nu se păstrează în arhive, ci în senzorial.

Orbirea ca formă superioară de vedere

Veniamin este, fără îndoială, nucleul simbolic al romanului. Dar autorul are inteligența de a nu-l transforma într-o emblemă rigidă. Veniamin rămâne copil. Rămâne vulnerabil. Rămâne concret. Orbirea lui nu este compensată romantic. Nu este „dar”. Este lipsă. Dar tocmai această lipsă îl obligă să dezvolte o altă formă de orientare. El nu vede drumul, dar îl aude. Îl simte. Îl caută cu bastonul, cu sunetul pașilor, cu ecoul clopotului.

Legenda țapului cu lumânare între coarne, pe care „doar orbii îl pot vedea”, introduce una dintre cele mai frumoase ambiguități ale romanului. Cei care „văd” lumea sunt, adesea, cei mai rătăciți moral. Orbii, în schimb, pot intui lumina.

Scena finală, cu dangătul clopotului care îl face pe Veniamin să ridice capul, este construită cu o rigoare aproape muzicală: tăcere, așteptare, interdicție, apoi sunetul care „acoperă lumea” și, în același timp, o ordonează. Clopotul nu îl salvează pe Veniamin în sens clasic, dar îi oferă orientare. Iar într-o lume rătăcită, orientarea este deja o formă de mântuire.

Romanul ca exercițiu de ascultare

Corul orbilor al lui Constantin Olteanu este, în esență, un roman care ne cere să ascultăm. Să ascultăm vocile slabe. Să ascultăm tăcerile. Să ascultăm obiectele. Să ascultăm sunetele care ne pot orienta când vederea ne înșală. Este o carte care nu oferă soluții, dar oferă sensibilitate morală. Nu ne spune ce să credem, dar

ne învață cum să fim atenți. Și aceasta este una dintre cele mai rare forme de literatură matură.

Romanul nu caută să explice lumea. O pune în rezonanță. Iar cititorul iese din această rezonanță schimbat: mai atent, mai fragil, mai conștient de sunetele care îl pot salva.

Dacă ar fi să rezum această carte într-o singură imagine, aș reveni la aceea din final: un băiat orb, răătăcit într-o dimineață prea devreme, și un clopot care bate. Nu pentru toți. Ci pentru cel care nu mai știe drumul.

Și poate că literatura adevărată face exact asta: nu ne arată drumul, dar ne ajută să-l auzim.

Chișinău, 15 decembrie 2025

CZU [02:070(100)]=135.1

DE LA ACCES LA IMPLICARE:
ROLUL BIBLIOTECILOR
ÎN PROMOVAREA RESPONSABILITĂȚII
SOCIALE ȘI A JUSTIȚIEI
INFORMAȚIONALE

Nelly ȚURCAN, dr. hab., prof. univ.

Tema responsabilității sociale a bibliotecilor a cunoscut, în ultimele decenii, o extindere semnificativă, reflectând transformările profunde ale societății informaționale și ale rolului instituțiilor culturale în comunitate. Dacă, în mod tradițional, bibliotecile au fost percepute ca furnizori neutri de informație și spații de acces la cunoaștere, literatura recentă evidențiază o reconfigurare a acestui rol, orientată către implicare activă în procese sociale, economice și de mediu.

Articolele analizate în prezenta revistă a presei ilustrează diversitatea și complexitatea acestei paradigme emergente. Responsabilitatea socială a bibliotecilor este abordată atât din perspectivă instituțională – prin modele precum CSR (Corporate Social Responsibility) sau ESG (Environmental, Social, Governance) –, cât și din perspectivă practică, prin inițiative concrete de incluziune socială, educație, sustenabilitate și justiție de mediu. În acest context, bibliotecile sunt conceptualizate ca actori relevanți în promovarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (SDGs), contribuind la reducerea inegalităților și la consolidarea coeziunii sociale.

Un accent deosebit este pus pe dimensiunea incluzivă a serviciilor bibliotecare, evidențiindu-se necesitatea adaptării acestora pentru grupuri vulnerabile sau marginalizate, precum persoanele cu dizabilități, comunitățile defavorizate sau minoritățile culturale. În paralel, sunt analizate provocările generate de noile contexte socio-politice și informaționale, inclusiv tensiunile etice asociate

libertății intelectuale, dezinformării și presiunilor ideologice asupra instituțiilor bibliotecare.

De asemenea, contribuțiile evidențiază rolul bibliotecilor în facilitarea accesului echitabil la informație ca premisă a participării democratice și a justiției de mediu, subliniind importanța parteneriatelor, a inovării tehnologice și a dezvoltării competențelor profesionale.

Prin urmare, selecția de articole oferă o perspectivă coerentă asupra modului în care bibliotecile contemporane își asumă și își redefinesc responsabilitatea socială, consolidându-și statutul de infrastructuri esențiale pentru dezvoltarea durabilă și pentru funcționarea unei societăți informate și echitabile.

Revista *Public Library Quarterly (PLQ)* se adresează directorilor, managerilor, personalului, membrilor consiliilor administrative și susținătorilor care consideră că schimbarea este esențială pentru ca bibliotecile publice să își îndeplinească misiunea în secolul XXI. Revista explorează practici și modele eficiente pentru îmbunătățirea serviciilor, studii de caz privind managementul (incluzând atât succesele, cât și eșecurile), mituri care împiedică dezvoltarea individuală și instituțională, strategii de planificare pentru obținerea rezultatelor dorite, instrumente de marketing și strângere de fonduri, precum și analize financiare. De asemenea, se acordă atenție modului în care noile tehnologii sunt aplicate în practică și programelor inovatoare și de calitate pentru copii.

Toate articolele publicate în *PLQ* sunt supuse unui proces de evaluare editorială și peer review, asigurând standarde academice înalte și relevanță pentru domeniul bibliotecilor publice. *Public Library Quarterly* este o revistă hibridă de acces deschis, parte a programului Open Select al companiei Taylor & Francis Group, care oferă autorilor opțiunea de a publica în regim de acces deschis.

Print ISSN: 0161-6846; Online ISSN: 1541-1540

Acces: <https://www.tandfonline.com/journals/wplq20>

*

OLADOKUN, B. D.; ADEFILA, E. K.; AJANI, Y. A.; NSIRIM, O. and TELLA, A. Exploring the Role of Public Libraries in Environmental Sustainability Through Corporate Social Responsibility: A Survey Across Nigerian Geopolitical Zones. *Public Library Quarterly*. 2026, vol. 45, no. 2, pp. 212-229. <https://doi.org/10.1080/01616846.2025.2470530>

Articolul *Exploring the Role of Public Libraries in Environmental Sustainability Through Corporate Social Responsibility: A Survey Across Nigerian Geopolitical Zones* (Analiza rolului bibliotecilor publice în sustenabilitatea mediului prin prisma responsabilității sociale a întreprinderilor: un studiu realizat în toate zonele geopolitice din Nigeria) analizează contribuția bibliotecilor publice din Nigeria la promovarea sustenabilității mediului prin intermediul inițiativelor de responsabilitate socială corporativă (RSC), evidențiind diferențele regionale, eficiența acestor inițiative și provocările întâmpinate.

Studiul se înscrie în contextul global al Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD), care subliniază importanța protejării mediului. Bibliotecile publice, tradițional considerate centre de informare și educație, sunt reinterpretate ca actori comunitari activi în promovarea practicilor sustenabile. RSC este definită ca sprijinul financiar și material oferit de organizații private pentru dezvoltarea serviciilor bibliotecare și a inițiativelor ecologice, incluzând campanii de conștientizare, programe de curățenie, reciclare și adoptarea tehnologiilor eficiente energetic.

Metodologic, cercetarea utilizează o abordare calitativă, bazată pe interviuri semi-structurate cu 12 participanți (șase bibliotecari seniori și șase reprezentanți RSC) din cele șase zone geopolitice ale Nigeriei. Analiza narativă permite identificarea temelor majore: tipurile de activități RSC, eficiența acestora și provocările implementării.

Rezultatele evidențiază o diversitate de practici RSC în funcție de regiune. În Sud-Vest și Nord-Centru, bibliotecile beneficiază de inițiative precum campanii de curățenie comunitară, plantare de arbori și ateliere de reciclare, contribuind la dezvoltarea unei culturi ecologice. În Sud-Est, accentul cade pe digitalizare și reducerea consumului de hârtie prin servicii online, ceea ce reflectă o abordare indirectă a sustenabilității. În Sud, inițiativele se concentrează pe soluții de energie verde, precum distribuirea de lămpi solare și panouri fotovoltaice pentru comunități defavorizate.

În contrast, regiunile Nord-Est și Nord-Vest se confruntă cu limitări semnificative. Problemele de securitate, subfinanțarea și

lipsa personalului reduc capacitatea bibliotecilor de a implementa programe RSC. În aceste zone, prioritățile sunt adesea orientate spre nevoi umanitare urgente, ceea ce marginalizează inițiativele de mediu.

În ceea ce privește eficiența, participanții consideră că activitățile RSC au un impact pozitiv, contribuind la creșterea gradului de conștientizare ecologică și la schimbarea comportamentelor comunitare. Campaniile de plantare și curățenie stimulează implicarea civică, iar programele educaționale oferă competențe practice. Inițiativele digitale reduc consumul de resurse, iar cele energetice demonstrează beneficiile tehnologiilor verzi.

Totuși, studiul identifică multiple provocări structurale. Lipsa finanțării stabile este principalul obstacol, bibliotecile depinzând de bugete publice insuficiente și de parteneriate inconsistente. De asemenea, există un nivel redus de conștientizare a rolului bibliotecilor în sustenabilitate, ceea ce limitează implicarea comunității și interesul partenerilor. Problemele de securitate, deficitul de competențe tehnice și lipsa unor cadre de evaluare și monitorizare afectează sustenabilitatea proiectelor. Divergențele dintre obiectivele bibliotecilor (pe termen lung) și cele ale companiilor (adesea pe termen scurt) constituie un alt obstacol.

În concluzie, articolul demonstrează că bibliotecile publice din Nigeria au potențialul de a deveni actori relevanți în promovarea sustenabilității mediului prin RSC, însă impactul lor este inegal distribuit regional. Autorii recomandă consolidarea parteneriatelor cu sectorul privat, diversificarea surselor de finanțare, dezvoltarea competențelor profesionale și instituirea unor cadre strategice clare pentru implementarea RSC. Astfel, bibliotecile pot contribui mai eficient la obiectivele globale de dezvoltare durabilă.

*

COPELAND, A. Engagement for Sustainable Communities: Leading, Collaborating and Supporting Roles for Librarians. *Public Library Quarterly*. 2025, vol. 44, no. 4, pp. 424-429. <https://doi.org/10.1080/01616846.2025.2464515>

Articolul *Engagement for Sustainable Communities: Leading, Collaborating and Supporting Roles for Librarians* (Angajamentul pentru comunități durabile: roluri de conducere, colaborare și sprijin pentru bibliotecari) analizează rolul bibliotecarilor în dezvoltarea comunităților sustenabile, evidențiind transformarea bibliotecilor

din simple instituții de furnizare a informației în actori activi ai responsabilității sociale și ai dezvoltării comunitare.

Lucrarea este construită în jurul contribuțiilor teoretice ale lui Kathleen de la Peña McCook, în special conceptul de „bibliotecar ca constructor de comunitate”, care redefinește profesia prin implicarea directă în rezolvarea problemelor comunitare. În contrast cu abordările tradiționale centrate pe indicatori cantitativi (precum circulația documentelor), autoarea susține că valoarea bibliotecilor trebuie evaluată prin impactul lor asupra capitalului social, relațiilor comunitare și rezilienței locale.

Un element central al articolului este ideea că bibliotecarii trebuie să participe activ „la masa deciziilor” comunitare, contribuind cu expertiza lor în facilitarea accesului la resurse, în conectarea actorilor sociali și în susținerea inițiativelor locale. Această viziune a influențat semnificativ evoluția biblioteconomiei contemporane, fiind reflectată în programele educaționale, misiunile instituționale și practicile de outreach (extinderea serviciilor către grupuri neacoperite) ale bibliotecilor.

Autoarea identifică cinci caracteristici esențiale ale bibliotecarului implicat în dezvoltarea comunitară: înțelegerea profundă a comunității, angajamentul autentic față de aceasta, capacitatea de a construi relații bazate pe încredere, competențele organizaționale și flexibilitatea. Aceste trăsături sunt fundamentate pe valori precum echitatea, reciprocitatea și incluziunea și sunt necesare pentru susținerea unei dezvoltări durabile pe termen lung.

Articolul introduce și conceptul de „specie-cheie” (keystone species) aplicat bibliotecarilor, preluat din teoria ecologiilor informaționale. Bibliotecarii sunt considerați actori cu impact disproporționat asupra ecosistemelor informaționale și comunitare, deoarece facilitează interconectarea resurselor, a instituțiilor și a indivizilor. Această poziție strategică le permite să contribuie la menținerea diversității informaționale și la creșterea rezilienței comunităților.

În contextul adoptării sustenabilității ca valoare fundamentală de către American Library Association (ALA), articolul subliniază necesitatea redefinirii rolurilor profesionale ale bibliotecarilor. Sunt identificate trei roluri principale: lideri, colaboratori și susținători. Rolul de colaborator este considerat cel mai frecvent, implicând facilitarea accesului la resurse și conectarea actorilor comunitari. Rolul de susținător presupune furnizarea infrastructurii

(spații, resurse, tehnologii) necesare inițiativelor comunitare. Rolul de lider, însă, este cel mai complex și presupune inițierea și coordonarea acțiunilor de dezvoltare sustenabilă.

Sustenabilitatea este abordată într-un sens larg, incluzând dimensiunile economică, socială și de mediu. Bibliotecile contribuie la aceste dimensiuni prin promovarea alfabetizării informaționale, facilitarea accesului la resurse educaționale, sprijinirea incluziunii sociale și participarea la inițiative legate de schimbările climatice și dezvoltarea durabilă. Totuși, articolul evidențiază existența unei ambiguități conceptuale privind definirea sustenabilității în context biblioteconomic, aceasta variind de la practici ecologice (biblioteci verzi) la parteneriate pentru acces deschis și educație.

Un aspect important este accentul pus pe parteneriate și colaborare interinstituțională. Bibliotecile nu pot acționa izolat, ci trebuie să colaboreze cu organizații publice, private și non-guvernamentale pentru a maximiza impactul social. În acest sens, inițiativele ALA privind Obiectivele de Dezvoltare Durabilă oferă un cadru strategic pentru implicarea bibliotecilor în probleme globale.

În concluzie, articolul argumentează că bibliotecarii au un rol esențial în promovarea responsabilității sociale și a sustenabilității, însă eficiența acestui rol depinde de capacitatea lor de a naviga între funcțiile de lider, colaborator și susținător. Bibliotecile sunt astfel reconceptualizate ca infrastructuri sociale critice, capabile să contribuie la construirea unor comunități echitabile, reziliente și sustenabile.

Journal of Librarianship and Information Science (JOLIS) este o revistă internațională, publicată trimestrial, destinată profesioniștilor din domeniul biblioteconomiei și științei informației, inclusiv bibliotecarilor, cercetătorilor, managerilor și cadrelor didactice. Revista se adresează celor interesați să fie la curent cu ultimele tendințe și probleme din domeniu. *JOLIS* include articole realizate de practicieni, experți în informație și cadre universitare, abordând diverse aspecte ale profesiei. Publicația se axează pe rezultatele cercetării, rapoarte despre inovații în practica profesională și analize ale temelor de interes major pentru comunitatea informațională.

Print ISSN: 0961-0006; Online ISSN: 1741-6477

Acces: <https://journals.sagepub.com/home/LIS>

*

ABU EID, E. M. and HUSSIN, A. R. C. Toward a library corporate social responsibility model: An empirical study. *Journal of Librarianship and Information Science*. 2025, vol. 57, no. 2, pp. 450-469. <https://doi.org/10.1177/09610006231222624>

Articolul *Toward a library corporate social responsibility model: An empirical study* (Către un model de responsabilitate socială corporativă pentru biblioteci: un studiu empiric) propune și validează empiric un model de responsabilitate socială corporativă aplicat bibliotecilor (Library Corporate Social Responsibility – LCSR), având ca scop identificarea factorilor care influențează adoptarea acestor practici în biblioteci publice și academice din Emiratele Arabe Unite.

Studiul pornește de la premisa că responsabilitatea socială a bibliotecilor depășește dimensiunea tradițională a accesului egal la informație și include aspecte complexe precum etica profesională, educația, utilizarea tehnologiei, sustenabilitatea și contribuția la Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD). Autorii evidențiază evoluția conceptului de LCSR în patru etape: filantropică, dezbateră neutralității profesionale, implicarea asociațiilor profesionale și, în final, integrarea în paradigma dezvoltării durabile.

Metodologic, cercetarea utilizează o abordare cantitativă bazată pe modelarea structurală (PLS-SEM), aplicată pe un eșantion de 237 de respondenți. Instrumentul principal este un chestionar online, iar analiza este completată prin matricea importanță-performanță, care permite identificarea factorilor determinanți ai adoptării LCSR. Modelul teoretic propus este structurat pe patru dimensiuni majore: comunitate, mediul de lucru și angajații, mediul (environment) și factorii legați de părțile interesate.

Dimensiunea comunitară include factori precum activități și evenimente, outreach (extinderea serviciilor către grupuri neacoperite), servicii pentru grupuri defavorizate și libertatea intelectuală. Acestea reflectă rolul social fundamental al bibliotecilor în promovarea incluziunii, echității și justiției sociale. Activitățile și evenimentele sunt considerate esențiale pentru implicarea comunității, iar serviciile dedicate grupurilor vulnerabile contribuie la consolidarea rolului democratic al bibliotecilor.

Dimensiunea „workplace & employees” evidențiază importanța eticii profesionale, relațiilor dintre angajați, sănătății și securității ocupaționale, precum și a formării continue. Rezultatele indică faptul că etica profesională și relațiile între angajați sunt cei mai influenți factori în adoptarea LCSR. Acestea susțin furnizarea de servicii de calitate, respectarea confidențialității și crearea unui mediu organizațional echitabil și motivant.

Dimensiunea de mediu integrează factori precum conștientizarea ecologică, clădirile verzi și managementul de mediu. Bibliotecile sunt văzute ca instituții capabile să promoveze comportamente sustenabile prin programe educaționale, infrastructură ecologică și practici operaționale responsabile (reducerea consumului de resurse, reciclare, eficiență energetică). Aceste elemente sunt fundamentate teoretic pe conceptele de dezvoltare durabilă și ODD-uri.

Dimensiunea părților interesate include parteneriatele, problematica utilizatorilor și raportarea (transparența). Parteneriatele sunt esențiale pentru relevanța și sustenabilitatea bibliotecilor, facilitând colaborarea cu sectorul public și privat. Raportarea este identificată ca un factor emergent, legat de transparență și responsabilitate instituțională, având potențialul de a crește încrederea și sprijinul comunității.

Rezultatele empirice confirmă relații semnificative între majoritatea acestor factori și intenția de adoptare a LCSR. Analiza relevă că, dintre toți factorii, relațiile între angajați și etica profesională au cea mai mare influență, ceea ce sugerează că dimensiunea internă a organizației este decisivă pentru implementarea responsabilității sociale.

În concluzie, studiul oferă un model comprehensiv și validat empiric pentru implementarea responsabilității sociale în biblioteci. Acesta contribuie la literatura de specialitate prin integrarea dimensiunilor sociale, organizaționale, de mediu și relaționale într-un cadru unitar. Modelul propus poate ghida managerii de biblioteci în dezvoltarea unor strategii coerente de responsabilitate socială, adaptate specificului instituțional, și poate servi ca bază pentru cercetări viitoare în domeniul biblioteconomiei și științei informării.

*

DALE, D. S. AND AYLWARD, B. Facing Norwegian exceptionalism: Attitudes towards decolonisation initiatives in

Norwegian public libraries. *Journal of Librarianship and Information Science*. 2025, First published online October 2. <https://doi.org/10.1177/09610006251372633>

Articolul *Facing Norwegian exceptionalism: Attitudes towards decolonisation initiatives in Norwegian public libraries* (Confruntarea cu excepționalismul norvegian: atitudini față de inițiativele de decolonizare din bibliotecile publice norvegiene) investighează atitudinile personalului din bibliotecile publice norvegiene față de inițiativele de decolonizare, analizând tensiunile dintre imaginea idealizată a Norvegiei și realitățile legate de colonialitate, rasism și incluziune instituțională.

Studiul pornește de la conceptul de „excepționalism nordic”, conform căruia Norvegia este percepută ca o societate egalitară, lipsită de rasism și colonialism. Autorii arată însă că această imagine contrastează cu experiențele raportate de grupurile marginalizate, inclusiv populația Sámi și migranții, precum și cu istoricul colonial și practicile contemporane de tip neo-colonial. În acest context, bibliotecile publice, considerate spații de integrare și incluziune, sunt analizate critic ca instituții influențate de structuri occidentale și de moștenirea colonială.

Metodologic, cercetarea utilizează o abordare calitativă interpretativă, bazată pe chestionare (35 de respondenți din 9 regiuni) și interviuri semi-structurate (4 participanți). Analiza tematică latentă identifică trei teme majore: recunoașterea colonialității, contradicțiile și subiectivitatea, respectiv responsabilitatea și provocările decolonizării.

Prima temă evidențiază un nivel redus de înțelegere a conceptului de decolonizare în rândul personalului bibliotecar. Doar aproximativ jumătate dintre respondenți declară că înțeleg termenul, iar majoritatea nu consideră sau nu sunt siguri de relevanța acestuia pentru bibliotecile publice. Cu toate acestea, există o recunoaștere parțială a faptului că structurile bibliotecare, inclusiv colecțiile și sistemele de clasificare (precum Dewey Decimal Classification), pot reflecta și reproduce perspective coloniale. De asemenea, participanții admit că bibliotecile sunt influențate de valorile majoritare ale societății, ceea ce limitează neutralitatea instituțională.

A doua temă scoate în evidență contradicțiile dintre discurs și practică. Deși bibliotecarii susțin valori precum incluziunea și diversitatea, aceste principii nu sunt întotdeauna reflectate în

activitățile concrete. Conceptul de neutralitate este analizat critic, fiind perceput ca problematic, deoarece poate legitima discursuri discriminatorii sau poate menține status quo-ul. Literatura citată în articol arată că neutralitatea este adesea asociată cu privilegiul alb și poate conduce la marginalizarea vocilor minoritare.

A treia temă analizează responsabilitatea instituțională și obstacolele implementării decolonizării. Participanții tind să externalizeze responsabilitatea, atribuind-o sistemelor educaționale, politicilor naționale sau altor instituții. Printre provocările identificate se numără lipsa de cunoștințe, absența unui cadru clar de acțiune, rezistența culturală și constrângerile structurale. De asemenea, există o lipsă de diversitate în rândul personalului și o insuficientă reprezentare a perspectivelor marginalizate în colecții și programe.

Articolul discută și rolul sistemelor de organizare a cunoașterii în perpetuarea colonialității. Clasificările tradiționale sunt criticate pentru caracterul lor eurocentric și pentru dificultatea de a integra cunoașterea indigenă. În plus, politicile de integrare și multiculturalism sunt analizate ca potențiale forme de asimilare, ceea ce ridică întrebări privind rolul bibliotecilor în reproducerea acestor dinamici.

În concluzie, studiul evidențiază o lipsă semnificativă de conștientizare și dezbateri privind decolonizarea în bibliotecile publice norvegiene, dar și o deschidere moderată către schimbare. Autorii subliniază necesitatea dezvoltării unei practici intenționale și reflexive, care să includă educația personalului, implicarea comunităților marginalizate și revizuirea sistemelor de organizare a cunoașterii. Bibliotecile sunt astfel chemate să își asume un rol activ în promovarea justiției sociale și în contestarea structurilor coloniale, ca parte a responsabilității lor sociale contemporane.

*

BERGET, G. (2025). What is the role of public libraries and books in the everyday lives of adults with intellectual disability? *Journal of Librarianship and Information Science*. 2025, vol. 57, no. 3, pp. 952-963. <https://doi.org/10.1177/09610006241257278>

Articolul *What is the role of public libraries and books in the everyday lives of adults with intellectual disability?* (Care este rolul bibliotecilor publice și al cărților în viața de zi cu zi a adulților cu dizabilități intelectuale?) analizează rolul bibliotecilor publice și al

lecturii în viața cotidiană a adulților cu dizabilități intelectuale, evidențiind responsabilitatea socială a bibliotecilor în asigurarea accesului echitabil la informație și cultură pentru această categorie vulnerabilă.

Studiul pornește de la premisa că bibliotecile publice reprezintă spații fundamentale de incluziune socială, fiind recunoscute inclusiv la nivel internațional ca instituții care trebuie să garanteze accesul la materiale culturale în formate accesibile pentru toate persoanele, inclusiv cele cu dizabilități. În cadrul legislației norvegiene, bibliotecile au obligația explicită de a oferi servicii adaptate utilizatorilor care întâmpină dificultăți în utilizarea acestora, ceea ce conferă studiului o dimensiune clară de responsabilitate socială instituțională.

Metodologic, cercetarea se bazează pe 25 de interviuri semi-structurate realizate cu îngrijitori și cadre didactice care lucrează cu adulți cu dizabilități intelectuale. Analiza tematică a datelor vizează trei dimensiuni principale: utilizarea bibliotecilor, rolul lecturii în viața cotidiană și gradul de cunoaștere a cărților adaptate.

Rezultatele indică un nivel redus de utilizare a bibliotecilor publice de către această categorie. Majoritatea participanților afirmă că beneficiarii lor vizitează rar sau deloc biblioteca, principalele motive fiind percepția că aceste vizite nu sunt relevante sau temerile legate de comportamentele utilizatorilor care ar putea deranja alți vizitatori. În cazurile în care bibliotecile sunt frecventate, utilizatorii preferă secțiile pentru copii, datorită accesibilității materialelor (texte simple, imagini), ceea ce reflectă o nepotrivire între oferta pentru adulți și nevoile acestui grup.

În ceea ce privește lectura, aceasta nu reprezintă o activitate de loisir frecventă. Deși unele persoane citesc sau ascultă cărți, majoritatea nu sunt implicate în activități de lectură regulată. Factorii care limitează lectura includ lipsa timpului din partea îngrijitorilor, dificultățile cognitive ale utilizatorilor și lipsa unor materiale adecvate. Articolul subliniază însă beneficiile lecturii pentru dezvoltarea competențelor lingvistice, cognitive și sociale, precum și pentru creșterea empatiei și incluziunii sociale.

Un element central al studiului este problema „cărților adaptate” (adapted books), dezvoltate special pentru persoane cu dizabilități intelectuale, prin simplificarea limbajului, structurii narative și conținutului. Deși în Norvegia există inițiative instituționale

relevante (precum organizația „Books for Everyone”), rezultatele arată că majoritatea îngrijitorilor nu sunt familiarizați cu aceste resurse, iar bibliotecile nu le promovează activ. În consecință, adulții cu dizabilități intelectuale ajung să utilizeze cărți destinate copiilor, ceea ce ridică probleme legate de adecvarea conținutului la vârsta și experiența lor de viață.

Studiul evidențiază și bariere structurale și culturale. Pe lângă accesibilitatea fizică și cognitivă, un rol important îl joacă atitudinile sociale și lipsa de pregătire a personalului bibliotecar. Unele cercetări citate indică faptul că bibliotecarii se simt nepregătiți pentru interacțiunea cu utilizatori cu dizabilități, ceea ce limitează capacitatea bibliotecilor de a funcționa ca spații incluzive.

În concluzie, articolul evidențiază un decalaj semnificativ între misiunea socială a bibliotecilor și practicile actuale în raport cu adulții cu dizabilități intelectuale. Deși bibliotecile au potențialul de a contribui la incluziunea socială și la îmbunătățirea calității vieții acestei categorii, acest potențial rămâne insuficient valorificat. Autorul recomandă intensificarea promovării serviciilor adaptate, dezvoltarea colecțiilor adecvate și consolidarea competențelor profesionale ale bibliotecarilor, pentru a asigura o participare reală și echitabilă a tuturor utilizatorilor în viața culturală și informațională a comunității.

*

LEE, P.-C. Exploring organizational learning models in public libraries from an ESG perspective. *Journal of Librarianship and Information Science*. 2026, vol. 58, no. 1, pp. 210-222. <https://doi.org/10.1177/09610006241299464>

Articolul *Exploring organizational learning models in public libraries from an ESG perspective* (*Analiza modelelor de învățare organizațională în bibliotecile publice din perspectiva ESG*) analizează modul în care modelele de învățare organizațională, integrate în cadrul ESG (Environmental, Social, and Governance = Mediu, social și guvernare), contribuie la consolidarea sustenabilității, responsabilității sociale și guvernării în bibliotecile publice, având ca studiu de caz Biblioteca Națională de Informare Publică din Taiwan.

Lucrarea pornește de la premisa că adoptarea cadrului ESG reprezintă o condiție esențială pentru menținerea relevanței bibliotecilor în contextul contemporan, caracterizat prin accentul pus

pe sustenabilitate, echitate socială și responsabilitate instituțională. Componenta de mediu implică practici precum conservarea energiei, reducerea deșeurilor și promovarea comportamentelor ecologice, în timp ce dimensiunea socială vizează accesul echitabil la informație, incluziunea grupurilor marginalizate și dezvoltarea comunitară. Dimensiunea de guvernanta se referă la transparență, responsabilitate și alinierea deciziilor instituționale cu interesele părților interesate.

Studiul evidențiază faptul că integrarea ESG depășește conformitatea normativă, reprezentând o strategie pentru crearea valorii sociale pe termen lung. În acest sens, cercetarea urmărește să răspundă la întrebarea privind modul în care modelele de învățare organizațională bazate pe ESG influențează sustenabilitatea, contribuția socială și guvernanta bibliotecilor publice.

Metodologic, cercetarea adoptă o abordare calitativă, bazată pe studiul de caz al Bibliotecii Naționale de Informare Publică (NLPI) din Taiwan. Analiza se realizează prin examinarea documentelor instituționale, observație directă și analiză interpretativă inductivă. Această abordare permite identificarea mecanismelor prin care principiile ESG sunt integrate în practicile organizaționale și în strategiile de dezvoltare.

Rezultatele indică faptul că învățarea organizațională joacă un rol central în integrarea ESG, facilitând adaptarea bibliotecilor la schimbările tehnologice și sociale. Modelul propus evidențiază trei dimensiuni majore: responsabilitatea de mediu, responsabilitatea socială și guvernanta etică, fiecare având implicații directe asupra performanței instituționale.

În ceea ce privește dimensiunea de mediu, NLPI implementează practici sustenabile precum utilizarea tehnologiilor eficiente energetice, dezvoltarea infrastructurii verzi și promovarea lecturii digitale pentru reducerea consumului de hârtie. Biblioteca a obținut certificări pentru clădiri verzi și participă activ la inițiative de acțiune climatică, contribuind la reducerea amprentei ecologice.

Dimensiunea socială este reflectată prin programe de incluziune, promovarea alfabetizării digitale și accesul larg la resurse educaționale. Biblioteca funcționează ca un hub comunitar, oferind servicii adaptate diverselor categorii de utilizatori și facilitând învățarea pe tot parcursul vieții. Inițiativele digitale și culturale contribuie la reducerea decalajului digital și la consolidarea coeziunii sociale.

În planul guvernantei, NLPI promovează transparența, responsabilitatea și respectarea standardelor etice, inclusiv protecția datelor și libertatea intelectuală. Structura organizațională și strategiile instituționale sunt orientate spre satisfacerea nevoilor comunității și consolidarea încrederii publice.

Un element central al studiului este rolul inovării și al transformării digitale în susținerea ESG. Biblioteca utilizează tehnologii avansate (inteligență artificială, Internet of Things, aplicații mobile) pentru a îmbunătăți accesul la informație și eficiența serviciilor, ilustrând modul în care învățarea organizațională susține adaptarea instituțională.

În concluzie, articolul demonstrează că integrarea ESG, susținută de modele eficiente de învățare organizațională, permite bibliotecilor publice să devină instituții sustenabile, incluzive și bine guvernate. Studiul de caz al NLPI oferă un model replicabil pentru alte biblioteci, subliniind importanța abordării strategice a responsabilității sociale și a sustenabilității în biblioteconomie.

Revista Em Questão este o publicație științifică din domeniul Științei Informării, editată de Programul de Studii Postuniversitare în Știința Informării al Universității Federale din Rio Grande do Sul (Brazilia). Lansată în 2003, în continuarea unei tradiții editoriale începute în 1986, revista promovează diseminarea cercetării academice la nivel național și internațional. Publicată în regim electronic, cu Acces Deschis de tip „diamond open access”, *Em Questão* nu percepe taxe autorilor sau cititorilor. Revista acceptă contribuții originale teoretice și empirice, precum articole, interviuri și recenzii, în limbile portugheză, spaniolă și engleză, adresându-se cercetătorilor, cadrelor didactice, profesioniștilor și studenților din domeniul Științei Informării.

eISSN 1808-5245

Acces: <https://seer.ufrgs.br/index.php/EmQuestao/>

SANTOS, Jairo; NASCIMENTO, L. A. DE L. DO; MATA, Marta Leandro da. A Biblioteca Pública brasileira sob o paradigma social da Ciência da Informação: por uma práxis engajada e de combate à desigualdade social = The brazilian public library under the social paradigm of Information Science: for an engaged practice and combat social inequality. *Em Questão*. 2025, vol. 31, e-142702. <https://doi.org/10.1590/1808-5245.31.142702>

Articolul *A Biblioteca Pública brasileira sob o paradigma social da Ciência da Informação: por uma práxis engajada e de combate*

à desigualdade social (Biblioteca pública brasileira em contexto da paradigma social da ciência da informação: para uma prática implicada e a luta contra a desigualdade social) analizează rolul bibliotecilor publice din Brazilia din perspectiva paradigmei sociale a Științei Informării, evidențiind responsabilitatea acestora în combaterea inegalităților sociale și promovarea cetățeniei, în corelație cu Agenda 2030 și Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD).

Studiul pornește de la premisa că informația este un fenomen social fundamental, capabil să susțină emanciparea individului și participarea activă în societate. În cadrul Științei Informării, paradigma socială permite înțelegerea informației nu doar ca resursă cognitivă, ci ca instrument de transformare socială, centrat pe utilizatori, nevoile acestora și contextul socio-cultural în care sunt integrați. În această logică, biblioteca publică este redefinită ca instituție socială, responsabilă pentru facilitarea accesului echitabil la informație și pentru reducerea excluziunii informaționale.

Autorii subliniază că, în contextul brazilian, marcat de inegalități structurale profunde, bibliotecile publice trebuie să își asume un rol activ în sprijinirea grupurilor marginalizate: persoane fără adăpost, populații indigene, comunități afro-descendente, locuitori ai favelor, persoane LGBTQIAPN+, vârstnici sau alte categorii vulnerabile. Din perspectivă decolonială, biblioteca devine un spațiu de rezistență împotriva hegemoniei culturale și un mediu de valorizare a diversității și pluralității epistemice.

Lucrarea se fundamentează pe o cercetare calitativă, de tip bibliografic, bazată pe analiza a 12 articole relevante identificate în baza BRAPCI (2015-2023). Analiza urmărește modul în care bibliotecile publice braziliene implementează acțiuni aliniate la Agenda 2030 și la cele 17 ODD-uri.

Rezultatele indică faptul că bibliotecile publice desfășoară diverse activități cu impact social, însă acestea sunt concentrate predominant pe ODD-ul 4 (Educație de calitate). Exemplele includ cluburi de lectură, ateliere educaționale, programe de alfabetizare, activități culturale și inițiative de incluziune digitală. Alte ODD-uri sunt abordate într-o măsură mai redusă, prin activități

precum: ateliere de angajabilitate (ODD 8), programe de sănătate și bunăstare (ODD 3), inițiative de incluziune socială și reducere a inegalităților (ODD 10) sau acțiuni de sustenabilitate (ODD 12), precum schimburi de cărți și reciclare.

Totuși, analiza evidențiază o implementare fragmentară și insuficientă a ODD-urilor, ceea ce reflectă limitările structurale ale bibliotecilor publice din Brazilia. Printre principalele obstacole se numără lipsa finanțării, infrastructura deficitară, calitatea scăzută a colecțiilor, insuficiența echipamentelor tehnologice și lipsa personalului calificat. De asemenea, se remarcă o insuficientă conștientizare a rolului social al bibliotecarilor, ceea ce limitează dezvoltarea unei practici profesionale angajate.

Articolul subliniază necesitatea unei „praxis engajate”, inspirate de principiile biblioteconomiei critice și progresiste, orientate spre justiție socială, incluziune și emancipare. Această abordare presupune o transformare a rolului bibliotecarului, de la un actor tehnic la un agent social activ, capabil să dezvolte programe relevante pentru comunitate și să contribuie la formarea unui cetățean critic și autonom.

În concordanță cu Manifestul Bibliotecii Publice (IFLA/ UNESCO, 2022), bibliotecile trebuie să garanteze accesul liber la informație, să promoveze educația și participarea democratică și să funcționeze ca spații incluzive pentru toate categoriile sociale. De asemenea, se subliniază importanța parteneriatelor instituționale, a cooperării interdisciplinare și a adoptării unor strategii proactive de management pentru creșterea impactului social al bibliotecilor.

În concluzie, articolul evidențiază potențialul bibliotecilor publice braziliene de a contribui la reducerea inegalităților sociale, însă atrage atenția asupra necesității intensificării acțiunilor și a consolidării unei practici profesionale angajate. Bibliotecile trebuie să devină actori activi în promovarea cetățeniei, utilizând informația ca instrument de transformare socială și dezvoltare durabilă.

IFLA Journal este publicația oficială a Federației Internaționale a Asociațiilor și Instituțiilor Bibliotecare (IFLA), cu profil academic și caracter internațional. Revista publică articole științifice evaluate de către referenți, studii de caz și eseuri care abordează tematici relevante pentru domeniul biblioteconomic și al științelor informării, precum și aspecte sociale, politice și economice care influențează

accesul la informație prin intermediul bibliotecilor. Toate articolele sunt publicate în limba engleză, iar rezumatele sunt traduse în celelalte limbi de lucru ale IFLA. Publicația se adresează cercetătorilor, profesioniștilor din domeniu și instituțiilor academice, fiind membră a Comitetului pentru Etica Publicării (COPE).

ISSN: 03400352; eISSN: 17452651

Acces: <https://journals.sagepub.com/home/IFL>

AJANI, Y. A.; AKIN-FAKOREDE, O. O.; AMA-ABASI, R. D.; ONANUGA, A. O.; AMAECHI, N. M.; AYEGUN, I. B.; BABA, G. A.; OLADOKUN, B. D. and ABUBAKAR, S. Knowledge democratization and accessibility in the Fifth Industrial Revolution: A qualitative study of sustainability in Nigerian public libraries. *IFLA Journal*, 2025, First published online October 22. <https://doi.org/10.1177/03400352251385056>

Articolul *Knowledge democratization and accessibility in the Fifth Industrial Revolution: A qualitative study of sustainability in Nigerian public libraries* (Democratizarea cunoașterii și accesibilitatea acesteia în cadrul celei de-a cincea revoluții industriale: un studiu calitativ privind sustenabilitatea în bibliotecile publice din Nigeria) examinează rolul bibliotecilor publice din Nigeria în democratizarea cunoașterii și asigurarea accesului echitabil la informație în contextul celei de-a cincea revoluții industriale (5IR), cu accent pe sustenabilitate și responsabilitate socială.

Studiul pornește de la ideea că accesul la cunoaștere reprezintă o condiție esențială pentru dezvoltarea durabilă, însă inegalitățile persistente, în special în regiunile slab dezvoltate, limitează acest acces. Bibliotecile publice sunt considerate actori tradiționali ai democratizării informației, dar transformările tehnologice asociate 5IR aduc atât oportunități, cât și provocări pentru îndeplinirea acestei misiuni. Democratizarea cunoașterii este definită ca accesul liber și echitabil la informație, indiferent de statutul socio-economic sau de localizare geografică, fiind esențială pentru atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, în special educația de calitate și instituțiile eficiente.

Metodologic, cercetarea adoptă o abordare calitativă, bazată pe un focus group virtual de 190 de minute, la care au participat 15 bibliotecari din toate cele șase zone geopolitice ale Nigeriei.

Analiza narativă a datelor permite identificarea principalelor strategii, provocări și direcții de dezvoltare ale bibliotecilor în contextul 5IR.

Rezultatele evidențiază trei direcții majore prin care bibliotecile contribuie la democratizarea cunoașterii. Prima este dezvoltarea programelor de alfabetizare digitală, care permit utilizatorilor să dobândească competențe necesare utilizării resurselor digitale. A doua direcție este integrarea tehnologiilor emergente specifice 5IR, precum inteligența artificială, cloud computing și Internet of Things, utilizate pentru îmbunătățirea accesului la informație și personalizarea serviciilor. A treia direcție este extinderea platformelor Open Access, care facilitează accesul liber la resurse educaționale și științifice.

În plan conceptual, studiul se bazează pe teoria dezvoltării durabile, care integrează trei dimensiuni: incluziunea socială, viabilitatea economică și responsabilitatea ecologică. Bibliotecile sunt analizate ca instituții capabile să contribuie simultan la reducerea inegalităților, la dezvoltarea economică locală și la promovarea practicilor sustenabile.

Cu toate acestea, cercetarea identifică numeroase bariere structurale. Printre cele mai importante se numără infrastructura digitală deficitară, accesul limitat la Internet, alimentarea instabilă cu energie electrică, lipsa finanțării și deficitul de competențe digitale ale personalului. Aceste probleme afectează în mod disproporționat regiunile rurale și comunitățile defavorizate, accentuând decalajele informaționale.

De asemenea, studiul subliniază existența unui decalaj între potențialul tehnologic al 5IR și capacitatea reală a bibliotecilor de a implementa aceste inovații. Deși tehnologiile precum inteligența artificială pot îmbunătăți accesibilitatea (de exemplu, prin traducere automată sau servicii personalizate), adoptarea lor este limitată de constrângeri economice și instituționale.

Participanții propun o serie de soluții pentru depășirea acestor obstacole. Printre acestea se numără creșterea investițiilor guvernamentale în infrastructura digitală și verde, dezvoltarea de conținut local relevant pentru comunități, consolidarea parteneriatelor public-private și extinderea programelor de formare profesională pentru bibliotecari. De asemenea, se evidențiază importanța politicilor publice orientate spre incluziune digitală și echitate informațională.

Un aspect important al studiului este redefinirea bibliotecilor ca hub-uri de inovare și incluziune, capabile să sprijine participarea activă a cetățenilor în economia cunoașterii. Bibliotecile nu mai sunt doar furnizori de informație, ci facilitatori ai învățării, inovării și coeziunii sociale.

În concluzie, articolul demonstrează că bibliotecile publice din Nigeria au un rol esențial în promovarea responsabilității sociale prin democratizarea cunoașterii, însă acest rol este condiționat de capacitatea lor de a integra tehnologiile 5IR într-un mod sustenabil și incluziv. Pentru a-și îndeplini pe deplin misiunea, este necesară o abordare strategică care să combine inovarea tehnologică cu politici publice adecvate și investiții structurale.

Revista *Public Integrity* este o publicație științifică interdisciplinară dedicată studiului eticii în sectorul public și în societate, cu accent pe probleme de interes public. Inclusă în Emerging Sources Citation Index (Clarivate Analytics), revista promovează cercetări teoretice și empirice care contribuie la dezvoltarea cunoașterii în domeniul științelor sociale. Aria tematică este extinsă, incluzând etica aplicată, corupția, dreptul, echitatea socială, justiția penală, mediul, drepturile omului și comportamentul organizațional. *Public Integrity* se adresează unui public internațional format din cercetători, studenți și profesioniști din administrația publică, organizații non-guvernamentale, sectorul nonprofit și mediul de afaceri.

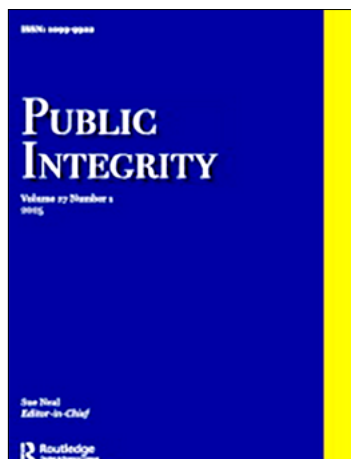
Print ISSN: 1099-9922; Online ISSN: 1558-0989

Acces: <https://www.tandfonline.com/journals/mpin20>

HAZELTON-BOYLE, J. K. and HAZELTON-BOYLE, M. J. Public Librarians in the Hot Seat? Moral Injury in the Post-Truth Era. *Public Integrity*. 2025, vol. 27, no. 1, pp. 112-118. <https://doi.org/10.1080/10999922.2023.2281726>

Articolul *Public Librarians in the Hot Seat? Moral Injury in the Post-Truth Era* (Bibliotecarii publici, în centrul atenției? Traumatizarea morală în era post-adevărului) examinează dilemele etice cu care se confruntă bibliotecarii publici în contextul contemporan caracterizat de fenomenul „post-adevăr”, evidențiind tensiunile dintre libertatea intelectuală și responsabilitatea socială, precum și consecințele psihologice asupra profesioniștilor din domeniu.

Autorii pornesc de la premisa că bibliotecile publice sunt instituții importante pentru funcționarea unei democrații informate,

având obligația de a asigura accesul la o gamă largă de perspective și de a evita cenzura. Totuși, schimbările sociale recente – intensificate de pandemia COVID-19, de proliferarea dezinformării și de dezbaterile privind justiția socială – au amplificat presiunile asupra bibliotecilor și au generat conflicte între valorile profesionale fundamentale.

Conceptul central al articolului este „moral injury” (leziune morală), definit ca o reacție psihologică negativă rezultată din expunerea repetată la situații care contravin valorilor etice ale individului. În cazul bibliotecarilor, această stare apare atunci când

aceștia sunt obligați să ia decizii care contrazic principiile profesiei, precum promovarea adevărului, echilibrul informațional și protejarea comunității.

Un prim set de dileme analizate vizează dezvoltarea colecțiilor în contextul libertății intelectuale. Bibliotecarii sunt puși în situația de a decide dacă trebuie să includă materiale care conțin informații false sau dăunătoare (de exemplu, despre vaccinuri), pentru a asigura pluralitatea opiniilor. Această situație evidențiază conflictul dintre obligația de a evita cenzura și responsabilitatea de a proteja publicul de informații nocive.

Un alt aspect major îl constituie creșterea semnificativă a campaniilor de interdicere a cărților (book bans), în special în Statele Unite. Datele indică o creștere de 38% a acestor inițiative între 2021 și 2022, majoritatea vizând lucrări despre rasă, identitate de gen sau comunități marginalizate. Aceste acțiuni sunt adesea organizate de grupuri ideologice și susținute de decidenți politici, care pot amenința finanțarea bibliotecilor sau pot exercita presiuni directe asupra personalului. În consecință, bibliotecarii se confruntă nu doar cu dileme profesionale, ci și cu riscuri personale, inclusiv hărțuire, pierderea locului de muncă sau sancțiuni legale.

Articolul analizează și problema includerii informațiilor eronate în colecțiile digitale. Platformele comerciale de e-book-uri pot conține materiale conspiraționiste sau pseudo-științifice, asupra cărora bibliotecarii au control limitat. Această situație subminează expertiza profesională și amplifică presiunea etică asupra bibliotecarilor, care nu pot interveni direct în selecția conținutului.

Un exemplu extrem de conflict etic este reprezentat de restricțiile legislative privind distribuirea informațiilor. În Oklahoma, bibliotecarilor li s-a interzis să ofere informații despre avort, sub amenințarea unor sancțiuni severe, inclusiv amenzi și închisoare. Astfel de situații ilustrează modul în care intervențiile politice pot forța bibliotecarii să aleagă între respectarea legii și respectarea principiilor profesionale.

Articolul subliniază că aceste presiuni au consecințe semnificative asupra personalului bibliotecar. Se observă creșterea nivelului de stres, anxietate și chiar abandon profesional, ceea ce indică un risc real de erodare a identității profesionale. Bibliotecarii, considerați „funcționari de primă linie”, devin vulnerabili într-un context în care expertiza lor este contestată și politizată.

În concluzie, autorii argumentează că bibliotecile publice se află într-un moment critic, în care trebuie să gestioneze tensiuni complexe între valori fundamentale. Dilemele etice din era post-adevăr nu afectează doar funcționarea instituțiilor, ci și integritatea profesională a bibliotecarilor. Studiul constituie un avertisment privind necesitatea dezvoltării unor strategii instituționale și profesionale care să protejeze atât valorile democratice, cât și bunăstarea personalului implicat.

Folia Toruniensia este o revistă științifică anuală, peer-review, publicată în regim diamond open access și indexată în Scopus. Editată de Biblioteca Publică Provincială – Biblioteca Copernic din Toruń, în colaborare cu Universitatea Nicolaus Copernicus, revista apare din anul 2000. Publicația acceptă articole exclusiv în limba engleză și se concentrează asupra domeniilor biblioteconomiei și științei informării, precum și asupra comunicării sociale și media. Fiecare număr include articole originale, recenzii și rapoarte, promovând cercetări relevante la nivel național și internațional. Revista nu percepe taxe de publicare și funcționează sub licență Creative Commons CC BY-ND 4.0.

pISSN 1641-3792; eISSN 2657-4837

Acces: <https://apcz.umk.pl/FT/>

DURODOLU, O., & OLADOKUN, B. (2024). Bridging the Gap: Exploring the Relationship between Information Access and Environmental Justice in Library Practices. *Folia Toruniensia*. 2024, vol. 24, pp. 53-71. <https://doi.org/10.12775/FT.2024.003>

Articolul *Bridging the Gap: Exploring the Relationship between Information Access and Environmental Justice in Library Practices* (Conectarea discrepanțelor: explorarea relației dintre accesul la informație și justiția de mediu în practicile bibliotecare) investighează relația dintre accesul la informație și justiția de mediu în practicile bibliotecare, evidențiind rolul bibliotecilor academice ca actori relevanți în promovarea echității informaționale și a sustenabilității, cu accent pe regiunea Niger Delta din Nigeria.

Studiul pornește de la constatarea că problemele de mediu – precum poluarea, schimbările climatice și exploatarea resurselor – afectează în mod disproporționat comunitățile marginalizate, care, în același timp, dispun de un acces limitat la informațiile necesare pentru a-și apăra drepturile și pentru a participa la procesele decizionale. În acest context, accesul la informație este conceptualizat ca un instrument de emancipare, iar bibliotecile sunt poziționate ca instituții-cheie în facilitarea acestui acces și în sprijinirea justiției de mediu.

Metodologic, cercetarea utilizează o abordare calitativă descriptivă, bazată pe focus grupuri realizate cu șase bibliotecari academici de la Federal University of Technology Ikot Abasi. Analiza tematică a discuțiilor evidențiază strategiile utilizate de bibliotecari pentru a promova accesul la informație, contribuțiile acestora la activismul de mediu și barierele existente.

Rezultatele indică faptul că bibliotecarii pot adopta multiple strategii pentru a asigura accesul echitabil la informații privind justiția de mediu. Printre acestea se numără dezvoltarea programelor de outreach (extinderea serviciilor către grupuri neacoperite) adaptate diferitelor grupuri sociale, furnizarea de servicii de traducere pentru depășirea barierelor lingvistice, colaborarea cu liderii comunitari și adaptarea resurselor la nivelurile variate de alfabetizare. De asemenea, relevanța culturală a informației este esențială pentru creșterea gradului de implicare a comunităților.

Un aspect important al studiului este rolul bibliotecarilor în advocacy. Aceștia pot participa la inițiative locale, pot colabora cu organizații și pot influența politicile publice prin furnizarea de date și expertiză. Bibliotecile sunt prezentate ca spații de dialog și

educație civică, capabile să faciliteze conștientizarea problemelor de mediu și să stimuleze participarea comunitară. În plus, ele pot contribui la procesul decizional prin implicarea în consultări publice și prin formularea de recomandări bazate pe dovezi.

Articolul evidențiază și capacitatea bibliotecilor de a influența politicile privind justiția de mediu. Prin participarea la forumuri comunitare, colaborarea cu autoritățile și utilizarea resurselor informaționale, bibliotecile pot deveni actori activi în guvernarea mediului. Ele funcționează ca hub-uri informaționale care sprijină procesul de elaborare a politicilor și facilitează accesul la date relevante pentru decidenți și cetățeni.

În ceea ce privește evaluarea impactului, studiul propune o abordare mixtă, care combină indicatori cantitativi (numărul participanților la evenimente, utilizarea resurselor) cu indicatori calitativi (feedback-ul utilizatorilor, nivelul de conștientizare). Printre indicatorii de succes se numără creșterea implicării comunitare, diversitatea resurselor disponibile, dezvoltarea parteneriatelor instituționale și influența asupra politicilor publice.

Cu toate acestea, cercetarea identifică multiple bariere care limitează eficiența bibliotecilor. Printre cele mai importante se numără accesul limitat la Internet, lipsa infrastructurii tehnologice, barierele lingvistice, nivelul scăzut de alfabetizare digitală și lipsa de conștientizare a rolului bibliotecilor. De asemenea, rezistența unor membri ai comunității și constrângerile financiare afectează implementarea inițiativelor.

În concluzie, articolul demonstrează că bibliotecile au un rol esențial în promovarea justiției de mediu prin facilitarea accesului la informație și implicarea activă în comunitate. Cu toate acestea, pentru a-și îndeplini pe deplin acest rol, este necesară dezvoltarea unor strategii integrate care să abordeze barierele existente și să consolideze capacitatea bibliotecilor de a acționa ca agenți ai schimbării sociale și ai dezvoltării durabile.

NORME DE REDACTARE A MANUSCRISELOR ȘI REGULI DE CITARE

pentru autorii revistei „BiblioPolis”

Notă editorială. Normele asigură unitatea editorială a revistei și aplică prevederile SM ISO 690:2022. Redacția poate solicita ajustarea manuscriselor care nu respectă cerințele de mai jos.

1. Expedierea manuscrisului

- Manuscrisul se expediază prin poșta electronică la adresa bibliopolisbm@gmail.com, împreună cu imaginile și anexele, în fișiere separate.
- Autorul indică numele complet, gradul și titlul științific, funcția, afilierea, localitatea/țara, e-mailul și, dacă există, ORCID.

2. Parametri tehnici

- Fișier Word în format .docx sau .rtf; denumire recomandată: NUME_Titlu-scurt.docx.
- Format A4; margini: sus, jos și stânga – 2,5 cm; dreapta – 1,5 cm.
- Times New Roman 12 pt pentru text; 10 pt pentru note și referințe; spațiere 1,15; aliniere stânga-dreapta.
- Alineat de 1,25 cm; fără spații duble; paginile se numerotează jos, centrat.

3. Structura articolului

- Titlu cu majuscule, centrat; numele autorului în partea dreaptă, urmat de funcție și afiliere.
- Rezumat în limba română și într-o limbă de circulație internațională: 100-120 de cuvinte; 5-7 cuvinte-cheie, separate prin virgulă.
- Text structurat prin subtitluri (opțional); concluzii; lista de referințe bibliografice; notă biografică de 50-80 de cuvinte.
- Pentru studiile științifice se recomandă indicarea metodologiei, a rezultatelor și a contribuției originale.

4. Imagini, tabele și grafice

- Imaginile se trimit separat, în format JPG/TIFF, la rezoluție de minimum 300 dpi; în text se marchează locul inserării.
- Fiecare element se numerotează și are titlu/legendă și sursă: Figura 1, Tabelul 1 etc.
- Autorul răspunde de drepturile de reproducere a imaginilor și transmite, la cerere, acordurile necesare.

5. Norme lingvistice și tipografice

- Se aplică normele ortografice și de punctuație în vigoare; pentru limba română se recomandă DOOM³.
- Ghilimele românești: „...”. Titlurile volumelor și ale publicațiilor periodice se scriu cu italice; aldienele se folosesc doar la titluri și subtitluri.
- Omiterea dintr-un citat se marchează prin (...); intervențiile autorului se pun între paranteze drepte: [...].

6. Citarea în text

- Revista utilizează sistemul numeric, cu trimiteri între paranteze drepte: [1]; [1, p. 54]; [1, pp. 25-26]; surse multiple: [1; 3; 7].
- Numărul atribuit unei surse rămâne același la toate citările; pagina este obligatorie pentru citatul direct și recomandată pentru parafrază.
- Se citează fragmentele reproduse, ideile parafrazate, datele statistice, metodele de cercetare, imaginile, tabelele și sursele electronice.
- Citatele scurte se integrează în paragraf; cele mai lungi de aproximativ 40 de cuvinte se separă în bloc, fără ghilimele, și se dau din alineat.
- Notele de subsol conțin explicații sau comentarii suplimentare; ele nu înlocuiesc trimiterile bibliografice.

7. Lista de referințe bibliografice

- Titlu: REFERINȚE BIBLIOGRAFICE. Se includ numai sursele citate în text.
- Lista se ordonează alfabetic și se numerotează; trimiterile din text corespund numerelor din listă.
- Numele de familie se scriu cu MAJUSCULE; autorii se separă prin punct și virgulă, iar înaintea ultimului se folosește „și”, „and” sau „и”, în funcție de limba sursei.
- Titlul volumului sau al revistei se scrie cu caractere italice (cursive).
- DOI-ul are prioritate; dacă lipsește, se indică URL-ul și, pentru resursele electronice, data accesării.

Modele de referințe bibliografice
conform principiilor SM ISO 690:2022

Regulă de bază: se păstrează elementele disponibile în sursa originală și nu se inventează date lipsă. ISBN/ISSN se indică, dacă este disponibil.

1. Cărți și volume

Schemă: AUTOR(I). Titlul. Ediție. Loc: Editură, an, pagini. ISBN.

- *Carte cu un autor:* CAREY, James. *Communication as Culture: Essays on Media and Society*. Ed. a 2-a. Boston: Unwin Hyman, 2009. 240 p. ISBN 9780415989763.
- *Carte cu doi autori:* CONSTANTINESCU, Dumitru și GÎRBOVEANU, Sorina Raula. *Comunicare organizațională*. Ed. a 2-a, rev. și adăugită. București: Pro Universitaria, 2021. 420 p. ISBN 9786062613761.
- *Volum coordonat:* BALABAN, D.C.; IANCU, I. și MEZA, R. (coord.). *PR, publicitate și new media*. București: Tritonic, 2009. ISBN 9789737333742.
- *Autor instituțional:* UNESCO. *Disability equality in the media: representation, accessibility, management; practical manual*. Paris: UNESCO, 2024. 102 p. ISBN 978-92-3-100702-6.
- *Carte electronică:* ANDERSON-MELI, L. and KOSHY, S. *Public Relations Crisis Communication: A New Model*. Online. [Electronic books] London: Routledge, 2020. eBook ISBN 9780429287763. Disponibil: <https://doi.org/10.4324/9780429287763> [accesat 2025-02-10].

2. Capitole și lucrări în volume

Schemă: AUTOR(I). Titlul contribuției. In: AUTOR(I)/EDITOR(I), Titlul volumului. Ediție. Loc: Editură, an, pp. xx-xx. ISBN.

Conferință: POSTĂN, Liliana. Competența de comunicare: strategii curriculare de formare pe tot parcursul vieții. In: *Fenomene și tendințe în jurnalism și comunicare: conferința științifică națională, 5 decembrie 2024*. Chișinău: CEP USM, 2025, pp. 126-132. ISBN 978-9975-62-843-3.

3. Articole în reviste și ziare

Schemă: AUTOR(I). Titlul. Titlul revistei/ziarului. [Tipul de mediu]. Anul, volumul, numărul serialului, paginația. ISSN. DOI / URL [data accesării].

- *Articol tipărit:* ABRUDAN, Mirela. Metode de cercetare în științele comunicării. *Studia Universitatis Babeș-Bolyai Ephemerides*. 2009, vol. 54, nr. 1, pp. 117-143. ISSN 1224-872X.
- *Articol de ziar:* RADU, Alina. Crimă fără pedeapsă: Furtul de jurnalism. *Ziarul de Gardă*. 2022, 22 septembrie, p. 10. ISSN 1857-3150.
- *Articol online cu DOI:* SUN, J.; SHIN, J.; LI, Y.; QU, Y.; ZHEN, L. et al. *Communicating CSR relationships in COVID-19. Business Ethics, the Environment & Responsibility*. Online. 2025, vol. 34, nr. 3, pp. 752-770. Disponibil: <https://doi.org/10.1111/beer.12679>.

4. Acte normative și resurse web

- *Act normativ:* Legea privind accesul la informațiile de interes public, nr. 14 din 09.07.2023. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 234 (2023), art. 410, pp. 5-11.
- *Pagină web:* BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ. Site web. Disponibil: <https://statistica.gov.md/> [accesat 2026-07-08].
- *Postare pe rețea socială:* NUME/INSTITUȚIE [@cont]. Titlul sau primele cuvinte ale postării. Tipul postării. Data. Disponibil: URL [accesat AAAA-LL-ZZ].

Resurse utile

- INSTITUTUL DE STANDARDIZARE DIN MOLDOVA (ISM). SM ISO 690:2022, Informare și documentare. Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare. Aprobă: 2022-04-06. Chișinău: INSM, 2022.
- BORDIAN, Elena și CATANA, Angelina. Prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare. Ghid practic. Chișinău: SEP INCE, 2023. 104 p. ISBN 978-9975-167-33-8. ISBN 978-9975-167-34-5 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.36004/nier.2023.brts> [accesat 2026-05-19].

Nota redacției

Responsabilitatea opiniilor exprimate aparține integral autorilor.
Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

BiblioPolis
Revistă de biblioteconomie,
ştiinţe ale informării şi de cultură
Vol. 100 (2026) Nr. 1

Bibliopolis

Revistă de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură

ISSN 1811-900X
E-ISSN 2587-3113

9 771811 900001 >

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 148
MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
Tel. redacției: (022) 22-15-30
e-mail: bibliopolisbm@gmail.com
www.hasdeu.md
<http://bibliopolis.hasdeu.md>